

Els sufixos verbalitzadors del català.
Relacions semàntiques i diccionari

S

Elisenda Bernal Gallén

2000

Dipòsit legal: B.14062-2002
ISBN: 84-699-8515-9

INSTITUT UNIVERSITARI DE LINGÜÍSTICA APLICADA
UNIVERSITAT POMPEU FABRA

V

Programa de doctorat: Lingüística Aplicada (Lèxic i Discurs)
Bienni 1994-1996
Tesi doctoral

Direcció: Dra. M. Teresa Cabré Castellví

Per optar al títol de doctora per la Universitat Pompeu Fabra

C

La gramàtica és una ciència desconcertant: al costat d'una capacitat d'abstracció força considerable, exigeix una atenció obsessiva a la minúcia més mísera, al recompte més monòton.

Gabriel Ferrater
Sobre el llenguatge

Agraïments

La presència de la pàgina d'agraïments al començament d'un treball d'aquest tipus pot semblar, de vegades, un tòpic. Però la veritat és que després de tot el temps i l'esforç que comporta, he d'agrair el suport de tota la gent que, d'una manera o d'una altra, m'han ajudat a tirar endavant aquest treball.

En primer lloc, he de donar les gràcies a la directora d'aquest treball, Dra. M. Teresa Cabré, per haver-me donat la possibilitat de dur-lo a terme, pels consells, les correccions i per l'ajuda que sempre m'ha ofert.

També he d'agrair el suport del professorat del programa de doctorat *Lingüística aplicada: lèxic i discurs*, del bienni 94-96, i molt especialment a les Dres. Mercè Lorente i Janet DeCesaris per la disponibilitat que m'han ofert en tot moment, especialment en els de dubte. Així mateix, he de donar les gràcies a la Dra. Cristina Gelpí i als seus ànims inesgotables, que han fet molt més fàcil el procés final. I a tots els companys i amics de l'IULA, sense el suport dels quals els moments difícils haurien estat impossibles de superar: Andreína Adelstein, Carme Bach, Judit Feliu, Ariadna Font, Yannick Garcia i Jordi Morel.

Al Dr. Joaquim Rafel per haver-me donat accés a la base de dades del projecte del *Diccionari del català contemporani*, i a Joan Soler per la paciència i la disponibilitat que em va oferir davant les peticions insistents que li vaig fer.

Al Dr. Sergio Scalise, per haver-me acollit a la Universitat de Bolonya entre gener i abril de l'any 2000, i de qui vaig rebre recolzament total durant el temps que hi vaig ser. També he d'agrair les converses mantingudes amb la Dra. Antonietta Bisetto i el Dr. Claudio Iacobini, que han servit per millorar el treball.

Durant l'any 2000, vaig ser beneficiària d'una beca per a l'acabament de tesis doctorals, concedida pel Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya (ref. 2000TDOC 00093).

També he d'agrair molt a la meua família el suport incondicional que m'han donat en tot moment, sobretot a la meua mare. I, finalment, vull donar les gràcies al Jesús.

Índex

1. Introducció	15
1.1. Antecedents	15
1.2. Objectius	18
1.3. Idees prèvies i hipòtesis	25
1.4. Corpus i metodologia	27
1.5. Estructura	31
2. Pressupòsits teòrics	35
2.1. Precedents	36
2.2. El bloqueig sinonímic	40
2.3. La sinonímia	44
2.3.1. Altres aproximacions a la sinonímia	47
2.4. La sinonímia als diccionaris	50
2.5. El model teòric de Danielle Corbin	55
2.6. Recapitulació	63
3. Les sèries derivatives	67
3.1. Corpus d'anàlisi i corpus de verificació	68
3.2. Verbs coradicals construïts per sufixació	75
3.2.1. Verbs coradicals construïts amb els sufixos <i>-ejar</i> i <i>-itzar</i>	76
3.2.2. Verbs coradicals formats amb els sufixos <i>-ejar</i> i <i>-ificar</i>	79
3.2.3. Verbs coradicals formats amb els sufixos <i>-ificar</i> i <i>-itzar</i>	86
3.2.4. Verbs coradicals formats amb els sufixos <i>-itzar</i> i <i>-itar</i>	91

3.3. Verbs coradicals construïts per sufixació i per prefixació	94
3.3.1. Sobre la prefixació	94
3.3.2. Anàlisi de casos	97
3.3.2.1. Sèries derivatives coradicals causatives	102
3.3.2.2. Sèries derivatives coradicals causatives – freqüentatives	106
3.3.2.2.1. La sèrie construïda sobre <i>memòria</i>	108
3.3.2.2.2. Sèries verbals coradicals amb més d'un element prefixat ..	109
3.4. Verbs coradicals construïts per sufixació i per conversió	113
3.4.1. Sobre la conversió	113
3.4.2. Verbs construïts amb els sufixos <i>-ejar</i> , <i>-ificar</i> i/o <i>-itzar</i> i per conversió	116
3.4.3. Verbs construïts per mitjà del sufix <i>-ejar</i> i per conversió	119
3.5. Verbs formats per sufixació, prefixació i conversió	125
3.6. Taula sinòptica dels usos sintacticosemàntics	128
3.7. Recapitulació	136

4. Pautes semàntiques dels sufixos verbalitzadors del català. Divergències i similituds	139
4.1. El sufix <i>-ejar</i>	140
4.1.1. El sufix <i>-ejar</i> i la conversió	145
4.1.2. Entrades lèxiques dels sufixos <i>-ejar</i>	153
4.2. El sufix <i>-itzar</i>	155
4.2.1. Internacionalitat i productivitat del sufix <i>-itzar</i>	164
4.3. El sufix <i>-ificar</i>	166
4.4. El sufix <i>-itar</i>	172
4.5. Distribució i productivitat dels sufixos verbalitzadors del català	174
4.5.1. Selecció semàntica dels sufixos	174
4.5.2. Distribució semàntica dels verbs	176
4.5.3. Productivitat dels sufixos verbalitzadors del català	178
4.6. Consideracions finals	182
4.7. Recapitulació	186

5. Per a un diccionari d'afixos	189
5.1. Els afixos als diccionaris	190
5.1.1. Els afixos als diccionaris tradicionals	190
5.1.1.1. Problemes d'identificació i lematització dels afixos	201
5.1.2. Els afixos als diccionaris teòrics	202
5.2. Proposta de representació lexicogràfica per als afixos	208
5.2.1. Aproximacions teòriques	209
5.2.2. Una proposta integradora: el <i>Diccionari de sufixos verbalitzadors del català</i>	213
5.3. Recapitulació	218
6. El <i>Diccionari de sufixos verbalitzadors del català</i>	221
6.1. Elaboració del DSVC	222
6.1.1. Premisses del DSVC	222
6.1.2. Construcció del DSVC	224
6.1.2.1. D'Access a HTML	227
6.2. Consulta del DSVC	230
6.2.1. Consulta per OM	231
6.2.2. Consulta per RCM	233
6.2.3. Consulta per verbs construïts	234
6.3. La fitxa verbal	235
6.4. Recapitulació	245
7. Conclusions	249
7.1. La metodologia	249
7.2. Els sufixos verbalitzadors del català	251
7.3. La sinonímia	255
7.4. El diccionari	257

Bibliografia	263
---------------------------	-----

Annexos	283
----------------------	-----

Annex 1. Freqüència absoluta dels verbs analitzats	283
--	-----

Annex 2. Nombre de contextos analitzats	285
---	-----

Annex 3. Codis dels documents citats	291
--	-----

Capítol 1

Introducció

Capítol 1. Introducció

1.1. Antecedents

Aquesta tesi té l'origen en el treball de recerca presentat l'any 1997 titulat *Els sufixos verbalitzadors del català. Descripció sintacticosemàntica*. En aquest treball, l'objectiu principal era descriure i analitzar els sufixos verbalitzadors del català a partir de la premissa que l'estudi lingüístic dels sufixos, o de qualsevol altra peça lèxica, no pot limitar-se a donar inventaris més o menys exemplificats de cada unitat, sinó que els afixos han de tractar-se com unitats que exigeixen i són exigides en determinades situacions i actuen d'una manera específica: ni les paraules es creen del no-res ni tampoc tot és possible.

A partir d'aquesta premissa, i prenent com a model de descripció lingüística el model generativista de base lexicalista de D. Corbin (1987, 1990 i 1991), matisat i ampliat amb les aportacions de Lorente (1994, 1996), Scalise (1987), etc., vam dur a terme una descripció força completa i precisa dels sufixos verbalitzadors del català. Reproduïm a continuació les principals conclusions a què vam arribar.

Segons el model associatiu i estratificat de D. Corbin, el català disposa de 7 sufixos verbalitzadors: *-itzar*, *-ificar*, *-itar* i quatre sufixos *-ejar* homònims associats a regles de construcció de mots diferents. Per contra, el sufix *-egar*, que apareix repertoriat a totes les gramàtiques tradicionals, va ser desestimat com a sufix verbalitzador perquè afecta només quatre verbs (Bernal 1997: 71-72). D'aquesta manera, distingíem quatre regles de construcció de mots en què intervenien aquests sufixos: la regla de construcció de verbs causatius (on intervenen els sufixos *-itzar*, *-ificar*, *-itar* i *-ejar* 4), la regla de verbs

meteorològics (-ejar 1), la regla de construcció de verbs iteratius (-ejar 2), la regla de construcció de verbs freqüentatius (-ejar 3). Aquests quatre significats bàsics es corresponen també amb comportaments sintàctics diferents, que justifiquen l'establiment de la regla de construcció de verbs meteorològics diferenciada de la regla de construcció de verbs freqüentatius que, si bé quant a significat podrien ser assimilats en una sola regla, presenten comportaments sintàctics clarament diferenciats.

Pel que fa als diferents sufixos *-ejar*, no tots són igualment productius. El significat meteorològic i el significat causatiu no són tan nombrosos, ni en el corpus lexicogràfic ni en el corpus de neologismes, com els significats freqüentatiu i iteratiu. Sintàcticament, cadascun dels sufixos *-ejar* té una estructura argumental diferent en termes de poliadicitat i/o organització argumental: el sufix *-ejar* meteorològic és anàdic, el sufix *-ejar* freqüentatiu tendeix a ser monàdic, el sufix *-ejar* iteratiu tendeix a ser diàdic, i el sufix *-ejar* causatiu és diàdic sempre, amb argument extern Causa.

Quant a la construcció de verbs causatius, caracteritzats sintàcticament per ser predicats diàdics amb argument extern Causa i argument intern Tema, tot i que es poden formar mitjançant quatre sufixos diferents, l'anàlisi dels neologismes tendeix a fer creure que el sufix causatiu per excel·lència és només un, *-itzar*, probablement perquè no presenta cap tipus de restricció, i a més, és un sufix compartit per llengües de cultura com l'anglès o el francès, que influeixen en la nostra llengua. Ara bé, la selecció d'un o altre sufix ve determinada per les característiques prosòdiques, morfològiques i/o etimològiques inherents a cada base, però també per les restriccions que acompanyen cada sufix. Així, es poden establir les següents diferències:

- a) El sufix *-ejar* 4 forma verbs causatius amb bases nominals (metafòriques o no) de la llengua general, no especialitzada. Per a la llengua especialitzada, es prefereixen els sufixos *-itzar* i *-ificar*, com permet deduir la presència de marques temàtiques que acompanyen les entrades del diccionari construïdes amb aquests dos sufixos. D'altra banda, les bases d'aquests dos sufixos es prenen en el seu sentit recte, mai figurat.

- b) El sufix *-itzar* forma verbs causatius només a partir d'unes determinades bases adjectivals, restringides prosòdicament (plans acabats en *-il* i aguts acabats en sibilant) i morfològicament, ja que no poden ser adjectius construïts. En canvi, el sufix *-itzar* admet tot tipus de bases morfològicament diverses, adjectives i nominals.
- c) El sufix *-ificar*, en canvi, no imposa una restricció de tipus categorial a les bases, sinó de tipus etimològic: només accepta com a bases aquelles que, com el propi sufix, contenen el tret [llatí]. El sufix *-itzar* no presenta aquesta exigència. Això vol dir que donada una base culta d'origen llatí, el parlant pot crear el verb amb un o altre sufix, sense que, en principi, hi hagi cap mena de canvi de significat o de comportament sintàctic. Podem formular la hipòtesi, però, que, almenys pel que fa a la llengua general, el sufix *-itzar* és més productiu, i per tant, el percentatge de probabilitat de construir el verb amb *-itzar* és molt més elevat que no pas amb *-ificar*.

La casuística que acabem d'exposar a propòsit dels sufixos causatius i la tipologia de bases es pot sintetitzar en el quadre següent:

(1) Distribució dels sufixos verbalitzadors causatius del català

				<i>-itzar</i>	<i>-ejar</i>	<i>-ificar</i>	<i>-itar</i>
bases	N	patrimonials	construïts	✓	✓		
			no construïts	✓	✓		
		cultes	llatí	✓		✓	
			grec	✓			
	manlleus		✓	✓			
	A	patrimonials	construïts	✓	✓		
			no construïts	✓	✓		✓
		cultes	llatí	✓		✓	
grec			✓				

1.2. Objectius

L'objectiu principal d'aquesta tesi és, d'una banda, aprofundir i refinar els resultats obtinguts al treball de recerca, i de l'altra, proposar una representació lexicogràfica per als sufixos verbalitzadors del català en forma de diccionari prototip. Creiem que és important que els afixos en general, i els sufixos verbalitzadors en particular, passin a formar part de la macroestructura del diccionari, de cara a millorar les definicions lexicogràfiques de les entrades que els contenen. Per aconseguir aquest objectiu aplicat, però, dedicarem una part d'aquest treball a l'anàlisi teòrica i empírica del significat i comportament sintàctic dels sufixos verbalitzadors del català.

La inclusió dels prefixos i sufixos a la macroestructura del diccionari no és gens freqüent en la tradició lexicogràfica catalana. Així, és freqüent trobar en els diccionaris alguns prefixos i formants —prefixats i sufixats— grecollatins, però en canvi, els sufixos difícilment hi tenen entrada pròpia. Concretament, els sufixos verbalitzadors catalans no apareixen en cap dels diccionaris consultats (*Diccionari català – valencià – balear* [DCVB], *Diccionari General de la Llengua Catalana* [DGLC], *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans [DIEC], *Diccionari de la llengua catalana d'Enciclopèdia Catalana*, 3a. edició [DLC3]), excepte en l'última edició del diccionari de la llengua d'Enciclopèdia Catalana, anomenat *Gran diccionari de la llengua catalana* (a partir d'ara, GDLC), amb les següents definicions:

(2) **-ejar** Sufix, del llatí *-idiare*, que significa: **1** 'fer una acció relacionada amb'. Ex.: *bracejar, feinejar, fantasiejar*. **2** 'ésser tirant a'. Ex.: *verdejar, catalanejar*.

-ificar Sufix, del llatí *-ficare*, que significa 'convertir en'. Ex.: *classificar, significar, simplificar, justificar*.

-itar Sufix, del llatí *-itare*, que significa 'convertir en'. Ex.: *debilitar, felicitar, facilitar*.

-itzar Sufix, del llatí *-izare*, que significa 'convertir en'. Ex.: *nacionalitzar, fertilitzar, suavitzar*.

Aquestes definicions del GDLC, però, presenten una sèrie de problemes, començant pel fet que no s'explicita quina categoria de paraules es formen amb aquests sufixos ni quines bases accepten, tot i que aquestes informacions siguin implícites en els exemples, però tampoc no s'indica quines restriccions imposen als seus complements, ni si són o no vius en la formació de paraules. Encara són més problemàtiques, al nostre parer, les definicions que presenten i la seva exemplificació.

Pel que fa al sufix *-ejar*, la definició 1, 'fer una acció relacionada amb' és molt vaga: en primer lloc, no apareix la base darrere de la preposició *amb*; i en segon lloc, amb aquesta paràfrasi podríem elaborar qualsevol definició verbal, ja siguin o no verbs sufixats:

- (3) *classificar* 'fer una acció relacionada amb la classe'
suavitzar 'fer una acció relacionada amb la qualitat de suau'
navegar 'fer una acció relacionada amb la nau'
recordar 'fer una acció relacionada amb el record'
aclarir 'fer una acció relacionada amb la qualitat de clar'

D'altra banda, en les definicions del sufix *-ejar* no queden recollits ni el significat meteorològic que tenen verbs com *borrasquejar* o *marcejar*, ni tampoc el significat causatiu de verbs com *arquejar* o *blanquejar*.

Quant a l'exemplificació del sufix *-ificar* (excepte en el cas del verb *simplificar*), i parcialment, la del sufix *-itar*, no es correspon amb el significat de 'convertir en', com s'observa en les pròpies definicions del GDLC:

- (4) *classificar* **1** Distribuir en classes o categories. **2** Distribuir en grup segons un sistema.
significar **1** I Ésser una cosa senyal d'una altra. **2** Voler dir tal o tal cosa. **2** Fer saber a algú una cosa amb signes o amb paraules.
justificar **1** Fer just, legítim, no condemnable. **2** Exculpar, excusar.
felicitar **1** Expressar a algú, de paraula o per escrit, la satisfacció que hom sent amb motiu d'algun fet feliç per a ell.

Finalment, pel que fa al sufix *-itzar* sembla que només es puguin fer verbs amb aquest sufix a partir d'adjectius, tal com es desprèn dels exemples *nacionalitzar*, *fertilitzar* i *suavitzar*.

En canvi, a la tradició lexicogràfica espanyola els sufixos verbalitzadors apareixen repertoriats en la macroestructura dels diccionaris més freqüentment:¹

(5) Definicions del *Diccionario general ilustrado de la lengua española* [VOX]

-ear (l. *-idiare*) Elemento sufijal que sirve para formar verbos derivados de nombres: *vocear*; o de adjetivos: *azulear*. También *tutear* del pron. *tú*. Algunos de estos verbos tienen su equivalente en *-ar*: *agujerear* y *agujerar*. En otros es distinta la significación: *plantear* y *plantar*. Combinado con otros sufijos, forma verbos derivados de otros verbos: de *verdear*, *llorar*, etc., *verdeguear*, *lloriquear*, etc. Tiene en muchos casos significación frecuentativa: *vocear*, *bastonear* y alguna vez incoativa: *azulear*.

-ificar sufijo verbal, erudito, del latín *-facee* [sic]. Sirve para formar verbos causativos derivados de substantivos y adjetivos: *osificar*, *dulcificar*. En la derivación vulgar toma la forma *-iguar*: *santiguar*, *atestiguar*.

-itar sufijo verbal combinado con *-ito*: *gravitar*.

-izar (gr. *-izo*) Sufijo verbal erudito: *carbonizar*, *cristalizar*. Las formas vulgares son *-ear* y *-ejar*.

-ejar, sufijo verbal del orden de *-ear*: *bosquejar*, *cortejar*.

¹ Incloem la informació dels diccionaris castellans per dos motius: en primer lloc, des del punt de vista lexicogràfic, totes dues tradicions són molt properes; en segon lloc, perquè el comportament sintacticosemàntic dels sufixos verbalitzadors en les dues llengües és molt similar, com ho demostren els estudis de Bernal (1997) i Rifón (1997a).

Però com podem veure, la informació de cadascun dels sufixos és molt desigual: només s'explicita el valor causatiu del sufix *-ificar*, sufix que s'equipara amb el sufix *-izar* pel tret "erudit", mentre que el sufix *-itar* sembla una "rara avis" en la sufixació verbal del castellà: no en dóna el valor semàntic, i només el relaciona amb un altre sufix, *-ito*.²

Al *Diccionario de uso del español* (DUE), en canvi, el sufix *-ear* apareix com una variant d'*-ar*, mentre que el sufix *-itar* no apareix com entrada:

(6) Definicions del DUE

-ar ① Sufijo del infinitivo de los verbos de la primera conjugación; con él solo, o más frecuentemente, precedido de «e», se forman verbos derivados de nombres, de adjetivos y hasta de adverbios: 'torear, ensuciar, bastantear'. Los verbos nuevos o formados en lenguaje formal acomodaticamente, se forman con esta terminación: 'concurrar, desplazar'.

-ificar. Sufijo con el que se forman verbos derivados de adjetivos o nombres: 'dignificar, saponificar'.

-izar. Sufijo que sirve para formar verbos derivados de nombres o adjetivos, significando convertir en o comunicar: 'pulverizar, electrizar, realizar, mineralizar, enfervorizar'. (V. «-EJAR».)

-ejar. Sufijo verbal equivalente a «-izar»: 'bosquejar, cotejar, motejar'.

Com veiem, tampoc el DUE no dóna gaire informació sobre el significat i el comportament sintàctic d'aquestes peces lèxiques. En canvi, sí que explicita les categories de les bases a les quals s'adjunten.

² La definició del sufix *-ito*, però, no dóna cap mena de pista sobre el sufix *-itar*, sinó que sembla que encara els allunya més:

-ito elemento sufijal que se usa en química para significar que el cuerpo proviene de un ácido en *-oso*: *sulfito*, *arsenito*, *hipofosfito*, de los ácidos sulfuroso, arsenioso, hipofosforoso, respectivamente.

D'altra banda, l'exemple *gravitar*, més enllà de la discussió que es podria sostenir sobre si, efectivament, és un derivat del sufix *-itar*, tampoc no sembla el cas més prototípic d'aquest sufix:

gravitar (l. mod. *gravitare*) *intr.* Obedecer un cuerpo celeste a la gravitación: *la Tierra gravita alrededor del Sol*. 2 Tener un cuerpo propensión a caer sobre otro por razón de su peso. 3 fig. Pesar o servir de gravamen: *todo gravita sobre mí*.

Fora dels diccionaris de llengua general, cal destacar el *Diccionario Salamanca de la lengua española* (DSLE), que va dirigit a estudiants i aprenents de llengua espanyola. En aquest diccionari s'ofereixen "observaciones esquemáticas sobre los principales **prefijos** y **sufijos** tradicionales" (*Introducción*, VI), i és, en la nostra opinió, la representació lexicogràfica més completa de les presentades fins ara, tot i que per això no està exempta de problemes:

(7) Definicions del DSLE

-ear *suf.* **1** Significa 'hacer algo' y forma verbos a partir de sustantivos: *voz - vocear, trozo - trocear*. **2** Significa 'dar o adquirir un color' y forma verbos a partir de adjetivos: *azul - azulear, verde - verdear*. **3** Significa 'acción repetida', a veces despectiva, y forma verbos a partir de sustantivos o de adjetivos: *tiroteo - tirotear, llorica - lloriquear*.

-ificar *suf.* Significa 'convertir en' o 'hacer' y forma verbos a partir de sustantivos o de adjetivos: *santo - santificar, gas - gasificar, puro - purificar, simple - simplificar*.

-izar *suf.* Significa 'poner', 'hacer' o 'convertir en' y forma verbos a partir de sustantivos o de adjetivos: *obstáculo - obstaculizar, carbón - carbonizar, mineral - mineralizar, eléctrico - electrizar, real - realizar, visible - visibilizar*.

Les definicions del DSLE són força sistemàtiques, ja que ofereixen sempre quin és el significat i quines són les bases que poden prendre cadascun dels sufixos. El que ja no és tan clar és el motiu pel qual es distingeixen tres accepcions per al sufix *-ear*, i en canvi, per a *-ificar* i *-izar* només un, tot i que també diferenciïn tres significats.

Un altre aspecte de les definicions dels sufixos que tractarem al capítol 5, en el moment de presentar la nostra proposta, és el nombre d'accepcions que tenen. Hem vist com el GDLC presenta dues accepcions diferenciades per al sufix *-ejar*, mentre que el VOX presenta una sola accepció per al sufix equivalent en castellà, però amb matisos diferents (freqüentatiu, iteratiu) i el DSLE en presenta tres, mentre que per a la resta de sufixos verbalitzadors, el GDLC només recull que es tracta de sufixos amb valor causatiu (informació que es desprèn del significat 'convertir en'), sense cap mena de diferenciació entre els uns i els altres. El panorama no millora amb les definicions dels diccionaris castellans: hem vist com els sufixos reben un tractament desigual, i la informació sintàctica i semàntica que se'n dona és, sovint, massa implícita.

Vegem a la taula següent quina és la informació explícita que donen aquests quatre diccionaris sobre els sufixos verbalitzadors:

(8) Taula comparativa

		cat. gram.	etimologia	significat	exemples	bases
GDLC	<i>-ejar</i>		×	×	×	
	<i>-ificar</i>		×	×	×	
	<i>-itar</i>		×	×	×	
	<i>-itzar</i>		×	×	×	
VOX	<i>-ear</i>	×	×	×	×	×
	<i>-ificar</i>	×	×	×	×	×
	<i>-itar</i>	×			×	
	<i>-izar</i>	×			×	
	<i>-ejar</i>	×			×	
DUE	<i>-ear</i>	×			×	×
	<i>-ificar</i>	×			×	×
	<i>-izar</i>	×		×	×	×
	<i>-ejar</i>	×			×	×
DSLE	<i>-ear</i>	×		×	×	×
	<i>-ificar</i>	×		×	×	×
	<i>-itzar</i>	×		×	×	×

Com es veu a partir de la taula, l'únic element que tots els diccionaris contemplen és l'exemplificació (tot i que, com hem vist, no sempre els exemples escollits no són ni els més representatius, ni responen a la paràfrasi que se'n dóna), seguit de la indicació de la categoria gramatical que donen aquests sufixos. La resta d'informació no apareix de manera sistemàtica en cap dels diccionaris analitzats, excepte en el cas del DSLE. Cal destacar també que els diccionaris castellans tampoc no coincideixen en la nomenclatura.

És clar, doncs, que la representació lexicogràfica d'aquestes peces és un punt problemàtic i que requereix d'un estudi aprofundit, que pugui relacionar de manera efectiva els aspectes teòrics de la morfologia amb definicions lexicogràfiques adequades, vàlides i suficients. D'aquesta manera, els usuaris del diccionari podrien decodificar adequadament aquells verbs no inclosos als diccionaris, els verbs neològics, alhora que també pot ser útil com a diccionari d'aprenentatge.

Per dur a terme aquest objectiu, ens centrarem en l'estudi dels verbs catalans coradicals (terme utilitzat per Serrano-Dolader (1995)), és a dir, aquells verbs que comparteixen la mateixa base, però que es construeixen mitjançant processos diferents (sufixació, prefixació i/o conversió), ja que creiem que el fet d'acabar els diversos elements que formen una sèrie derivativa ha de permetre precisar quines són les característiques de cada procés, i en concret, quines són les diferències de comportament sintacticosemàntic, si és que n'hi ha, en el cas dels sufixos verbalitzadors.

Precisament perquè el nostre objecte d'estudi són els sufixos, no contemplem aquells casos en què trobem dos o més verbs diferents, però cap d'ells no està construït amb un sufix (com per exemple, *cegar* i *encegar*, *tintar* i *entintar*), ni tampoc aquells verbs derivats d'altres verbs, on intervenen també altres segments morfològics (anomenats de diverses maneres, segons els autors: *infixos* —Fabra 1956, Badia 1962—; *sufixos aspectius* —Cabré i Rigau 1986, Cabré 1994—; o *interfixos* —Malkiel 1958, Portolés 1999—), com els casos de *besar* i *besotejar*, *cantar* i *cantussejar*.

1.3. Idees prèvies i hipòtesis

En aquest treball partim de les següents idees prèvies:

— *La llengua és econòmica per definició.* Per tant, no hauria de ser casual l'existència de formes coradicals. Per aquest motiu creiem que tampoc no és gratuït que dels set sufixos verbalitzadors de què disposa el català, quatre tinguin el valor causatiu. Si efectivament no es tracta de verbs sinònims, què és el que els diferencia? Bosque (1976: 105-106) atribueix la tria d'elecció causativa a criteris de tipus fonètic, morfològic o històric:

Es evidente que la elección del tipo de afijación causativa que utiliza la lengua en cada verbo no puede hacerse con criterios semánticos, sino fonéticos, morfológicos y, en cualquier caso, históricos.

Si bé és cert que no es pot negar la capacitat causativa d'aquests sufixos, creiem que el motiu perquè existeixin verbs coradicals és també semàntic, i que hauria de ser possible dibuixar amb claredat quines implicacions semàntiques comporta un o altre sufix en una determinada derivació. D'altra banda, en virtut de la noció de bloqueig, que comentarem més extensament al capítol següent, esperem trobar diferències entre unes formes i unes altres.

— *Els diccionaris de llengua general han de reflectir la competència lèxica d'un parlant mitjanament culte,* i també el coneixement que aquest parlant té del món. Però, com diu Alsina (en premsa), recollint la noció de *valor* saussuriana: “si ha de reflectir fidelment els coneixements del parlant, no pot descriure cada lexema de manera independent, sense tenir en compte els altres: el lèxic d'una llengua no està compost per un seguit d'unitats aïllades, sinó que forma un conjunt d'elements connectats entre si.” Així doncs, els diccionaris haurien de reflectir les diferències de significat que es donen en l'interior dels diversos elements que componen una sèrie derivativa, fet que no es resol sempre d'una manera satisfactòria.

— *Els diccionaris, a més, contenen una quantitat de sinonímia molt alta*, en forma de remissions, que contradiu el que diuen els semantistes sobre aquest fenomen: la majoria d'autors (Collinson 1939, Lyons 1977, 1991 i 1997, Miller et al. 1993, Ullmann 1991, etc.) afirmen que la sinonímia, si més no la sinonímia total (en oposició a la sinonímia parcial o contextual) no existeix.³ Aquesta posició teòrica també està relacionada amb el fenomen del bloqueig sinonímic defensat pels morfòlegs (Aronoff 1976, Rainer 1988 i 1997, Scalise 1987, Zwanenburg 1981, entre d'altres), segons el qual l'existència d'una forma morfològicament complexa exclou l'existència d'una altra amb el mateix significat. Lexicografia i lingüística teòrica, doncs, apareixen com a dos pols oposats.

— *Els verbs que formen el corpus no formen mai cap sèrie derivativa completa*, és a dir, no trobem un radical que verbalitzi amb el sufix *-ejar*, amb el sufix *-ificar*, amb el sufix *-itzar*, amb un prefix (o més) i per conversió. Lligat a aquest fet, si no és possible trobar una sèrie completa, ens hem de plantejar si el motiu és que la significació verbal és limitada, i per tant, davant de determinades sèries, uns processos cobreixen les possibilitats dels altres, i en certa mesura, bloquegen l'aparició d'altres formes.

— Finalment, constatem que *dins les sèries derivatives, les més productives són les parelles que es creen a partir de la sufixació amb el sufix -ejar i el verb format per conversió*, i de l'altra, les sèries formades per tres verbs: dos de sufixats amb el sufix *-ejar* i el sufix *-ificar* o el sufix *-itzar*, i un verb format per prefixació. D'altra banda, la sèrie menys nombrosa és la formada pels verbs coradicals construïts amb els sufixos *-ificar* i *-itzar*.

A partir de les observacions preliminars que acabem d'exposar, se'ns plantegen les següents qüestions:

1. Per què no és possible trobar una sèrie derivativa completa?
2. És realment només un factor morfològic o sintàctic el que bloqueja l'aparició de formes coradicals? O bé hi incideixen factors de caràcter distribucional, temàtic, pragmàtic, etc.?

³ Les diferents nocions de sinonímia són discutides al capítol següent.

3. És possible trobar sèries derivatives en què tots els elements que les componen siguin sinònims?

La nostra hipòtesi és que, en principi, independentment de les dades que ens proporcionen els diccionaris, en el cas dels verbs coradicals, a processos diferents, significats diferents, i dins de la sufixació, cada sufix també aporta matisos i valors diferents. Si això és veritat, creiem que ha de ser possible sistematitzar les diferències de distribució entre uns i altres.

1.4. Corpus i metodologia

Per dur a terme l'estudi dels verbs coradicals hem constituït dos corpus diferents: un corpus lexicogràfic, format per 113 verbs en la seva forma lematitzada, extrets del *Diccionari de la llengua catalana* d'Enciclopèdia Catalana en el seu format CD-Rom (anomenat *Hiperdiccionari*), i de les dades de l'Observatori de Neologia,⁴ i un corpus de verificació, format pels mateixos verbs, però en context. Aquest corpus de verificació es justifica, d'una banda, pel fet que totes les paraules que el configuren formen part de textos reals, i de l'altra, perquè ens permet observar el funcionament real d'aquests verbs en context, fet que no queda recollit al corpus lexicogràfic. A més a més, assumim que, com diu Mok (1983: 77), “les dictionnaires sont loin de fournir toutes les informations que le morphologue pourrait désirer [...]. C'est que le dictionnaire n'a pas été fait pour l'«utilisation perverse» (A. Rey) à laquelle le morphologue le destine.”

⁴ L'Observatori de Neologia és un projecte d'investigació de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada, dirigit per M. Teresa Cabré i coordinat per Judit Freixa i Elisabet Solé, finançat per l'Institut d'Estudis Catalans i per Enciclopèdia Catalana, que pretén analitzar el fenomen de l'aparició de paraules noves en l'ús escrit del català i el castellà en la premsa d'àmplia difusió. Hem pres només un verb neològic provinent d'aquest corpus per a la seva anàlisi: *corporitzar*, però ens hem valgut d'altres verbs per exemplificar alguns aspectes sobre la productivitat d'alguns sufixos.

Hem optat per incloure els nou verbs neològics dins el corpus lexicogràfic pel fet que assumim, com Vanoverberghe (1994: 1026), que: “Al situar el neologismo entre el sistema lingüístico y la norma léxica, la creación neológica ha de concebirse como el paso de la palabra posible a la palabra existente (“le réel linguistique” frente a “le réel lexicographique”, Corbin 1987: 24). La palabra posible resulta de la aplicación de las reglas.”

L'ús de corpus textuals permet objectivar les dades, ja que com esmenta De Kock (1986), ens allunyem de la intuïció, que pot "forçar" exemples i permet veure l'autèntic funcionament sintàctic i semàntic dels verbs que estudiem, més enllà de la nostra intuïció i de la norma que prescriuen els diccionaris. En paraules de Levin, Song i Atkins (1997: 25):

The role of corpus in the analysis process is clear. While a corpus cannot tell us definitively what the language can or cannot do, it can tell us what the language has done, with some indication of how common that behavior is. A corpus allows the researcher to assemble a great deal of evidence readily, which once analyzed reveals a range of linguistic phenomena that need to be accounted for; corpora may even alert the researcher to senses and properties previously ignored or perhaps discounted. In addition, corpus evidence allows intuitions to be developed or confirmed, misconceptions to be corrected, and hypotheses about verb meaning to be systematically, not to say exhaustively, explored, verified, and refined. Indeed, we would argue that corpora are an essential source of information about the range of a word's syntactic behavior, the foundation from which may be explored the lexical semantic/syntax connection.

El corpus de verificació està format, al seu torn, per dos subcorpus: el subcorpus de llengua general de l'Institut d'Estudis Catalans, constituït amb la finalitat d'elaborar un diccionari descriptiu de la llengua catalana, i el subcorpus especialitzat de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra, de caràcter temàtic específic.

El *Corpus textual informatitzat de la llengua catalana* (CTILC) va ser dissenyat, "com a part de l'activitat lexicogràfica de l'Institut d'Estudis Catalans, per a servir de font principal en l'elaboració d'un diccionari descriptiu de la llengua catalana" (Rafel 1996: XXIX). Les seves característiques més rellevants són les següents:

- És un corpus de llengua escrita: formen part del corpus, doncs, els textos publicats, tot i que també inclou cartes i escriptures notarials.
- L'abast temporal dels textos va del 1833 al 1988, tot i que hi ha alguns documents anteriors i posteriors a aquests límits.
- Els textos es classifiquen segons si són literaris (44%) o no literaris (56%).

- Els textos literaris pertanyen als quatre gèneres bàsics: narrativa, teatre, poesia i assaig.
- Els textos no literaris han estat subclassificats en deu àmbits: correspondència, filosofia, religió, ciències socials, premsa, ciències pures i naturals, ciències aplicades, belles arts, divertiments, jocs i esports, llengua i literatura, història i geografia.

El nombre total de mots és de 52.371.944, repartits de la següent manera: 23.105.591 paraules (44%) de textos literaris i 29.266.353 (56%) corresponents a textos no literaris. Després del procés de lematització, ha quedat un inventari de 149.185 lemes. Les ocurrencies corresponents a aquest conjunt de lemes són 51.253.669, que equivalen a l'extensió del corpus menys els noms propis.

L'objectiu primordial d'aquest corpus és bàsicament lexicogràfic, i un dels principis metodològics que el justifiquen és la possibilitat d'establir les significacions dels mots a partir de l'ús, i poder determinar les combinacions reals d'elements lèxics més freqüents en el text, i els tipus d'estructures sintàctiques en les quals cada un d'aquests es pot trobar usat, de manera que el CTILC, pel seu caràcter representatiu i equilibrat, tant pel que fa a la dimensió temporal, com pel que fa a la tipologia dels textos que configuren el corpus, fa que puguem considerar-lo com a punt de referència per a l'estudi de la llengua.

D'altra banda, el corpus especialitzat de l'IULA és un corpus textual plurilingüe i especialitzat. Les característiques principals d'aquest corpus són les següents:⁵

- Comprèn textos escrits especialitzats en els àmbits del dret, l'economia, la medicina, el medi ambient i la informàtica, en cinc llengües diferents: el català, el castellà, el francès, l'anglès i l'alemany.
- Els límits temporals són de 1960 a l'actualitat.
- Els textos es classifiquen segons l'estructura dels camps conceptuals elaborats per especialistes en cada matèria.

⁵ El projecte de constitució del *Corpus multilingüe: llenguatges d'especialitat* ha estat finançat per la CIRIT (CS93-4.009). Per a una descripció més completa del projecte, vegeu Bach, Saurí, Vivaldi i Cabré (1997).

- El corpus de l'IULA incorpora un corpus de contrast, corresponent a 104 diaris *Avui* baixats d'Internet, que han estat sotmesos al mateix marcatge estructural i morfològic que els documents especialitzats.

En el moment de la recerca, el corpus constava d'11.300.193 paraules per al català, repartides de la manera següent:

(9) Dades numèriques del Corpus de l'IULA

Dret	1.398.167
Economia	993.278
Medi ambient	1.116.598
Medicina	1.078.078
Informàtica	579.669
General	6.134.403
Total	11.300.193

Així doncs, el corpus de verificació global consta d'un total de 62.553.862 paraules, nombre prou ampli com per considerar-lo representatiu de la llengua catalana, en el sentit de Leech i Fligelstone (1992).

Tot i que, com acabem de presentar, partim d'un corpus de verificació prou ampli, ens trobem amb una sèrie de problemes, que intentarem respondre més endavant:

- Com podem explicar que determinats verbs no apareguin als corpus textuais, si els parlants els consideren ben formats i n'entenen el significat?
- Com podem explicar les novetats de les sèries, no previstes als diccionaris i presents en algun dels subcorpus de verificació?
- Quin valor té el fet que algunes d'aquestes paraules noves estiguin formades sobre verbs que no es troben al corpus, com *carbonificació* o *barroquitzant*?

1.5. Estructura

Hem estructurat el treball en set capítols. Deixant de banda aquest capítol d'introducció i presentació d'objectius i el capítol final de conclusions, el treball es pot dividir en dues grans parts.

A la primera part, que es correspon als capítols 2, 3 i 4, presentem el marc teòric i l'anàlisi de les dades objecte d'estudi. Així, el capítol 2 està dedicat a presentar els pressupòsits teòrics en què s'inscriu la tesi. Partim de la premissa que al voltant del concepte de la sinonímia hi ha tres posicions diferenciades que tradicionalment han estat presentades de manera independent: en primer lloc, des del punt de vista de la morfologia, es recorre al concepte del bloqueig sinonímic per explicar els motius que eviten l'existència d'algun derivat possible d'una regla pel fet que ja existeix una altra paraula amb el mateix significat, i en cap moment no es parla dels problemes que pot comportar la sinonímia. En segon lloc, des del punt de vista de la semàntica, s'ha discutit, i es discuteix llargament, sobre l'existència de la sinonímia en les llengües naturals. I finalment, des del punt de vista de la lexicografia, es pot constatar fàcilment que, mitjançant definicions sintètiques, obtenim un gran nombre de sinònims, que entren en contradicció amb el que postula la semàntica. L'objectiu d'aquest capítol és, doncs, fer una proposta que integri tots tres punts de vista, ja que creiem que al capdavant estan estretament relacionats. Així mateix, presentem el model teòric de Danielle Corbin que emmarca el nostre treball (i que ja vam adoptar a Bernal (1997)), que esdevé especialment adequat als nostres objectius, ja que és un model que té en compte el significat en la construcció de paraules i, a més, té una voluntat aplicada explícita.

Al capítol 3 duem a terme l'anàlisi detallada de les sèries derivatives verbals coradicals que ha de permetre establir les diferències sintàctiques i semàntiques entre cadascun dels verbs que constitueixen una sèrie. Així, aquest capítol està organitzat de manera que cada apartat està dedicat a les diferents sèries derivatives en funció dels processos que hi intervenen: sèries derivatives construïdes només per sufixació, sèries derivatives construïdes per sufixació i prefixació, sèries derivatives construïdes per sufixació i conversió, i sèries derivatives construïdes per sufixació, conversió i prefixació.

Els resultats d'aquesta anàlisi es recullen al capítol 4, on presentem les conclusions de caràcter descriptiu i teòric de cadascun dels sufixos verbalitzadors del català, així com les implicacions que comporta de cara a proposar una representació lexicogràfica dels sufixos verbalitzadors. Així mateix, a partir de l'anàlisi dels verbs neològics registrats per l'Observatori de Neologia, presentem també una valoració sobre la productivitat de cada sufix.

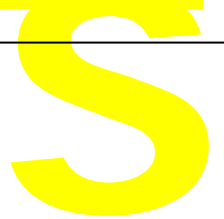
La segona part de la tesi, dedicada a l'aplicació lexicogràfica, està formada pels capítols 5 i 6. D'una banda, al capítol 5 duem a terme una revisió del tractament que han rebut els afixos en els diccionaris tradicionals i altres obres de consulta bàsica, d'una banda, i també en diccionaris teòrics no comercials, de l'altra, per acabar presentant la nostra proposta de representació lexicogràfica dels afixos, exemplificada en els sufixos verbalitzadors del català.

Al capítol 6 descrivim les característiques internes de funcionament i utilització del diccionari prototip, adjunt en el CD-Rom de la contracoberta interior d'aquest volum, així com el procés de construcció del diccionari i l'especificació de les decisions preses al voltant de la macroestructura i de la microestructura.

Finalment, al capítol 7 es recullen les conclusions principals del treball, així com també la seva aplicabilitat i les possibles vies de continuació.

Capítol 2

Pressupòsits teòrics

Capítol 2. Pressupòsits teòrics

En aquest capítol presentem quins són els pressupòsits teòrics de què partim, i ens centrem en el tractament que han rebut les sèries derivatives coradicals. Així, el capítol s'estructura de la manera següent: al primer apartat exposem quins són els precedents directes d'aquest treball. A continuació, en els tres apartats següents, revisem què s'ha dit sobre el bloqueig sinonímic a la morfologia, quins problemes comporta l'assumpció de la sinonímia per a la semàntica, i finalment, quin és el paper de la lexicografia. Per tancar el capítol, presentem breument el model teòric de D. Corbin, que serveix de marc per a la nostra recerca.

La premissa de què partim en aquest capítol és que al voltant del concepte de la sinonímia hi ha tres posicions diferenciades que tradicionalment han estat presentades de manera independent: d'una banda, des del punt de vista de la morfologia, es recorre al bloqueig sinonímic per explicar els motius que eviten l'existència d'algun derivat possible d'una regla pel fet que ja existeix una altra paraula amb el mateix significat, i en cap moment no es parla dels problemes que pot comportar la sinonímia. D'altra banda, des del punt de vista de la semàntica, s'ha discutit, i es discuteix llargament, sobre l'existència de la sinonímia en les llengües naturals. I finalment, des del punt de vista de la lexicografia, es pot constatar fàcilment que, mitjançant definicions sintètiques, obtenim un gran nombre de sinònims, que entren en contradicció amb el que postula la semàntica.

L'objectiu d'aquest capítol és, doncs, fer una proposta que integri tots tres punts de vista, ja que creiem que al capdavant estan estretament relacionats.

2.1. Precedents

Aquest treball no és un estudi aïllat, sinó que s'afegeix a altres investigacions que de manera puntual o explícita han tractat el tema de la coradicalitat en sèries derivatives verbals. Per al català, però, només s'ha tractat de manera explícita a Grossmann (1994) i a Rafel (1988) des de dues perspectives diferents, com veurem tot seguit. Per aquest motiu, presentem de manera resumida quines han estat les aportacions de cadascun dels autors que han tractat aquest tema, però no només per als verbs coradicals del català, sinó també les aportacions que s'han fet per a altres llengües romàniques: el castellà i el francès.⁶

Rafel (1988) estudia, des d'un punt de vista lexicogràfic, les definicions de sèries sinonímiques que apareixen en diversos diccionaris catalans, però especialment del *Diccionari General de la Llengua Catalana* de Pompeu Fabra. Rafel fa notar com els diccionaris són lluny de resoldre satisfactòriament el sistema de remissions, ja que troba moltes circularitat i definicions repetides, fet que resta al diccionari el grau de coherència i sistematicitat desitjables.

Grossmann (1994) llista el tractament que reben els elements que formen sèries derivatives als diccionaris. Ara bé, només té en compte els casos de verbs sufixats i verbs formats per conversió, i deixa de banda, per tant, els verbs prefixats. D'altra banda, les seves observacions es basen només en la informació lexicogràfica, i per tant, classifica els diversos casos segons si són transitius o intransitius, i si els diccionaris donen una parella determinada com a sinònima o no.

⁶ No tenim en compte el treball de Badia (1988) perquè només tracta el cas del parell de verbs *agilitar* - *agilitzar* des del punt de vista de la normativitat.

El castellà i el francès disposen de més estudis sobre aquest tema, tot i que no sempre ha estat analitzat de manera detallada: es limiten a constatar l'existència d'aquests doblats i l'interès del seu estudi Malkiel (1941), que descriu el canvi diacrònic del patró morfològic *a—ar* cap a *en—ecer*, passant per la fase *en—ar* (*atristar* → *entristar* → *entristecer*), i Beniers (1993) per al castellà, Willems (1979) per al francès, i Rio-Torto (1998) per al portuguès.

La resta d'autors se situen en dos pols: els que consideren que són casos de sèries de verbs sinònims, o si més no, que no hi ha diferències de significat, i els que creuen que sí que hi ha motivacions semàntiques diverses darrere de cada verb.

Així, d'una banda, en el grup dels autors que consideren que no hi ha canvis de significat se situa Pena (1980) que, si més no, admet que hi pot haver canvis en l'ús o en l'àrea:

... aquellos casos en que el verbo en *-e-a-* coexiste con otro u otros formados sobre el mismo tema, tipo (*clar-o*, *-a* > *clar-e-ar* ~ *a-clar-a-r*). La existencia de tales dobles nos lleva a replantear una cuestión ya examinada a propósito del latín. Hemos visto que esta lengua logra sistematizar en la derivación verbal algunas oposiciones que, con el tiempo, acaban por no mantenerse. Pues bien, el español no desarrolla ni parece haber desarrollado nunca a lo largo de su historia oposición sistemática alguna en la creación de verbos dobles. Como hemos visto a propósito de *-iz-a-*, este raramente permite la creación de otro verbo sobre la misma base. En el caso que ahora nos ocupa, varios verbos coexisten con dobles (cfr. *agujerear* ~ *agujerar*, *humear* ~ *ahumar*, etc.), pero no hay entre ellos una nota diferenciadora constante; es más, muchos de los dobles coinciden en el contenido y se diferencian en el uso, en el área o en la extensión del uso.

També se situen en aquesta posició Alvar i Pottier (1983: 399), que assenyalen que “[el sufijo *-ear*] no siempre añade matices nuevos al simple *-ar*”, i quan apareixen sèries alternants, destaquen que de vegades es pot percebre un complement semàntic de “cierto vulgarismo” o “un tenue ademán frecuentativo”.

D'altra banda, entre els autors que admeten que hi ha diferències de significat dins de cada element d'una sèrie derivativa, trobem Bosque (1976), Aranda (1990) i Rifón (1997a).

Bosque (1976) se centra en els verbs causatius de adjectivals i intenta trobar raons que motivin i justifiquin l'existència d'aquest tipus de formes coradicals. En aquest sentit, apunta alguns paràmetres de subcategorització sintàctica que diferencien alguns d'aquests verbs, tot i que no són suficients, com ell mateix reconeix a la pàgina 111:

Ciertas parejas de verbos adjetivales presentan una aparente libertad de distribución sin restricción alguna por parte del objeto directo (*alargar-prolongar*) lo que no siempre puede decirse de otras (*ampliar-amplificar; atontar-entontecer*). Las distinciones se plantean muchas veces mediante el rasgo [\pm abstracto]. Veamos algunos ejemplos, aunque posiblemente esta distribución diste mucho de ser absoluta, como por lo demás ocurre en la distinción misma «abstracto-concreto»:

falsificar: objeto [-abstracto]	falsear: objeto [+abstracto]
fortificar: objeto [-abstracto]	fortalecer: objeto [+abstracto]
endulzar: objeto [\pm abstracto]	dulcificar: objeto [+abstracto]

Algunos verbos adjetivales plantean una serie de problemas cuya explicación remota habría que buscarla en su evolución diacrónica. [...] Parece claro, por ejemplo, que ni *ajustar* ni *justificar* pueden descomponerse en función de CAUS. DEV. [justo]. Cf. en el mismo caso *certificar*; es igualmente difícil explicar mediante una estructura de este tipo verbos que rigen “suplemento” (en términos de Alarcos), como *ahondar* o *profundizar*.

El treball d'Aranda (1990: 172) se centra en l'expressió de la causativitat en l'espanyol actual, i parla de derivacions sobre una mateixa base, i troba sèries derivatives com:

1. clarear	aclarar	clarificar	esclarecer
2. tontear	atontar		entontecer
3. sombrear	asombrar		ensombrecer

I comenta que “no hay, sin embargo, una diferenciación constante en lo relativo a la ‘**causatividad**’: con independencia de otras matizaciones semánticas, en las series 1 y 2 todas las formaciones verbales son ‘**causativas**’, excepto las de *-ear*, mientras que en la serie 3 incluso ésta lo es”, però malauradament no aprofundeix en l'anàlisi de les “otras matizaciones semánticas”, que diferencien els elements de cada sèrie.

Per últim, Rifón (1997a: 117) és de l'opinió que hi ha casos en què hi ha sinonímia, i en d'altres no:

Algunos [verbos] poseen un compañero verbal sinónimo creado sobre la misma o distinta base pero por medio de un sufijo verbal productivo en la lengua estándar. [...] en otros, aparece compartiendo dicho significado con otro verbo creado por medio de otros sufijos sobre la misma o diferente base. En este último caso, ambos verbos pueden especializar sus usos de manera que no compitan entre ellos, sino que se repartan sus campos de actuación, siendo escasos los contextos en los que el hablante utiliza uno u otro indistintamente:

fortificar el castillo	* fortalecer el castillo
* fortificar los músculos	fortalecer los músculos
amplificar el sonido	* ampliar el sonido
* amplificar la carretera	ampliar la carretera
dulcificar la situación	? endulzar la situación
*dulcificar los pasteles	endulzar los pasteles

Aún así, se dan casos de parejas verbales sinónimas que comparten sus usos y son utilizadas en un mismo contexto. En estos casos suele triunfar uno de los verbos, quedando el otro como un verbo poco usado en ciertos niveles de lengua: *acidificar / acedar; autenticar / autentificar; embonar / bonificar; densificar / densar; intensificar / intensar; empequeñecer / parvificar; apurar / purificar*, etc.

Com veiem, Rifón, en llistar aquests exemples de l'últim paràgraf, però, se centra en els casos que es diferencien quant a l'ús i/o el registre.

Com ja hem dit a la introducció, nosaltres creiem que l'existència de formes coradicals no és gratuïta (no ho hauria de ser), i esperem trobar diferències, més o menys fàcils de classificar, però reals, per la qual cosa recorrem als exemples que ens ofereixen els corpus textuais, on es pot observar què és el que realment es produeix i què no. A més a més, en virtut de la noció de bloqueig, postulada per Aronoff (1976), que en cap dels estudis que acabem d'exposar s'hi al·ludeix, no seria possible que existissin dues formes sinònimes. En el següent apartat ens ocupem d'aquest fenomen.

2.2. El bloqueig sinonímic

Rainer (1988) atribueix a Paul (1896) la primera encunyació de la noció de bloqueig, segons la qual una paraula morfològicament complexa impedeix l'existència d'un sinònim, però ha estat a partir de la monografia d'Aronoff que ha esdevingut un tema cabdal i recurrent en l'estudi de la formació de paraules.

Aronoff (1976: 43) defineix el bloqueig com:

Blocking is the nonoccurrence of one form due to the simple existence of another.

I més endavant (pàgina 55) afirma:

Blocking prevents the listing of synonyms in a single stem. An affix which is productive with a given morphological class will thus block the attachment of affixes to that class. [...] In general, among rival rules only the rule which is most productive with a given class will be able to fill the slot for a given stem in that class.

Aronoff (1976: 56), però, no nega l'existència de sinònims:

Note that we are not excluding the possibility that two words will occur with the same meaning but rather that there should be two words with the same meaning and the same stem [...]. To exclude having two words with the same meaning is to exclude synonymy, and that is ill-advised.

Tots els autors que s'han ocupat del tema del bloqueig, han assenyalat els problemes que presenten les afirmacions d'Aronoff. Així, Kiparsky (1983), des de la perspectiva de la fonologia lèxica, segons la qual s'intenta ordenar per nivells els processos morfològics i fonològics, defineix el bloqueig com el resultat de la interacció de l'ordre per nivells i el Principi d'Evitació de la Sinonímia (*Avoid Synonymy Principle*), segons el qual "the output of a lexical rule may not be synonymous with an existing lexical item". L'ordre per nivells, doncs, pretén predir quina de les dues unitats lèxiques sinònimes bloquejarà i quina serà

bloquejada. Ara bé, aquesta teoria té l'inconvenient que només pot predir el bloqueig en el cas que les unitats es formin en el mateix nivell, però no en nivells diferents.

Per a Corbin (1985: 70), el bloqueig és un fenomen que no pot ser descrit de manera absoluta:

Si un "principe de blocage" s'avérait nécessaire, il ne pourrait ni être formulé de façon absolue, ni être situé avant le composant conventionnel, où il appartiendrait à l'éliminateur d'entrées. Encore resterait-il à expliquer, dans cette hypothèse, pourquoi, de deux entrées synonymes [...] l'une est éliminée plutôt que l'autre, et pourquoi ce principe n'est pas appliqué systématiquement.

La noció de bloqueig sinonímic no ha estat utilitzada només per la morfologia lèxica, sinó també per la morfologia flexiva, en els estudis de Van Marle (1985, 1986) i Rainer (1988), que comentem breument tot seguit.

Van Marle (1985, 1986), des del punt de vista de la Hipòtesi del Domini que pretén cobrir els casos de regles morfològiques rivals, destaca que la teoria morfològica ha d'incloure un principi que pugui explicar com el domini del cas general expressat per una regla és restringit pel(s) domini(s) del(s) cas(os) especial(s). Van Marle postula que cal distingir dos casos de bloqueig diferents: bloqueig de cas (*token-blocking*) i bloqueig de tipus (*type-blocking*). El bloqueig de cas es refereix als casos especials asistemàtics (com la formació de plural en anglès amb *-en* a *ox - oxen*, o mitjançant ablaut, com a *foot - feet*), mentre que el bloqueig de tipus designa els casos especials sistemàtics (com la formació del plural en holandès, que pot prendre dues formes: *-en* o *-s*; el morfema *-s* només s'adjunta a bases que acaben en vocal neutra, seguides d'una consonant sonorant, o a paraules no patrimonials, mentre que el morfema *-en* s'adjunta "per defecte", de manera que es pot afirmar que el morfema de plural *-s* en holandès bloqueja tipològicament el plural en *-en*).

Rainer (1988: 161), adoptant la proposta de van Marle, defineix el bloqueig de cas com el fenomen segons el qual la creació d'una paraula morfològicament complexa pot ser frustrada per l'existència en el lèxic d'un mot sinònim. D'altra banda, les paraules bloquejades

tipològicament no es bloquegen per l'existència de sinònims individuals, sinó perquè el domini de la regla per la qual es formen està restringit pel domini d'una regla rival.

Cal destacar que en totes les observacions que es fan sobre el bloqueig apareix la noció de productivitat, noció que ha estat àmpliament tractada, però sense que s'hagi arribat a cap fórmula definitiva per definir-la i mesurar-la.⁷ A Bernal (1997: 94), conclouem que el sufix *-itzar* era el més productiu dels sufixos verbalitzadors, adoptant els paràmetres de Corbin (1987: 177-178):

- a) *regularitat*, en relació als productes de la regla;
- b) *disponibilitat* de l'afix, és a dir, la possibilitat de construir derivats no documentats, d'omplir les llacunes del lèxic documentat;
- c) *rendibilitat*, és a dir, la possibilitat d'aplicar-se a un gran nombre de bases i/o de produir un gran nombre de derivats documentats.

Així, en funció d'aquests paràmetres, es pot considerar que el sufix *-itzar* és el més productiu, no només en termes quantitius, com demostraven les dades analitzades del corpus de neologismes, sinó també perquè els verbs que s'hi han format són sempre regulars, quant a la sintaxi i a la semàntica, alhora que és disponible, en la mesura que cobreix blancs del lèxic documentat, però també ocupa l'espai d'altres verbs; i, finalment, també és el sufix verbalitzador més rendible, en el sentit que no presenta restriccions quant a les bases que el poden seleccionar (bases simples i construïdes, patrimonials i cultes, etc.). Per tant, l'aparició de derivats amb el sufix *-itzar* hauria de bloquejar l'existència d'altres derivats amb el mateix significat però formats amb altres afixos o amb altres processos, i no és així: en català trobem sèries que, aparentment, comparteixen el mateix significat, com *suavitzar* i *assuavir*, o *fosforitzar* i *fosforar*.

Si, efectivament, són sinònimes, implicarà necessàriament una redefinició del concepte de bloqueig. Si no ho són, caldrà descriure clarament en quins aspectes (d'ús, d'àrea, etc.)

⁷ Per a una visió general de la noció de productivitat en gramàtica generativa, vegeu Vallès (1996).

coincideixen i en quins divergeixen, de manera que les diferències quedin recollides de manera clara als diccionaris.

Amb el que hem dit fins ara, és clar que la idea subjacent a la noció de bloqueig és l'existència de la sinonímia: tots els autors, amb l'excepció d'Allen (1978), coincideixen en el fet que la sinonímia és la condició necessària perquè es produeixi el bloqueig.

Ara bé, la majoria d'autors exemplifiquen els problemes de la noció de bloqueig amb lexemes diferents (per exemple, Rainer presenta el cas de *Dieb* 'lladre' que bloqueja un mot derivat possible **Stehler* (lit. 'robador'))⁸, o bé se centren en el cas de paraules sufixades,⁹ on la presència d'un sufix impedeix l'aparició d'un altre del mateix significat (els exemples més utilitzats són els casos dels sufixos nominalitzadors de bases verbals, com els sufixos nominalitzadors anglesos *-ness* i *-ity*). Si assumim, però, que el bloqueig és una tendència del lèxic per evitar la formació de sinònims,¹⁰ una tendència cap a l'economia pròpia del lexicó (Scalise 1987: 179), creiem que també caldria tenir en compte tots els processos en què una determinada base pot intervenir. Vanoverberghe (1994: 1026) així ho assenyala, però postula que no sempre és possible trobar diferències semàntiques:

Creemos que es a causa de esta vitalidad [de la formación de palabras] que el fenómeno del bloqueo en español sólo puede tener un papel relativo: no es raro que a partir de una misma base se creen derivados paralelos, y para este tipo de parejas no siempre resulta posible hablar de una diferenciación semántica clara.

⁸ Ara bé, *Stehler* existeix dins la frase feta *Der Hehler ist schlimmer als der Stehler* (literalment, "l'encobridor és pitjor que el robador").

⁹ Scalise et al. (1983: 249) formalitzen el bloqueig de la manera següent:

Blocco: data la sequenza [[[base] X_1 suf 1] Y suf 2] X_2

X_2 è bloccato; dove suf 2 è un affisso produttivo e dove $X_1 = X_2$, cioè X_2 ha la medesima categoria lessicale, tratti di sottocategorizzazione e significato di X_1 .

¹⁰ Zwanenburg (1981), però, el qualifica de principi.

Així doncs, la morfologia no ha tractat el bloqueig sinonímic d'una manera extensa, ni tampoc ha qüestionat els problemes que planteja la sinonímia, fenomen del qual ens ocupem en el següent apartat.

2.3. La sinonímia

Els estudis recents sobre semàntica lèxica coincideixen a remarcar que la sinonímia constitueix la relació semàntica fonamental de l'estructuració del lèxic (Geckeler 1998). Així, és fàcil trobar afirmacions sobre la sinonímia com la següent: les expressions que tenen un significat idèntic són sinònimes (Lyons 1977: 56).¹¹ Darrere d'aquesta definició, però, s'hi amaguen diversos problemes que tots els autors assenyalen en tractar aquest fenomen. En primer lloc, la majoria d'autors coincideixen a dir que la sinonímia no és un fenomen comú de les llengües naturals. Ullmann (1957: 108) arriba a afirmar que la raresa de la sinonímia total és gairebé un axioma:

... it is almost a truism that total synonymy is an extremely rare occurrence, a luxury which language can ill afford.

En contra de la sinonímia "total" influeixen dos tipus de factors: la vaguetat del significat i els matisos emotius. Així, Ullmann (1957) afirma que només aquelles paraules que es puguin intercanviar en un context determinat seran anomenades sinònimes, sense que el canvi impliqui cap alteració en el domini cognitiu o emotiu. Aquesta consideració el porta a una divisió tripartita de la sinonímia:

- sinònims purs: intercanviables en els valors cognitiu i emotiu: *caecitis* - *typhlitis* 'apendicitis';
- pseudosinònims o homeònims:
 - intercanviables *en alguns contextos* però no en d'altres: *help* - *aid* 'ajuda';

¹¹ Lyons reproduceix aquesta definició en totes les seves obres. És significatiu, però, la nota que afegeix Alcoba Rueda, traductor de Lyons (1997: 87). Segons Alcoba Rueda, "Respecto a los sinónimos, damos por supuesto que no existen dos términos de sentido idéntico absoluto que no sean variantes sintácticas (*grande, gran*), variantes de acento (*período, periodo; beréber, bereber*), variantes derivativas (*centellar, centellear; censal, censual*) o bien variantes gráficas (*oscuro, oscuro; cenceñada, cencellada; clistel, cristel, clister*)."

No creiem que les variants sintàctiques, les variants gràfiques i les variants accentuals puguin considerar-se de la mateixa manera que les variants derivatives.

Hi ha altres definicions de sinonímia, que comentem a l'apartat 2.3.1.

- intercanviables des de la perspectiva cognitiva, però no des del punt de vista emotiu: *liberty - freedom* ‘llibertat’.

També Ullmann (1991), recollint el treball de Collinson (1939) —que, al seu torn, es basa en el de Devoto (1936)—, i ampliant-lo en un punt (el fet de ser més dialectal), intenta establir les diferències més típiques entre sinònims i distingeix nou possibilitats:¹²

(10) Diferències entre candidats a sinònims

Objectivitat	ser més general	<i>tenir - posseir</i>
Emotivitat	ser més intens	<i>repudiar - rebutjar</i>
	ser més emotiu	<i>rebutjar - declinar</i>
	ser connotat vs. ser neutre	<i>cagar - anar de ventre</i>
Temàtica	ser més especialitzat	<i>decés - mort</i>
Evocació	ser més literari	<i>òscul - petó</i>
	ser més col·loquial	<i>dinyar-la - morir</i>
Subjectivitat	ser dialectal	<i>gelera - nevera</i>
	ser infantil	<i>mama - mare</i>

Tot i que aquesta classificació no és definitiva, ja que algunes distincions s’encavalquen entre si (com per exemple, ser connotat i ser col·loquial), és una proposta per matisar la definició de sinonímia, i distingir diferents graus de relació entre paraules que comparteixen una part del seu significat en algunes situacions.¹³

I conclou que “... los términos en cuestión pueden ser intercambiados en unos contextos, pero no en otros. [...] Si, por un lado, la diferencia entre los sinónimos es primordialmente emotiva o estilística, no puede haber superposición en modo alguno: por muy próximos que estén en cuanto al significado objetivo, pertenecen a registros o niveles de estilo totalmente diferentes, y normalmente no pueden intercambiarse” (Ullmann 1991: 162).

¹² Els termes *temàtica* i *subjectivitat* són nostres, ja que Ullmann no dóna cap proposta. Els exemples han estat adaptats per al català.

¹³ Casas (1999: 170) explica tots aquests factors diferenciadors agrupant-los en cinc subtipus generals: diferenciació diatòpica, diferenciació diastràtica, diferenciació diafàsica, diferenciació diacrònica i valor expressius, associatius i psicoafectius que inclouen factors com la intensitat, l’humor, l’eufemisme, etc.

Alguns d'aquests aspectes són recollits per Lyons (1971: 460), que, amb la intenció de distingir totes les possibles diferències contextuals (enteses en un sentit ampli), arriba a postular quatre tipus possibles de sinonímia:

- a) sinonímia completa i total;
- b) completa, però no total;
- c) incompleta, però total;
- d) incompleta i no total.

Si bé la intenció de Lyons és molt encertada teòricament, ja que preveu totes les combinacions possibles dels trets «complet» i «total», esdevé inoperant: en la pràctica apareixen molts problemes de classificació, ja que no dóna cap definició que permeti distingir un cas d'un altre, però tampoc no ofereix exemples que permetin deduir-ne les diferències.¹⁴

A Lyons (1991: 56) es canvien els termes, introdueix les nocions de sinonímia parcial i sinonímia absoluta, i proposa la següent classificació per a les unitats susceptibles de ser considerades com a sinònims:

- i. sinònims *plenament* sinònims si, i només si, *els seus* significats són idèntics;
- ii. sinònims *totalment* sinònims si, i només si, són sinònims en *tots els contextos*;
- iii. sinònims *completament* sinònims si, i només si, són idèntics en *totes les dimensions (rellevants) del significat*.

Així doncs, dos mots seran sinònims absoluts si, i només si, són sinònims plenament, totalment i completament. Si no es satisfan les tres condicions, doncs, es tracta de sinònims parcials. Ara bé, Lyons també introdueix el concepte de *quasisinònims*, per referir-se a aquells casos que són “més o menys similars en el significat, però no idèntics”, i insisteix en el fet que no s’han de confondre amb els sinònims parcials. Aquestes distincions, però, tenen un problema afegit, que el propi Lyons reconeix, i és que els termes *plenament*, *totalment* i *completament* són, en si mateixos, sinònims. Lyons (1991: 57) conclou que “los sinónimos absolutos son expresiones que son plena, total y completamente sinónimos, mientras que los sinónimos parciales son sinónimos, pero no del mismo modo absoluto.”

¹⁴ En principi, com explica Porto Dapena (1988), la sinonímia completa es refereix a l'aspecte semàntic, i la total a l'equivalència sintàctica. La sinonímia completa i total equival, doncs, a la sinonímia absoluta.

Cruse (1986: 292) assenyala dos problemes més de la classificació de Lyons referits a les possibles dimensions del significat i a la separació de sinonímia total i completa:

- (a) Lyons' definition (iii) leaves open the question of how many dimensions of meaning there are, and how to determine whether two words are identical on any particular dimension. [...]
- (b) Lyons' separation of total and complete synonymy is to allow for the possibility that two words might be completely synonymous, but not have identical distributions, due to differences in collocational restrictions. [...]

I postula la condició següent perquè es produeixi la sinonímia:

... two lexical units would be absolute synonyms (i.e. would have identical meanings) if and only if their contextual relations [...] were identical.
Cruse (1986: 268)

Aquest panorama ens du a plantejar-nos si realment cal mantenir les distincions apuntades per alguns autors. Els estudiosos no es posen d'acord en la denominació que cal atorgar als sinònims: com hem vist, Lyons i Cruse els anomenen sinònims *absoluts*, Collinson (1939: 58) parla de sinònims *integrals*, Ullmann (1957: 108) de sinònims *complets* i sinònims *purs*. Malgrat aquesta diversitat, la majoria d'autors coincideixen en el fet que la sinonímia és un fenomen dependent del context (i, com hem vist, també és anomenada de diferents maneres segons els autors: sinònims *parcials*, *contextuals*, o fins i tot *pseudosinònims* o *homeònims*), i en les condicions que han de tenir dues unitats lèxiques perquè puguin ser considerades sinònimes: la permutabilitat en tots els contextos i la invariabilitat en els valors cognitiu i emotiu.

2.3.1. Altres aproximacions a la sinonímia

No només semantistes i morfòlegs s'han preocupat de la sinonímia, sinó que altres estudiosos, des d'altres perspectives, hi han dedicat un espai. Així, d'una banda, Chierchia i McConnell-Ginet (1990: 35), des de la semàntica lògica, parlen de *sinonímia contextual* en els següents termes:

The notion of synonymy involved here we call *content synonymy*, and we can define it in terms of mutual entailment.

(52) *A* is (*content*) *synonymous* with *B* =_{df} *A* entails *B* and *B* entails *A*

[...] What content synonymy requires is just that *A* and *B* are true in exactly the same set of circumstances.”

D’una altra banda, la gramàtica cognitiva de Langacker (1987, 1990, 1991) es fonamenta en la idea de no sinonímia per establir les bases d’una sintaxi cognitiva, intrínsecament unida a la semàntica i a les estructures de coneixement. En aquest marc, qualsevol canvi sintàctic va associat a modificacions semàntiques i pragmàtiques, i viceversa.

En la mateixa direcció, Cuenca i Hilferty (1999: 187) assumeixen els postulats de Goldberg (1995), i assumeixen la relació mútua que s’estableix entre els aspectes formals i semantifuncionals de qualsevol unitat lingüística:

... una organización gramatical diferente implica una interpretación diferente, lo cual demuestra la ausencia de sinonimia gramatical. Esta idea se formaliza y se amplía a través del *Principio de no sinonimia*, formulado por Goldberg (1995: 67):

Principio de no sinonimia: Si dos construcciones no son distintas sintácticamente, tienen que ser distintas semántica o pragmáticamente.

I encara podem afegir la definició, des del punt de vista de la terminologia, que dóna la ISO per a la sinonímia:

Terms (5.3.1.2) which are interchangeable in all contexts (6.1.5.7) of a subject field (2.2) are called synonyms (5.4.3); if they are interchangeable only in some contexts (6.1.5.7), they are called quasi-synonyms.
(ISO 1087)

Sobre aquesta definició, Pearson (1998: 171-172) comenta: “... there is absolute synonymy when two words have the same referent in a two replacement relation whereas there is ‘approximate’ synonymy (*synonymie approximative*) when two words have the same referent

but are not interchangeable”. I, prenent una perspectiva comunicativa, defineix sinònim com “a term which means the same as another term used in the same communicative setting.”

Tot i que les perspectives són diverses trobem sempre una coincidència en tots els casos: la sinonímia és dependent del context, com diu Gutiérrez Cuadrado (1999: 91):

... el contexto tiene un valor fundamental y decisivo, porque las piezas léxicas suelen ser idénticas en algunos rasgos centrales semánticos, pero pueden diferenciarse en otros periféricos.

En el cas del nostre estudi, doncs, considerarem dos verbs com a sinònims si, a més de compartir el significat, compleixen les tres condicions següents:

- a) tenen el mateix nombre i tipus d'arguments;
- b) comparteixen la mateixa subcategorització, per tal de poder ser intercanviables en tots els contextos possibles;
- c) són idèntics tant en el nivell cognitiu com en el nivell emotiu.

Donat que la terminologia sobre els tipus de sinònims és tan complexa i tan diversa, fins al punt d'esdevenir gairebé inoperant, hem optat en aquest treball per unificar-la i distingir només dos casos de sinonímia: així, d'una banda, davant de dos verbs, direm que són *sinònims absoluts* si compleixen les tres condicions anteriorment esmentades, i, per tant, poden ser usats en tots els contextos d'aparició possibles; d'altra banda, si només coincideixen en una o dues de les condicions, parlarem de *sinònims contextuals*.

2.4. La sinonímia als diccionaris

Si bé la sinonímia és un aspecte molt discutit des de la semàntica lèxica, els diccionaris l'accepten tàcitament, de manera que molt sovint, algunes entrades apareixen definides als diccionaris mitjançant una altra paraula, de la mateixa categoria, i amb el mateix significat; és a dir, mitjançant un sinònim:

Una definició sintètica estableix l'equivalència amb un únic mot. Aquest únic mot definidor s'ha d'entendre com a sinònim absolut del mot definit.
Alsina et al. (1995: 312)

Rafel (1986: 59) ho explica de la manera següent:

S'ha dit innombrables vegades que, exceptuant els mots gramaticals —que són definits per la seva funció—, la definició lexicogràfica ha d'ésser concebuda com una expressió —mot, sintagma o frase— sinònima de l'entrada. Bàsicament, en la pràctica lexicogràfica s'entén que una expressió és sinònima d'una altra quan pot substituir-la en el text en què ocorre sense que en quedin alterats ni la coherència ni el sentit; la sinonímia és interpretada, doncs, en aquest cas, com una equivalència de sentit. Així, per una banda, una expressió A serà sinònima d'una altra expressió B quan es pugui establir aquesta relació: $A \Leftrightarrow B$; i, per una altra banda, l'existència d'aquesta relació d'equivalència serà determinada a partir de l'anàlisi dels efectes que produeix la substitució en el text d'un per l'altre dels seus presumptes termes, o sigui, d'A per B, o viceversa.

Aquestes definicions sinonímiques, però, no estan exemptes de problemes, com ja han apuntat diversos autors.¹⁵ Castillo Pena (1992: 511) assenyala que, almenys, presenten tres problemes diferents:

- a) La definició sinonímica no és una anàlisi semàntica i per tant no és una definició lexicogràfica pròpiament dita.

¹⁵ Ahumada (1989: 146-147) apunta que “las dificultades que plantea el concepto mismo de sinonimia y la consideración general de la definición como producto del análisis sémico han llevado a lingüistas y lexicógrafos a tomar con precauciones toda definición redactada acudiendo a sinónimos o cuasi-sinónimos.” No obstant aquesta afirmació, els diccionaris recorren a la sinonímia amb molta freqüència.

- b) La definició sinonímica no és acceptable perquè els sinònims no existeixen.
- c) La definició sinonímica és la causant dels cercles viciosos en els diccionaris.

Haensch et al. (1982: 277) insisteixen també en la dificultat que constitueix el fet que tot i que, aparentment, dues unitats lèxiques comparteixin la referència, no poden ser definides només mitjançant sinònims, ja que difícilment podran ser utilitzades en els mateixos contextos (per tant, només podrien ser sinònims contextuals, però mai sinònims absoluts):

A veces, sin embargo, ocurre que a dos unidades léxicas corresponde el mismo contenido referencial, de modo que, por lo menos, éste se puede describir correctamente mediante la indicación de sinónimos, lo cual no equivale, empero, a una instrucción adecuada a todas las situaciones de comunicación para el uso o la recepción de la unidad léxica en cuestión. En cuanto a la práctica, se puede comprobar, de todos modos, que a menudo un semema de una unidad léxica se define mediante unidades léxicas que no son sinónimos del lema, ni siquiera en el sentido de que les corresponde el mismo contenido referencial según el análisis semasiológico.

Sembla, doncs, que la sinonímia no és vista de la mateixa manera pels lexicògrafs i pels semantistes. Des de la semàntica, Lyons (1997: 87) adverteix que molts sinònims que es poden trobar als diccionaris no són sinònims en si, sinó que es tracta del que ell anomena “quasisinònims”:

Muchas de las expresiones recogidas como sinónimas en los diccionarios ordinarios o especializados son lo que podría denominarse **cuasisinónimos**: expresiones que son más o menos semejantes en significado; pero no idénticas. La cuasisinonimia, como veremos, no se ha de confundir con varios tipos de lo que llamaré **sinonimia parcial**, que satisface nuestro criterio de identidad de significado, pero que, por diversas razones, no llega a cumplir las condiciones de lo que se suele designar como sinonimia absoluta. Ejemplos típicos de cuasisinónimos en español son ‘bruma’ y ‘neblina’; ‘riachuelo’ y ‘arroyo’; ‘inmersión’ y ‘zambullida’.

Quine (1980: 49), també des de la semàntica, explica com la lexicografia i la semàntica comparteixen el mateix objecte d'estudi, el significat, però que s'hi aproximen de maneres diferents:

The lexicographer, on the other hand, is concerned not with specifying the class of significant sequences for the given language, but rather with specifying the class of pairs of mutually synonymous sequences for the given language or, perhaps, pair of languages. The grammarian and the lexicographer are concerned with meaning to an equal degree, be it zero or otherwise; the grammarian wants to know what forms are significant, or *have* meaning, while the lexicographer wants to know what forms are synonymous, or *alike* in meaning.

D'altra banda, des del punt de vista de la lexicografia, Castillo Pena (1992: 513) exposa la divisió entre les dues disciplines de manera molt taxativa:¹⁶

... independientemente de si la Semántica acepta o no el concepto de sinonimia y el establecimiento de pares de sinónimos, la definición sinonímica como técnica definitoria en lexicografía encontrará su validez si funciona; es decir, me parecen perfectamente conciliables la postura del semantista que niega, desde la teoría, la existencia de sinónimos y la del lexicógrafo que da una sola definición a dos entradas de su diccionario. [...] El semantista nunca opera con un estado de lengua en el que se hace abstracción de la arquitectura del sistema; el lexicógrafo, en cambio, trabaja en un diccionario que, si es de lengua, es total, globalizador: en él se suma el vocabulario de varios siglos, el de todas las variantes dialectales que se quieran considerar, el de todos los sociolectos y tecnolectos que se quieran registrar y el de todos los niveles de habla que se acepte incluir. Sobre este vocabulario el lexicógrafo emite un mensaje —la definición— elaborado con su lengua, la de su edad, su región, su clase y su cultura.

En el mateix sentit, Bosque (1982: 108) assenyala que els objectius i les tasques de la semàntica i de la lexicografia només són parcialment coincidents:

¹⁶ En contra de la rotunditat de les afirmacions de Castillo Pena, Lara (1997: 141) matisa que “... si entre dos vocablos hubiera esa clase de equivalencia, alguno de los dos resultaría superfluo y la sociedad ya habría tendido a olvidarlo”, i remarca que és massa “sospitós” que els diccionaris monolingües ofereixin “sinònims” lèxics en lloc de perífrasis definitòries.

La definición por sinónimos [es] un tipo de definición menos riguroso porque, en primer lugar, la sinonimia absoluta no existe, como reconocen prácticamente todos los autores; en segundo lugar, porque la proporción de definiciones sinonímicas está directamente relacionada con el grado de circularidad del diccionario. [...] En cualquier caso, queremos insistir en que la labor del lexicógrafo no se debe identificar con la del semantista. [...] El semantista tratará de que en su análisis componencial del léxico se represente la información semántica mediante componentes supuestamente mínimos y jerárquicamente ordenados, pero su objetivo primordial no es hacer entender el significado de las palabras al que desea conocerlo sino estudiar y representar formalmente un aspecto de la investigación lingüística como es el léxico, presuponiendo la existencia de una gramática complementaria. Se trata, por tanto, de intereses sólo relativamente coincidentes.

Veiem, doncs, com la semàntica i la lexicografia coincideixen en l'objecte —el significat—, però no en el tractament que en fan: si bé la tendència quasi unànime dels estudis de semàntica es dirigeix cap a la negació de la sinonímia en el seu sentit més estricte, la lexicografia l'accepta tàcitament, i la utilitza amb freqüència com a recurs definidor, assumint, de manera més o menys conscient, el risc que aquest tipus de definició pot comportar.

Centrant-nos en el cas de les sèries derivatives verbals coradicals que analitzem en aquest treball, als diccionaris trobem, com a mínim, tres possibilitats de tractament (Mok 1983):

- a) Sèries de verbs coradicals on algun dels elements de la sèrie no apareix documentat al diccionari: trobem *suavitzar*, *assuaujar*, *assuavir*, i en canvi, no trobem *suavejar*¹⁷.

¹⁷ Verb documentat a Enric Valor (1980: 93 i 205), *Sobre la terra promesa* (vol. I) en els següents contextos:

“– Pep li ho diu per bé – va suavejar Maria.”

“... i es lliurà, per combatre el seu neguit, a suavejar la seua animeta amargada...”

- b) Verbs coradicals que tenen una definició totalment o parcialment idèntica, però hi ha contextos en què l'un o l'altre és exclòs.

estiuar v **1** intr Passar l'estiu en un indret determinat, especialment el bestiar. **2** pron Agostejar-se.

estiuejar v intr Estar-se a l'estiu en un indret determinat, generalment distint del de residència habitual. *Nosaltres estiuegem a Blanes.*

falsar v tr **1** ant Falsificar. **2** ant Falsejar. **3** filos Provar la no-adequació a la realitat d'una proposició, la falsedat d'una tesi, etc (contraposat a verificar).

falsejar v tr **1** Alterar una cosa tornant-la falsa, no conforme a la veritat, a la justesa, a l'exactitud. *Falsejar la paraula donada. Falsejar els fets. Els micròfons falsegen la veu.* **2 falsejar la vista (o la cara) (a algú)** *1* No mirar-lo a la cara. *2* Fer com aquell qui no el veu o no el coneix.

falsificar v tr **1** Alterar una cosa, especialment material, per tal d'enganyar. *Falsificar el vi.* **2** Fer fraudulentament una cosa que tingui l'aparença d'una altra. *Falsificar una pintura. Falsificar moneda. Falsificar un document.*

- c) Verbs coradicals que comparteixen la mateixa definició, però el diccionari no dona cap indicació sobre la possibilitat de contextos on l'aparició d'un o altre comporti o pugui comportar diferències semàntiques.

endolcir v **1** tr Fer dolç. *Endolcir una beguda amb mel, amb sucre. Endolcir la seva pena. Endolcir la roba, la llana.* **2** pron Esdevenir dolç. **3** tr alim Edulcorar amb productes naturals.

dulcificar v tr Endolcir.

tiranejar v tr Tiranitzar.

tiranitzar v tr **1** Governar tirànicament. **2** Tractar les persones d'una manera tirànica.

Si efectivament totes dues disciplines s'ocupen del mateix objecte, per què semblen adoptar dues posicions excloents i no complementàries? Si la sinonímia absoluta entre dues paraules

no existeix, o si més no, és un fenomen molt estrany, per què al diccionari se'n recullen tants casos?

És cert que els motius editorials condicionen, en certa mesura, l'espai que pot ocupar una entrada, però també és veritat que l'ús de diccionaris electrònics minimitza aquest problema, i es podria resoldre fàcilment. Al nostre parer, els "sinònims" dels diccionaris s'han de limitar als casos que realment són intercanviables en tots els contextos, tal com postula la semàntica.

2.5. El model teòric de Danielle Corbin

A Bernal (1997) vam adoptar el model teòric de Danielle Corbin (1987, 1990 i 1991) per tal com és un model generatiu de base lexicalista, associatiu i estratificat, que assumeix els principis següents:

- a) se segueix una morfologia no lineal, en què les regles s'apliquen de manera jerarquitzada i cíclica;
- b) les regles volen ser predictives i no només descriptives;
- c) l'anàlisi dels mots complexos va més enllà de la seva estructura superficial;
- d) intenta posar de relleu restriccions generals o locals, d'ordre fonològic, morfològic, semàntic i sintàctic, restringint, així, la possibilitat combinatòria;
- e) pren en consideració les relacions categorials;
- f) proposa la correspondència recíproca entre l'anàlisi morfològica i l'anàlisi semàntica;
- g) dóna una definició restringida dels mots construïts;
- h) té una voluntat aplicada explícita: la construcció del *Dictionnaire dérivationnel du français* i el *Dictionnaire des formants de construction de mots en français*.

La proposta teòrica de D. Corbin s'adequa, doncs, als nostres objectius, de descripció, anàlisi i aplicació, per tal com recull els aspectes que acabem d'esmentar, especialment perquè és un model que té en compte el significat en els processos de formació de mots, i perquè proposa una aplicació lexicogràfica que reculli els resultats de l'anàlisi morfològica.

A continuació, exposem breument els punts més importants del model pel que fa a la formació de paraules.

Ja hem dit que el model de Danielle Corbin és un *model associatiu*, perquè reposa sobre la idea que el significat d'un mot construït es construeix alhora que la seva estructura morfològica; és a dir, les regles de construcció de mots (a partir d'ara, RCM) creen alhora el significat dels mots construïts i la seva estructura morfològica d'una manera composicional, de manera que la representació gramatical ha de reflectir aquesta construcció simultània de l'estructura i del sentit.

La tria de l'associació com a mode de representació de les relacions entre forma i significat dels mots construïts implica que les distorsions observables entre l'una i l'altre siguin reduïbles, de manera que conduiran a una definició restringida de la noció de mot construït.

Per mot construït, entenem aquell “mot dont le sens prédictible est entièrement compositionnel par rapport à la structure interne, et qui relève de l'application à une catégorie lexicale majeure (base) d'une opération dérivationnelle (effectuée par une RCM) associant des opérations catégorielle, sémantico-syntaxique et morphologique” (Corbin 1987: 6).

Ara bé, hi ha almenys dos factors que poden fer esdevenir opac el significat: en primer lloc, l'aplicació de regles semàntiques en diverses etapes de la derivació d'un mot construït poden ocultar el significat derivacionalment previsible, com per exemple el mot *coloret*, on el significat no pot descompondre com «color petit», sinó que la intervenció d'una regla semàntica d'analogia ha fet que el seu significat sigui «color vermell emprat com a afait»; en segon lloc, es pot donar el cas de mots construïts que tinguin una referència extralingüística, fet que té com a conseqüència que un mateix sentit previsible és susceptible de realitzar-se de manera diferent en diversos dominis referencials i crear, així, un efecte d'heterogeneïtat superficial, com per exemple passa amb el mot *blauet*, que serveix per designar un tipus de substància blava, però també un ocell i una herba.

Així doncs, un mot serà analitzat com a construït si, i només si, compleix les tres condicions següents (Corbin 1991: 17):

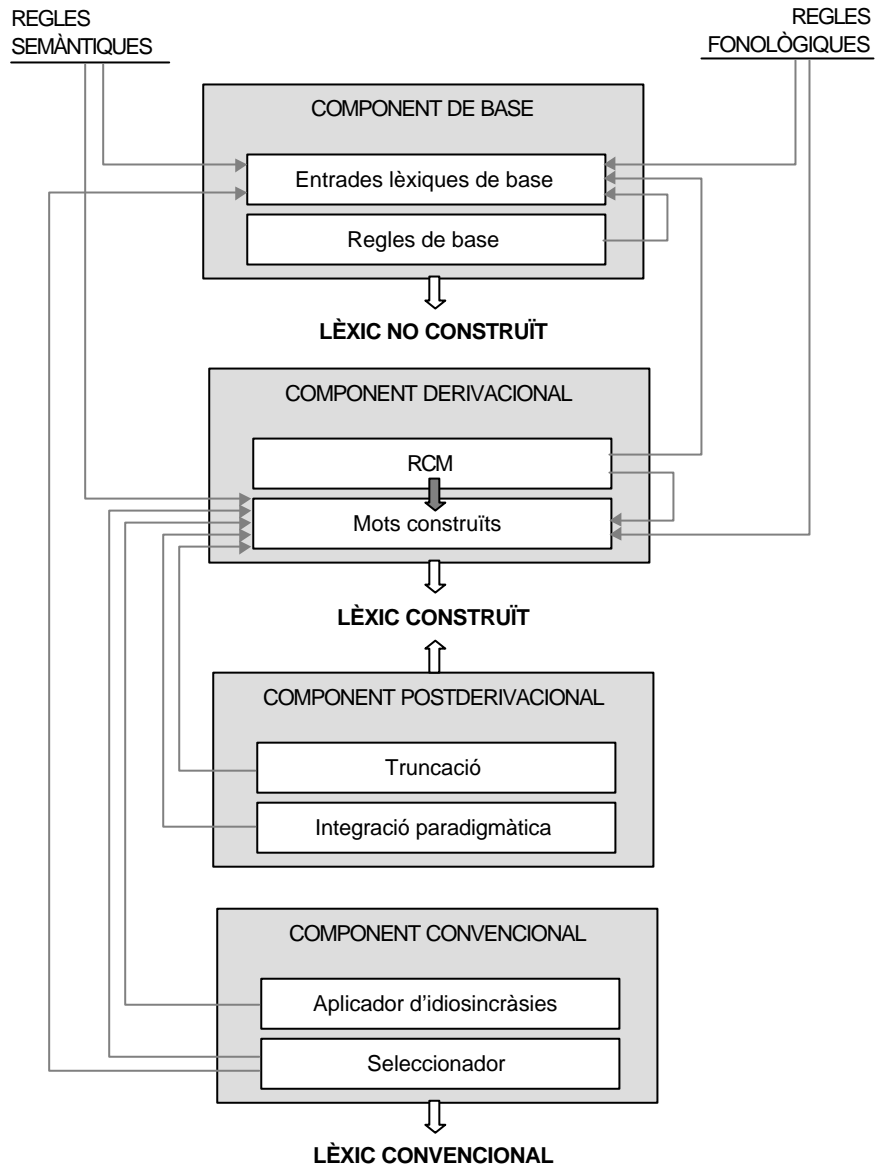
1. Els constituents de l'estructura morfològica profunda han de ser categoritzables i associables a un significat de manera que mots com *reialme* o *prepuci* seran considerats mots complexos, tant estructuralment com semànticament, però no són mots construïts, ja que no és possible identificar el segment *-alme* com un sufix català, ni *puci* com una base.
2. El significat predictable i l'estructura morfològica profunda han de ser composicionals, l'un per analogia amb l'altre: *impressionar* ('produir una impressió en l'ànim d'algú') és complex estructuralment, però no pas semànticament, ja que no significa 'no pressionar', i per tant, no es pot considerar com a mot construït.
3. Les distorsions eventuais entre l'estructura morfològica profunda i la forma superficial o entre el significat predictable i el significat lexicalitzat han de poder ser explicats mitjançant mecanismes regulars que permetin de passar de l'un a l'altre, com per exemple, regles d'al·lomorfia.

L'altre aspecte que ressalta Corbin de la seva teoria és que es tracta d'un *model estratificat*, fet que significa que l'organització interna del component lèxic i la jerarquia de les operacions relacionades amb els mots construïts reflecteixen la complexitat de les associacions entre forma i significat que caracteritza els mots construïts. L'ordre del model representat a (11) vol reproduir la jerarquia que va del més regular al menys regular, recobrint, sovint, l'interval que separa el predictable (resultat de l'aplicació de les RCM) de l'observable (resultat de la combinació d'aplicacions complexes com l'al·lomorfia i la truncació).

Les relacions entre el component derivacional i el component semàntic concerneixen la intervenció dins la construcció del significat d'un mot construït amb regles semàntiques independents (metàfora, metonímia, catacresi, etc.) dels factors derivatius que intervenen en la

construcció del sentit predictable. El component fonològic intervé en la construcció de la forma superficial del mot a través de regles d'al·lomorfa i truncació.

(11) Organització del component lèxic¹⁸

Ara bé, el model teòric de Corbin no està exempt de problemes, com ja vam assenyalar a Bernal (1997: 32-38). En el model de Corbin, les RCM són simples, i alhora molt importants,

¹⁸ En l'organització del component lèxic, la fletxa simple (→) indica l'aplicació d'una operació a un conjunt de mots, la fletxa buida (⇨) indica els subconjunts lèxics que constitueixen les sortides dels components, mentre que la fletxa plena (⇒) assenyalen la construcció de mots mitjançant regles.

perquè són les responsables últimes del significat dels mots construïts: una regla és identificada, a grans trets, per l'associació d'informació categorial i d'una informació semàntica, i pren la forma següent:

(12) Estructura de les RCM

$$OD = 1 RC + 1 OS + n OM$$

És a dir: una operació derivacional (OD) és el conjunt d'una relació categorial (RC), una operació semàntica (OS), i un nombre indeterminat d'operadors morfològics (OM), és a dir, d'afixos. De fet, Corbin permet que una regla tingui associada més d'un afix, però un afix només pot estar associat a una regla. De la mateixa manera, cada RCM té associada una única operació semàntica: per exemple, l'operació "acció de V" i "qui V" pertanyen a dues regles diferents, ja que no es poden unificar; en canvi, significats aparentment diferents poden associar-se a la mateixa relació categorial i a les mateixes estructures morfològiques, com és el cas del sufix *-dor*, en què és difícil establir la diferència entre agents i instruments a partir d'un mateix tipus de base, de manera que Corbin considera aquests casos dins una mateixa operació semàntica.

D'altra banda, les regles també disposen d'un paradigma morfològic (PM) que designa el conjunt dels mitjans morfològics de què disposa cada RCM (prefixació, sufixació i/o conversió), d'unes restriccions categorials i semàntiques (RCC i RCS), i finalment d'un mecanisme de selecció i inserció lèxica:

Així doncs, una RCM consta de:

- a) una o més d'una regla de construcció d'estructures de mots (RCEM), restringides pel principi d'unicitat categorial, tenint present que a cada regla li correspon una o més de les tres estructures morfològiques abstractes següents:

1. Prefixació: [(Y)_{af} [X]_C]_{C'}
2. Sufixació: [[X]_C (Y)_{af}]_{C'}
3. Conversió: [[X]_C]_{C'}

on C' no és obligatòriament diferent de C excepte en la tercera estructura.

- b) una única regla de construcció d'estructura semàntica (RCES) en forma de paràfrasi definidora parcialment formalitzada;¹⁹
- c) un paradigma morfològic (PM) que expliciti tots els recursos morfològics de què disposa la RCM;
- d) un conjunt de restriccions categorials (RC) i semàntiques (RS) que restringeixin les regles a les quals es pot aplicar la RCM, i
- e) un mecanisme de selecció i inserció lèxica que controla les restriccions.

Aquest contingut de les RCM es pot resumir en la fórmula següent:

(13) Contingut de les RCM

$$\text{RCM} = n\text{RCM} + \text{RCES} + \text{PM} + \text{RC} / \text{RS} + \text{SIL}$$

on n és un nombre comprès entre l'1 i el 3

Per exemple, la construcció del substantiu *fertilisation* quedaria recollida per la RCM general de construcció de noms d'acció deverbals reproduïda a (00) (Corbin 1987: 503):

¹⁹ Aquestes paràfrasis no són paràfrasis en llengua natural, ni equivalen a definicions, sinó que s'han d'entendre com a transcripcions en forma de seqüències lingüístiques que formalitzen l'operació de construcció del significat. D'aquesta manera, totes les paraules construïdes per la mateixa regla, reben la mateixa representació semàntica.

(14) RC de noms d'acció deverbals en francès

- a) RCEM $N \rightarrow [[X]_V (Y)_{af}]_N$
 $N \rightarrow [[X]_V]_N$
- b) RCES N <Action et résultat de l'action de V>
- c) PM conversion [+masc] [-D]
 conversion [+fém.] [+D]
 -ade [...]
 -age [...]
 -erie [...]
 -ment [...]
 -tion [...]
 -ure [...]
 etc.
- d) RC: base [+V]
 RS: base "V"
- e) SIL

Ara bé, les restriccions que inclou la regla són massa vagues de manera que es formarien també paraules com *°fertilisage* o *°fertilisure*, que no són reals, fet que ens fa suposar que també les entrades haurien d'incloure informació d'aquesta mena per evitar sobregeneració de formes.²⁰

Implícitament, doncs, el paper del seleccionador està lligat a la noció de bloqueig sinonímic: la regla pot construir diverses formes sinònimes, com *fertilisation*, *°fertilisure*, *°fertilisament*, etc., però el seleccionador s'encarrega de reduir aquestes formes a una única possible solució (la construcció documentada) que bloqueja l'existència de les altres, tot i que estiguin ben construïdes, ja que compleixen totes les condicions exigides per la regla.

²⁰ Les regles originals de Corbin, en canvi, formarien aquestes paraules, i després, el seleccionador les eliminaria perquè no les trobaria documentades.

Atenent a l'anàlisi dels verbs construïts per sufixació que apareixen a l'*Hiperdiccionari*, així com també als verbs neològics documentats per l'Observatori de Neologia corresponents al període comprès entre 1989 i 1995, dibuixàvem les quatre regles de construcció de verbs diferents (meteorològics, freqüentatius, iteratius i causatius).²¹

— RCM 1: *Regla de construcció de verbs meteorològics*

RC: $V \rightarrow [[X]_N (Y)_{af}]_V$

OS: $V <\text{fer el temps designat per la base}>$

OM: *-ejar 1*

— RCM 2: *Regla de construcció de verbs iteratius*

RC: $V \rightarrow [[X]_N (Y)_{af}]_V$

OS: $V <\text{moure repetidament la base}>$

OM: *-ejar 3*

— RCM 3: *Regla de construcció de verbs freqüentatius*

RC: $V \rightarrow [[X]_{[+N]} (Y)_{af}]_V$

OS: $V <\text{ser la base en un menor o major grau}>$

OM: *-ejar 2*

— RCM 4: *Regla de construcció de verbs causatius*

RC: $V \rightarrow [[X]_{[+N]} (Y)_{af}]_V$

OS: $V <(\text{fer}) \text{esdevenir la base}>$

OM: *-itzar, -ificar, -ejar 4, -itar*

²¹ Cal tenir en compte que en la formalització d'aquestes regles els punts següents:

- la representació de cada operació derivacional (és a dir, de cada regla) consta de tres elements: la relació categorial (RC), l'operació semàntica (OS) i un nombre variable en cada cas d'operacions i operadors morfològics (OM), ja que en el si d'aquesta teoria es permet que una sola operació derivacional pugui tenir associats diversos afixos;
- només incloem dins les operacions morfològiques els sufixos que hem estudiat, sense que això vulgui dir, òbviament, que l'única manera de formar un determinat tipus de verbs sigui mitjançant la sufixació;
- els números assignats a les RCM són arbitraris.

Així doncs, d'una banda, distingim set sufixos verbalitzadors per al català: quatre sufixos *-ejar* homòfons, però distints quant al significat i quant al comportament sintàctic, i tres sufixos diferenciats formalment (*-itzar*, *-ificar* i *-itar*) que tant des del punt de vista sintàctic com des del punt de vista semàntic són, en termes generals, iguals. De l'altra, en el cas concret de la regla de construcció de verbs causatius trobem que és possible formar verbs d'aquest tipus mitjançant quatre sufixos formalment distints (*-itzar*, *-ificar*, *-itar* i *-ejar* 4).

Efectivament, la RCM 4 pot construir els verbs *tiranejar*, *tiranitzar*, *tiranificar*, però només els dos primers seran validats pel seleccionador que trobem al component convencional, ja que la base *tirà* no compleix els requisits necessaris exigits pel sufix *-ificar*. El que cal establir, però, és les possibles diferències que existeixen entre els dos verbs.

L'anàlisi de les dades que durem a terme al capítol següent confirmarà o desmentirà si els verbs que formen les sèries coradicals amb significat similar, estan formats efectivament per la mateixa regla, o bé si hi ha diferències de significat, fet que implicaria que, en el si d'aquest model, pertanyin a regles diferents.

2.6. Recapitulació

En aquest capítol hem presentat quins són els pressupòsits teòrics en què s'emmarca aquest treball. Així, hem exposat els treballs precedents que han tractat aquest tema, que ens ha dut a reflexionar sobre el bloqueig sinonímic, la sinonímia i el paper que hauria de tenir la lexicografia en el tractament dels verbs coradicals. Hem vist com tot i tractar el mateix fenomen, els diferents autors s'aproximen al tema des de diversos punts de vista, gairebé excloents, els uns dels altres, en lloc de complementaris.

Finalment, hem presentat breument el model teòric que hem triat com a marc del treball: el model de Danielle Corbin, que és un dels pocs models morfològics on es té en compte el significat de les paraules i, a més, té un vessant aplicat explícit, de manera que s'adequa al nostre objectiu d'integrar els diferents aspectes morfològics, semàntics i aplicats.

Al capítol següent duem a terme l'anàlisi de les dades provinents dels diccionaris i verificades en corpus textuais, a fi de poder descriure els diversos matisos que aporten en cada cas els sufixos verbalitzadors en la construcció de verbs.

Capítol 3. Les sèries derivatives

En aquest capítol ens proposem de dur a terme l'estudi detallat de les sèries derivatives que hem presentat anteriorment. L'estudi d'aquestes sèries derivatives coradicals possibilitarà establir quines són les diferències sintàctiques i semàntiques entre cadascun dels elements de la sèrie, de manera que ens permeti després arribar a establir generalitzacions sobre el comportament sintacticosemàntic de cada sufix.

Amb l'observació preliminar que hem dut a terme, hem vist com les definicions dels diversos verbs construïts que formen sèries derivatives coradicals ofereixen dades asistemàtiques, especialment pel que fa al significat, que no ajuden a discernir les diferències que es poden donar dins de cada sèrie. Per aquest motiu, recorrem a la confrontació dels verbs seleccionats en contextos reals, procedents de dos corpus textuais: el Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans i el Corpus Tècnic de l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra. Així, per analitzar les sèries derivatives seguim sempre el mateix ordre: en primer lloc, presentem la definició lexicogràfica i tot seguit, presentem les característiques sintàctiques i semàntiques que se'n desprenen, per passar, en segon lloc, a validar-les i confrontar-les en els corpus textuais.

Aquest capítol s'estructura de la manera següent: en primer lloc, dediquem un apartat a presentar en detall les especificitats dels corpus que analitzem. A continuació, presentem l'estudi comparatiu de cadascun dels processos: així, en el primer apartat analitzem les sèries derivatives construïdes per sufixació; en el segon, les sèries derivatives construïdes per sufixació i prefixació; en el tercer, les sèries derivatives construïdes per sufixació i conversió; i en el darrer apartat, les sèries derivatives construïdes per sufixació, prefixació i conversió.

Els resultats de l'anàlisi i les seves conseqüències per a la teoria morfològica i la seva representació lexicogràfica s'especificaran al capítol següent.

3.1. Corpus d'anàlisi i corpus de verificació

Abans de passar a l'anàlisi dels verbs que constitueixen les sèries derivatives, volem dedicar aquest primer apartat a presentar una sèrie de consideracions sobre la selecció dels casos estudiats, les característiques i els criteris que regeixen els corpus, i la metodologia utilitzada.

— *Sobre la selecció de les sèries derivatives*

El corpus d'anàlisi està constituït per 113 verbs construïts sobre 48 bases, de les quals 23 són bases nominals i 25 són bases adjectives. Els criteris de selecció d'aquestes sèries coradicals han estat els següents:

- Dels verbs documentats a l'*Hiperdiccionari*,
 - a) hem recollit tots els casos de sèries coradicals construïdes només per sufixació;
 - b) hem recollit una mostra de sèries coradicals construïdes per sufixació i prefixació;
 - c) hem recollit una mostra de sèries coradicals construïdes per sufixació i conversió;
 - d) hem recollit una mostra de sèries coradicals construïdes per sufixació, prefixació i conversió.
- Dels verbs documentats al Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana, absents del diccionari, hem recollit només aquells casos en què es constituïa una sèrie coradical i el nombre d'ocurrències era suficient (a partir de 3 ocurrències) per poder contrastar-lo amb el verb ja documentat.

- Hem desestimat per a l'estudi les sèries derivatives coradicals que, tot i aparèixer al diccionari, cap dels verbs que les constituïen no presentava cap ocurrència en cap dels dos corpus textuais de verificació. El mateix criteri ha estat el que ha decidit no tenir en compte verbs neològics documentats per l'Observatori de Neologia, com *espanyolitzar* i *espanyolejar*, *metaforitzar* i *metaforejar*, *legitimar* i *legimitzar*, *filtrar* i *filtrejar*, *metamorfosar* i *metamorfosejar*, *espanyolitzar* i *espanyolejar* (que en un principi, preteníem incloure en l'estudi), on el segon element de cada doblet és una creació neològica, perquè no ha estat possible documentar-los en els corpus de verificació. En canvi, hem mantingut el cas de *corporitzar* —verb neològic— i *corporificar*, ja que hem trobat prou contextos com per poder dur a terme l'anàlisi.

Aquests criteris de selecció queden sintetitzats en la taula numèrica següent:

(15) Distribució per processos de les sèries derivatives coradicals

	base nominal	base adjectiva
sufixació	11	6
sufixació – prefixació	2	17
sufixació – conversió	8	2
sufixació – prefixació – conversió	2	0
total	23	25

Tot i que el nombre de verbs recollits no és massa gran, creiem que els casos escollits són suficients per poder considerar que els resultats de l'anàlisi que n'obtidrem seran representatius, i a partir dels quals es podran establir les generalitzacions de cada sufix.

— *Característiques dels corpus de verificació*

Pel que fa al corpus de llengua general (d'ara endavant, CCC), procedent del projecte de creació del Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana (CTILC) de l'Institut d'Estudis Catalans,²² cal tenir en compte que hem contemplat totes les formes d'un mateix lema, tot i que no siguin les normatives, ja que creiem que, malgrat que el punt de vista del nostre estudi és estrictament sincrònic, no hem volgut desestimar les dades que ofereix el CCC anteriors al 1960 —data dels primers documents del corpus especialitzat— ja que considerem que poden proporcionar dades interessants sobre l'evolució semàntica d'algun dels verbs analitzats. Així mateix, hem recollit també variants de lemes no recollits en els diccionaris, donat que el nostre objectiu és bàsicament descriptiu.

Pel que fa al corpus especialitzat (d'ara endavant, CE), hem d'advertir que és un corpus encara en fase de constitució (en el moment de la recerca, els textos especialitzats en català sumaven 5.165.790 paraules), i tampoc no inclou textos de totes les disciplines científiques, motiu pel qual no podem dir que els resultats que n'obtinguem siguin concloents (en el sentit d'absoluts, indiscutibles i irrefutables), però sí representatius de les àrees que inclou, que pertanyen a diversos nivells d'especialització, en el sentit de Hoffmann (1998: 64), que proposa una estratificació dels llenguatges d'especialitat a partir de dos criteris bàsics —el nivell d'abstracció i el grau d'implicació social—, concretada en la taula següent:

²² El CTILC és la part fonamental per a l'elaboració de l'anomenat Diccionari del Català Contemporani, diccionari descriptiu de la llengua sobre la base d'un corpus representatiu de dades textuales.

(16) Classificació del grau d'especialització dels llenguatges d'especialitat segons el nivell d'abstracció

	<i>Nivell d'abstracció</i>	<i>Forma lingüística</i>	<i>Àmbit</i>	<i>Participants en la comunicació</i>
A	més elevat	símbols artificials per a elements i relacions	ciències fonamentals teòriques	científic ⇔ científic
B	molt elevat	símbols artificials per a elements; llenguatge general per a les relacions (sintaxi)	ciències experimentals	científic (tècnic) ⇔ científic (tècnic)
C	elevat	llenguatge naturals amb terminologia especialitzada i sintaxi molt controlada	ciències aplicades i tècnica	científic (tècnic) ⇔ directores científicotècnics de la producció material
D	baix	llenguatge natural amb terminologia especialitzada i sintaxi relativament lliure	producció material	directores científicotècnics de la producció material ⇔ mestres ⇔ treballadors especialitzats
E	molt baix	llenguatge natural amb alguns termes especialitzats i sintaxi lliure	consum	representants del comerç ⇔ consumidors ⇔ consumidors

A partir del quadre de Hoffmann, i basant-nos en Domènech (1998), podem afirmar que el corpus de l'IULA conté textos especialitzats corresponents a cinc disciplines que es poden reagrupar en els tres blocs temàtics següents:²³

1. *Ciències experimentals i de la salut*: on s'inclouen textos de medi ambient i de medicina, representatius d'un grau d'abstracció elevat i d'un cert nivell d'implicació social per raó del seu caràcter experimental i aplicat.
2. *Ciències aplicades i tècniques*: on s'inclouen textos d'informàtica (que es correspon al nivell C de Hoffmann), on el grau d'abstracció i la implicació social estan estretament lligats al tipus de text, de destinatari, etc.
3. *Ciències socials*: on trobem textos de dret i d'economia, representatius d'un cert grau d'abstracció relatiu i amb un fort component d'implicació social.

²³ La nostra classificació difereix de la de Domènech (1998: 41) pel motiu que es contemplen unes disciplines diferents (física teòrica, matemàtiques, botànica) i només coincideix en les àrees de medicina, dret i economia; com a conseqüència, la partició que presenta es reagrupa en els blocs temàtics següents: ciències teòriques, ciències experimentals i de la salut, i ciències socials.

Cal fer notar que, a més del criteri temàtic, s'ha de tenir en compte el criteri de la funció comunicativa. Segons la funció comunicativa, un text amb un grau d'abstracció molt alt de medi ambient, dirigit a especialistes, es podria considerar com un text de ciència teòrica.

— *Sobre l'extracció de les dades*

Pel que fa al CCC ens ha estat proporcionat un llistat amb els contextos i la seva localització dels lemes demanats. Cal dir que els contextos del CCC no sempre proporcionen el marc sintacticosemàntic suficient, ja que proporciona deu paraules, aproximadament, a dreta i a esquerra del lema seleccionat, fet que, en alguns casos, ens ha dut a haver de desestimar contextos que no complien els mínims indispensables per poder extreure'n el significat.

Quant al CE, hem obtingut els resultats gràcies a l'eina d'exploració del corpus, que permet fer consultes complexes, per formes, lemes i/o categories gramaticals, amb l'avantatge respecte del cas anterior que permet extreure el context sencer (de punt a punt), tot i que de vegades tampoc no és suficient per veure'n el significat.²⁴

Tot i així, en ambdós casos hem realitzat després una verificació manual, ja que en el cas del CCC hem detectat alguns errors de lematització, i en el cas del CE, es donen força errors de desambiguació, com els que exemplifiquem a continuació. Per exemple, en el cas del CCC hi ha una ocurrència per al lema verbal *falsar*. El context, però, indica clarament que es tracta de la forma femenina de l'adjectiu *fals*:

- (17) (com una mena de signe de puntuació, comparable a certes comes) sempre que ho cregués convenient per a evitar una *falsa* interpretació d'un conjunt habitualment escrit sense guionet. [293]

Al CE, en canvi, trobem més errors, ja que l'eina d'extracció atorga l'etiqueta morfològica a través de l'aplicació de regles de desambiguació lingüístiques i estadístiques. Per aquest motiu, de vegades els contextos són o massa ambigus, o insuficients, perquè les regles puguin resoldre'ls satisfactòriament, i així, trobem errors com els de (18a), on es confon el substantiu amb la forma del participi de passat, o els de (18b), on s'etiqueta erròniament l'adjectiu plural femení com a segona persona del present d'indicatiu, entre d'altres:

- (18) a. El curs tractarà sobre el comportament del vehicle, posició del conductor, moviment de mans al volant, *agilitat*, frenada (en diverses situacions), control de derrapatge i traçat de revolts. [g00082]

- b. ... l'absència de marcs reglamentaris que concretin quines són les obligacions *concretas* que s'han d'acomplir [a00068]

Tenint en compte el gran volum de dades que ens proporcionen els dos corpus de verificació, hem establert uns criteris de selecció d'exemples per determinar un nombre representatiu d'ocurrències per a cada verb. Així doncs, basant-nos en Lorente (1994: 455-456) hem triat un percentatge de selecció sobre el total d'ocurrències de cada lema segons s'exposa a la taula següent:²⁵

(19) Ocurrències totals dels corpus i percentatges seleccionats

nombre d'ocurrències	% seleccionat
d'1 a 100	100
de 101 a 250	50
de 251 a 600	20
de 601 a 1.500	10
de 1.501 a 3.000	5
de 3.001 a 5.000	3
de 5.001 a 10.000	2
més de 10.000	1

A aquest criteri numèric, s'hi ha d'afegir una selecció dels exemples basada en la lectura de la totalitat de les ocurrències dels lemes triats, que en la nostra opinió, recullen de manera més clara les diferències sintàctiques i/o semàntiques de cada sèrie derivativa analitzada. Tot i que la consulta no és, en tots els casos, exhaustiva, les ocurrències seleccionades ens permeten suposar que les possibles mancances no seran prou significatives per als objectius del treball.

²⁴ Per a una explicació més aprofundida de l'eina d'extracció, vegeu Badia et al. (1998).

²⁵ Vegeu freqüències absolutes i percentatges seleccionats als annexos 1 i 2, respectivament. El nombre total de contextos ha estat de 21.076 (dels quals, 18.429 provenen del CCC i 2.647 del CE). Després de la revisió de tots els contextos i de l'aplicació percentual, el total d'ocurrències analitzades ha estat de 6.054 (4.766 del CCC i 1.288 del CE).

— *Sobre la comparabilitat i complementació de les dades*

En primer lloc, cal fer notar que, en línies generals, el nombre d'ocurrències és proporcional en tots dos corpus, i ben poques vegades es trenca la direcció de la freqüència (vegeu annex 1).

En segon lloc, i pel que fa al corpus especialitzat, cal tenir en compte que la quantitat d'ocurrències zero és força elevada: en trobem en el 55,85% dels casos. Aquest fet s'explica almenys per dos motius: d'una banda, és un corpus *especialitzat* i comprèn, com ja hem dit, unes àrees molt concretes: dret, economia, medicina, informàtica i medi ambient, cosa que implica que no ha de sorprendre'ns que verbs com *aletejar*, *alejar*, *alar*, *bogejar* o *versejar* no hi tinguin cap ocurrència. També creiem que el motiu que verbs pertanyents, a priori, a una àrea especialitzada com *alcoholificar*, *eterificar* o *fosforitzar* no presentin tampoc cap ocurrència podria explicar-se pel fet que es tracti de verbs d'un nivell d'abstracció més elevat que el dels textos que actualment formen part del corpus, o bé perquè s'usin més en altres disciplines que actualment el CE no contempla. D'altra banda, també hem de tenir present que es tracta d'un corpus en fase encara de constitució, i per tant, podria ser que en algun cas, algunes dades es modifiquessin a mesura que el corpus creixi. No obstant això, creiem que els cinc milions de paraules provinents de textos especialitzats que constituïen el corpus en el moment de la recerca proporcionen ja resultats significatius, alhora que complementen el corpus de llengua general de l'Institut d'Estudis Catalans.

— *Sobre la metodologia d'anàlisi*

Per analitzar les dades, hem seguit el següent ordre: en primer lloc, hem analitzat les dades dels corpus, i en segon lloc, les hem contrastat amb la informació lexicogràfica. Aquest sistema ha permès una observació de les dades allunyada de la "prescripció" que proporcionava el diccionari.

D'altra banda, també cal destacar que tot i que el diccionari on hem verificat el significat és l'*Hiperdiccionari*, hem acudit a la consulta del DCVB, per la seva orientació descriptiva, etimològica i dialectal, sempre que hem considerat que podia ajudar a aclarir alguns règims preposicionals o usos arcaics dubtosos. De la mateixa

manera, hem recorregut també a la consulta de les dades de l'Observatori de Neologia per matisar o reforçar les observacions sobre el comportament dels sufixos.

Val a dir que l'estudi que presentem ha estat agrupat sempre que ha estat possible, per evitar les repeticions innecessàries de comportaments anàlegs, de manera que només presentem els casos més paradigmàtics o conflictius d'un grup determinat.

3.2. Verbs coradicals construïts per sufixació

En l'apartat de sèries derivatives de verbs coradicals construïts només per sufixació distingim quatre grups de verbs en funció de les possibilitats de verbalització:

- a) Verbs construïts sobre bases que verbalitzen amb el sufix *-ejar* i amb el sufix *-itzar*: *catalanejar*, *catalanitzar*; *hospitalejar*, *hospitalitzar*; *politiquejar*, *polititzar*; *tiranejar*, *tiranitzar*.
- b) Verbs construïts sobre bases que verbalitzen amb el sufix *-ejar* i amb el sufix *-ificar*: *humitejar*, *humidificar*; *planejar*, *planificar*; *santejar*, *santificar*; *versejar*, *versificar*.
- c) Verbs construïts sobre bases que verbalitzen amb el sufix *-ificar* i amb el sufix *-itzar*: *alcoholificar*, *alcoholitzar*; *corporificar*, *corporitzar*; *electrificar*, *electritzar*; *eterificar*, *eteritzar*; *mitificar*, *mititzar*.
- d) Verbs construïts sobre bases que verbalitzen amb el sufix *-itzar* i amb el sufix *-itar*: *agilitzar*, *agilitar*.

A continuació, analitzem detalladament cadascun dels elements que componen aquestes sèries.

3.2.1. Verbs coradicals construïts amb els sufixos *-ejar* i *-itzar*

Els sufixos *-ejar* i *-itzar* comparteixen el mateix ètim, ja que tots dos provenen de la forma llatina *-IZARE*, que al seu torn, prové del grec $\acute{\iota}\zeta\epsilon\nu$ (Moll 1991: 198):

La forma *-IZARE* (<gr. $\acute{\iota}\zeta\epsilon\nu$) [...] apareix en nombrosos cultismes com ara *baptisar* (ant.), *anatematitzar*, *catequitzar*, *evangelitzar*, *ironitzar*. De *-IZARE* es formà en llatí vulgar *-IDIARE*, sufix que ha donat en català *-ejar* en verbs com *BAPTIDIARE* *batejar* i *NITIDIARE* *nedejar*...

Si bé podríem pensar que, pel seu origen, es comporten sintàcticament i semànticament igual, des d'un punt de vista estrictament sincrònic, els dos sufixos no coincideixen en les seves funcions: si el sufix *-itzar* és essencialment causatiu, el sufix *-ejar* ha reduït el seu poder causativitzador a pocs casos, i quan trobem verbs construïts amb aquests dos sufixos que comparteixen la mateixa base, hi ha una clara distribució de significat, i no es produeix cap solapament, com veurem tot seguit.

En aquests casos, doncs, el verb construït amb el sufix *-ejar* tendeix a tenir el significat freqüentatiu, mentre que el sufix *-itzar* assumeix el significat causatiu. Aquesta observació és vàlida per a les sèries *catalanejar* – *catalanitzar* i *politiquejar* – *polititzar*²⁶, en què cadascun dels verbs té només un dels significats: el verb construït

²⁶ Cal afegir que l'Observatori de Neologia va detectar també una altra forma alternativa a aquestes dues: *politiquitzar*, amb el següent context: “Un poble governat per dones fa fortor de pixum a totes hores. La dona politiquitzada...” [*El Temps*, 16.10.95]. No l'hem inclòs en l'anàlisi perquè no té cap ocurrència en els corpus de verificació.

No obstant això, volem fer constar que des del punt de vista morfològic, la construcció d'aquest verb és totalment lícita. En el si del model de Corbin, *polititzar* i *politiquitzar* són un exemple clar de truncació morfològica facultativa. Davant dels casos següents:

<i>tètanus</i> suf. <i>-ic</i>	→	⁺ <i>tetanúsic</i>	⇒	<+trunc.> <i>tetànic</i>
<i>separació</i> suf. <i>-ista</i>	→	^o <i>separacionista</i>	⇒	<+trunc.>
<i>separatista</i>				
<i>polític</i> suf. <i>-itzar</i>	→	<i>politiquitzar</i>	⇒	<+trunc.> <i>polititzar</i>

El primer exemple il·lustra la truncació obligatòria d'un final de base no construït per un sufix: *tetan-* no és analitzable dins de *tètanus*; el segon, en canvi, il·lustra la truncació facultativa; mentre que l'últim cas presenta un doblet: el mateix mot, sobre la mateixa base, proveeix el mateix significat a dues formes documentades: una, sobre la forma morfològica; l'altra, truncada.

amb *-ejar* és un verb monàdic freqüentatiu i el verb construït amb *-itzar* és un verb diàdic causatiu, diferència que també queda recollida en les definicions lexicogràfiques:

- (20) a. catalanejar v intr **1** Fer segons el caràcter propi dels catalans. **2** Assemblar-se als catalans. **3** Ésser afecte a les coses catalanes.

catalanitzar v tr Revestir de la forma catalana, adaptar a la manera catalana.

- b. politiquejar v intr **1** Intervenir en política, participar en la vida política. **2** Parlar contínuament de política, fora de lloc o amb lleugeresa.

polititzar v tr **1** Donar un caire polític a una cosa que no en té. *Polititzar l'art, la instrucció.* **2** Infondre consciència política a algú, fer-lo participar en la vida política.

Cal dedicar un comentari a les altres dues sèries derivatives construïdes amb aquests dos sufixos. D'una banda, tenim els verbs *tiranejar* i *tiranitzar*, que són definits com a sinònims absoluts al diccionari, i de l'altra, *hospitalejar* i *hospitalitzar*, que responen parcialment al significat predictable construït per la regla.

Així, les definicions lexicogràfiques dels verbs construïts sobre la base *tirà*, indiquen sinonímia:

- (21) tiranejar v tr Tiranitzar.

tiranitzar v tr **1** Governar tirànicament. **2** Tractar les persones d'una manera tirànica.

Si la informació lexicogràfica és certa, voldria dir que ens trobem davant de dos verbs causatius, és a dir, de dos verbs sufixats construïts per la mateixa regla. Si atenem a les dades de freqüència, però, veiem que en cap dels dos corpus de verificació trobem ocurrencies del verb *tiranejar*, mentre que el verb *tiranitzar* en presenta 49.²⁷ A més a

²⁷ El verb *tiranejar* apareix al DCVB només amb exemples d'Eixemenis i del *Regiment de Prínceps* d'Aristòtil, i amb la marca d'*antic*:

tiranejar v. tr. o intr. ant. Obrar tirànicament. *Li volrà soberguejar e tirannejar, Eixemenis Dotzè, c. 356 (Aguiló Dicc.). Los fills dels reys e prínceps... no tiranneien ne destroesquen lo poble, Egidi Romà, II, 2^a, 7.*

El fet que no aparegui als corpus, doncs, no ha de sorprendre, ja que és un verb que ha caigut absolutament en desús.

més, creiem que la interpretació semàntica de *tiranejar* no sembla ser la mateixa que la del verb *tiranitzar*: *tiranejar* té, intuïtivament, un significat freqüentatiu (d'“actuar com un tirà”) i un cert matís pejoratiu que no presenta *tiranitzar*.²⁸

Per la seva banda, la sèrie construïda sobre *hospital* és particular pel fet que, si bé *hospitalejar* és, com s'espera, un verb monàdic freqüentatiu,²⁹ el verb *hospitalitzar* és un verb causatiu que no presenta la lectura prototípica “fer (esdevenir) X_{base}”, que té la possibilitat d'alternança causativa i incoativa³⁰, sinó que en presenta una altra, molt menys habitual, en què el verb té un significat locatiu, tot mantenint l'argument extern causa.³¹ D'altra banda, segons els corpus de verificació, és un verb que s'utilitza majoritàriament en veu passiva:

²⁸ Sobre el matís pejoratiu d'alguns verbs sufixats amb *-ejar*, vegeu apartat 4.1.1.

²⁹ Ara bé, el verb *hospitalejar*, com també ocorre amb *tiranejar*, no apareix als corpus, i de fet, al DCVB ja apareix amb la marca d'*antic*:

hospitalejar v. intr. ant. Albergar-se en hospital. *Mana'ls que tot quan ell possehia fos donat a aquells qui vendrien hospitalejar en la dita ciutat*, Collacions 226 vº (ap. Aguiló Dicc.).

³⁰ Com a Gràcia et al. (2000), assumim que aquest tipus de verbs presenten aquesta doble alternança: la variant causativa correspon a una estructura sintàcticament transitiva (diàdica), mentre que la variant incoativa correspon a una estructura sintàcticament ergativa (monàdica). El canvi d'estructura argumental d'una a altra variant és deduïble mitjançant una regla lèxica d'incoativització (Lorente 1994: 443).

³¹ En aquest sentit, recordem el treball de Lieber (1998), on recull aquesta diferència mitjançant la representació de dues estructures lexicoconceptuals (ELC) diferents. L'ELC és una manera de representar el significat dels predicats, seguint els paràmetres de Jackendoff (1990), en un marc de primitius semàntics (com ara esdeveniments com Causa, Incoació, etc., o estats com Ser) organitzat jeràrquicament i els seus arguments.

Per als verbs en *-itzar* prototípicament causatius (com per exemple, *velaritzar*), l'ELC que es representa és la següent (els elements que apareixen en negreta no són obligatoris; en el cas que ara ens ocupa, l'absència de l'element Causa dona lloc a la lectura incoativa):

[Event CAUSE ([Thing], [Event INCH [State BE ([Thing], [Place AT ([Thing, property Base N, A])]])])])]

En canvi, per a *hospitalitzar*, l'ELC ja no presenta l'opcionalitat de tenir una lectura incoativa, i la base del verb només pot ser nominal:

[Event CAUSE ([Thing], [Event GO ([Thing], [Path TO ([Thing, Base N])]])])]

L'ELC també ha estat el sistema adoptat per Gràcia et al. (2000) per representar les unitats lèxiques de caràcter predicatiu (verbs i adjectius) construïts per sufixació i prefixació del català, del castellà i del basc, i per Turón (1999) per analitzar els mots construïts mitjançant prefixos preposicionals del català.

- (22) ...l'any 1987, de cada 100 persones que s'han hospitalitzat, 74 ho han fet en les dues clíniques d'Andorra. [1.333]

En una sèrie de 40 pacients, el 85% va ser hospitalitzat i molts van sofrir complicacions serioses, que van incloure insuficiència respiratòria aguda (7 dels 40 pacients), encefalopatia (6 dels 40 malalts), fracàs renal agut (en 4 pacients) i dues morts possiblement relacionades amb la malaltia. [m00026]

Sinatra, que el passat 13 de desembre va complir 81 anys, ja va ser hospitalitzat durant una setmana el més de novembre. [g00028]

3.2.2. Verbs coradicals formats amb els sufixos *-ejar* i *-ificar*

Els casos construïts amb aquests dos sufixos són pocs, probablement pel caràcter essencialment culte del sufix *-ificar*, que condiciona fortament el tipus de base al qual s'adjunta, fet que comporta que la coincidència de bases compartides amb el sufix *-ejar*, que, com hem vist, és un sufix format en l'època del llatí vulgar (mentre que *-ificar* era, en els seus orígens, un formant llatí que servia per construir compostos) sigui molt escassa. Així, en català, les sèries derivatives en què participen aquests sufixos es redueixen només a quatre parelles: *humitejar* – *humidificar*, *planejar* – *planificar*, *santejar* – *santificar*, i *versejar* – *versificar*.

Grossmann (1994: 51), que analitza breument aquests casos i només en termes de transitivitat i intransitivitat, afirma que aquestes parelles coradicals presenten una aparent llibertat de distribució, sense restriccions que afectin la qualitat de l'objecte/complement, tot i que n'hi ha d'altres que són menys flexibles i exigeixen uns objectes determinats.³²

³² Bosque (1976: 111) també estableix algunes pautes distributives per als verbs castellans equivalents en *-ear* i *-ificar*.

Si bé podríem pensar que, com passa amb les sèries derivatives on intervenen el sufix *-ejar* i el sufix *-itzar*, *-ejar* es correspon al sufix freqüentatiu, en aquestes sèries no és sempre així: ni *humitejar* ni *planejar* mai no són freqüentatius, sinó causatius. No obstant això, presenten diferències respecte dels seus correlats amb el sufix *-ificar*, com tot seguit exposem.

D'una banda, els verbs *humitejar* i *humidificar*, construïts sobre la base adjectiva *humit*,³³ presenten les mateixes característiques sintacticosemàntiques, segons es desprèn de les definicions del diccionari:

(23) humidificar v tr Humectar.³⁴

humitejar v **1** tr Mullar lleugerament, fer esdevenir humit. **2** pron Esdevenir humit.

Com veiem, el diccionari, mitjançant un sistema de remissions, equipara els dos verbs com a sinònims. Les dades dels corpus confirmen aquesta informació: a nivell sintàctic tots dos verbs són verbs diàdics causatius (x (y)), que prenen el pronom *se* en la forma incoativa. A nivell semàntic també comparteixen el significat de “(fer) esdevenir humit”:

(24) La pluja que humiteja els camps i infla els rius com artèries d'un cos... [980]

Clareja el jorn, les ombres fugen, la rosada humiteja el fullam... [886]

Hi ha boira baixa, que estova l'aspecte de les coses i humiteja la roba i la carn fins arribar als ossos. [236]

El sòl dels costers s'humiteja tant que s'hi fa una catifa d'herba... [1.004]

³³ Al CCC també hem detectat dos verbs formats per conversió, però amb una única ocurrència cada un, per la qual cosa han estat desestimats: *humedir* i *humidir*, en els següents contextos:

a) S'humideix un poc la pell (per fer-la tornar un poc més blana). [1.652]

b) ... quan la sentia se li humedien els ulls... [2.632]

³⁴ El verb *humectar* és definit com “produir humitat en una cosa, humitejar”. No el considerem en l'anàlisi d'aquesta sèrie derivativa perquè es tracta d'un cultisme que no és possible derivar a partir de la base adjectiva *humit*.

- (25) De sobte, el pintor udolà llargament, amb un crit d'enyor trist i humidificat per la cervesa. [3.252]

La Lluna a Peixos humidifica l'ambient que respireu i us feia falta alguna cosa més que el rellent de la nit perquè no se us ressequés l'esperit. [g00060]

Si bé, doncs, aparentment, comparteixen les mateixes característiques sintàctiques i semàntiques, el verb *humitejar* apareix freqüentment subcategoritzant uns complements que difícilment sembla que puguin aparèixer amb *humidificar*:

- (26) ... l'emoció ens humiteja els ulls. [236]
Ell s'humiteja els llavis... [5]
... una suor freda li humitejà el front. [393]
... el pit, inflat, ple de llet, li humitejava la camisa. [439]

És a dir, sembla que quan el tema és un objecte amb el tret [- abstracte] i [+ comptable], és preferible *humitejar*, tot i que també trobem algun exemple d'*humidificar* que contradiu aquesta observació:

- (27) Fins que vam trobar el disseny perfecte d'una petita piscina on deixar que els animals s'anessin recuperant, el biòleg de guàrdia es passava la nit al costat de la tortuga humidificant-la contínuament, explica Alegre. [g00074]

En canvi, quan el tema és [+ abstracte] i [- comptable], és més fàcil que pugui aparèixer el verb *humidificar*, com ja hem vist en els exemples de (25). Així doncs, la diferència entre un i altre verb rau en el fet que, tot i que tots dos verbs són verbs diàdics causatius, el verb *humitejar* selecciona indistintament temes [\pm abstracte], mentre que *humidificar* tendeix a seleccionar preferentment temes amb el tret [+ abstracte], i per aquest motiu, no són possibles les frases següents:

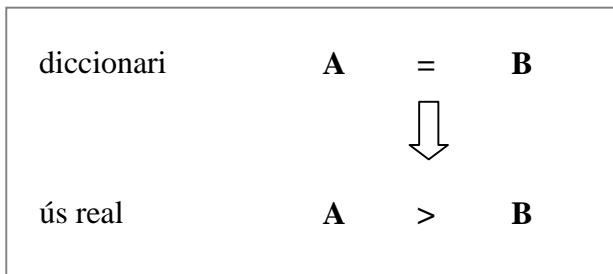
- (28) * l'emoció ens humidifica els ulls
* la boira humidifica la roba

I en canvi, no són anòmales oracions com les de (29):

- (29) ... el garbí humiteja i desferma els nervis [17]
 La Lluna a Peixos humiteja l'ambient

Això significa, doncs, que no hi ha una relació de sinonímia, tal com s'indica al diccionari, sinó que el que hi ha és una relació d'hiponímia³⁵ entre aquests dos verbs, ja que *humitejar* inclou els trets d'*humidificar*, és a dir, comparteixen els trets de subcategorització, però *humitejar* té un abast més ampli que *humidificar*. Vegem el següent esquema:

- (30) Esquema de relacions

on A és *humitejar* i B *humidificar*

Si la hiponímia és, doncs, una relació jeràrquica lògica que es dona en l'eix vertical, la relació que s'estableix en l'eix horitzontal del context entre els diversos elements és la de sinonímia. És a dir, com que l'hiperònim comparteix tots els trets de l'hipònim, en un context α poden aparèixer l'un o l'altre sense que això comporti cap canvi en el significat, i, per tant, cal considerar-los sinònims contextuals. Així, en el cas d'*humitejar* i *humidificar*, donat un context en què el tema sigui [+ abstracte], els dos verbs poden aparèixer indistintament, perquè són sinònims contextuals.

³⁵ Cruse (1986: 89) representa la hiponímia a partir de l'esquema següent: "A is f(X), where f(X) is an indefinite expressions, and represents the minimum syntactic elaboration of a lexical item X for it to function as a complement of the verb *to be*".

El cas de *planejar* i *planificar* és sensiblement diferent. Tots dos verbs estan construïts sobre el substantiu *pla*. El significat és molt proper, com es pot veure en les definicions lexicogràfiques, i difícil de delimitar, però hi ha diferències, com tot seguit intentarem de demostrar:

- (31) *planejar* v 2 tr Fer o idear el pla d'una obra, d'una empresa, etc. *És un afer que ja tenim ben planejat.*

planificar v tr Organitzar o dirigir quelcom segons un pla determinat.

A nivell sintàctic, tots dos es caracteritzen per ser verbs diàdics causatius (causa (tema)), però hi ha matisos:

- a) És un dels pocs casos en què es trenca la direcció de l'ús: al CCC, *planejar* és més usat (292 ocurrences vs. 47 al CE), mentre que al CE és *planificar* el que apareix més vegades (128 ocurrences vs. 114 al CCC). En el mateix sentit, destaquem que hi ha una preferència a l'ús de *planejar* en el subcorpus de llengua general del CE (35 de 47). Semblen, doncs, dos verbs distribuïts per l'àrea temàtica en què apareixen: en els llenguatges d'especialitat, es tendeix a utilitzar *planificar* (fet que es confirma en l'àrea de medicina del CE, on sempre s'usa aquest verb), mentre que en llengua general es tendeix a utilitzar *planejar*, i no són intercanviables:

- (32) Moltes hipòtesis de causalitat confirmades per mètodes epidemiològics seran de gran utilitat a l'hora de planificar la prevenció i la distribució dels serveis sanitaris. [m00069] (* *planejar* la prevenció)

Insistim en el fet que els adolescents no van a aquests centres per “planificar la seva família”, sinó per mantenir unes relacions sexuals satisfactòries. [m00089] (* *planejar* la família)

Cal planificar el desenvolupament agrícola, industrial i social... [685] (* *planejar* el desenvolupament)

I continuà planejant com se'n sortiria. [136] (* *planificar* com se'n sortiria)

- b) *planejar* sembla tenir un matís de probabilitat; *planificar*, de certesa, cosa que es pot relacionar amb el fet que *planificar* implica clarament passos ordenats abans d'arribar a assolir la planificació, i en canvi *planejar* no presenta aquesta implicació.

- (33) L'estrella de rock Pete Townshend planeja ara fer una gira de 50 setmanes per la Gran Bretanya. [g00069]

Diane Blood havia demanat permís als tribunals per a la inseminació, adduint que el seu marit va morir de sobte i que tots dos planejaven tenir família. [g00058]

Amb tot, però, d'altres, que havien planejat inicialment complir el seu deure de ciutadans, al final van decidir aprofitar a fons el dia de descans. [g00103]

Aznar planeja nomenar ministres independents si arriba al govern. [g00135]

Ningú planeja les vacances pensant que poden ser les últimes. [1.332]

Lligat a aquest matís de probabilitat, vegem la diferència que s'evidencia en l'exemple següent:

- (34) Planeja alguna venda de suro? [206]

L'ús de *planejar* recull implícitament que no és una venda segura; si el grau de probabilitat fos més alt, segurament es realitzaria com *planificar*:

- (35) Planifica alguna venda de suro?

c) *planificar* es pot usar absolutament; *planejar* no.

- (36) Hi ha l'equip electoral, un equip de professionals ben preparats, organitzats segons les tècniques del màrqueting polític, que planifica, assessora, orienta, avalua. [g00134]

Planificar globalment, amb l'establiment de criteris sobre nivells de depuració i de qualitats de substàncies efluentes i recipients. [a00031]

Aquests són quatre problemes generalitzats a què s'enfronten els intents de planificar i avaluar macroeconòmicament els costos de la reducció del carboni. [a00066]

d) Sovint, *planejar* selecciona temes que són activitats, especialment delictives, perjudicials per a algú.

(37) ... el pare m'acusà picardiosament d'haver planejat aquella intriga per veure la seva filla... [401]

Els assassins del joc de rol planejaven el crim perfecte. [g00048]

Un any de presó és la pena sol·licitada per a Romero, acusat de planejar un segon robatori a casa del joier. [g00050]

En canvi, els verbs *santejar* i *santificar*, d'una banda, i *versejar* i *versificar*, de l'altra, no estan construïts per la mateixa regla de construcció de verbs causatius, sinó que, com ja es recull al diccionari, el verb en *-ejar* és freqüentatiu i el verb en *-ificar* és causatiu:

(38) *santejar* v intr **1** Ésser comparable a un sant per la bondat, les obres, etc. **2** Semblar sant, aparentar-ho.

santificar v **1** *1* tr Fer sant, tornar sant. *La fe santifica les sofrances.* **2** tr Canonitzar. **3** tr litúrg Consagrar. **4** pron Apropar-se a la perfecció dels sants, menar una vida de santedat. **5** pron p ext Mortificar-se. **2** tr Reverir com a sant. *Sigui santificat el vostre nom.* **3** tr Celebrar amb pregàries i amb abstenció de treball les festes religioses. *Santificar el dissabte.*

versejar v intr poètica Fer versos.

versificar v poètica **1** tr Posar en vers. *Versificar una novel·la.* **2** intr Fer versos, versejar.

Cal destacar que en l'accepció **2** de *versificar* es recull un significat que es correspondria amb un hipotètic *-ificar* freqüentatiu. L'ús real que es fa de *versificar* és, però, únicament el que es correspon a l'accepció **1** (verb diàdic causatiu (39a)), i es reserva al verb *versejar* el significat freqüentatiu (39b), per evitar, així, el conflicte de significats compartits:

- (39) a. Seran només dos anys a Itàlia, però durant la seva estada escriurà les *Elegies romanes*, versifica *Ifigènia a Tàuride* i dóna continuïtat al seu Faust. [g00071]

La meua poesia no ha estat mai afectada; mai no he escrit ni versificat res més que allò que vivia, allò que pesava sobre el meu cor, el que em preocupava. [123]

Aixís lo poble ha versificat moltes sentències y aforismes. [1.853]

- b. Si tingués ara la facilitat que tu conservas per versejar, probaria de fer un brindis en sech. [2.245]

... fer una obreta que ensenyés a versejar als alumnes. [1.853]

3.2.3. Verbs coradicals formats amb els sufixos *-ificar* i *-itzar*

Diversos autors (Pena 1980, Nord 1984, Cabré i Rigau 1986, Seco 1989, Lang 1990, Alvar 1993, Cabré 1994, etc.) han considerat que aquests dos sufixos són típics i quasi exclusius del llenguatge científicotècnic en català i en castellà.³⁶ Tots dos sufixos no presenten grans diferències en les característiques sintacticosemàntiques que presenten: són sufixos que s'adjunten a noms i a adjectius i que expressen majoritàriament causativitat i originen estructures diàdiques amb argument extern, preferentment causa.³⁷ Malgrat, però, que comparteixen aquestes característiques generals, no són dos sufixos intercanviables. A Bernal (1997) es descriuen les condicions de distribució dels dos sufixos que reproduïm a continuació: el sufix *-ificar* només s'adjunta a bases simples d'origen llatí, mentre que el sufix *-itzar* es pot adjuntar a qualsevol tipus de base: morfològicament simple o complexa, i d'origen divers: llatí, grec o romànic. Així mateix, el sufix *-itzar* també pot prendre com a bases manlleus d'altres llengües:

³⁶ No obstant això, el treball de Cabré et al. (en premsa) sobre l'avaluació de la vitalitat interna de la llengua a través de l'estudi comparatiu dels neologismes espontanis i els neologismes planificats institucionalment, mostra com en neologia espontània destaca clarament el sufix *-itzar*, mentre que en neologia planificada el sufix verbalitzador més usat és *-ejar*.

³⁷ Tot i que l'expressió de la causativitat és la funció principal d'aquests sufixos, no es pot considerar que aquesta sigui la seva única funció. Vegeu, en aquest sentit, Aranda (1990), Bosque (1976), Pena (1980, 1993) i Rifón (1997), entre d'altres.

- (40) a. Exemples amb *-ificar*: *purificar, dignificar, personificar*
 b. Exemples amb *-itzar*: *responsabilitzar, metaforitzar, computeritzar, esponsoritzar*

Malgrat aquestes característiques que els distribueixen, hem detectat sis casos de parelles coradicals amb aquests dos sufixos: *alcoholificar – alcoholitzar, corporificar – corporitzar*,³⁸ *electrificar – electritzar, eterificar – eteritzar, fluïdificar – fluïditzar, i mitificar – mititzar*.³⁹ Aquestes sis sèries poden ser agrupades en dos grups: d'una banda, aquelles en què la base és un element químic o físic (els substantius *alcohol, èter, fluid* i l'adjectiu *elèctric*), i de l'altra, el cas de les sèries construïdes sobre el substantiu *mite* i sobre l'adjectiu *corpori*.

En el primer cas, observem que en les definicions lexicogràfiques de cadascun d'aquests verbs s'indica, generalment, la pertinença a àrees temàtiques diferents:

- (41) a. *alcoholificar* v tr quím ind Transformar sucres o substàncies amilàcies en alcohol ordinari per fermentació.

alcoholitzar v 1 tr agr Afegir alcohol al vi a fi d'augmentar-ne el grau alcohòlic, o al most per a impedir-ne la fermentació. 2 pron Tornar-se alcohòlic.

³⁸ La inclusió de la parella coradical *corporificar – corporitzar* rau en el fet que, tot i que *corporitzar* és un verb neològic, en el sentit que no apareix als diccionaris (Cabré 1992: 427), hem pogut documentar més ocurrences per a *corporitzar* (5) que no pas per al verb documentat *corporificar* (1).

³⁹ Hi ha un altre doblat, *divinitzar – deificar*, que si bé no constitueix una sèrie coradical en el sentit estricte, es tracta de dos verbs que estan estretament relacionats, com mostren les definicions del diccionari, amb remissions circulars i repeticions de definicions:

deificar v tr 1 / Divinitzar. 2 Considerar com a déu, col·locar en el nombre dels déus. 3 Fer (algú o alguna cosa) objecte d'un culte. 2 crist Fer algú partícip de la vida divina mitjançant la gràcia.

divinitzar v tr 1 relig / Revestir de caràcter diví. 2 Considerar com a déu, col·locar en el nombre dels déus. 3 Fer (algú o alguna cosa) l'objecte d'un culte. 2 crist Deificar. 3 fig Exaltar com a cosa sobrehumana. *Petrarca divinitzà l'amor. L'estima tant, que la divinitza!*

Efectivament, es tracta de dos verbs diàdics causatius sinònims, amb la diferència que la freqüència d'ús prioritza clarament el verb *divinitzar*.

- b. *electrificar* v tr tecnol Transformar un ferrocarril, una fàbrica, etc, per fer-lo anar o funcionar per l'electricitat.

electritzar v elect **1** / tr Comunicar l'electricitat a un cos. **2** pron Esdevenir elèctric. **2** fig / tr Causar en algú una impressió viva que l'exalti, comunicar un viu entusiasme. **2** pron Sentir-se exaltat per un viu entusiasme.

- c. *eterificar* v tr quím org Transformar un alcohol o un fenol en un èter.

eteritzar v tr **1** Sotmetre a l'acció de l'èter. **2** med Anestesiari per mitjà de l'èter.

- d. *fluïdificar* v tr Fer passar un cos a l'estat fluid o augmentar-ne la fluïdesa.

fluïditzar v tr Posar en suspensió partícules sòlides en un corrent fluid.

Tot i que els dos elements de cada sèries són verbs diàdics causatius, és clar, però, que aquesta distribució temàtica no és suficient per donar compte de les diferències que s'estableixen entre un i un altre verb de cadascuna de les sèries, ja que això semblaria que en una determinada àrea s'utilitza només un dels sufixos verbalitzadors, i això no és així: per exemple, en l'àrea de medicina trobem, d'una banda, verbs com *agonitzar* i *higienitzar*, i de l'altra, *ossificar* i *sanguificar*; en l'àrea de química trobem *cromitzar*, *carbonitzar*, però també *calcificar* o *esterificar*. Així doncs, cal trobar altres motivacions, a més de la repartició temàtica. Ara bé, tampoc no és suficient distingir-los per l'argument intern que seleccionen, com ja adverteix Bosque (1976: 112-113):

Es evidente que para establecer una descomposición causativa de un verbo adjetival a partir de un adjetivo y una serie de «predicados nucleares», es necesario que el significado del adjetivo esté íntegramente contenido en el verbo, aunque no es imprescindible que el verbo contenga *sólo* ese adjetivo más los correspondientes predicados de causa y cambio. [...] La diferencia que existe entre verbos como *electrizar* y *electrificar*, por ejemplo, no puede explicarse con el único argumento de que ambos verbos funcionan con distintos objetos directos pero tienen la misma estructura preléxica.

Efectivament, tot i que és cert que l'argument intern de cadascun dels verbs és diferent, ja que en el cas d'*electrificar* es tracta d'objectes i en el d'*electritzar* d'animats (o de parts del cos d'éssers animats), cal afegir que un i altre sufix incideixen de manera diferent sobre la base. Així, l'anàlisi de les dades condueix a la següent observació: quan la base és un element químic (com *alcohol* o *èter*), en la construcció verbal amb el

sufix *-ificar* la base esdevé el resultat de la predicació, mentre que en la construcció amb el sufix *-itzar*, la base és l'instrument necessari mitjançant el qual s'obté un efecte determinat en un objecte.⁴⁰

En canvi, si la base no és cap element físic o químic, com *mite*, no hi ha diferències quant a la incidència de la tria del sufix sobre la base. Així, la sèrie construïda sobre *mite* sembla totalment sinònima, tot i que els diccionaris en fan una petita distinció de caràcter valoratiu, en el sentit que el verb *mitificar* té un matís despectiu que queda recollit en el sintagma “un ús indegut”:

- (42) mitificar v tr **1** Fer d'un mite un ús indegut. **2** Fer d'alguna persona o cosa un mite, quelcom molt important i intocable.

mititzar v tr Fer, crear, establir, mites.

Els exemples extrets dels corpus de verificació confirmen que són dos verbs absolutament sinònims, tot i que l'ús del verb *mititzar* és molt més reduït (només una ocurrència), i no es detecta cap matís pejoratiu de *mitificar*:

- (43) Villalonga intenta, com Proust, de mitificar aquesta crisi i, com Voltaire, des d'uns supòsits racionalistes... [833]

Sempre que mitifiquem algú, prenem una actitud semblant a la idolatria... [94]

La segona és portada a mititzar principis, a plantejar-los amb característiques d'atemporalitat... [954]

⁴⁰ Encara podem afegir altres observacions particulars de cada cas: a *alcoholificar*, la base és l'alcohol, pres en sentit genèric, mentre que a *alcoholitzar*, l'alcohol ha de ser específicament l'alcohol etílic. En el mateix sentit, en el cas d'*eterificar*, la base designa el nom genèric dels òxids d'alquil o d'aril, mentre que a *eteritzar* es concreta en l'òxid d'etil (èter ordinari), o l'èter sulfúric. Cal afegir, a més, que la selecció de l'argument intern és també diferent: el d'*eterificar* ha de ser un fenol o un alcohol, mentre que a *eteritzar* ha de ser un tema amb el tret [+ animat]. Tanmateix, en el cas d'*alcoholitzar*, s'ha produït una especialització del significat, de manera que s'utilitza, en els corpus textuais amb què treballem, únicament en el sentit de “fer esdevenir alcohòlic”.

Ara bé, sembla que, tot i que no es pot afirmar categòricament, els parlants prefereixen el verb format amb el sufix *-ificar*, i de fet, desconeixen i rebutgen la forma amb *-itzar*.⁴¹

D'igual manera, *corporificar* i *corporitzar* apareixen com a sinònims. En principi, tots dos verbs són iguals: sobre un adjectiu culte llatí *corpori* es construeixen dos verbs: un, construït ja en llatí, *corporificar*, i un altre, construït modernament amb el sufix *-itzar*. En tots dos casos, els verbs són diàdics d'argument extern causa o agent i d'argument intern tema:

(44) ...cal que nosaltres esdevinguem un poble: corporitzar la idea. [84]

...aquesta diu que Verdaguer, “si com a poeta historiava i corporitzava la llegenda, en la vida pràctica transformava en llegenda la realitat palpable”; [1.882]

...d'Amèrica ens tramet el magnífic missatge d'una esplèndida maduresa, corporificat en unes obres gràvides i directes, dramàtiques i vigoroses, el sintetisme de les quals no exclou la substància pictòrica. [166]

⁴¹ Cal destacar que el verb *mititzar* no apareix al DIEC (i tampoc no apareixia al *Diccionari general de la llengua catalana* de Pompeu Fabra), però probablement, també es pot adduir un motiu de caràcter eufònic: es dona la circumstància que, dels 381 verbs construïts amb el sufix *-itzar*, només set (que correspon a un 1,84% del total) tenen tres síl·labes: *ciclitzar*, *coquitzar*, *cotitzar*, *cromitzar*, *mititzar*, *sinitzar* i *solmitzar*. La resta de verbs tenen quatre o més síl·labes. Willems (1979: 7) remarca, per als verbs del francès, aquest fet: “Les *suffixes*, et en particulier *-ir* et *-iser* semblent présenter une certaine spécialisation d'emploi: alors que *-ir* (et dans une certaine mesure *-er*) s'associe à des adjectifs courts (pour la plupart monosyllabiques non dérivés) se plaçant, dans la syntaxe de la proposition, fréquemment devant le substantif, *-iser* (et dans une certaine mesure *-ifier*) s'associe à des adjectifs longs, généralement construits (en *-ique*, *-al*, *-ier*, *-aire*) se plaçant dans la proposition derrière le substantif.”

En el mateix sentit, per a l'alternança de verbs del tipus *enfortalecer* > *fortalecer* del castellà, Malkiel (1941: 446) assenyala que: “Strong emphasis should be laid on the importance of rhythmical conditions. The “*entristecer*” type has been more and more confined to one particular scheme, based on monosyllabic stems: *em-brav-ecer*, *en-flaqu-ecer*”.

D'altra banda, Vanoverberghe (1994: 250) assenyala, per al castellà, que “la presencia de los interfijos *-iz-* e *-ifíc-* alargan la palabra y aumentan el carácter culto”. El càlcul de Vanoverbergue sobre el promig de la longitud dels neologismes formats amb *-ificar* i *-itzar* és de 4,25 i 4,82 síl·labes, respectivament.

Sobre la tendència dels parlants a prioritzar una forma sobre una altra, vegeu també Aitchison (1987: 159).

Es podria parlar, doncs, que estem davant de dos verbs sinònims en fase “de convivència”, on el pas del temps decidirà quin dels dos es fixa en la comunitat de parlants, tot i que sembla que la tendència actual és prioritzar la forma construïda amb el sufix *-itzar*.

En aquests dos casos, doncs, la tria d'un dels sufixos és irrellevant quant al significat i al comportament sintàctic del verb derivat. En canvi, l'estructura prosòdica és la que determina el predomini de l'ús d'una de les dues formes: el substantiu bisil·làbic *mite* afavoreix l'ús de la forma amb *-ificar*, mentre que l'adjectiu trisil·làbic afavoreix l'extensió de l'ús del verb en *-itzar*.⁴²

3.2.4. Verbs coradicals formats amb els sufixos *-itzar* i *-itar*

En aquest apartat trobem només una parella de verbs: el cas d'*agilitar* i *agilitzar*.⁴³ Com s'explica a Bernal (1997: 68-70), el sufix verbalitzador *-itar* és un sufix que imposa unes restriccions morfològiques i fonològiques molt marcades a les bases que selecciona: només s'adjunta a adjectius plans acabats en consonant lateral i a adjectius aguts acabats en sibilant, i que construeix verbs amb argument extern, que pot ser causa o agent, i que prenen el pronom *se* quan es realitzen en la forma incoativa.⁴⁴ Els verbs que ara analitzem compleixen aquests requisits, ja que la base és un adjectiu pla acabat en lateral: *àgil*.

⁴² Dels verbs documentats amb *-ificar* al diccionari, el 82,70% estan construïts sobre bases monosil·làbiques (41,35%) o bisil·làbiques (41,35%). Inversament, el 67,33% dels verbs documentats amb *-itzar* estan formats sobre bases de tres o més síl·labes.

⁴³ A Bernal (1997: 89-90) vam documentar en el corpus neològic una parella anàloga: el cas de *fragilitar* i *fragilitzar*, que comentarem més endavant.

⁴⁴ La poliadicitat dels verbs resultants ve determinada pel nombre d'arguments de l'adjectiu, ja que el derivat verbal hereta tots els arguments de la base: si l'adjectiu de base és monàdic, el verb derivat és diàdic; si l'adjectiu és diàdic, el verb resultant és triàdic.

Ara bé, la majoria d'adjectius que tenen la mateixa estructura prosòdica que l'exigida pel sufix *-itar*, verbalitzen molt més freqüentment amb *-itzar*. Així, tots els adjectius construïts amb el sufix *-ble*, que prenen la forma al·lomòrfica *-bil*, verbalitzen amb el sufix *-itzar*: *rendible – rendibilitzar*, *comptable – comptabilitzar*, etc. Aquest fet obliga a descartar la possibilitat de considerar *-itar* com un al·lomorf d'*-itzar*, ja que no és possible, com hem vist, establir-ne la distribució complementària que els regula.

El cas d'*agilitar* i *agilitzar*, doncs, cal entendre'l com una alternança totalment sinònima, tot i que, de fet, es tracta d'una alternança més de caràcter normatiu que no pas morfològica pròpiament. És a dir, tots dos són verbs ben construïts, des del punt de vista de les exigències dels sufixos. No hi ha cap diferència de significat, sinó que és una sèrie derivativa que té un origen clarament prescriptiu. Més enllà de la normativa, però, el cert és que aquests dos verbs compleixen les prediccions establertes, tot i que entre aquests dos verbs, el verb més utilitzat és *agilitzar*, com ja recull Badia (1988: 82): “[...] el verb *agilitzar* és d'ús general, i, feta una petita enquesta apropiada, puc assegurar que molta gent el reconeix com l'únic derivat de l'adjectiu *àgil*.”⁴⁵ Malgrat l'observació de Badia, al CE apareixen 47 ocurrències d'*agilitar*, i només 24 d'*agilitzar* (en canvi, al CCC, *agilitar* presenta només una ocurrència, i *agilitzar*, 12). Cal suposar que el motiu rau en el fet que els textos van passar pel filtre de correctors que van bandejar la forma en *-itzar* per l'única forma normativa en *-itar*.

Vegem-ne uns exemples:

- (45) A fi d'agilitzar el procés s'ha decidit de calcular tota aquesta informació en un preprocés, que es descriu a l'apartat 5.5. [i00088]

Ara els tràmits s'han agilitzat força; les parelles reben la primera carta al cap de quinze dies d'haver sol·licitat l'adopció. [g00038]

Comissions anuncia noves mobilitzacions si no s'agilita la firma de convenis. [g00087]

... l'educació mateixa, perquè exercitza, agilitza, la part més noble de l'home, la Intel·ligència. [621]

⁴⁵ De fet, fins al 1995, l'IEC no va reconèixer i acceptar la forma *agilitzar*.

La creació de dos verbs neològics com *fragilitzar* i *fragilitar* confirmen les dades que hem dit a propòsit d'*agilitar* i *agilitzar*: si bé només han estat documentats a la base de dades de l'Observatori de Neologia, és obvi que comparteixen les mateixes característiques sintàctiques i semàntiques:

- (46) Aquests afers fragiliten la posició del primer ministre, i, especialment, d'un dels seus puntals de campanya... [Avui, 2.03.95]

Així es destrueix l'estabilitat, es fragilitza el règim i creixen les possibilitats de que [sic] aquest sistema s'esfondri.⁴⁶ [El Temps, 10.04.95]

Aquesta alternança pot indicar dues possibilitats: la primera és postular que la forma *fragilitar* s'ha format per analogia amb *agilitar*, mentre que *fragilitzar* s'ha format a partir de la regla general.⁴⁷ Una altra possibilitat és considerar que, tot i que el sufix *-itar* és molt poc productiu, en el sentit que està molt restringit contextualment i el sufix *-itzar* pot ocupar l'espai que li pertoca, és encara un sufix vàlid i "viu" per a la formació de verbs.

Podem concloure, doncs, que davant l'alternança dels sufixos *-itzar/-itar* coradicals, la sinonímia és absoluta, tant a nivell sintàctic com semàntic, tot i que l'ús es decanta sempre pel verb construït amb el sufix *-itzar*.

⁴⁶ Noteu que aquest exemple és un cas de passivització pronominal, en què l'argument extern causa no apareix explícitament, tot i que es pot intuir, i l'argument intern passa a la posició de subjecte.

⁴⁷ Aquesta qüestió és tractada per Lehrer (1996) des del punt de vista de la lingüística cognitiva.

3.3. Verbs coradicals construïts per sufixació i per prefixació

3.3.1. Sobre la prefixació

L'estatus de la prefixació dins la formació de paraules és una qüestió molt debatuda en morfologia. Així, d'una banda, davant de mots com *sobrepasar*, no és fàcil determinar si es tracta d'un procés derivatiu o compositiu, ja que comparteix característiques de tots dos processos (Bayà 1997, Iacobini 1998, Martín 1998). Aquesta vacil·lació es recull també a les gramàtiques, on segons els autors, la situen en un o altre costat. Així, Fabra (1956: § 152, 153) situa els mots prefixats en l'apartat de composició, tot i que afirma que "quan el primer element constitutiu d'un mot compost és un adverbi o una preposició, aquest element és considerat com un prefix, i així pot dir-se que un mot com *contraprojecte* és un derivat de *projecte* per mitjà del prefix *contra*, com es diu que *ventós* és un derivat de *vent* per mitjà del sufix *ós*. I notem que es consideren com a mots composts no solament aquests derivats sinó els formats amb l'ajut dels prefixos febles (V. § 153) i dels manlevats al llatí i algrec tals com *super*, *arxi*. V. § 156."⁴⁸

De l'altra, però, davant de verbs com *aprofundir* o *enrabiar*, se suscita una discussió ben diferent. Si bé tots els autors admeten que hi ha un procés verbalitzador a partir de les bases *profund* i *ràbia*, es donen dues explicacions oposades. Així, es parla de parasíntesi (concepte encunyat per Darmetester (1877)) o formacions parasintètiques⁴⁹, o bé de prefixació recategoritzadora.

Així, Badia (1962: § 359), situa els prefixos *a-* i *en-* del català dins la parasíntesi, que defineix com "un procedimiento que participa al mismo tiempo de la prefijación (§§ 344-349) y de la sufijación (§§ 312-341)." Així mateix, intenta delimitar el significat dels verbs formats amb aquest procés (§ 361):

⁴⁸ El subratllat és nostre. Noti's que tot i que Fabra situa els mots prefixats en la composició, parla de *derivats*.

⁴⁹ Altres autors, com Spencer (1991), Rifón (1997) o Rio-Torto (1994, 1998), parlen de circumfixació.

Los verbos parasintéticos adquieren el significado que tendría el verbo solamente derivado (palabra primitiva + sufijo), pero con la modificación de matiz que aporta el prefijo. [...] No obstante, en muchas ocasiones el prefijo de los parasintéticos es inoperante en cuanto a matizar el significado del verbo, y parece que sólo se necesita, porque, sin él, el nuevo verbo no tendría fisonomía genuina. Así, de *brut* ‘sucio’ sale *embrutar* ‘ensuciar’ (visto antes, § 359, 1), pero igual hubiera podido formarse **brutar* (que no existe) (comp. *netejar* ‘limpiar’, de *net* ‘limpio’, no **anetejar*).

Badia estableix un paral·lelisme entre els prefixos *a-* i *en-* i apunta que atorguen al nou verb un sentit d'introducció i atribució de la base, o que simplement actuen com a elements gramaticals necessaris per obtenir els verbs.

En el mateix sentit, l'*Esbozo* (1991: 170) tracta els verbs anàlegs en castellà també com a mots formats per parasíntesi:

A ninguno de estos patrones se ajusta, por ejemplo, la estructura de palabras como *desalmado* y *ensuciar*, entre otras muchas. En ninguno de nuestros ejemplos descubrimos un primer elemento compuesto: *desalm(a) + ...*, *ensuci(o) + ...* o un segundo elemento derivado: *... + almado*, *... + suciar*. En la estructura de estas palabras, llamada *parasíntesis*, se dan de manera solidaria derivación y composición sin que la palabra central, que no es sufijo ni prefijo, en este caso *alma* y *sucio*, participe más de una que de la otra.

Dins els estudis teòrics de morfologia lèxica, diferents autors donen altres explicacions: Varela (1990), Alcoba (1993) i Serrano-Dolader (1995), entre d'altres, defensen que la vocal temàtica del verb és l'element transcategoritzador. En canvi, Scalise (1988) postula un sufix zero que recategoritza la categoria de la base. Per la seva banda, Cabré (1988, 1994) atribueix als prefixos la capacitat recategoritzadora (com també fa Dell (1979)), i distingeix, per tant, dos tipus de prefixos: els que canvien la categoria de la base i els que no la canvien.

El problema d'aquest tipus de formacions rau en el fet que en morfologia lèxica s'assumeix el principi de ramificació binària postulada per Aronoff (1976) en virtut del qual es considera que les estructures morfològiques es construeixen en estadis successius en cadascun dels quals es produeix l'addició d'un afix. En aquest sentit, paraules com *embrutar* són problemàtiques en el sentit que semblen estructures

ternàries, ja que no existeixen els estadis intermedis **embrut* ni **brutar*. Semànticament, però, són binàries.

No és el nostre objectiu aquí discutir teòricament quin és l'estatus de la prefixació dins el component lèxic. Per motius metodològics, adoptem la posició de Cabré (1988, 1994), ja que creiem que, donat que el nostre objectiu és analitzar alguns verbs prefixats en contrast amb els verbs coradicals sufixats corresponents, fer-ne un tractament homogeni i tractar la prefixació com un procés derivatiu més, és més adequat tractar-los conjuntament, tant descriptivament com explicativament, perquè permet fer més generalitzacions.⁵⁰

Volem afegir també que les possibilitats de recategorització d'una base, nominal o adjectiva, per mitjà de prefixos són molt pobres en relació amb les possibilitats que ofereix la sufixació en general. En la prefixació del català, només les formes *a-* (*clar - aclarir*) i *en-* (*alt - enaltir*), en totes les seves accepcions, parcialment *anti-* (*tabac_m - campanya antitabac_{adj}*), *re-* (*bla - reblanir*), *des-* (*nata - desnatar*), *es-* (*budell - esbudellar*), i, ocasionalment *in-* (*tòxic - intoxicar*), permeten construir verbs.⁵¹ La resta dels prefixos (àtons i tòpics) no recategoritzen els radicals als quals s'adjunten, per la qual cosa se'ls dona un valor predominantment semàntic.

En aquest apartat presentem l'anàlisi d'una mostra de sèries derivatives compostes per un o més verbs sufixats i un o més verbs prefixats:

- a) quatre sèries derivatives coradicals on participen els sufixos *-ejar* i *-ificar* i un prefix; en tots els casos es tracta de verbs de base adjectiva: *ample* (*amplificar, amplejar, eixamplar*), *alt* (*altejar, altificar, enaltir*); *clar* (*clarificar, clarejar, aclarir*), i *dolç* (*dolcejar, dulcificar, endolcir*).
- b) una sèrie derivativa coradical en què, a partir d'una base substantiva (*memòria*), obtenim un verb sufixat amb el sufix *-itzar*, un verb prefixat i un verb que

⁵⁰ Corbin (2000: 77) conclou que "il est empiriquement faux d'affirmer que les préfixes n'ont pas de capacité catégorisatrice, même s'il est vrai qu'il existe des différences catégorielles entre les préfixes et les suffixes."

⁵¹ Malgrat el grau d'aleatorietat en què semblen aparèixer els prefixos *a-* i *en-* en la formació de verbs, alguns autors (Serrano-Dolader 1995, Rifón 1996) han assenyalat que, si més no per al castellà, mentre el prefix *en-* expressa majoritàriament valors locativedireccional, el prefix *a-* tendeix a designar l'adquisició de les qualitats expressades per la base.

participa de sufixació i prefixació alhora: *memoritzar*, *desmemoriar-se*, *desmemoriejar*.

- c) una sèrie derivativa coradical de base adjectiva on apareix el sufix *-ificar* i un prefix: *fortificar*, *enfortir*.
- d) una sèrie derivativa coradical de base adjectiva en què participa el sufix *-itzar* i la prefixació: *suavitzar*, *assuavir*, *assuaujar*.
- e) vuit sèries derivatives coradicals construïdes mitjançant el sufix *-ejar* i per prefixació; aquestes sèries estan formades sobre adjectius o substantius: *aspre* (*asprejar*, *enasprar*), *bla* (*blanejar*, *ablanir*), *blanc* (*blanquejar*, *emblancar*, *emblanquir*, *emblanquinar*), *boig* (*bogejar*, *embogir*), *brut* (*brutejar*, *embrutar*, *embrutir*), *fam* (*famejar*, *afamar*), *magre* (*magrejar*, *amagrir*), *malalt* (*malaltejar*, *emmalaltir*).

3.3.2. Anàlisi de casos

Generalment, en les sèries on el sufix *-ejar* coapareix amb verbs coradicals formats per prefixació, el sufix *-ejar* correspon al significat freqüentatiu, mentre que la resta de verbs que formen la sèrie prenen el significat causatiu. Cal tenir en compte, però, que els verbs construïts amb el significat freqüentatiu tenen una aparició als corpus força baixa.

És interessant, no obstant això, veure com es distribueixen els diferents elements d'una sèrie quan hi ha més d'un afix causativitzador (prefix o sufix). Si prenem les sèries on intervenen el sufix *-ificar* i un prefix, es veu clarament com cada un provoca una selecció d'argument intern diferent en cada cas, que exemplificarem amb les sèries coradicals construïdes sobre els adjectius *alt*, *ample*, *clar* i *dolç*, tot i que el diccionari no recull sempre les diferències d'una manera clara:

- (47) a. *altificar* v tr *Enaltir*.

enaltir v tr Posar alt el mèrit d'algú o d'alguna cosa.

- b. *amplificar* v tr **1** Augmentar el valor d'una magnitud. **2** Engrandir, especialment els microscopis, els telescopis, etc, el volum aparent (dels objectes). **3** Desenvolupar extensament (una idea, un assumpte).

eixamplar v **1** *l* tr Fer més ample. *Eixamplar un carrer. Eixamplar un vestit, les mànigues d'un vestit, les botes. Eixamplar un territori, un domini.* 2 tr fig *Eixamplar el cercle dels seus coneixements.* 3 pron Esdevenir més ample, més dilatat. *Allà el riu s'eixampla. Caminant se m'han eixamplat les botes. Des que estudia s'han eixamplat els seus criteris.* [...] **2** tr p ext Obrir, separar, especialment les parts simètriques i articulades del cos. *Eixamplar les cames.*

- c. clarificar v tr quím ind/alim Separar les partícules sòlides suspeses (en un líquid) a fi d'aclarir-lo.

aclarir v **1** *l* tr Fer menys fosc, menys obscur. *Aclarir les tenebres.* 2 pron *Aclarir-se el cel després de la tempesta.* [...] **2** tr fig Explicar, fer més entenedor (un assumpte, un dubte, un misteri, etc). *Aclarir els comptes, un enigma.* **3** tr Fer menys pujat de color. *Aclarir la pell.* **4** tr Clarificar. **5** tr Esbandir. *Aclarir la roba.* **6** tr Esbrinar 2. *Cal aclarir qui vindrà.* **7** tr Fer menys espès. *Aclarir una pintura amb dissolvent. Aclarir un bosc, un arbre. Aclarir una salsa.* **8** tr Manar de fer lloc. *Aclarir un local.* **9** tr Fer més clarivalent. *Aclarir la vista, l'enteniment.*

- d. dulcificar v tr Endolcir.

endolcir v **1** tr Fer dolç. *Endolcir una beguda amb mel, amb sucre. Endolcir la seva pena. Endolcir la roba, la llana.* **2** pron Esdevenir dolç. **3** tr alim Edulcorar amb productes naturals.

Veiem a (47a), que el verb *altificar* és considerat com un sinònim d'*enaltir*, i efectivament, tant *enaltir* com *altificar* són verbs causatius que seleccionen el mateix tipus de tema, que preferentment és [+ abstracte], tot i que també trobem, en menor freqüència, temes amb el tret [+ humà]:

(48) ... les tonalitats del pacte consistien a enaltir la religió i la moral i aniquilar l'anarquisme... [39]

... com si no gosessin penetrar dins l'obra plena, s'accontenten d'enaltir l'habilitat de l'esperit. [157]

... frases d'homes cèlebres enaltint l'honradesa, el treball, l'activitat... [700]

Quant a *altificar*, volem afegir que, si bé el significat és el mateix, la freqüència d'ús és molt reduïda en comparació amb *enaltir*, i a més, també cal tenir en compte que, en el CCC, de les 11 ocurrències que presenta, 8 són usades per un únic autor (J. M. López-Picó):

(49) Romain Rolland altifica totes les flames per damunt de totes les baralles. [669]

Volem que l'amor del guany s'altifiqui noblement amb l'amor de la glòria. [90]

La quotidianitat emotiva i expressiva s'altifiquen dins la cristiana comunió del poeta amb el Senyor... [669]

En canvi, els verbs *amplificar* i *eixamplar* (verb amb un prefix atípic en la formació de verbs en català, *eix-*, que prové del prefix llatí *ex-*, i és totalment improductiu actualment)⁵², tot i que són dos verbs causatius, presenten subcategoritzacions diferents pel que fa a la selecció de l'argument intern.

Efectivament, el verb *amplificar* selecciona temes que són magnituds i/o propietats físiques com ara el to, l'energia, el so, etc. (50a), tot i que, metafòricament, es pot utilitzar per predicar sobre objectes abstractes com “punts de vista” o “consciència” (50b):

⁵² El DCVB postula l'ètim d'*eixamplar* en la forma **exemplare*, amb el mateix significat. De fet, el prefix *ex-* llatí, s'ha mantingut amb la mateixa forma en català en molts verbs cultes: *exculpar*, *excloure*, *expatriar*, *exportar*, etc., i en pocs casos, la *-x-* ha evolucionat cap una fricativa, com en el cas que ara ens ocupa (i també en el cas d'*eixalar*, que comentarem més endavant). De tota manera, l'evolució fonètica que presenta aquest prefix no és un fet aïllat, sinó que respon a les regles d'evolució normals, tal com es desprèn de Moll (1991: § 154): “CS (ortogr. *x*) dóna el mateix resultat que SC^e, i és a dir š (ortogr. *ix*): AXILLA *aixella*, COXA *cuixa*, EXIRE *eixir*, FRAXINU *freixe*, EXAMEN *eixam*. [...] En els cultismes es conserva la grafia *x* amb el so de *gz* o *ks* (i en baleàric *ž*): examen, exemple, exercici.”

- (50) a. L'aparell més flexible i universal per a amplificar energies de poca intensitat és el tub de buit... [1.069]

Els fenòmens de condensació de vapor d'aigua que alliberen energia tenen l'efecte d'amplificar el moviment ascendent d'una «bombolla d'aire». [a00088]

- b. ... revelacions cridades a amplificar la seva consciència del món. [1.055]

Nosaltres creiem que lo essencial, en primer terme, es amplificar els punts de vista de l'escolar per alliberar-lo d'aquella estretor de mires... [373]

En canvi, el verb *eixamplar* selecciona preferentment objectes amb el tret [– abstracte], tot i que, com passa amb el cas anterior, també trobem un nombre important d'exemples figurats:

- (51) ... el qual fou enderrocat l'any 1889, per tal d'eixamplar el carrer. [1.484]

Serien els recursos més ben emprats per eixamplar l'ús social de la llengua. [g00023]

La memòria eixampla el nostre horitzó interior. [84]

Quant als verbs *clarificar* i *aclarir*, volem destacar que el primer apareix com un verb usat en una àrea temàtica determinada, i en canvi, el segon té un significat més genèric, que inclou el de *clarificar* (acc. 4). Ara bé, en la confrontació amb el corpus, veiem com la direcció de l'extensió dels usos d'un i altre verb s'inverteix. D'una banda, *clarificar* sempre presenta únicament un únic tipus possible de tema quan es refereix al significat recollit pel diccionari: la substància susceptible de clarificar és només el sucre o el vi:

- (52) Així mateix com procedirem per a clarificar es sucre per tenir disposat quan el necessitarem... [705]

Vat-aquí un procediment senzill pera clarificar es vins... [2.325]

Ja havem explicat la manera de clarificar el vi blanc i el negre. [486]

De l'altra, el verb *clarificar* apareix també usat amb el significat de l'accepció 2 figurada atribuïda a *aclarir*:

- (53) L'objectiu d'aquest número monogràfic és oferir informació i clarificar la situació. [a00092]

Però encara no hem clarificat del tot la qüestió, ja que no ens hem referit a la seva perillositat, al mal que pot provocar aquesta acumulació de les cèl·lules anormals. [m00059]

Si comparem (54a) i (54b), veurem com no hi ha cap mena de dubte com en aquesta accepció (i només en aquesta), són verbs sinònims, tot i que la sinonímia és contextual:

- (54) a. Cleopatra reia i afirmava que allò aclaria les idees. [3.228]
b. ... el llibre no pretén altra cosa que oferir la possibilitat de clarificar les idees i d'esser testimoni escrit... [1.072]

Fora d'aquests casos, *clarificar* no és intercanviable per *aclarir*:

- (55) * clarificar el cel / una habitació

Per la seva banda, *aclarir* és sempre un verb causatiu:

- (56) El foc ens aclareix les cares. [206]

Ho aclariré amb un exemple de Stendhal, ara. [3]

De tota manera, però, hem d'aclarir que el terme és erroni. [m00043]

Voldria aclarir que dintre del paper reciclat cal distingir el paperot del treball. [a00027]

Un cop més, doncs, la relació que s'estableix entre aquests dos verbs és la d'hiponímia: *aclarir* és l'hiperònim de *clarificar*.

Els verbs *dulcificar* i *endolcir* són definits com a sinònims absoluts. Les dades de freqüència del CCC, però, es decanten per un ús molt més nombrós del verb *endolcir*, probablement pel fet que *dulcificar* és un verb marcadament culte. No obstant això, es detecta una certa distribució: *endolcir* selecciona temes [\pm abstracte], com es veu a (57a), mentre que *dulcificar* selecciona només temes [+ abstracte], com s'exemplifica a (57b), de manera que *endolcir* esdevé hiperònim de *dulcificar*:

- (57) a. En primer lloc cal saber que el fet d'endolcir els aliments moltes vegades respon a una incorrecta educació alimentària. [m00047]

Vol la tradició que, d'infant, Aquil·les va ser alimentat exclusivament amb carn de senglar i d'ós per conferir-li la força d'aquests i amb mel, per endolcir-li el caràcter. [g00124]

- b. ... los teatros serian una de tantas recreacions que dulcificarian las penas de la vida humana... [2.277]

“Nosaltres intentàvem dulcificar el cost de la seva incompetència, però a l'hora de la veritat vostès s'han fet enrere en tot el que podia haver estat bo”, va replicar Roca. [g00139]

Els exemples confirmen que són sinònims contextuals quan el tema és [+ abstracte]:

- (58) La possessió eucarística endolcí la mort de l'infant... [260]

... sinó per fer viure els seus fidels d'una nova vida, dulcificar-los la mort i garantir-los després la immortalitat. [333]

3.3.2.1. Sèries derivatives coradicals causatives

Dues de les sèries recollides en l'apartat de verbs coradicals construïts per sufixació i prefixació presenten només el significat causatiu: d'una banda, la sèrie construïda sobre l'adjectiu *suau*, i de l'altra, la sèrie construïda sobre l'adjectiu *fort*.

Així, els tres verbs documentats⁵³ construïts sobre *suau* comparteixen la mateixa definició lexicogràfica:

- (59) suavitzar v tr Fer suau, assuaujar.
assuaujar v tr Fer menys aspre, menys rude, més suau, assuavir.
assuavir v tr Fer més suau, menys aspre, menys rude.

⁵³ Al CCC apareix una altra forma verbal construïda sobre *suau*: *suavejar*, només amb dues ocurrències, i d'un sol autor (Enric Valor).

Efectivament, les dades dels corpus confirmen que es tracta de tres verbs idèntics, que comparteixen la mateixa estructura argumental (causa (tema)), però que també són semànticament coincidents:

(60) Suprimeix els polvos i suavitza el cutis. [1.731]

... la seua presència en el teu pensament t'assuavirà la fatiga. [211]

Malgrat que la situació s'ha assuavit una mica des que foren escrites aquestes paraules... [885]

Som, doncs, davant de tres verbs totalment sinònims, si no atenem a les dades de freqüència, que es decanten clarament per l'ús generalitzat de *suavitzar*, en detriment dels altres dos. Sembla, però, que els verbs *assuaujar* i *assuavir* seleccionen preferentment arguments interns [+ abstracte], mentre que *suavitzar* no té restriccions d'aquest tipus:

(61) Atès que aquesta internacionalització va creixent i esdevé un fet normal, què cal fer per a adaptar-s'hi i assuaujar-ne els efectes negatius que té sobre els treballadors? [g00110]

Això és suficient per a assuaujar-ne la severitat. [381]

Un règim de tolerància i de respecte és el que assuauja les asprors i fa possible la convivència normal entre pobles de diferents característiques. [412]

... la finor del rostre i de les mans, assuavits per l'oreig que li recull els cabells sobre l'orella. [49]

De vegades, però, *assuaujar* apareix amb temes [- abstracte], tot i que, almenys a (62a), el motiu és clarament estilístic, per evitar la repetició de dues formes verbals amb el sufix *-itzar*:

(62) a. Les cremes suavitzants assuaugen els cabells i els donen brillantor... [1.310]

b. Ella és una dona dolça i d'ulls negríssims sota un front assuaujat pels cabells blancs. [433]

La sèrie construïda sobre *fort* és una mica més complexa. Si mirem les definicions lexicogràfiques, veiem com la primera accepció de *fortificar* remet a *enfortir*, mentre que la segona és un significat exclusiu:

- (63) fortificar v **1** tr Enfortir. **2** *l* tr esp Fer forta, una plaça, una posició, amb obres de defensa. **2** pron Fer-se fort en un lloc per defensar-se.

enfortir v **1** tr Fer fort o més fort. *L'exercici enforteix el cos. Enfortir la voluntat. Això enforteix la seva autoritat.* **2** pron *Aquest nen té necessitat d'enfortir-se. Així els membres s'enforteixen.*

Efectivament, tots dos verbs són verbs causatius (causa (tema)) que, aparentment, no presenten gaires diferències quant a l'ús sintàctic i semàntic que se'n fa. No obstant, sí que es produeix una diferència quant a la freqüència: *fortificar* té un ús residual si el comparem amb *enfortir*:

- (64)

	CCC	CE	total
fortificar	272	4	276
enfortir	610	133	743

Rifón (1997a: 117) assenyala, per als verbs equivalents en castellà, que hi ha distribució entre els dos verbs:

- (65) fortificar el castillo * fortalecer el castillo
 * fortificar los músculos fortalecer los músculos

Tot i que en un pla teòric, la distribució sembla evident, l'observació de les dades fa modificar aquesta perspectiva, ja que les dades mostren com es produeix una intersecció constant. Malgrat això, es poden observar unes certes tendències en la selecció dels arguments interns. Així, *enfortir* prefereix complements [+ abstracte]:

- (66) El seu objectiu és enfortir la base científica i tecnològica de la indústria europea estimulant la competitivitat a escala internacional. [e00049]

El coordinador general d'IU a Andalusia, Antonio Romero, va posar en dubte la veracitat d'aquests resultats, que va atribuir a un intent més d'enfortir el bipartidisme. [g00026]

“Ofereixo la meua mà a totes les forces polítiques per enfortir la democràcia”, va assegurar Sharif en un comunicat oficial. [g00135]

A més, s'ha de promoure i enfortir el paper de les dones en les disciplines científiques i tecnològiques. [a00090]

En canvi, *fortificar* prefereix majoritàriament [– abstracte], especialment substantius amb el tret locatiu (edificis, ciutats, etc.):

- (67) ... l'interior, construint-hi columnes coronades de capitells esculturals, mentre el seu exterior era fortificat. [337]

... al segle XV s'hi establiren diversos molins, i l'edifici principal fou ampliat i fortificat amb muralles i torres de defensa. [623]

Hom fortifica la costa, estabilitzant així la inseguretat permanent. [389]

No obstant això, hem trobat diversos contextos idèntics amb tots dos verbs, i per tant, caldria considerar-los sinònims:

- (68) a. Però això no vol dir que el tema del voluntariat no sigui prioritari, tant per enfortir vincles com per oferir aquells serveis que només es poden donar amb vocació i amor. [m00100]

... ensems que enrobusteix el treballador, fortifica els vincles socials. [886]

- b. La llet és un aliment força complet que ens aporta proteïnes, hidrats de carboni, greixos i algunes vitamines i minerals, principalment calci, que ajuda a enfortir els ossos. [m00053]

... aquestes sals que alcalinisen los humors, són les que fortifiquen los òssos, la sanch y'ls nervis. [1.791]

3.3.2.2. Sèries derivatives coradicals causatives – freqüentatives

La major part de sèries derivatives coradicals construïdes per mitjà del sufix *-ejar* i p^oer prefixació presenten una divisió sintàctica i semàntica constant: d'una banda, el verb construït per sufixació té una estructura argumental monàdica d'argument intern amb significat freqüentatiu (corresponent al sufix *-ejar* 3), i de l'altra, el verb construït per prefixació presenta una estructura argumental diàdica amb argument extern causa, corresponent al significat causatiu que tenen aquests verbs. Aquest patró és seguit sense cap excepció pels verbs *barroquejar – abarrocar*,⁵⁴ *bogejar – embogir*, *famejar – afamar*, *flaquejar – aflaquir*, *llarguejar – allargar*, *magrejar*⁵⁵ – *amagrir*, i *malaltejar – emmalaltir*.⁵⁶ El diccionari recull generalment aquestes diferències.

No obstant això, hi ha algunes sèries que tot i complir aquesta diferenciació, presenten, a més, altres peculiaritats interessants de destacar, així com també sèries formades per més d'un verb construït per prefixació.

En el primer grup, trobem casos com *blavejar – emblavir*, *fosquejar – enfosquir* i *magrejar – amagrir*, que presenten usos que no queden ben recollits en les definicions lexicogràfiques.

Així, de *blavejar*, se'ns diu que és un verb monàdic amb valor freqüentatiu, però també un verb diàdic agentiu, per oposició a *emblavir*, verb diàdic causatiu:

⁵⁴ Al CCC apareixen també altres possibilitats causatives construïdes sobre *barroc*: el verb *abarroquejar* (1 ocurrència), híbrid entre *barroquejar* i *abarrocar*, i l'adjectiu *barroquitzant* (5 ocurrències), construït inequívocament sobre el verb *barroquitzar*.

⁵⁵ Cal destacar, però, que *magrejar* amb significat freqüentatiu és extremadament rar al corpus, mentre que, en canvi, abunda molt més l'ús transitiu, amb el sentit de tocar "lascivament" algú (com a calc del verb castellà *magrear*):

... l'holandès botiró només em volia magrejar. Me'n vaig adonar perquè em mirava tot llaviejant... [3.205]

... es besen, es magregen, intercanvien tendreses, segons els cànons propalats pels films. [3]

⁵⁶ També segueixen aquesta pauta altres sèries no analitzades al treball, com *blanejar – ablanir*, *caboriejar – encaboriar*, *fanguejar – enfangar*, etc.

- (69) **blavejar** v **1** intr Mostrar alguna cosa la seva blavor, tirar a blau. **2** tr Omplir (algú) de cops que li produeixin blaus.

emblavir v **1** tr Fer tornar blau. **2** pron Esdevenir blau.

Els exemples dels corpus obliguen a matisar aquesta informació: si trobem força exemples de l'accepció intransitiva (70a), no n'hi ha cap de la transitiva, i en canvi, trobem valors causatius del verb (70b):

- (70) a. Vicenteta té els ulls com l'aigua de la mar, que li blavegen i claregen. [2.458]

L'ombra de la casa blavejava, estreta, i o feia un alè d'aire. [434]

En la vall que s'estenia al peu de l'hospital s'encenien fileres de llums de color taronja, les muntanyes blavejaven i la xemeneia d'una fàbrica, com la gegantina torre d'una catedral, es fonia amb el cel. [g00071]

- b. [l'amoníac] Blaveja el paper de tornassol vermell. [1.255]

Quant a *fosquejar* i *enfosquir*, si bé la informació lexicogràfica els tracta com a sinònims en l'accepció de significat meteorològic, les dades porten a la conclusió que hi ha una distribució del significat:

- (71) **fosquejar** v intr **1** Mostrar-se més o menys fosc, tirar a fosc. **2** Fer-se fosc. *Deuen ésser les set: ja fosqueja.*

enfosquir v **1** *1* tr Fer tornar fosc o més fosc. *Enfosquir la sala per fer una projecció. Enfosquir una fotografia. Enfosquir la veu.* **2** pron Esdevenir fosc o més fosc. *Enfosquir-se el dia, el cel. Aquesta pell, amb el temps, ha anat enfosquint-se.* **2** esp *1* pron Fer-se fosc, vesprejar. *Ja cal que ens afanyem, si volem arribar abans que no s'enfosqueixi.* **2** intr *A l'estiu enfosqueix més tard.*

La primera accepció, que es correspon al significat freqüentatiu monàdic ((x)) té una presència molt escassa als corpus (72a), mentre que la segona accepció, corresponent al significat meteorològic és molt més freqüent (72b):

(72) a. El xiprer fosqueja. [1.956]

b. Quan tornem tots dos al mas, ja fosqueja. [386]

Fosquejava al carrer quan el gall dindi ha sortit a taula, ben farcit... [95]

El verb *enfosquir* té una accepció causativa i una meteorològica, coincident amb *fosquejar*.

Els exemples ens permeten afirmar que l'ús prototípic d'*enfosquir* és el causatiu (73a), i que el significat meteorològic l'absorbeix *fosquejar*, tot i que també hi ha casos, en un nombre molt més inferior, de significat meteorològic, però amb la presència d'un argument intern (73b):

(73) a. La interpretació de Robinson enfosqueix l'autèntica relació que existí entre els dos teòlegs. [845]

Uns núvols negres enfosqueixen l'escena. [2.882]

L'estat del clima tindrà la seva repercussió: si és dolent, també s'enfosquirà l'ànim del malalt deprimat. [m00016]

b. Enfosquia el dia terç... [1.325]

Miro com el cel s'enfosqueix... [68]

3.3.2.2.1. La sèrie construïda sobre memòria

Aquesta sèrie, formada pels verbs *desmemoriar-se*, *desmemoriejar* i *memoritzar*, té la característica que és una sèrie irregular: no tenim *memoriar*, ni *memoriejar* i en canvi la base és inequívocament, en tots tres casos, *memòria*. En el cas de *desmemoriar* atribuïm al prefix *des-* la capacitat verbalitzadora; en canvi, *desmemoriejar* respon a les característiques del que podríem anomenar com un verb parasintètic estricte, ja que no existeix ni **desmemòria* ni **memoriejar*.

Independentment del procés de formació, a les definicions lexicogràfiques veiem com aquests verbs tenen significats i comportaments sintàctics diferents:

- (74) desmemoriar-se v pron Perdre la memòria.
 desmemoriejar v intr No tenir memòria
 memoritzar v tr **1** Fixar metòdicament en la memòria. **2** inform Enregistrar una informació en una memòria.

A nivell sintàctic, *memoritzar* és un verb diàdic d'argument extern agent (75a). En canvi, tant *desmemoriar-se* (verb diàdic, on l'argument intern és un argument oblic introduït per la preposició *de*) (75b), com *desmemoriejar* (verb monàdic) (75c), semblen verbs on el subjecte lògic de l'acció no té el control sobre la predicació, per la qual cosa els hauríem de considerar arguments interns:

- (75) a. En tot cas ens agrada memoritzar una música... [162]
 Fitxers monousuari: el més aconsellable és que el mateix usuari guardi la seva clau fora del sistema (memoritzant-la, en una targeta magnètica, etc.). [i00099]
 b. ... enderiada amb les seves preocupacions, s'havia desmemoriat de donar la grana a l'haqueta. [393]
 ... m'he desmemoriat de l'hora per venir a fer-vos l'ullet. [393]
 c. I tu desmemorieges. [1]

3.3.2.2.2. Sèries verbals coradicals amb més d'un element prefixat

Són especialment interessants dues sèries derivatives coradicals construïdes sobre els adjectius *blanc* i *brut*, en què, en principi, seria difícil atribuir significats diferents, però que les dades mostren com en l'ús real que en fan els parlants es reparteix el significat, de manera que la sinonímia desapareix.

Així, sobre la base adjectiva de *blanc* s'han format quatre verbs diferents (*blanquejar*, *emblancar*, *emblanquir* i *emblanquinar*): un per mitjà del sufix *-ejar*, i els altres tres per mitjà del prefix *en-*: un verb de la primera conjugació i un altre de la tercera conjugació; i encara, un verb de la primera conjugació on intervé també l'infix⁵⁷ *-in-*. El diccionari els dóna com a sinònims parcials, com s'observa en les definicions:

⁵⁷ Alguns autors, com Malkiel (1958) o Portolés (1999), parlen d'*interfixos*.

- (76) blanquejar v **1** intr *1* Mostrar alguna cosa la seva blancor. *2* Ésser més o menys blanc, tirar a blanc. **2** tr Emblanquinar. **3** tr *1* Fer tornar blanc o més clar. *Blanquejar la farina, el sucre. Blanquejar els teixits.* *2* adob Adobar pells. *3* alim Evitar l'enfosquiment (dels aliments). *4* agr Lligar les fulles (dels enciams, les escaroles, etc) o colgar les tiges (dels espàrrecs, etc) perquè no agafin color. **4** tr Convertir (el diner negre) en legal.

emblancar v tr Emblanquinar.

emblanquinar v tr **1** Pintar de blanc. **2** esp Donar una capa de calç o de guix diluïts en aigua a una paret, un sostre, una façana, etc. *Hem emblanquinat la cuina.*

emblanquir v **1** tr Fer tornar blanc. **2** pron Esdevenir blanc. **3** tr *1* metal·l Netejar un metall mitjançant una recuita i un bany d'aigua acidulada. *2* numis Tornar a la moneda d'argent el color propi del seu metall, perdut per la fosa i l'encunyació. *3* numis Tractar la moneda de billó, de manera que adquireixi aparença d'argent.

Així, el verb *emblancar* es presenta com a sinònim absolut d'*emblanquinar*; el verb *blanquejar* té el significat d'*emblanquinar*, i a més, l'accepció 3 coincideix amb l'accepció 1 d'*emblanquir*. Si atenem a les dades dels corpus, però, veiem com no hi ha tanta coincidència entre els quatre verbs.

Del diccionari es desprenen dos grans significats de *blanquejar*, un freqüentatiu i un causatiu. Als corpus, però, predomina força més el significat freqüentatiu que no pas el causatiu:

- (77) Principalment els fluorhidrocorticoids, per via oral, que si bé aconsegueixen blanquejar el brot psoriàsic en pocs dies, indueixen a rebrots molt més intensos i refractaris a tot tipus de tractaments. [m00073]

L'ermita de Santa Cristina blanqueja entre les capçades d'un frondós pinar... [158]

Les muntanyes de llevant són roges, i davant nostre Tunis blanqueja. [81]

El que destaca del verb *blanquejar* és el significat causatiu (metafòric) de “legalitzar diner (negre)”: de les 20 ocurrences provinents dels diaris *Avui* del CE, 18 tenen aquest significat.⁵⁸

(78) Si el volum de diner és gran, la manera més fàcil de blanquejar-lo és en intercanvis amb narcotraficants, evidentment amb el consentiment de totes dues bandes, que accepten una partida de droga pagada amb diner legal i diner fals. [g00062]

L'historiador jueu David Bankier explica a l'*Avui* l'origen de l'or robat i acusa Suïssa d'haver-lo blanquejat. [g00076]

Fins ara s'han intervingut més de 1.150 comptes, dels quals una part important van ser utilitzats per blanquejar diners a través del canvi de moneda estrangera. [g00104]

El significat causatiu literal de “fer esdevenir blanc”, el monopolitza el verb *emblanquir*:

(79) Mètodes per emblanquir el fil sense calç, vidriol i potassa... [2.969]

... el temps l'ha envellida emblanquent-li els cabells i emmudint-la... [3.218]

Per la seva banda, *emblanquinar* es presenta com un verb diàdic agentiu amb el significat de “pintar amb calç parets, murs, habitacions, etc.”:

(80) Ara fa poc, quan es casà l'hereu, es va emblanquinar l'entrada, el menjador i la cuina... [169]

Comencen a rentar la roba, a escaldar la llana, a emblanquinar les parets, a fregar el trespol... [1.284]

Pintava portes i finestres, emblanquinava parets amb calç bullent... [1.329]

⁵⁸ Aquesta accepció de *blanquejar* és molt recent. Apareix documentada per primer cop en la tercera edició revisada i ampliada del *Diccionari de la llengua catalana* d'Enciclopèdia Catalana (1993). Abans d'aquesta data, cap diccionari no registrava aquest significat.

Finalment, el verb *emblançar* té el mateix significat que *emblanquinar*, però té un ús molt residual i antic:

- (81) Cal remarcar encara que un sostre ja lliscat no pot emblançar-se i que un sostre emblançat és reparable i rentable... [572]

Anàlogament al cas dels verbs coradicals construïts sobre l'adjectiu *blanc*, la sèrie construïda sobre *brut* presenta les mateixes característiques: d'una banda, tenim la presència d'un verb construït per sufixació, i de l'altra, dos verbs construïts per prefixació amb el sufix *en-* que pertanyen a conjugacions diferents.

Si analitzem les definicions del diccionari, veiem com el procés de construcció del verb determina el seu comportament sintacticosemàntic: així, el verb *brutejar* és un verb monàdic freqüentatiu, mentre que els verbs *embrutar* i *embrutir* comparteixen tant l'estructura argumental diàdica causativa, com el significat genèric de “(fer) esdevenir brut”, com es detecta a partir de la remissió que encapçala la definició d'*embrutir*.

- (82) *brutejar* v intr Mostrar-se brut, ésser més o menys brut o sutze.

embrutar v **1** tr Llevar la netedat (d'alguna cosa) amb taques, pols, greix, etc. **2** tr p ext *Les begudes alcohòliques embruten la sang. Tants caramels t'embrutaran l'estómac!* **3** pron Fer-se brut. *Aquest vestit s'embruta de seguida.* **4** tr fig *Embrutar la reputació, el nom, d'algú.* **5** pron *Va embrutar-se acceptant diners en aquest afer.* **6** *embrutar-se les mans* Participar en un negoci o afer fraudulent, delictuós, poc honest, etc.

embrutir v **1** tr Embrutar. **2** *1* tr Fer tornar (algú) com una bèstia. *2* pron *S'ha embrutit tant, que ja no és capaç de pensar!*

Així, *embrutar* i *embrutir* són verbs diàdics causatius, però cadascun d'ells presenta unes especificitats concretes. Així, *embrutar* selecciona especialment arguments interns amb el tret [- abstracte]. Sovint, a més, va acompanyat d'un argument adjunt oblic introduït per les preposicions *amb* o *de*:⁵⁹

⁵⁹ La tria de la preposició es realitza en funció del tipus d'argument extern: si l'argument extern té control sobre l'objecte de la predicació, la preposició triada és *amb*; si l'argument extern no té control, la preposició que apareix és *de*.

- (83) La producció embruta l'aire, l'aigua, la terra. [1.082]
- Grans taques de sang embrutaven la coberta del tètric vaixell... [168]
- No és aconsellable embrutar-nos el cos *amb* cap tipus de “crema solar”. [1.652]
- Les abelles no embruten la casera *amb* defecacions... [1.340]
- La xemeneia ha embrutat *de* sutge tota la casa. [2.972]
- ... les galtes es contreuen i els ulls s'embruten *d'*un líquid gris que és la febre... [39]

El verb *embrutir*, en canvi, selecciona arguments interns que especialment es refereixen a valors humans (accepció que apareix a l'entrada d'*embrutar*):

- (84) ... aquesta contemplació quotidiana que ha aconseguit embrutir, transformar, idiotitzar tota la humanitat... [390]
- Val més, potser, mercantilitzar el pensament que embrutir el poble perquè resti l'etern esclau! [455]
- Proposaré uns exercicis que, en lloc d'embrutir-la, fan desenvolupar la intel·ligència muscular i exigeixen, a priori, la perspiciàcia de qui els practica. [m00061]

3.4. Verbs coradicals construïts per sufixació i per conversió

3.4.1. Sobre la conversió

Tradicionalment, la conversió (que rep diversos noms, segons els autors i segons els enfocaments que es prenen: habilitació, hipòstasi, derivació regressiva, derivació immediata, derivació zero) ha estat i és encara una qüestió controvertida en la morfologia, que ha estat tractada en diverses ocasions, i des de diversos punts de vista.⁶⁰

Així, davant de formacions com *alegre* – *alegrar* hi ha dues posicions clarament enfrontades: uns autors defensen que es tracta d'un procés de derivació, en què, ja sigui

⁶⁰ Per a un resum de les diverses nocions i presentacions del fenomen de la conversió, vegeu Rull (1998).

per mitjà d'un sufix fonològicament buit (o zero), com fa per exemple Scalise (1984), ja sigui perquè es considera que la vocal temàtica del verb és una vocal derivativa (Varela, 1990) es construeix un verb a partir d'una base adjectiva o nominal. D'altres, com Corbin (1987) i Mascaró (1986) prefereixen parlar de processos de conversió.

Tot i que la vocal temàtica té característiques que l'acosten a la derivació (canvia la categoria de la base), té, essencialment, característiques flexives innegables, ja que és producte d'una selecció lèxica que assigna la conjugació a què pertany el verb construït i el situa dins un paradigma flexiu.⁶¹

En aquest treball, entenem la conversió com un procés de verbalització més de què disposa la llengua, amb unes característiques determinades: d'acord amb aquest procés, sense recórrer ni a l'addició de formants a un radical ni a la combinació d'elements morfològics o lèxics es pot formar una nova paraula de categoria diferent a la del radical del qual parteix, amb restriccions quant a la classe gramatical de les bases i a la dels nous mots construïts per aquest procés:

- (85) a. base substantiva, resultat verbal: *sal* - *salar*, *adob* - *adobar*, *arrel* - *arrelar*
 b. base adjectiva, resultat verbal: *buit* - *buidar*, *agre* - *agrir*, *tort* - *torçar*
 c. base verbal, resultat nominal: *reptar* - *repte*, *enutjar* - *enuig*, *resar* - *rés*⁶²

Creiem que és més coherent fer aquest tractament, ja que aplega tots els casos de conversió sense distinció, sigui quina sigui la base i sigui quin sigui el resultat, com ja recull Mascaró (1986: 15):

⁶¹ Les dades de DeCesaris (1988: 250-270) sobre la variació dialectal que presenta la vocal temàtica afavoreixen el fet de considerar-la com un morfema flexiu, ja que en morfemes derivatius no es produeix tal variació.

⁶² Pena (1999), basant-se en les diferències formals que sofreix la vocal del tema verbal, tracta els casos d'a) i b) com a casos d'addició; en canvi, en els casos de *reptar* – *repte* i *enutjar* – *enuig* de c) són per a l'autor casos de substitució, mentre que el de *resar* – *rés* és un cas de substracció. Almela (1999) recorre a altres termes més amplis per tractar aquest tipus de formacions: *modificació* (on distingeix conversió, substitució, supleció i repetició) i *regressió*. En la nostra opinió, aquesta divisió —basada, en el fons, en els canvis fonològics que es produeixen en la superfície— fa perdre generalització, ja que es tracta del mateix fenomen.

En català domina l'afixació. Hi ha però un parell de casos que aparentment no ho són. Quan no es produeix cap canvi fonològic, que és una altra possibilitat, però hi ha un canvi derivacional, se sol parlar de *conversió* (o *derivació zero*): *negre* (Adj) → *negre* (N), *rosa* (N) → *rosa* (Adj), *molt* (Adj) → *molt* (Adv). Els relacionats més freqüentment per conversió són els verbs i els substantius. Que els verbs solguin presentar afixos després de l'arrel i que s'anomenin per l'infinitiu ha fet pensar que no es tractava d'un cas de conversió (enfront de l'anglès que *sembla* presentar-ne molts més casos). Però la derivació és una relació entre arrels i per tant tanta conversió hi ha en l'anglès *taste* – *to taste* com en català a *tast* – *tastar*.

Com a procés morfològic, no és un procés productiu actualment en català (Cabré, en premsa): “[...] cal observar que d'estructures formades per derivació zero n'hi ha molt poques. De fet, només es poden obtenir per aquest procés noms a partir de verbs (*xisclar* - *xiscler*, *marejar* - *mareig*), verbs a partir de noms (*fum* - *fumar*, *glaç* - *glaçar*) i verbs a partir d'adjectius (*xop* - *xopar*, *exempt* - *exemptar*). Fora d'aquests tres casos, la derivació regressiva no és un procés disponible.”

Quant a la semàntica que aporta aquest procés, no és fàcil de delimitar: com diu Rull (1998: 56): “quan es fa la lectura desenvolupada de V’, el verb que hi ha és molt genèric: el proverb *fer* o similars (*posar* o *fer anar*). [...] Així, *posar sal* esdevé *salar*”. Amb la conversió es recullen, doncs, diversos significats (causatiu, freqüentatiu, etc.), sense que sigui possible predir-ne el resultat partint de bases pertanyents a una mateixa classe conceptual.

En aquest apartat analitzem onze sèries derivatives, presentades en dos blocs: en un primer bloc, presentem dues sèries derivatives formades per verbs construïts per sufixació on intervenen els sufixos *-ejar*, *-ificar* i/o *-itzar* al costat d'un verb format per conversió, i en el segon bloc, presentem nou sèries més constituïdes per verbs construïts només amb el sufix *-ejar* i el doblat format per conversió, ja que com tot seguit veurem, presenten característiques diferents.

3.4.2. Verbs construïts amb els sufixos -ejar, -ificar i/o -itzar i per conversió

En aquest apartat tractem dues sèries⁶³ derivatives formades per tres verbs cadascuna d'elles: dos verbs sufixats, en què la constant és sempre un verb construït per mitjà del sufix *-ejar*, i un verb convertit.

Com veurem tot seguit, a diferència dels verbs construïts amb el sufix *-ejar* tractats fins ara, en aquestes sèries, els verbs construïts amb aquest sufix no presenten, a priori, diferències sintàctiques o semàntiques dels altres verbs de la sèrie; és a dir, en aquestes sèries, el verb construït amb *-ejar* presenta un significat causatiu, molt proper al de la resta de verbs que formen aquestes sèries.

Així, els verbs construïts sobre el substantiu *carbó* presenten al diccionari significats molt propers en la seva primera accepció:⁶⁴

(86) carbonar v **1** tr Convertir (la llenya) en carbó. **2** intr Fer un excrement malaltís semblant a la carbonada. **3** pron fitopat Convertir-se l'espiga de blat, de moresc, etc, en una pols negra semblant al carbó.

carbonejar v **1** tr Carbonar. **2** intr Assemblar-se al carbó. **3** intr mar Proveir-se de carbó un vaixell de vapor.

carbonitzar v **1** quím *1* tr Reduir (un cos orgànic) a carbó. **2** pron *Carbonitzar-se la fusta*. **2** tr tèxt Sotmetre els teixits de llana a carbonització.

Si comparem la primera accepció dels tres verbs veiem com són idèntics a nivell sintàctic (tots són verbs causatius) i quasi idèntics a nivell semàntic: *carbonejar* remet a *carbonar*. Els verbs *carbonar* i *carbonitzar* es distingeixen pel fet que *carbonar* és més restringit, ja que el tema només pot ser la llenya, mentre que *carbonitzar* pot tenir com a tema qualsevol cos orgànic.

⁶³ Hi ha una tercera sèrie, construïda sobre el substantiu *fòsfor* —*fosforitzar*, *fosforejar* i *fosforar*—, que no podem tractar perquè no disposem de contextos.

⁶⁴ Cal fer notar que no hem documentat cap context en els corpus textuais que es corresponguin a les segones i terceres accepcions d'aquests verbs.

Ara bé, els usos mostren com aquests verbs són més diferents del que aparentment semblen: l'argument extern dels verbs *carbonar* i *carbonejar* no és mai causa, sinó agent, i *carbonejar* pot usar-se absolutament:

- (87) ... els homes solen carbonejar allà on la vegetació permet de treure alguns recursos... [1.417]

Hom carboneja els alzinars cada catorze o quinze anys... [1.417]

Innocenci dirigiria els treballs de la pela i, a l'hivern, els de carbonar una quantitat de suros vells i de fer neteja d'un tros de bosc. [164]

Un estol de carboners s'ocupaven constantment de carbonar els pins de les bosquíes quasi verges. [704]

En canvi, el verb *carbonitzar* té més sovint com a argument extern causa, que no pas agent.⁶⁵

En destaca sobretot un ús adjectiu provinent dels participis de passat, present sobretot al subcorpus periodístic del CE (88b):

- (88) a. El procediment consistia a impregnar un fil de cotó d'una solució de certes sals de tungstèn, i carbonitzar després el cotó per la incandescència produïda per un corrent elèctric... [770]

Quan la substància problema entra en contacte amb l'àcid sulfúric, immediatament es carbonitza, quan assoleix els 100°C s'evapora l'aigua... [1.255]

De vegades, aquestes cremades són tan greus que fins i tot poden carbonitzar un membre o una part important del cos. [m00010]

- b. Entre les restes de l'aparell havien quedat alguns cossos carbonitzats i mutilats per l'impacte i l'incendi posterior. [g00104]

Tres nenes moren carbonitzades en una llar d'infants de Vigo. [g00080]

⁶⁵ La hiponímia d'aquesta sèrie queda reflectida implícitament a la definició lexicogràfica, ja que en el cas de *carbonitzar* "cos orgànic" és, en si mateix, hiperònim del tema "llenya" de *carbonar*.

Per la seva banda, els verbs construïts sobre l'adjectiu *fals* apareixen definits com tres verbs sintàcticament coincidents (tots són causatius), però amb significats diferenciats pel tema que cadascun d'ells selecciona:

- (89) falsejar v tr **1** Alterar una cosa tornant-la falsa, no conforme a la veritat, a la justesa, a l'exactitud. *Falsejar la paraula donada. Falsejar els fets. Els micròfons falsegen la veu.* **2 falsejar la vista (o la cara) (a algú)** *1* No mirar-lo a la cara. *2* Fer com aquell qui no el veu o no el coneix.

falsificar v tr **1** Alterar una cosa, especialment material, per tal d'enganyar. *Falsificar el vi.* **2** Fer fraudulentament una cosa que tingui l'aparença d'una altra. *Falsificar una pintura. Falsificar moneda. Falsificar un document.*

falsar v tr **1** ant Falsificar. **2** ant Falsejar. **3** filos Provar la no-adequació a la realitat d'una proposició, la falsedat d'una tesi, etc (contraposat a verificar).

Així, el verb *falsejar* selecciona temes amb el tret [+ abstracte] (90a); el verb *falsificar*, temes amb el tret [- abstracte] (90b); i finalment, el verb *falsar* selecciona temes amb el tret [+ abstracte] (90c), però que formen una llista quasi tancada de possibilitats (tesis, teories, proposicions):

- (90) a. Jean-Paul Sartre va fer un guió plenament marxista que falsejava la realitat dient que les bruixes eren una invenció dels rics per explotar els camperols. [g00073]
- b. El "rei del coure" Hamanaka s'enfronta a 15 anys de presó per falsificar documents. [g00068]
- c. Les teories, diu Popper, són vàlides mentre no resultin falsades per les evidències empíriques. [e00037]

Ara bé, es detecta en els corpus una extensió del significat del verb *falsejar* prenent temes amb el tret [- abstracte]:

- (91) ... dubtà fins arribar a la calúmnia i, el que fou pitjor, a falsejar documents. [1.514]
- ... el patriotisme local és tan fort que arriba a falsejar el document informatiu. [399]

Si atenem a aquesta extensió de significat, cal considerar, doncs, que *falsejar* és l'hiperònim de *falsificar*.

3.4.3. Verbs construïts per mitjà del sufix *-ejar* i per conversió

En aquest apartat analitzem nou sèries derivatives coradicals que presenten un verb format per sufixació amb *-ejar* i un verb format per conversió. D'aquests nou casos, vuit estan construïts sobre bases nominals i un sobre una base adjectiva. Aquestes sèries coradicals no reben un tractament homogeni al diccionari:

- Verbs tractats com a sinònims absoluts, sense cap mena de distinció: *comerciar* - *comerciejar*, *bronzar* - *bronzejar*, *traficar* - *trafiquejar*. Excepte, en el cas de la sèrie construïda sobre *bronze*, definida circularment, el verb construït per mitjà del sufix *-ejar* remet al verb construït per conversió.
- Verbs tractats com a sinònims absoluts, però amb valoratius lingüístics dels quals es desprèn que es prefereix una de les dues formes: *blocar* - *bloquejar*, *boxar* - *boxejar*, ja que els derivats en *-ejar* apareixen marcats com a castellanismes.⁶⁶
- Verbs tractats com a sinònims parcials: *estiuar* - *estiuejar*. Aquesta parella de verbs té el mateix significat, però divergeixen en la selecció del subjectes.
- Verbs no sinònims, amb significats i estructures argumentals diferents: *amargar* - *amarguejar*, *doctorar* - *doctorejar*, *forçar* - *forcejar*.

Pel que fa als verbs tractats com a sinònims absoluts al diccionari, veiem com en els usos reals que se'n fa, els significats tendeixen a repartir-se, de manera que la sinonímia aparent desapareix.

Quant al cas de *bronzar* i *bronzejar*, trobem en el diccionari que són definits com a sinònims circularment. Ara bé, en els textos no hi ha sinonímia, sinó que cada verb té un significat que no té l'altre: així, *bronzar* fa referència al metall (tot i que al corpus només apareixen usos adjectius):

⁶⁶ El Termcat, al *Full de difusió de neologismes*, tracta aquests dos casos de manera diferent: pel que fa a *bloquejar* el considera sinònim complementari de *blocar*, mentre que *boxar* és considerat sinònim complementari de *boxejar*, prioritzat com a terme principal.

(92) Ja los dorats esparons, Ni cenyir ja lo bronsat Casco de normants terror; [3.057]

Que llurs cabells ab l'elm bronsat cenyiren, Y que llurs membres forts de acer vestiren... [3.057]

En canvi, *bronzejar* té bàsicament el significat de “donar l’aparença del color del bronze, especialment per l’efecte del sol”:

(93) Per aquesta raó, la pell exposada al sol es fa més fosca, es bronzeja. [m00001]

Un sol que bronzeja i no un sol que mata. [g00098]

És perillós intentar bronzejar una pell cremada... [1.310]

Pel que fa a la parella *comerciar* – *comerciejar*, a més de la diferència del grau d’aparició (*comerciejar* té només 16 ocurrències al CCC, mentre que *comerciar* en presenta 134 entre tots dos corpus) es detecta un to despectiu en el verb format per sufixació que no presenta el verb format per conversió, com es pot veure a (94a) i (94b), respectivament:

(94) a. Als vells pobles de la mar els interessà, abans que tot, comerciejar, explotar la badoqueria dels indígenes canviant llur quincalla virolada amb els productes... [389]

Mai no s’ha pogut robar i assassinar, comerciejar amb la llibertat humana, sotmetre la gent en esclavatge... [389]

De jove, havia tengut especialitat a fotre carteres als pagesos rics que anaven a ciutat a comerciejar. Els fregava la pitrera pel cos i els furtava els diners... [1.217]

- b. Voldrien comerciar amb Amèrica, però Amèrica és un feu de Sevilla. [17]

Però la prova fefaent de què els musulmans venien a comerciar a Catalunya encara a principis del segle XIV la tenim en el tractat de pau signat en maig de 1309... [366]

Tot i que algunes firmes de gran prestigi internacional han començat a desterrar de les seves col·leccions els models confeccionats amb les pells de certs animals, sembla ben clar que arreu del món es continua comerciant amb espècies en perill d'extinció. [a00043]

Si analitzem detingudament l'entorn sintacticosemàntic de *comerciejar*, ens adonem que confirma el to despectiu del verb: *fotre carteres als pagesos rics, la badoqueria*, etc. Sintàcticament, però, també hi ha diferències: segons la definició del diccionari, sembla que aquests verbs tenen un argument oblic introduït per la preposició *en* (comerciar *en* cotó). Ara bé, els exemples mostren com la preposició usada és *amb*.

Paral·lelament amb el cas de *comerciejar*, també es detecten connotacions pejoratives en la el verb *trafiquejar*, i que els exemples no permeten afirmar-ho amb rotunditat:

- (95) ... trafiquejar amb el dolor humà... [1.605]

L'ocupació més habitual dels gitanos era la de trafiquejar amb animals de pèl i de quatre potes... [485]

I, de la mateixa manera, si en la definició s'informa que la preposició regida és *en*, als exemples documentats apareix la preposició *amb*:

- (96) No es disposen de dades sobre el volum total de vida salvatge amb què s'ha traficant il·legalment a l'Estat espanyol. [a00043]

El govern no ha tingut en consideració els pobladors naturals d'aquests boscos i ha tingut la indecència de traficant amb la terra que altres persones ja ocupaven i treballaven. [a00072]

Biriukov, de pare rus i mare basca, també reconeix que havia traficant: "Amb caviar". [g00123]

Cal afegir, a més, que, pel que fa a *trafiquejar*, s'observa en tots dos corpus un creuament de significat, per similitud fonètica, amb el verb *trafeguejar* ('feinejar activament'):

(97) Va encendre el llum i va començar a trafiquejar pel bufet. [39]

... la Mila estava sola, passantse'ls matins trafiquejant per la casa y les tardes arreglant l'hort o cusint... [707]

Judes s'havia penjat, Pere plorava amargantós, les dones trafiquejaven per dur unguents al sepulcre quan fos a punta de dia. [g00098]

Quant a *blocar* i *bloquejar*, tot i que, normativament es prefereix la forma construïda per conversió, l'ús es decanta clarament per la forma construïda per sufixació: el nombre total d'ocurrències entre tots dos corpus per al verb *bloquejar* és de 273, mentre que *blocar* només en presenta 29 en total. Entre aquests dos verbs no s'aprecia cap mena de diferència de significat, ni d'ús, per la qual cosa se'ls ha de considerar, en efecte, sinònims absoluts:

(98) La sortida sempre va estar al mateix indret d'ara, llevat de quan atracava algun vaixell de guerra; una altra eventualitat era causada pel tren, que passava just per davant de les taquilles i a vegades algun vagó hi quedava estacionat i les bloquejava. [e00088]

També Vuk Draskovic va ser taxatiu i va anunciar que l'oposició podria bloquejar totes les carreteres de Sèrbia. [g00026]

En aquest cas, en les legislacions estrangeres que bloquen per dos o tres anys la permanència dels aportants, les garanties morals... [446]

El cas de *boxar* i *boxejar* és paral·lel a aquest. És significatiu, però, destacar que al subcorpus periodístic del CE només trobem usos de *boxejar*.

(99) Un negre autèntic, que si sabia tan poc de boxar com En Sánchez, no tenia pas ni de bon tros cap mania. [142]

Gràcies a Martí Ferrer podem boxejar, però no dóna per viure, no hi ha ajudes. [g00120]

Els metges temen lesions cerebrals per a Foreman si continua boxejant. [g00090]

Els verbs *estiuar* i *estiuejar*, tractats com a sinònims parcials al diccionari, es diferencien, com ja hem dit, pel fet que el primer subcategoritza subjectes amb el tret [-humà] (100a) i el segon subjectes amb el tret [+humà] (100b):

- (100) a. A la tardor, els ramats baixen vers el pla, a hivernar o eixivernar; a la primavera, puguen vers les prades de muntanya, a estiuar. [1.445]

A la primavera cap a les pastures d'estiu, a muntanya (estiuar). A la tardor cap a la plana, en cerca de les herbes d'hivern (hivernar)... [1.494]

- b. Estiuejava al Port d'Andratx, mentrestant. [1.325]

Octavi i Maria, acompanyats dels seus pares, anaven a estiuejar a la Costa Brava. [230]

Pel que fa als casos tractats com a no sinònims, el verb *doctorejar* és assimilable al de *comerciejar*, que hem comentat més amunt. Ara bé, en aquest cas, el matís pejoratiu sí queda recollit en la definició lexicogràfica:

- (101) doctorejar v intr Fer el savi parlant doctoralment.

Aquest matís es confirma en l'única ocurrència que hi ha als corpus:

- (102) ... i no poden intervenir en les funcions de la ciutadania, directe o indirectament, sense doctorejar ni perdre res del natural atractiu. [160]

Per la seva banda, *doctorar* té un significat absolutament diferent: "rebre o atorgar el grau de doctor":

- (103) a. Va ser doctorat a Roma. [g00029]
b. Es va doctorar a Madrid amb un treball sobre el vocabulari aranès. [g00023]

Pel que fa a *forçar* i *forcejar*, tot i que el diccionari els presenta com a dos verbs no sinònims, l'anàlisi dels contextos reals ens duen a remarcar alguns aspectes:

a) Tot i que el diccionari indica que *forcejar* és un verb intransitiu, trobem realitzacions d'usos transitius:

(104) Un altre forcejà les portes de la presó. [196]

... no en tingué prou d'imposar-se públicament: forcejà el sagrat de les famílies i de les consciències. [92]

b) La subcategorització semàntica de *forcejar*, quan actua com a verb transitiu, i la de *forçar* coincideixen parcialment: *forcejar* exigeix que l'objecte tema sigui o bé humà o bé un objecte concret, mentre que *forçar* no presenta cap restricció aparent quant a l'objecte, i admet també noms abstractes (105b):

(105) a. Forcejava la tanca de son saquet de viatge... [2.659]

El meu company forcejava la dona contra el mur, a peu dret. [55]

b. ... els factors que, bé que extrínsecs, acceleren i forcen el procés evolutiu cultural i poden provocar un desajust. [1.067]

De fet, totes aquestes activitats ens obliguen a forçar sovint la vista. [m00058]

L'únic cas d'aquest grup d'anàlisi en què la base és adjectiva és el d'*amargar* i *amarguejar*, on el verb format per conversió té significat causatiu, i el verb format per sufixació, que té significat freqüentatiu:

(106) ... la llengua i la passa pel cantell engomat que amargueja. [376]

Allà baix, l'ona qui clareja, quan l'has beguda t'amargueja; el verm naix dins la fruita qui sembla com la mel. [2.458]

En canvi, el verb *amargar* té sempre un ús causatiu, i no hi ha cap exemple en un ús intransitiu, que l'acostaria al significat del verb sufixat:

(107) Aixís com les medicines que amarguen no les entretením gaire a la boca... [474]

... la manca d'avantpassats l'amargava. [1.328]

Un sentiment innat del ridícul li amargava prematurament la vida. [164]

T'he amargat l'existència més de dos mesos... [3.048]

3.5. Verbs formats per sufixació, prefixació i conversió

En aquest darrer apartat analitzem dues sèries verbals coradicals que verbalitzen mitjançant tots els processos possibles de què el català disposa. És un grup comparativament petit, on només intervé un sufix verbalitzador (-ejar), el prefix *en-*, i la conversió.⁶⁷

D'una banda, la sèrie derivativa construïda sobre el substantiu *ala* consta de quatre verbs que tenen significats diferents segons el procés de formació que els ha construït: així, els verbs construïts per sufixació són verbs monàdics d'argument intern i presenten un significat iteratiu, mentre que els dos verbs construïts per prefixació i per conversió (tots dos verbs diàdics agentius) presenten un altre significat:

(108) alejar v intr Aletejar.

aletejar v intr **1** Moure els ocells les ales, especialment sense volar. **2** Moure els peixos les aletes quan són trets de l'aigua.

eixalar v tr **1** Tallar o escurçar les ales a un ocell. **2** p ext Escurçar una vela o altra cosa semblant a una ala. **3** fig Impedir (algú) d'actuar com voldria, d'anar gaire enllà en una empresa, etc, generalment llevant-li'n els mitjans.

alar² v tr Ferir (un ocell) de l'ala.

Pel que fa als dos verbs sufixats, cal ressaltar que l'ús entre tots dos verbs és molt desigual: el verb *alejar* presenta només 10 ocurrences, en front de les 98 documentades per al verb *aletejar*. Si bé els dos verbs tenen un significat iteratiu, sembla que la

⁶⁷ Sobre el prefix *eix-* d'*eixalar*, vegeu nota 52. En aquest cas, però, el significat del sufix *ex-* és clarament el de "treure", com a *excarcerar*, *exclaustrar*, *expatriar*, *expectorar*, etc.

presència de l'infix *-et-* reforça la idea de repetició i per aquest motiu sigui *aletejar* el verb més usat:

(109) Les gavines aletegen arran de platja, sobre la mar verda. [206]

El peix apareix saltant, aletejant, i reflectint bellament els raigs del sol. [530]

En l'ombra reposada de tes cambres alegen ja els negres corbs fatídics. [3.153]

Quant als verbs *alar* i *eixalar*, cal destacar que no tenen cap exemple on s'usin literalment, sinó que sempre apareixen utilitzats metafòricament:

(110) ... ella no trepitjava alant les seues passes... [211]

... el meu esperit alant-se cada dia més... [2.869]

... correguéreu a llur encaç alats pel mal averany. [211]

Aquest ús metafòric transforma l'estructura argumental del verb *eixalar*: de ser un verb agentiu, on el tema només pot ser un ocell, passa a ser un verb causatiu on el tema ja no està restringit:

(111) Li eixala les il·lusions, li minva pretensions... [66]

A la llarga, però, el localisme va eixalar-li les ales... [1.876]

El meu desànim eixalava els deixebles... [2.615]

D'altra banda, els tres verbs construïts sobre el substantiu *arc* apareixen definits sense cap mena de diferenciació entre uns i altres:

(112) arquejar¹ v **1** tr Donar figura d'arc (a alguna cosa); arcar. **2** pron Prendre figura d'arc.

enarcar v **1** tr Corbar en forma d'arc. **2** pron esp Corbar l'esquena.

arcar v **1** tr Donar figura d'arc (a alguna cosa). *Arcar les celles*. **2** pron Prendre figura d'arc, arquejar-se.

Els exemples del corpus confirmen com, en efecte, a nivell semàntic i sintàctic coincideixen: tots tres verbs són verbs diàdics causatius, que prenen el pronom *se* quan es realitzen en la forma incoativa. Ara bé, una anàlisi atenta dels casos, fa veure com l'argument intern de cadascun d'ells és diferent en cada cas.

Així, el verb *arquejar* esdevé l'hiperònim d'aquesta sèrie, de manera que l'argument intern no està restringit fortament, tot i que en la majoria de casos es corresponen a parts del cos humà:

(113) ... xuclar el filtre per atreure la flama, de col·locar l'esguard o arquejar la cella... [162]

El gat, que ella anomenava Fillet, podia arquejar el seu dors, fer un rebuf i llançar guspises elèctriques. [187]

... són erugues del tipus geòmetra que van arquejant el cos quan avancen. [963]

... els joncs (*Holoschoenus vulgaris*), les tiges dels quals s'arquegen... [950]

Un somriure breu, irònic, li arquejà els llavis. [434]

En canvi, el verb *arcar* és molt poc usat: només apareix en dues ocasions, i no és possible determinar-ne amb exactitud les seves restriccions:

(114) ... vora de la sèquia tira ab malícia la xarcullera dins i arcant-se estira, estira aquell mànec llarguíssim... [378]

... la rialla fa un ai, s'arca el llagut i vela i botavara cauen en un salt com mai. [2.703]

Per la seva part, *enarcar* exigeix, si més no, a partir dels exemples documentats, que el tema sigui una part del cos (concretament, només s'enarquen les celles, el coll, el pit, el tronc o l'esquena):

(115) ... qualche mirada furtiva que li féu bombar el pit i enarcar les celles ab malícia.
[2.886]

... s'estirava vanitós i enarcava el pit com solen fer els homes petits... [184]

... Gonelí avançà fins a Tallager, enarcà el tronc damunt les cames enterques...
[181]

Llavors l'esquena del destraler s'enarcava, la cara devenia vermella... [3.002]

3.6. Taula sinòptica dels usos sintacticosemàntics

En les pàgines següents exposem en taules totes les sèries analitzades en el treball. Les taules consten de cinc columnes on apareix la informació sintàctica i semàntica de cada verb, necessària per dur a terme una representació adequada d'aquests verbs. Així, es detalla la següent informació:

— Informació sintàctica

- Estructura argumental: arguments del verb amb les etiquetes corresponents als papers temàtics. Quan s'han documentat casos d'estructures argumentals alternatives (especialment en els verbs meteorològics, que tot i ser anàdics, sovint alternen amb estructures monàdiques), s'indica aquesta possibilitat mitjançant el paper temàtic entre parèntesis
- Si el verb és causatiu, s'indica si en la forma incoativa el verb pren el pronom *se*:
+ se / – se / ± se.

— Informació semàntica

- Significat del verb construït.
- Relacions: en aquesta columna s'indica les relacions semàntiques que s'estableixen entre els elements d'una sèrie determinada mitjançant els símbols següents:
 - ◆ el símbol = indica que *x* és sinònim de l'element que apareix a la dreta de la igualtat;

- ◆ el símbol < indica que x és hipònim de l'element que apareix a la dreta de l'angle.
- ◆ el símbol > indica que x és hiperònim de l'element que apareix a la dreta de l'angle.

— Notes

En aquesta columna s'inclou informació complementària, com ara indicacions sobre l'ús (en el sentit de la freqüència d'aparició), o bé s'expliciten el tipus semàntic d'alguns dels arguments que són exigits per alguns verbs. En aquest cas, apareixen indicats entre claudàtors, quan es tracta de propietats o atributs, en el sentit de presència o absència d'una propietat determinada ($[\pm \text{humà}]$, $[[\pm \text{abstracte}]$), o bé entre claus, indicant la pertinença a categories consensuades, com ara {parts del cos} o {magnituds}.

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
àgil	agilitar	causa	tema	+ se	causatiu	= agilitzar	en desús
	agilitzar	causa	tema	+ se	causatiu		
ala	alejar		tema		iteratiu	= aletejar	poc usat
	aletejar		tema		iteratiu	= alejar	
	eixalar	causa	tema		causatiu		
	alar	causa	tema		causatiu		
alcohol	alcoholificar	causa	tema	+ se	causatiu		<i>alcohol</i> és el resultat de la predicació
	alcoholitzar	causa	tema	+ se	causatiu		<i>alcohol</i> és el mitjà per efectuar la predicació
alt	altejar		tema		freqüentatiu		
	altificar	causa	tema	+ se	causatiu	= enaltir	ús residual
	enaltir	causa	tema	+ se	causatiu	= altificar	
	amargar	causa	tema	+ se	causatiu		
amarg	amarguejar		tema		freqüentatiu		
	amplejar		tema		freqüentatiu		
ample	amplificar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = { magnituds, propietats físiques / objectes abstractes }
	eixamplar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [- abstracte]
arc	arquejar	causa	tema	+ se	causatiu	> enarcar > arcar	
	enarcar	causa	tema	+ se	causatiu	< arquejar	tema = { part del cos }
barroc	arcar	causa	tema	+ se	causatiu	< arquejar	ús residual
	barroquejar		tema		freqüentatiu		
	abarrocar	causa	tema	+ se	causatiu		

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
blanc	blanquejar		tema		freqüentatiu		
	blanquejar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = {diner}
	emblanquinar	agent	tema		causatiu	< emblanquir	tema = {parets, murs, habitacions, etc.}
	emblancar	agent	tema		causatiu	< emblanquir = emblanquinar	ús residual i antic
blau	emblanquir	causa	tema	+ se	causatiu		tema = sense restriccions
	blavejar		tema		freqüentatiu		
	emblavir	causa	tema	+ se	causatiu		
bloc	blocar	causa	tema	+ se	causatiu	= bloquejar	poc usat
	bloquejar	causa	tema	+ se	causatiu	= blocar	
boig	bogejar		tema		freqüentatiu		
	embogir	causa	exper.	- se	causatiu		
boxa	boxar	agent			iteratiu		
	boxejar	agent			iteratiu		
bronze	bronzar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [- asbtracte]
	bronzejar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [+ humà]
brut	brutejar		tema		freqüentatiu		
	embrutar	causa	tema	+ se	causatiu		
	embrutir	causa	tema	+ se	causatiu		tema = {valors humans}

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
carbó	carbonar	agent	tema		causatiu	< carbonitzar = carbonejar	tema = {llenya}
	carbonejar	agent	tema		causatiu	< carbonitzar = carbonar	
	carbonitzar	causa	tema		causatiu	> carbonejar > carbonar	
castellà	castellanejar	agent			frequentatiu		
	castellanitzar	causa	tema	+ se	frequèntatiu		
català	catalanejar	agent			frequèntatiu		no documentat als corpus
	catalanitzar	causa	tema	+ se	causatiu		
clar	clarejar		(tema)		meteorològic		
	clarejar		tema		frequèntatiu		
	clarificar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = {vi, sucre}
	clarificar	causa	tema	+ se	causatiu	= aclarir	tema = {idea, situació, qüestió, etc.}
	aclarir	causa	tema	+ se	causatiu	> clarificar	tema = sense restriccions
	comerciar	agent	tema (amb)	+ se	causatiu		
comerç	comerciejar	agent	tema (amb)	+ se	pejoratiu		
	corporificar	causa	tema	+ se	causatiu	= corporitzar	menys usat
corpori	corporitzar	causa	tema	+ se	causatiu	= corporificar	
	deïficar	causa	tema	+ se	causatiu	= divinitzar	poc usat
déu	divinitzar	causa	tema	+ se	causatiu	= deïficar	
	doctorar	causa	tema	+ se	causatiu		
doctor	doctorejar	agent			pejoratiu		

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
dolç	dolcejar		tema		freqüentatiu		
	endolcir	causa	tema	+ se	causatiu	> dulcificar	tema = [± abstracte]
	dulcificar	causa	tema	+ se	causatiu	< endolcir	tema = [+ abstracte]
elèctric	electricificar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [- animat]
	electritzar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [+ animat]
estiu	estiuar		tema				tema = [+ animat, - humà]
	estiuajar	agent					agent = [+ humà]
èter	eterificar	causa	tema	+ se	causatiu		èter: resultat de la predicació
	eteritzar	causa	tema	+ se	causatiu		èter: mitjà necessari per a la predicació
	falsejar	causa	tema	+ se	causatiu	> falsificar	[± abstracte]
fals	falsificar	causa	tema	+ se	causatiu	< falsejar	[- abstracte]
	falsar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = {hipòtesis, teories, etc.}
	famejar		exper.		freqüentatiu		
fam	afamar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [+ animat]
	flaquejar		tema		freqüentatiu		tema = {cames, genolls / qualitats, estats, aplicables a éssers humans}
flac	aflaquir	causa	tema	+ se	causatiu		<i>fluid</i> : resultat de la predicació
	fluidificar	causa	tema	+ se	causatiu		<i>fluid</i> : mitjà necessari per a la predicació
força	forçar	causa	tema	+ se	causatiu	> forcejar	tema = [- abstracte]
	forcejar	causa	tema	+ se	causatiu	< forçar	tema = [± abstracte]

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
fort	fortificar	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [- abstracte] {ciutats, territoris / parts del cos}
	fortificar	causa	tema	+ se	causatiu	= enfortir	poc usat
	enfortir	causa	tema	+ se	causatiu		tema = [+ abstracte]
fosc	fosquejar		(tema)		meteorològic	= enfosquir	
	fosquejar		tema		frequèntatiu		
	enfosquir		(tema)		meteorològic	= fosquejar	poc usat
	enfosquir	causa	tema	+ se	causatiu		
	hospitalejar		exper.		frequèntatiu		no documentat als corpus
humit	hospitalitzar	causa	tema		causatiu		usat sobretot en veu passiva
	humitejar	causa	tema	+ se	causatiu	> humidificar	
	humidificar	causa	tema	+ se	causatiu	< humitejar	
llarg	llarguejar		tema		frequèntatiu		
	allargar	causa	tema	+ se	causatiu		esp. tema = [- abstracte] / part del cos
magre	magrejar		tema		frequèntatiu		poc usat
	amagrir	causa	tema	+ se	causatiu		
malalt	malaltejar		exper.		frequèntatiu		
	emmalaltir	causa	tema	± se	causatiu		
memòria	memoritzar	agent	tema		causatiu		
	desmemoriejar		exper.		frequèntatiu		
	desmemoriar-se		exper.		canvi d'estat		té dos arguments interns: (experimentador (tema)); el tema ve introduït per la preposició <i>de</i> .

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
mite	mitificar	causa	tema	+ se	causatiu	= mititzar	
	mititzar	causa	tema	+ se	causatiu	= mitificar	en desús
pla	planejar	agent	tema		causatiu		
	planificar	causa	tema	+ se	causatiu		
polític	polítiquejar	agent			freqüentatiu		
	polítiquejar	agent			despectiu		
	polititzar	causa	tema	+ se	causatiu		
	santejar	agent			freqüentatiu		
sant	santificar	causa	tema	+ se	causatiu		
	suavitzar	causa	tema	+ se	causatiu	> assuaujar > assuavir	tema = sense restriccions
suau	assuavir	causa	tema	+ se	causatiu	< suavitzar = assuaujar	menys usat que assuaujar
	assuaujar	causa	tema	+ se	causatiu	< suavitzar = assuavir	tema = [+ abstracte]
	tiranejar		tema		freqüentatiu		no documentat als corpus
tirà	tiranitzar	causa	tema		causatiu		
	traficar	agent	tema (amb)		causatiu		
tràfic	trafiquejar	agent	tema (amb)		pejoratiu		
	versejar	agent			freqüentatiu		
vers	versificar	causa	tema	+ se	causatiu		

3.7. Recapitulació

En aquest capítol, hem dut a terme l'anàlisi de les diverses sèries derivatives coradicals del català a fi de destriar, d'una banda, el significat (o el conjunt de sentits) dels diferents sufixos verbalitzadors, i de l'altra, d'observar si es produeix sinonímia entre els verbs construïts sobre la mateixa base, per mitjà de sufixos i/o processos diferents. La resposta a aquestes dues qüestions és clara: la sinonímia en termes absoluts no es dona. Si tenim en compte que, fins i tot en les poques ocasions en què trobem verbs sinònims en totes les seves accepcions, es produeix sempre una predilecció per part dels parlants a usar-ne un en detriment de l'altre. En canvi, la sinonímia contextual és molt més freqüent, tot i que com hem vist, determinar les condicions precises de cada sèrie no és fàcil.

D'altra banda, hem vist que un sinònim lexicogràfic no és un sinònim lèxic (seguint la terminologia de Wiegand 1976, 1983 i Wolski 1989); és a dir: que un verb sigui definit al diccionari mitjançant un altre, això no vol dir que els dos verbs siguin sinònims absoluts, ni, com hem vist en alguns dels casos analitzats, sinònims contextuais, sinó que el que es dona és més aviat una relació d'hiponímia entre els elements d'una sèrie.

Capítol 4

Pautes semàntiques dels sufixos
verbalitzadors del català.
Divergències i similituds

Capítol 4. Pautes semàntiques dels sufixos verbalitzadors del català. Divergències i similituds

En aquest capítol presentem els resultats i les conclusions de caràcter teòric i descriptiu que es desprenen de l'anàlisi que hem dut a terme al capítol anterior, així com les implicacions que comporten de cara a proposar una representació lexicogràfica sistemàtica dels sufixos verbalitzadors i dels verbs construïts amb aquests sufixos.

L'anàlisi de les sèries derivatives ha mostrat com no sempre és factible establir les diferències que es produeixen entre els diferents verbs que constitueixen una sèrie derivativa coradical, però també hem detectat unes constants que es repeteixen en cadascun dels elements de les sèries analitzades. En aquest capítol exposarem les característiques de cada sufix, atenent a l'anàlisi realitzada.

Així, hem estructurat aquest capítol de la manera següent: en primer lloc, dediquem un apartat a cada sufix verbalitzador analitzat, i exposem quines són les especificitats sintàctiques i semàntiques que els caracteritzen i, alhora, els diferencien i assimilen entre si.⁶⁸ També incloem un apartat dedicat a les qüestions de distribució semàntica i productivitat dels sufixos verbalitzadors. I finalment, el darrer apartat està dedicat a qüestions de tipus general, que intenten respondre les preguntes que hem plantejat al capítol introductori sobre els tres punts següents:

⁶⁸ Això no obstant, dedicarem una atenció especial a les característiques semàntiques dels sufixos, ja que la descripció sintàctica, en termes d'estructura argumental, està suficientment detallada a Bernal (1997), Lorente i Cabré (1999), i Gràcia et al. (2000).

- a) les limitacions de les sèries coradicals i el fet que no és possible construir verbs sobre la mateixa base i mitjançant tots els processos verbalitzadors disponibles: conversió, prefixació, i tots els sufixos verbalitzadors;
- b) els factors que bloquegen la coradicalitat sinonímica;
- c) l'existència de sèries derivatives sinònimes.

4.1. El sufix *-ejar*

Al capítol anterior hem vist com el sufix *-ejar* intervé en la construcció de quatre significats bàsics: la construcció de verbs meteorològics, la construcció de verbs freqüentatius, la construcció de verbs iteratius i finalment, la construcció de verbs causatius, tots ells amb unes característiques sintàctiques i semàntiques diferents en cada cas, que recollirem al final d'aquest apartat. Aquest fet comporta que, en el si del model de Corbin que emmarca el treball, parlem de quatre sufixos homòfons, amb significat i comportament sintàctic diferenciats, i associats, per tant, a RCM diferents.

Per aquesta diversitat que acabem de comentar, els sufixos *-ejar* són, sens dubte, els més versàtils quant a les possibilitats de compartir bases amb la resta de sufixos i els altres processos verbalitzadors: trobem verbs de tot tipus que alternen amb el sufix *-ejar*: verbs sufixats amb *-ificar*, amb *-itzar*, verbs prefixats i verbs convertits.

Amb tot, es poden establir diferències entre els verbs de base adjectiva i els verbs de base nominal. Així, quan la base és adjectiva, és seleccionada, en la major part dels casos, pel sufix *-ejar* freqüentatiu, i més rarament, pel sufix *-ejar* causatiu, ja que aquest significat l'ocupa un, com a mínim, dels altres verbs de la sèrie derivativa. Aquest és el cas de la majoria de sèries que hem analitzat, com recollim a la taula següent:

(116) Taula de les sèries derivatives de base adjectiva

	<i>freqüentatiu</i>	<i>causatiu</i>
alt	altejar	altificar, enaltir
ample	amplejar	amplificar, eixamplar
barroc	barroquejar	abarrocar
blau	blavejar	emblavir
boig	bogejar	embogir
brut	brutejar	embrutar, embrutir
castellà	castellanejar	castellanitzar, acastellanar
català	catalanejar	catalanitzar
clar	clarejar	clarificar, aclarir
dolç	dolcejar	dulcificar, endolcir
flac	flaquejar	aflaquir
fosc	fosquejar	enfosquir
llarg	llarguejar	allargar
magre	magrejar	amagrir
malalt	malaltejar	emmalaltir
polític	politiquejar	polititzar
sant	santejar	santificar

No és casual, però, que el significat freqüentatiu sigui el més nombrós, ja que si atenem a les dades recollides a Bernal (1997), del total dels 728 lemes verbals construïts amb el sufix *-ejar* presents a l'*Hiperdiccionari*, gairebé la meitat (un 48,53%) presenten aquest significat:

(117) Taula percentual dels significats dels verbs en *-ejar* documentats

<i>significat</i>	%
meteorològic	4,84
iteratiu	24,97
freqüentatiu	48,53
causatiu	21,66

Tot i que el sufix *-ejar* causatiu no és, com s'observa, el més representatiu, en les sèries derivatives construïdes sobre els adjectius *humit*, *fals* i *blanc*, el derivat amb *-ejar* és també causatiu. Ara bé, els dos primers casos són diferents de l'últim: en les dues primeres sèries el sufix *-ejar* coapareix al costat del sufix *-ificar*. Com veurem en l'apartat 4.3 dedicat al sufix

–*ificar*, el caràcter essencialment culte que el caracteritza afavoreix que els altres elements de les sèries derivatives on intervé puguin tenir també el significat causatiu, tot i que llavors es reparteixen el tipus semanticoconceptual de complements que prenen. Aquesta observació és pertinent per als casos dels verbs *humitejar* i *humidificar*, d’una banda, on *humitejar* no presenta restriccions de complementació i *humidificar*, sí, i de l’altra, de *falsejar*, *falsificar* i *falsar*, on cadascun d’ells selecciona un tipus de tema diferent.

El cas de la sèrie construïda sobre l’adjectiu *blanc* és lleugerament diferent del que acabem d’exposar: si bé el verb *blanquejar* té un significat freqüentatiu clar perquè el significat causatiu el monopolitzen, en major o menor grau, els altres elements de la sèrie (*emblancar*, *emblanquir*, *emblanquinar*), *blanquejar* ha adquirit recentment un significat causatiu per designar l’acció específica de legalitzar diners.

Quan la base és un substantiu, en canvi, no es pot predir quin dels sufixos –*ejar* el seleccionarà, en relació als altres elements de la sèrie: si bé en uns casos es manté el significat freqüentatiu (*hospitalejar*, *famejar*), en d’altres apareix el significat causatiu (*carbonejar*, *fosforejar*, *arquejar*), o fins i tot el significat iteratiu de moviment (*alejar*, *branquejar*).

Tot i que el tipus de base nominal és molt diversa i difícil de classificar, és possible determinar algunes regularitats que exposem tot seguit:

- a) Si la base designa un fenomen atmosfèric (*boira*, *tramuntana*) o una designació de temps (*primavera*, *març*), el resultat és un verb meteorològic (-*ejar* 1). Sovint, aquest grup, tot i tenir una estructura argumental anàdica, apareix en estructures monàdiques d’argument intern: *aquest vent tramuntaneja*.
- b) Si la base designa una part del cos (*mà*, *espatlla*), un instrument (*ribot*, *campana*, *canó*), un contenidor (*calaix*, *gàbia*), una matèria líquida (*gota*, *doll*) i, sovint, un lloc físic⁶⁹ (*costa*, *barranc*), el verb resultant és de tipus iteratiu (-*ejar* 2). En aquest grup,

⁶⁹ Sovint, però, trobem substantius que designen un lloc o un accident geogràfic que també poden ser interpretats com a verbs freqüentatius, com per exemple, *ramblejar*.

la base és semànticament implícita en el verb construït, però no es realitza sintàcticament, perquè ja és en la base de la derivació.

- c) Si la base designa un ésser animat susceptible d'imitació,⁷⁰ humà (*tirà*, *botxí*) o no (*anguila*, *gat*), el verb resultant és un verb freqüentatiu (*-ejar* 3). Aquest grup ha rebut una atenció especial per part d'alguns autors (com Val Álvaro (1992, 1994) o Serrano-Dolader (1999), que s'han ocupat del sufix equivalent castellà *-ear*), ja que més que com substantius, semblen comportar-se com adjectius; és a dir, en aquests substantius es manifesten més propietats i característiques definitòries que els acosten als adjectius, que no pas la referencialitat que caracteritza els substantius. Així, en aquest grup també s'inclouen els noms propis que apareixen, sobretot, en la construcció de neologismes, com *pujolejar* o *espriuejar*. En certa manera, doncs, aquests substantius tenen un valor predicatiu.⁷¹

Fora d'aquests grups, no és possible sistematitzar quin és el comportament sintacticosemàntic de substantius pertanyents a una mateixa classe conceptual, ja que s'observen grans diferències. Per exemple, els substantius *angúnia* i *desvari* són estats (psicològics), i en canvi, *anguniejar* és un verb diàdic causatiu, mentre que *desvariejar* és un verb monàdic freqüentatiu. No obstant això, cal dir que la major part de verbs construïts sobre una base substantiva, pertanyen a algun d'aquests tres grups (i especialment, al grup de verbs freqüentatius: *bugadejar*, *vellutejar*, *allejar*, etc.).

Morfològicament, les bases (tant les substantives com les adjectives) són majoritàriament simples, però trobem un subgrup de bases complexes no construïdes acabades en *-er* a les

⁷⁰ En molts casos, els substantius [+ animat, - humà] serveixen de base per a la formació de verbs amb el sufix *-ejar* en el seu sentit metafòric (per exemple, *gall* per 'valent', *bou* per 'fort'), o com a prototips d'un moviment determinat (per exemple, *anguila* o *serp* pel seu moviment sinuós). Aquesta apreciació també és vàlida per als adjectius com *blanc* en el sentit de 'legal' en l'accepció de "blanquejar diners".

⁷¹ Correia (1992: 139-140) postula que en aquestes bases antroponímiques actua una operació metonímica que arriba a crear "um protótipo derivacional que está na base dos derivados [...]: os afixos não operam sobre estes substantivos extensionalmente, mas sobre um conjunto de traços de significação que passam a constituir a intensão destes nomes."

quals s'aplica una truncació obligatòria de tipus morfològic per la incompatibilitat que presenten aquests dos sufixos per aparèixer junts:

- (118) *llaminer*_{suf. -ejar} → ⁺*llaminerejar* ⇒ <+ trunc> *llaminejar*
*potiner*_{suf. -ejar} → ⁺*potinerejar* ⇒ <+ trunc> *potinejar*

El sufix *-ejar* 4 causatiu té molt poca rellevància en la RCM corresponent, i de fet, es limita a pocs casos: *blanquejar*, *sanejar*, *anguniejar*, *falsejar*, *arquejar*, *netejar*, *humitejar*, *platejar*. Veiem, doncs, com tampoc no hi ha cap motiu perquè un adjectiu com *blanc* sigui seleccionat pel sufix *-ejar* 4, i en canvi l'adjectiu *verd*, que pertany a la mateixa classe conceptual, no ho sigui. La capacitat causativitzadora d'*-ejar* és, doncs, molt restringida i gens productiva en l'actualitat. Quan alterna amb qualsevol dels altres processos, són els altres verbs els que tenen la possibilitat de prendre el significat causatiu, i ben poques vegades el pren *-ejar*. Podem fer aquesta afirmació a partir de les dades que hem analitzat, ja que si prenem com a punt de partida el diccionari, hem vist com, en principi, un verb com *blanquejar* presenta diverses lectures de significat. Quan es produeix aquest fet, però, la llengua tendeix cap a una prioritació d'un dels significats: així, per exemple, hi ha un *fosquejar* meteorològic (producte de la RCM 1) i un *fosquejar* freqüentatiu (resultat de la RCM 3), però en l'ús destaca sobretot el meteorològic. De la mateixa manera, el verb *blanquejar* causatiu té una freqüència baixa (excepte si el tema són diners), mentre que el verb *blanquejar* freqüentatiu té un ús molt més abundant.

Els casos analitzats permeten veure com el significat meteorològic del sufix *-ejar* 1 i el significat iteratiu del sufix *-ejar* 2 no entren fàcilment en conflicte amb altres processos. Aquesta diferència respecte dels altres sufixos *-ejar* es deu, probablement, al fet que les bases que prenen el significat iteratiu amb *-ejar* presenten unes característiques més delimitades que no pas el sufix *-ejar* freqüentatiu o l'*-ejar* causatiu.

Així doncs, els usos documentats als corpus mostren com la tendència és clarament unívoca en el sentit de repartir el significat, de manera que l'àrea d'intersecció entre dos (o més) verbs queda força més delimitada del que es desprèn de la informació proporcionada per les definicions lexicogràfiques. En aquest sentit, doncs, el sufix *-ejar* causatiu apareix difícilment en una sèrie derivativa on intervenen altres processos que també causativitzen. Quan ocorre, el derivat amb el sufix *-ejar* és el verb que té més restriccions seleccionals quant al tema.

4.1.1. *El sufix –ejar i la conversió*

Dediquem un apartat especial a una sèrie de casos de verbs coradicals construïts per mitjà del sufix *–ejar* i per conversió, que constitueixen un grup força freqüent en català, i dels quals n’hem analitzat una mostra en el capítol anterior, perquè són un tema recurrent en la bibliografia de caràcter prescriptiu, que té una clara tendència a condemnar les formes sufixades, però que, alhora, suscita algunes idees que són interessants d’exposar.

Hem vist com, en la majoria de casos, aquests verbs apareixen definits al diccionari com a sinònims absoluts. Efectivament, hi ha casos en què no és possible establir diferències entre uns i altres:

(119) *pedalar* v intr *Pedalejar*.

pedalejar v intr Fer funcionar un pedal amb els peus.

flairar v **1** tr *1* Olorar. *Flairar l’olor exquisida d’una rosa.* **2** Sentir (olor). *Tot el dia flairàvem aquelles olors. No flairo cap pudor.* **3** fig Ensumar, pressentir. *Vam flairar de seguida que tot allò eren mentides.* **2** intr Fer flaire. *Com flairen, aquests clavells!*

flairejar v intr Fer flaire, *flairar* **2**.

sanglotar v intr Plorar fent sanglots.

sanglotejar v intr Fer sanglots, *sanglotar*.

En aquests tres casos, si bé no és possible establir diferències semàntiques entre ells (tot i que sembla en els casos de (120), els verbs en *–ejar* tenen un matís iteratiu), les dades de freqüència mostren com la tendència general de la llengua és prioritzar una de les dues formes per damunt de l’altra:

(120) Taula de freqüències absolutes

	CCC	CE	total
pedalar	1	1	2
pedalejar	15	5	20
flairar	397	6	403
flairejar	5	0	5
sanglotar	354	1	355
sanglotejar	6	0	6

No obstant això, constatem un subgrup de casos construïts sobre bases nominals patrimonials on el verb construït per sufixació mitjançant *-ejar* presenta connotacions despectives, mentre que el verb construït per conversió és, des d'aquest punt de vista, neutre, com hem vist en els casos de *comerciejar* i *comerciar*, i *trafiquejar* i *traficar*.

Cal tenir en compte que el sufix *-ejar* és el sufix triat per construir, acompanyant el sufix intensiu *-ot-* (Fabra 1956, Cabré 1994), verbs derivats de verbs, on aquest matís pejoratiu és força més clar, i queda recollit, generalment, en les definicions lexicogràfiques:

(121) *parlotejar* v intr Parlar per parlar, més aviat inoportunament.

menjotejar v intr Fer menjades de no res i amb poca gana.

treballotejar v intr Treballar d'una manera intermitent, en feines eventuais, etc.

El sufix *-ejar* també intervé en altres derivats deverbals on l'infix és diferent, i també es recull aquest matís, tot i que és més freqüent trobar altres significats (freqüentatiu o iteratiu):⁷²

⁷² Gràcia et al. (2000: § 2.1.3.5) distingeixen quatre matisos de significat: intensitat o èmfasi (*escriidassar*, *aferrissar-se*), imperfecció o insuficiència (*corrinyar*, *rentussejar*), excés (*mamotejar*, *allargassar*), repetició o iteració (*tremolejar*, *plorinyar*).

(122) ploriquejar v intr **1** Gemegar com aquell qui plora. **2** fig Fer el ploricó per inspirar compassió.

plovisquejar v intr meteor Ploure lleugerament i a gotes molt petites.

dormisquejar v intr Estar mig adormit.

politiquejar v intr **1** Intervenir en política, participar en la vida política. **2** Parlar contínuament de política, fora de lloc o amb lleugeresa.

Podríem dir, doncs, que som davant d'un sufix *-ejar* diferent? Podríem considerar l'existència d'un sufix *-ejar* 5 avaluatiu? Si atenem les característiques apuntades per Scalise (1987) a partir de l'observació de la formació de diminutius en italià, i matisades per Stump (1993), sembla que no és adequat. Stump, després de dur a terme una comparació de diverses llengües, com el kikuyu, el gal·lès i l'espanyol, entre d'altres, arriba a establir les sis característiques següents pròpies dels sufixos avaluatius:

- a) Canvien la semàntica de la base.
- b) Dues o més regles es poden aplicar successivament, i a cada aplicació el resultat és una arrel o paraula existent.
- c) Les regles avaluatives poden aplicar-se abans o després de les regles derivatives i flexives. Scalise, en canvi, postulava que els sufixos avaluatius eren sempre externs als sufixos derivatius i interns als morfemes flexius.
- d) Fins a un cert punt, la mateixa regla es pot aplicar en cicles adjacents.
- e) No canvien la categoria sintàctica de la base a la qual s'apliquen.⁷³
- f) Les regles avaluatives, per definició, preserven com a mínim una de les especificacions morfosintàctiques de la base, tot i que no necessàriament les preserven totes. En aquest punt, Scalise sostenia que no canvien cap dels trets morfosintàctics o del marc de subcategorització de la base.

⁷³ Corbin (2000), en canvi, sosté que els sufixos avaluatius “ont une capacité catégorisatrice comme tous les autres suffixes, mais que l'identité catégorielle entre la base et le mot construit qui les caractérise est liée à leur instruction sémantique.” I encara afegeix que “la propriété de

Atenent aquests punts, doncs, no podem considerar que existeixi un sufix *-ejar* que sigui un sufix avaluatiu en sentit estricte, ja que només compleix una de les característiques que acabem d'exposar: canvia la semàntica de la base. Tots els exemples adduïts, tant per Scalise com per Stump, tenen com a base de la derivació un substantiu. Defensar que un sufix verbalitzador comparteix les mateixes propietats que un sufix augmentatiu o diminutiu, comporta problemes. Si assumíssim les propietats exposades per Stump, segons el punt d), s'hauria de poder aplicar la mateixa regla recursivament, i en canvi, és impossible fer-ho. De la mateixa manera, seguint el punt e), segons el qual els sufixos avaluatius no canvien la categoria sintàctica de la base, hauríem de considerar que un verb com *comerciejar* està construït sobre *comerciar* i no sobre *comerç*, fet que no és fàcilment demostrable, i més si ho comparem amb la resta de casos anàlegs. Tanmateix, si el comparem amb els infixos valoratius verbals com *-ot*, *-uss-*, *-iny-*, etc., que aporten diversos matisos semàntics als verbs on apareixen, sembla que el sufix *-ejar* es comporta de manera similar. Així doncs, és pertinent considerar que hi ha un sufix *-ejar* 5, que, en aquests casos, té un matís de caràcter valoratiu.⁷⁴

conservation catégorielle qui caractérise cette classe de suffixes va de pair avec une autre propriété, de conservation référentielle [...]”.

⁷⁴ Lang (1990: 165) adverteix que el sufix *-ear* del castellà presenta “connotations [that] are often [...] pejorative as in c) and d), where the bases themselves are censorious designations of humans:

- “c) *discursear, fanfarronear, hombrear*
 “d) *gilipollear, badulaquear, gandulear.*”

Efectivament, en els exemples de l'apartat d), les bases són adjectius que qualifiquen pejorativament el substantiu humà sobre el qual prediquen. Nosaltres creiem, però, que la connotació despectiva del verb no ve determinada pel sufix, sinó que és un tret heretat de la base (que designa ja qualitats negatives), i, per tant, es tracta de verbs freqüentatius.

També Dardano (1978: 28) apunta que el sufix verbalitzador italià *-eggiare* sobre bases substantives “è, rispetto ai verbi denominali di altro tipo e ai costrutti analitici, è por lo più marcato da un valore espressivo (o comporta accezioni particolari che si riferiscono allo sviluppo di traslati e/o al confluire di tratti connotativi).” Així mateix, en bases adjectives, “notiamo ancora che non raramente il primo termine della coppia ha un'accezione particolare, *grosso modo* connotativa e/o metaforica rispetto al significato 'neutro' del secondo termine (parasintetico, V *-izzare*, o altro verbo).”

Si bé no podem tractar el sufix *-ejar* 5 com un sufix valoratiu en el sentit estricte, des del punt de vista de la morfopragmàtica⁷⁵, i seguint Volek (1990: 330), és possible considerar aquest tipus de verbs com a “signes complexos portadors de components emotius”. L’autora també assenyala que:

The more intensive the emotive meaning of the suffix, the more radiations it produces on the other objects involved in the discourse situation. Melioratives tend toward radiation and transfer of emotive attitude toward the addressee more than toward another object of the utterance. Pejoratives, on the contrary, tend to radiate more toward another object of the utterance. (Volek 1990: 342-3).

Sembla, doncs, que l’afirmació de Volek és aplicable als derivats amb el sufix *-ejar* 5, ja que sembla que la càrrega emotiva del sufix tendeix a dirigir-se cap a l’argument extern i no afecta l’argument intern. És a dir, la “despectivitat” es veu en el subjecte de la predicació i no en l’objecte.⁷⁶ Fixem-nos com a (123a) el subjecte és un grup social connotat negativament (els gitanos), mentre que a (123b), on la ironia de l’autor és palesa, els pagesos rics que van a ciutat *comerciegen* (però no *comercien*); a (123c) veiem com les cases de canvi negociegen *amb fredor inhumana*:

- (123) a. L’ocupació més habitual dels gitanos era la de trafiquejar amb animals de pèl i de quatre potes... [485]
- b. De jove, havia tingut especialitat a fotre carteres als pagesos rics que anaven a ciutat a comerciejar. [1.217]
- c. Les cases de canvi negociegen, amb fredor inhumana, amb la necessitat... [2.861]

⁷⁵ Dressler i Merlini Barbaresi (1994: 55) defineixen morfopragmàtica com “the area of the general pragmatic meanings of morphological rules, that is, of the regular pragmatic effects produced when moving from the input to the output of a morphological rule. [...] A morphological rule is relevant for morphopragmatics if it contains a pragmatic variable which cannot be suppressed in the description of its meaning.” Vegeu també Cantero (1996).

⁷⁶ En aquest sentit, Lázaro Mora (1999) recull que aquest tipus de valors significatius es relacionen amb el punt de vista subjectiu que pren el parlant per denotar les unitats lèxiques: si bé *pintar* i *pintarrajejar* descriuen la mateixa acció, el segon verb conté valoracions pejoratives que no té el primer.

Si canviem en aquestes frases els verbs sufixats pels verbs formats per conversió, podem veure com el sentit general es manté, però en canvi, es perd el matís i esdevenen molt més neutres:

- (124) a. L'ocupació més habitual dels gitanos era la de traficant amb animals de pèl i de quatre potes.
- b. De jove, havia tingut especialitat a fotre carteres als pagesos rics que anaven a ciutat a comerciar.
- c. Les cases de canvi negocien, amb fredor inhumana, amb la necessitat...

En aquest cas, doncs, hem d'entendre aquests casos com a sinònims contextuals, ja que si bé són sinònims a nivell sintàctic i a nivell semàntic, no ho són en el nivell pragmàtic (que es correspon al nivell emotiu de què parla Lyons). No hi ha dubte, doncs, que la presència d'aquest sufix *-ejar* proporciona un significat diferent a aquestes construccions, no recollit en les altres RCM, de manera que es pot sostenir com un sufix amb entrada pròpia, idea que ve recolzada per la restricció d'unicitat semàntica postulada per Corbin (1987: 485):

(125) *Contrainte d'unicité sémantique*

A chaque RCM n'est associé qu'une opération sémantique et une seule.

Per tant, al component lèxic hem d'afegir una entrada per a aquest sufix, que es caracteritza per seleccionar verbs construïts prèviament per conversió a partir de bases nominals patrimonials que són, conceptualment, entitats abstractes, segons la classificació de Sager i Kageura (1995)⁷⁷. Amb aquest sufix es modifica el significat del verb de partida, atorgant-li un matís pejoratiu, sense alterar-ne, no obstant això, les característiques sintàctiques. De tota manera, com ja apunta Rifón (1994), és difícil assignar un únic significat als verbs construïts amb aquests sufixos, ja que al costat del

⁷⁷ La classificació de Sager i Kageura és, en primera instància, una proposta orientada a la terminologia, però és un intent explícit (dels pocs que hi ha) de classificar la realitat en categories.

significat pejoratiu evident, tenen o poden tenir també associats el significat freqüentatiu o l'iteratiu.⁷⁸

Per la seva banda, els verbs denominals construïts amb un sufix *-ejar* sobre una base manllevada presenten diferències respecte als usos que acabem de presentar. Si mirem les definicions dels exemples següents, veurem com hi ha una preferència normativa implícita per la forma construïda per conversió, tot i que l'ús es decanta per la forma sufixada. Tant en el cas de (126a) com el de (126b), els verbs construïts amb *-ejar* presenten la marca de «castellanisme» i remetent a la forma preferent construïda per conversió. En canvi, a (126c) s'interpreta que el verb s'ha manllevat de l'anglès, tot i que en aquest cas també es manté com a forma preferent el verb convertit.

- (126) a. *blocar* v 1 tr Aïllar (una ciutat, una regió, un port, etc) privant-los de tota mena de comunicació amb l'exterior. *Les forces enemigues blocaren la ciutat. La neu ha blocat el refugi.* 2 1 tr p ext Aturar, immobilitzar. *Blocar crèdits. Blocar una màquina. Blocar la pilota.* 2 pron Immobilitzar-se una peça, un mecanisme.

bloquejar v tr cast *Blocar*.

- b. *boxar* v intr esport Batre's a cops de puny d'acord amb el reglament de la boxa.

boxejar v intr cast *Boxar*.

- c. *flirtar* v intr angl 1 Simular algú una inclinació amorosa per coqueteria o per simple passatemps. 2 Tenir, dues persones, una relació o una inclinació amorosa durant un cert temps, generalment per coqueteria o per simple passatemps.

flirtejar v intr *Flirtar*.

En aquests casos, però, les formes construïdes amb *-ejar* no presenten cap matís pejoratiu, sinó que la presència del sufix fa que se sentin més propers i que siguin més usats. Marquet (1984: 55-56), però, els considera mal formats:

⁷⁸ Altres afixos poden presentar també el significat intensiu-atenuat, com a *dormitar* (*dormir* + iteració + acció atenuada), *enamorscar* (*enamorar* + acció atenuada) o *lloriquear* (*llorar* + iteració + acció atenuada + valoració pejorativa).

Un altre cas [de termes mal formats per calc del castellà] és el dels verbs catalans acabats en *-ejar*, dels quals n'hi ha bastants de moderns d'ús tècnic: *petrolejar*, *courejar*, *cablejar*, *sondejar*, *prorratar*, etc. Tots aquests tipus de verbs deriven sempre de substantius o d'adjectius i no es veu gaire clara llur formació. En efecte, caldria estudiar l'ús i aplicacions del sufix verbal *-ejar* en català, perquè se n'ha fet un abús. Tot i que sovint es correspon amb el castellà *-ear*, no sempre és així i, per influència d'aquesta llengua, tot verb castellà en *-ear* ha fet aparèixer un verb català en *-ejar* i en determinats casos hi ha altres possibilitats que responen millor al geni de la llengua. A vegades són possibles dos verbs, un en *-ejar* i un altre en *-ar* (o *-ir* o altres), els quals poden ésser sinònims o bé tenir un sentit diferent. Bé que cal analitzar detingudament aquest punt, sembla molt clar que s'han de bandejar verbs com ara *petrolejar*, *courejar*, *cablejar*, *mapejar*, *torpedejar*, etc. I en el cas que hi hagi dos verbs sinònims, caldria veure si s'han de preferir uns als altres o no: així en casos com ara *blocar/bloquejar*, *ribotar/ribotejar*, *bronzar/bronzejar*, etc., sembla que són preferibles els primers, tal com s'ha fet en d'altres casos ja fixats: *boxar/boxejar*, *calafatar/calafatejar*, *sondar/sondejar*.

Tot i que en un altre article, Marquet (1993a: 276) matisa que no és possible condemnar en termes absoluts els verbs transitius construïts amb el sufix *-ejar* considera que es tracta d'un "ús abusiu per calc del castellà". De fet, Fabra (1984 [1923]: 302) ja adverteix que cal anar amb compte amb aquests verbs, especialment en la forma que pren la base de la verbalització, però no les condemna, i així, a propòsit del verb *simultaniejar*, adverteix:

Simultaniejar és una formació defectuosa. Hom ha cregut veure-hi el sufix de derivació que hi ha en *pasear*, *marear*, etc.; i, com al sufix espanyol *ear*, correspon el sufix català *ejar*, *simultanejar* ha estat catalanitzat en *simultaniejar*. Però en *simultanejar* no hi ha el sufix *ear*; *simultanejar* és tret de *simultáneo*, canviant simplement la terminació nominal *o* en la terminació verbal *ar*, com *cantar* de *canto*.

Si de *simultani* volíem fer un verb en *ar*, aquest hauria de ser *simultanejar* (com de *línia*, *alinejar*), o bé, en el cas d'utilitzar el nostre sufix *ejar*, *simultaniejar* (com de *desvari* *desvariejar*), o bé encara, emprant el sufix *itzar*, *simultanitzar* (com de *homogeni*, *homogenitzar*).

En el mateix sentit, Ruai (1986: 59) explica a propòsit d'aquests casos que es prefereix la forma convertida abans que la sufixada perquè són més genuïnes: "Formes dobles (la primera

és la preferible): *boxar* o *boxejar*, *calafatar* o *calafatejar*, *desvariejar* o *desvariar*, *flirtar* o *flirtejar*, *freturar* o *freturejar*, *gloriejar-se* o *gloriar-se*, *negociar* o *negociejar*, *pedalar* o *pedalejar*, *sanglotar* o *sanglotejar*. Tenen significats distints: *critiquejar* i *criticar*, *forcejar* i *forçar*. Són parcialment sinònims: *estiuejar* i *estiuar*, *flairar* i *flairejar*, *fumar* i *fumejar*, *ventar* i *ventejar*.”

Les valoracions fetes per Ruaix i Marquet són, al nostre parer, molt discutibles. S’aturen en els aspectes estrictament normativistes, sense atendre l’estructura interna d’aquests verbs, que no violen cap regla del català. No creiem adequat, doncs, considerar que la sufixació no és un procés tan “genuí” com la conversió, que, com hem vist, és un procés molt més residual en la formació de paraules del català.

4.1.2. Entrades lèxiques dels sufixos -ejar

Amb tot el que hem exposat fins ara, i dins el model teòric en què hem circumscrit la descripció, podem presentar ja les característiques d’aquests cinc sufixos homòfons però amb significats diferents, ja que no és possible establir un significat troncal que aplegui tots els verbs sufixats amb *-ejar*, de manera que, necessàriament, estan associats a regles de construcció de mots diferents.

Per tant, podem representar les següents entrades afixals (els números assignats a les regles són arbitraris):⁷⁹

-ejar 1 [meteorològic]

Cat_gram: [sufix] [V 1a conj.]

Repr_fon: /E•Z/

Estr_arg: Ø

⁷⁹ Hem adoptat les etiquetes “cat_gram” per categoria gramatical, “repr_fon” per representació fonològica, “estr_arg” per estructura argumental, “subcat” per subcategorització i “trets” per trets diacrítics, per fer una lectura de les diferents entrades més àgil. D’altra banda, cal

Subcat:N: fenòmens atmosfèrics / meteorològics

RCM 1

assenyalar també que la representació de l'estructura argumental s'ha d'interpretar com el nombre d'arguments i el seu tipus que té el verb un cop derivat.

-ejar 2 [iteratiu]

Cat_gram: [sufix] [V 1a conj.]

Repr_fon: /E•Z/

Estr_arg: (x (y))

Subcat:N: instruments

RCM 2

-ejar 3 [freqüentatiu]

Cat_gram: [sufix] [V 1a conj.]

Repr_fon: /E•Z/

Estr_arg: (x)

Subcat:A / N: susceptibles d'imitació

RCM 3

-ejar 4 [causatiu]

Cat_gram: [sufix] [V 1a conj.]

Repr_fon: /E•Z/

Estr_arg: (x (y))

Subcat:N

RCM 4

-ejar 5 [pejoratiu]

Cat_gram: [sufix] [V 1a conj.]

Repr_fon: /E•Z/

Estr_arg: (x) // (x (y))

Subcat:V

Trets: s'adjunta a verbs construïts per conversió

RCM 5

La RCM 5 és la regla de construcció de verbs amb avaluació pejorativa. En aquesta regla, caracteritzada pel fet que els verbs resultants sempre tenen un verb construït per conversió paral·lel, no només intervé el sufix *-ejar* 5, sinó que també hi intervenen els infixos *-ot-* (*treballotejar*), *-urr-* (*xampurrejar*), *-uss-* (*menjussar*), *-iny-* (*plorinyar*), etc., que sovint apareixen combinats amb el sufix *-ejar* 5, o combinats entre ells:

(127) RCM 5: *Regla de construcció de verbs amb connotació pejorativa*

RC: $V \rightarrow [V(Y)_{OM}]_V$
 OS: $V_{base} <+ \text{ matís pejoratiu} >$
 OM: *-ejar* 5, *-ot-*, *-iny-*, etc.

4.2. El sufix *-itzar*

Com hem vist al capítol anterior, el sufix *-itzar* construeix bàsicament verbs diàdics causatius. Aquesta afirmació es pot mantenir sense cap mena de dubte sempre que la base sigui un adjectiu. Ara bé, quan la base és un substantiu, si bé es manté en general l'estructura argumental diàdica, apareixen diversos problemes a l'hora de caracteritzar semànticament els resultats.

Aquest problema no afecta només els derivats amb *-itzar* del català, sinó que és compartit per totes aquelles llengües que mantenen un sufix verbalitzador derivat del sufix original del grec antic.⁸⁰ Així, Marchand (1960: 257-8), des d'un punt de vista purament descriptiu, distingeix cinc tipus semàntics per als verbs construïts amb el sufix *-ize* de l'anglès, un per a les bases adjectives i quatre tipus diferents per a les bases nominals:

- a) Tipus *legalize*: els verbs pertanyents a aquest tipus tenen el significat de “fer esdevenir”. És el tipus regular amb els verbs construïts sobre una base adjectiva.
- b) Tipus *itemize*: els verbs pertanyents a aquest tipus signifiquen “convertir en, posar en forma de, donar el caràcter de”, com a *dramatize*, *methodize*, *motorize*, *robotize*.

⁸⁰ Tractem aquest tema més extensament a l'apartat 4.2.1.

- c) Tipus *propagandize*: els verbs d'aquesta classe tenen el significat de “sotmetre a l'acció, al tractament o al procés de”, com a *hospitalize*, *terrorize* o *radiumize*.
- d) Tipus *winterize*: els verbs d'aquest tipus signifiquen “sotmetre a un procés especial (tècnic) relacionat amb”, com a *weatherize*, *galvanize*, *macadamize* o *de-Stalinize*.
- e) Tipus *alcoholize*: els verbs pertanyents a aquest tipus tenen el significat de “impregnar, tractar, combinar amb...”. Marchand assenyala que aquest tipus s'usa especialment en els derivats de noms de substàncies químiques, com *etherize*, *hydrogenize*, *oxidize* o *alkalize*.

Marchand assenyala també que els verbs intransitius construïts amb aquest sufix són molt menys nombrosos, i tenen un significat més aviat freqüentatiu, com a *dogmatize*, *philosophize*, *astronomize*.

Lieber (1998), des d'un punt de vista més teòric, fa una breu classificació dels verbs anglesos derivats amb el sufix *-ize*. S'adona que hi ha un grup de verbs en anglès formats amb el sufix *-ize* que contradiuen el consens general de considerar aquest sufix, o el seu equivalent en altres llengües, com un sufix causatiu de canvi d'estat:

(128)	a) <i>epitomize, velarize</i>	Cause to become X	Caus/Inc
	b) <i>texturize, apologize</i>	Cause X to go to/in/on Y	Caus/Inc
	c) <i>summarize, hospitalize</i>		Caus
	d) <i>cannibalize, economize</i>	Act/do/make in a manner like X	Not Caus

Aquesta diferència de significats implica que es dibuixen unes estructures lexicoconceptuals (ELC) diferents per a cada cas:

- (129) a) [Event CAUSE ([Thing], [Event INCH [State BE ([Thing], [Place AT ([Thing, property Base N, A])]])])]]
- b) [Event CAUSE ([Thing], [Event GO ([Thing Base N], [Path TO/ON/IN ([Thing])]])])]]
- c) [Event CAUSE ([Thing], [Event GO ([Thing], [Path TO ([Thing Base N])]])])]]
- d) [Event ACT ([Thing], [Manner LIKE ([Thing, property Base N])]])]

Ara bé, això no vol dir que hagi de ser tractat com un grup de quatre afixos homòfons, ja que almenys tres d'ells presenten el sentit causatiu, com es veu en les ELC proposades. Així doncs, per homogeneïtzar aquestes representacions, Lieber recorre a la notació

desenvolupada per Pinker (1989), que se centra en l'estudi dels verbs d'acció "purs", com *manar* o *badallar*. Aquests verbs es caracteritzen per tenir un o dos arguments, però sovint contenen un component de "manera" que codifica la naturalesa de l'acció. Així, un verb com *besar* tindria dos arguments i el component [Manner "besant"]. Aquest tipus de verbs no denoten un canvi d'estat, sinó que presenten la funció ACT (Acció). Aquesta funció subordina un altre esdeveniment que s'interpreta com un efecte. D'aquesta manera, Acció combina Causa i Efecte. Lieber aplica aquesta notació als verbs sufixats amb *-ize*, de manera que resulten unes ELC que comparteixen la mateixa funció semàntica ACT:

- (130) a) [Event ACT ([Thing], [Event INCH [State BE ([Thing], [Place AT ([Thing, property Base N, A])]])])]]
 b) [Event ACT ([Thing], [Event GO ([Thing Base N], [Path TO/ON/IN ([Thing])]])])]]
 c) [Event ACT ([Thing], [Event GO ([Thing], [Path TO ([Thing Base N])]])])]]
 d) [Event ACT ([Thing], [Manner LIKE ([Thing, property Base N])]])]

Així, el que segueix a la primera funció semàntica Acció pot anar seguida d'un Esdeveniment (i s'obtenen verbs causatius o causatius amb alternança incoativa) o d'una funció Manera (i llavors s'obtenen verbs d'acció purs). No obstant això, Lieber reconeix que la interpretació dels verbs denominals no és, malgrat aquesta homogeneïtat aparent, tan segura com sembla i que moltes vegades cal recórrer al coneixement pragmàtic, fet que no ocorre amb els derivats deadjectivals, que són molt més predictibles i uniformes quant al significat.

Tant la classificació de Marchand com la de Lieber presenten inconvenients. Si bé l'esforç de tots dos autors és intentar recollir amb el mínim de casos possibles tots els significats i comportaments sintàctics diversos dels derivats construïts amb el sufix *-ize* en anglès, no són classificacions incontestables. La proposta de Marchand té el problema que, tot i que intenta exposar unes paràfrasis definitòries del significat, els exemples no ajuden gaire a veure la diferència que hi ha entre uns i altres. A la de Lieber, cal afegir també el fet que no contempla els casos en què els derivats amb el sufix *-ize* no són transitius.

Per la seva banda, adoptar la proposta de Lieber comporta perdre la generalització que el sufix *-ize* és, normalment, causatiu.⁸¹ Si bé la proposta d'adoptar una funció ACT és pertinent, des del punt de vista d'homogeneïtzar l'explicació, es perd la noció de causa. Intentar aplicar aquesta proposta al català, on el nombre de verbs sufixats amb *-itzar* que no són causatius són molt menys nombrosos que els que ho són (en termes numèrics, els verbs causatius en català són més d'un 90% dels verbs construïts amb aquest sufix), no ens sembla, doncs, apropiada. A més a més, tampoc no és adequat intentar mantenir una representació que només afecti, si més no, en el cas del català, un sol verb. Aquesta postura és, al nostre parer, inoperant i poc explicativa: l'únic verb en català construït amb el sufix *-itzar* que s'ajusta a la representació amb un argument locatiu proposada per Lieber és *hospitalitzar*, que es correspon al tipus *c*) de Marchand, amb un altre significat. D'altra banda, la classificació de Marchand també presenta incoherències internes. En el tipus *c*), de significat "sotmetre a l'acció, al tractament o al procés de", inclou el cas de *radiumize*, que per les característiques de la base (és un element químic), correspondria que es classifiqués a l'apartat *e*), on apareixen la resta de substàncies químiques.

Si atenem a la classificació argumental, els verbs construïts amb *-itzar* són, majoritàriament, verbs diàdics d'argument extern, preferentment causa, i de fet, els verbs no causatius construïts amb el sufix *-itzar* coincideixen en el fet que tots ells representen accions que subcategoritzen subjectes amb el tret [+ humà], i que l'argument extern sol ser agent i no causa. En aquest grup, encara es pot fer una divisió entre els que són predicats monàdics i diàdics:

⁸¹ En aquest sentit, Plag (1998: 234) proposa una ELC per als verbs en *-ize* més general:

LCS of *-ize* verbs (generalized)

$[[\quad]_{\text{BASE}} \text{-ize}]_{\text{V}}$
 $\{ \text{NP}_i \quad \text{NP}_{\text{Theme}}, \text{NP}_{\text{Theme}}, \text{NP}_i \quad \}$
 $\text{CAUSE} ([\quad]_i, [\text{GO} ([\text{Property, Thing} \quad] \text{Theme/Base}; [\text{TO} [\text{Property, Thing} \quad] \text{Base/Theme}]])$

D'aquesta manera, l'autor sosté que "the polisemy of *-ize* verbs can be described, predicted and formalized in a straightforward manner. The semantic interpretation of a given derivative can be construed by mapping the different participants and the base onto the semantic representation as expressed in the LCS."

- predicats monàdics: *agonitzar* (que admet subjectes [\pm humà], i reben el paper temàtic d'experimentador), *barbaritzar*, *dogmatitzar*, *epigramatitzar*, *ergotitzar*, *gargaritzar*, *metaforitzar*, *obstaculitzar*, *paralogitzar*, *poetitzar*, *sabatitzar*, *sil·logitzar*, *teologitzar*, *teoritzar*, *xampanyitzar*;
- predicats diàdics: *(con)fraternitzar*, *(con)temporitzar*, *herboritzar*, *polemitzar*, *rivalitzar*, *simpatitzar*.

El problema dels verbs construïts amb el sufix *-itzar* se centra en les bases nominals. Quan la base és adjectiva són, com ja hem dit, el tipus regular tant pel que fa a les característiques sintàctiques com pel que fa a les característiques semàntiques dels verbs construïts amb *-itzar*.⁸² No obstant això, les dades neològiques analitzades a Bernal (1997) permeten afirmar que els processos de construcció de neologismes són altament regulars, sigui quina sigui la categoria de la base. La regularitat d'aquests processos es manifesta tant a nivell sintàctic, que ben poques vegades no segueix les pautes que han estat establertes per a cada sufix, com també en el nivell semàntic: excepte en els casos en què el parlant crea un neologisme expressiu, el significat del derivat és sempre composicional, és a dir que el significat heretat de la base i el significat predictable construït per la regla no són alterats per factors extralingüístics que podrien distorsionar-ne la seva comprensió immediata.

Ara bé, en els verbs documentats, els factors de caràcter històric, d'evolució pròpia de la llengua, fa que, en algunes ocasions, es donin verbs absolutament impredecibles, tant a nivell sintàctic com semàntic. Les possibles distorsions sintàctiques i semàntiques que presenten els verbs derivats construïts amb aquest sufix no cal buscar-les tant en el sufix com en les característiques semàntiques de la base.

Les bases nominals que verbalitzen en *-itzar* es poden classificar conceptualment en els següents dos grups, seguint la classificació postulada per Sager i Kageura (1995):

- Entitats: classe de conceptes obtinguts de l'abstracció d'ítems de la nostra experiència i percebuts com si tinguessin una existència en el temps i en l'espai. Les entitats són necessàries per a la identificació i classificació de les unitats de l'experiència i del coneixement. Les entitats se subdivideixen en entitats materials i entitats no materials. Dins les entitats materials, es distingeixen les animades (*adonis, mèdiu, animal*), de les inanimades, que al seu torn, es classifiquen en objectes físics (*nitrogen, caramel, metall*) i en llocs (*hospital, colònia*). Les entitats no materials se subdivideixen, al seu torn, entre entitats classificatòries (*categoria, model, esquema*) de les entitats abstractes (*estructura, lema, higiene, mite, cultura*).
- Activitats: conceptes que s'obtenen de l'abstracció de processos, operacions o esdeveniments que es duen a terme amb les entitats o són duts a terme per les entitats. Les activitats inclouen conceptes d'acció (que pot ser simple, com *anàlisi, electròlisi*, incoativa –com *agonia* o *martiri*–, o iterativa) de transferència, de canvi d'estat (*metàstasi, paràlisi*) i de producció.⁸³

Segons aquesta classificació, doncs, els 120 substantius que verbalitzen amb el sufix *-itzar* són majoritàriament entitats (47 materials i 53 no materials). La resta de substantius pertanyen a la classe d'activitats (13 accions i 3 canvis d'estat). Dins el grup de les entitats materials, destaquen clarament aquells conceptes pertanyents a dos àmbits amb un nivell d'abstracció molt elevat: d'una banda, la química i la física (que són un 20% del total), i de l'altra, la medicina (17%).

⁸² No obstant això, hi ha alguns verbs construïts sobre una base adjectiva on el valor causatiu del verb queda més amagat, a causa de la lexicalització. Així passa amb verbs com *localitzar, finalitzar, comptabilitzar* i d'altres.

⁸³ En el cas d'aquestes bases que són seleccionades pel sufix *-itzar*, el fet de ser activitats bloqueja la possibilitat de ser nominalitzades posteriorment, de manera que no es poden construir els mots **martirització, *anàlització*, etc.

Cal fer un comentari sobre les bases nominals que designen un lloc (com *canal*),⁸⁴ els verbs resultants semblen exigir tres arguments: agent, tema i locatiu, però amb la particularitat que l'argument locatiu no es realitza sintàcticament perquè està inclòs morfològicament i semànticament en el verb construït.⁸⁵

(131) *canalitzar*: (X_{Causa} (Y ∅ Locatiu (Z_{Tema})))

Ocorre el mateix amb les bases que designen instruments, com *cauteri*, on l'argument instrumental apareix també implícit en la construcció:

(132) *cauteritzar* (X_{Causa} (Y ∅ Instrument (Z_{Tema})))

Els casos que podríem considerar “conflictius” construïts amb el sufix *-itzar*, en el sentit que formen part de sèries derivatives coradicals, són relativament escassos. Si classifiquem les dades analitzades en el capítol anterior, ens adonem que:

- a) Quan la base és nominal, el sufix *-itzar* no alterna mai amb verbs coradicals construïts per prefixació, sinó que alterna, majoritàriament, amb verbs coradicals construïts mitjançant el sufix *-ificar* (en els casos d'*alcohol*, *èter*, *fluid* i *mite*), i en segon terme, amb verbs coradicals construïts per mitjà del sufix *-ejar* i per conversió (en els casos de *carbó* i *fósfor*), i molt residualment, només en els casos dels substantius *hospital* i *tirà*, que presenten verbs coradicals construïts amb el sufix *-ejar*.
- b) Quan la base és adjectiva, els verbs construïts amb el sufix *-itzar* alternen molt esporàdicament amb verbs coradicals construïts amb el sufix *-ificar* (en els casos de *corpori* i *elèctric*), i mai amb verbs construïts per conversió. Només es donen casos de coradicalitat amb el sufix *-ejar* (en el cas dels adjectius *català* i *polític*). Es dona

⁸⁴ Algunes d'aquestes bases no designen un lloc, com *memòria*, però apareix l'argument locatiu en el resultat. D'altra banda, aquesta casuística també afecta altres verbs construïts mitjançant prefixació, com *engabiar*, *empresonar* o *apilar*.

⁸⁵ Val Álvaro (1994), seguint Lyons, parla d'*argument encapsulat*.

un únic cas on, al costat del verb construït amb *-itzar*, hi ha dos verbs coradicals construïts per prefixació: la sèrie derivativa verbal construïda sobre l'adjectiu *suau*.

Així, quan la base és substantiva i existeix un verb coradical construït amb *-ificar*, podem afirmar que quan la base designa una entitat material que és un element químic, el verb construït amb *-itzar* té un significat parafrasejable com “causar un efecte a X amb la base (=N)”, on la base esdevé un instrument, mentre que el verb construït amb *-ificar*, es parafraseja com un verb causatiu prototípic: “causar que X esdevingui la base (=N)”:

- (133) eterificar — eteritzar
 fluidificar — fluiditzar

Aquesta informació es confirma si la comparem amb altres verbs construïts sobre bases de les mateixes característiques:

- (134) cloroformitzar v tr cir Administrar el cloroform per produir anestèsia.
 macadamitzar v tr obr públ Pavimentar una calçada amb macadam.

Això no vol dir, però, que totes les bases nominals que apareixen en els verbs construïts amb *-itzar* tinguin una lectura instrumental en els predicats resultants, sinó que és un fet que ocorre quan alterna amb el sufix *-ificar*, i en altres verbs on la base és una substància. No obstant això, el sufix *-itzar* té, altrament, una lectura de canvi d'estat, en la qual es predica que un element X esdevé la base:

- (135) ozonitzar v tr quím **1** Convertir l'oxigen en ozó. **2** quím Convertir parcialment en ozó l'oxigen de l'aire. **3** hig Posar en contacte l'ozó amb les matèries que hom vol esterilitzar, desodorar o blanquejar, o bé els aliments per a incrementar-ne el contingut de vitamina D.

vaporitzar v tr Convertir un líquid en vapor.

gelatinitzar v tr Convertir en gelatina.

monetitzar v tr econ Convertir en moneda de curs legal metalls, bitllets o altres signes pecuniaris.

angelitzar v tr Convertir en àngel.

polimeritzar v tr quím Convertir una substància en un polímer.

Aquesta lectura de canvi d'estat és la prototípica de les bases adjectives:

(136) fertilitzar v tr Fer fètil o més fètil. *Fertilitzar el sòl.*

impermeabilitzar v tr Fer impermeable.

sonoritzar v tr Fer sonor, convertir en sonor.

Aquest fet explica que la lectura primera dels verbs construïts amb *-itzar* sigui la causativa, i pel mateix motiu, no trobem casos d'alternança amb verbs coradicals construïts per prefixació amb el significat causatiu. En l'anàlisi de les sèries derivatives coradicals hem vist com només hi ha un cas on un verb construït sobre una base adjectiva verbalitza amb el sufix *-itzar* i per prefixació i tots els elements de la sèrie comparteixen el significat causatiu: *suavitzar – assuavir – assuaujar*. Malgrat aquesta coincidència de significat, hem vist com l'ús es decanta clarament per *suavitzar*, i de fet, es recorre a les altres dues formes verbals en poques ocasions, i encara es pot afegir que com es veu en l'exemple de (137) es tracta de motius estilístics per evitar la repetició de la mateixa forma verbal:

(137) Les cremes suavitzants assuaugen els cabells i els donen brillantor, i s'apliquen un cop fet el rentat. [1.310]

Així doncs, podem concloure que el sufix *-itzar* és un sufix causatiu, que presenta la següent entrada lèxica:

Cat_gram:	[sufix] [V 1a conj.]
Repr_fon:	/ídʒ/
Estr_arg:	(x (y))
Subcat:	[+ N]
RCM 4	

4.2.1. *Internacionalitat i productivitat del sufix -itzar*

Sempre que es parla del sufix *-itzar* o dels diferents equivalents en les diverses llengües (cf. anglès *-ize/-ise*, castellà *-izar*, italià *-izzare*⁸⁶, francès *-iser*, alemany *-isieren*) s'apel·la al caràcter internacional d'aquest sufix per explicar la productivitat com a sufix verbalitzador, especialment pel que fa a les noves formacions verbals.⁸⁷

Efectivament, autors com Jordan (1968), Nord (1984), Rifón (1997), Serrano-Dolader (1999) per al castellà, Reinheimer (1968) i Guilbert (1975) per al francès, Brumme (1990)⁸⁸ per al català, i Urdang et al. (1982) i Lieber (1998) per a l'anglès, entre d'altres, han assenyalat que tant la ciència i la tecnologia i el seu desenvolupament, com el fet que *-itzar* sigui un sufix compartit "internacionalment" per la major part de llengües de cultura, afavoreixen la creació de verbs nous amb aquest sufix, en detriment dels altres.

A més de ser un sufix verbalitzador comú a moltes llengües, creiem que hi ha altres motius que afavoreixen aquesta productivitat generalitzada. Ja hem dit que, en el seu origen era un sufix marcadament culte, tot i que actualment està plenament integrat en la llengua, i no se sent com un element "aliè". Creiem, però, que més que el caràcter internacional, domina sobretot la flexibilitat que té quant a la selecció de bases, ja que no presenta cap mena de restricció etimològica, morfològica, semàntica i/o sintàctica:

⁸⁶ Thornton, Iacobini i Burani (1994: 84) afirmen que entre els verbs de l'italià, "solo il 3,5% dei verbi sono suffissati. Analogamente a quanto abbiamo già osservato in relazione alla distribuzione dei lemmi nelle diverse classi di flessione, però, dobbiamo constatare anche qui che scarsa incidenza percentuale non corrisponde a scarsa produttività: uno dei suffissi che formano verbi, *-izzare*, è infatti tra i suffissi derivazionali più produttivi nell'italiano contemporaneo." Així mateix, Dardano (1978: 33) assenyala ja "la tendenza, che affiora nell'italiano parlato, a rideterminare V *-are* è una riprova della grande produttività di *-izzare*: *concretare* – *concretizzare*, *uniformare* – *uniformizzare*."

⁸⁷ Correia (1999) distingeix entre sufixos fòssils —totalment improductius en la llengua, com els sufixos portuguesos *-ícia/-ície*, *-ore*, *-tude* o el sufix verbalitzador català *-egar*—, sufixos internacionals —d'origen llatí o grec, que presenten comportaments similars en totes les llengües, romàniques o no, en què apareixen—, i sufixos autòctons —idiosincràtics de cada llengua, que sovint no tenen formes properes en les altres llengües romàniques.

- Pel que fa a les bases substantives, hem vist com tendeix a seleccionar bases que designen entitats, especialment aquelles que pertanyen a àmbits d'especialitat amb un grau d'abstracció elevat⁸⁹, però també acull com a bases de derivació substantius manlevats, com s'observa a partir dels verbs neològics *esponsoritzar*, *bunqueritzar* o *computeritzar*.
- Pel que fa a les bases adjectives, el sufix *-itzar* selecciona qualsevol tipus de base adjectiva, simple o, preferentment, complexa. Si la base és complexa, es tracta normalment d'adjectius construïts amb els sufixos *-al/-ar*, *-ble* (sota la forma al·lomòrfica *-bil*), *-ic* (que es trunca davant d'*-itzar*).
- En tots dos casos, s'observen constants fonològiques pel que fa a la terminació de les bases:
 - a) acabats en /l/: *alcohol*, *canal*, *protocol*;
 - b) acabats en /m/: *cloroform*;
 - c) acabats en /n/: *ozó*, *tirà*, *òrgan*, *micró*;
 - d) acabats en /r/: *motor*, *vapor*, *rumor*.
- Des del punt de vista etimològic, tot i que es tracta d'un sufix d'origen grec, no exigeix que les bases susceptibles de verbalitzar amb *-itzar* siguin també cultes, sinó que accepta qualsevol base, sigui quin sigui el seu origen: culte (l·latí o grec), patrimonial o manlevat.

⁸⁸ Brumme (1990: 261) en el seu estudi de 3.000 neologismes del lèxic polític del català, apunta que “en la llengua de la política, l'únic sufix verbal productiu és *-itzar* [...]. Els sufixos *-ificar* i *-ar*, que contribueixen també a la innovació lèxica, no assoleixen la productivitat de *-itzar*.”

⁸⁹ Rainer (1993: 593) apunta que *-itzar* no seleccionaria bases especialment “quotidianes”, de manera que, en castellà, verbs com *?memitzar* o *?necitzar*, són molt més anòmals que *?estupiditzar* o *?cretinitzar* (verb documentat en català —*cretinitzar*— l'any 1997). Serrano-Dolader (1999: 4694) ja assenyala la dificultat de discernir la frontera entre bases més o menys quotidianes, tot i que és cert que, com hem vist, el sufix *-itzar* selecciona preferentment entitats abstractes. Nosaltres creiem, no obstant això, que, tot i que sembla que és un factor que cal tenir en compte (mai no construiríem un verb amb *-itzar* a partir de *llapis* o *escombra*, per exemple), aquestes formacions tan anòmals que assenyala Rainer, són verbs trisil·làbics, i com hem vist al

capítol anterior, a propòsit de *mititzar*, sembla que és també un factor prosòdic el que afavoreix l'èxit d'una determinada construcció.

4.3. El sufix *-ificar*

A diferència del sufix *-itzar*, les construccions verbals amb el sufix *-ificar* estan molt més connotades. Com diu Nord (1984: 14),

Die Bildungen mit *-ificar* sind meist fachsprachlich oder zumindest bildungssprachlich markiert.

Efectivament, els verbs construïts amb aquest sufix estan més marcats i es perceben més fàcilment com a verbs cultes i/o pertanyents als llenguatges d'especialitat. Això és així per les característiques inherents a aquest sufix, que ja han estat explicades i comentades als capítols anteriors: el fet d'haver estat un formant llatí condiciona, encara actualment, les bases que poden adjuntar-s'hi.⁹⁰ Aquesta peculiaritat no és exclusiva del català, sinó que afecta altres llengües, com l'espanyol i el francès, però també, i més especialment, les llengües anglogermàniques, on els elements grecollatins destaquen dels patrimonials, ja que en la formació d'alguns processos derivatius, pesen més les restriccions de tipus etimològic que no pas altres tipus de restriccions.⁹¹ Així, és bastant comú per a llengües com l'anglès distingir tres tipus de sufixos:

- a) sufixos que es combinen només amb radicals patrimonials, com *-ly*;
- b) sufixos que es combinen només amb radicals llatins, com *-ity*, i
- c) sufixos que ignoren la distinció i es combinen amb tots dos tipus de radicals, com per exemple *-er*.

Aquesta casuística es concreta en la postulació de la següent restricció etimològica:

(138) *Latinate constraint*:

Bases and affixes may combine only if their etymological features are compatible.⁹²

⁹⁰ Per a més detall de l'evolució d'aquest sufix en català, vegeu Bernal (1997: § 3.2.2).

⁹¹ Vegeu, per exemple, Aronoff (1976), Booij (1977), Plank (1981) i Plag (1996), entre d'altres.

⁹² Reproduïda a Plag (1996: 778).

El caràcter culte del sufix *-ificar* pot explicar, doncs, que alterni molt més sovint que no pas el sufix *-itzar* amb altres verbs coradicals o si més no, la diversitat de processos amb què apareix en sèries derivatives és més gran. En aquest sentit, doncs, és un fenomen anàleg al que passa en llengües anglogermàniques, on, sovint, la llengua disposa de dos verbs formats sobre arrels diferents: una llatina o grega i l'altra patrimonial (Miller i Fellbaum (1992: 222-3)):

Many de-adjectival verbs formed with a suffix as *-en* or *-ify* inherit opposition relations from their root adjectives: *lengthen/shorten*, *strengthen/weaken*, *prettify/uglify*, for example. [...] Synonyms of these verbs, when they exist, are generally of Latin or Greek origin and tend to be more constrained in the range of their potential arguments; that is to say, they are usually reserved for more specialized uses. Thus, *fortify* is a synonym of *strengthen*...

En les llengües romàniques, però, les arrels no s'allunyen tant del llatí o del grec, per la qual cosa és més difícil, a priori, saber si som davant d'una creació culta o romànica. En català, dels 114 verbs construïts amb aquest sufix documentats a *l'Hiperdiccionari*, la meitat d'ells són, segons l'etimologia del DCVB, "presos del llatí",⁹³ i de les formacions modernes se'n destaca el caràcter culte i analògic al model clàssic. Aquest fet és el que possiblement afavoreix trobar al costat d'un verb en *-ificar* altres verbs coradicals, i no només en català, sinó en tots els equivalents. Així, mentre el sufix *-itzar* només coapareixia amb els sufixos *-ejar*, *-ificar* i amb la conversió, trobem el sufix *-ificar* alternant amb tots els processos de verbalització, i dins de la sufixació amb tots els sufixos.

⁹³ Els verbs ja existents en llatí eren els següents: *altificar*, *amplificar*, *beatificar*, *bonificar*, *certificar*, *clarificar*, *classificar*, *corporificar*, *crucificar*, *damnificar*, *dignificar*, *diversificar*, *dulcificar*, *escarificar*, *especificar*, *exemplificar*, *falsificar*, *fortificar*, *fructificar*, *glorificar*, *gratificar*, *honorificar*, *identificar*, *justificar*, *lapidificar*, *lenificar*, *lubrificar*, *magnificar*, *mel·lificar*, *mitificar*, *modificar*, *mol·lificar*, *mortificar*, *mundificar*, *nidificar*, *notificar*, *ossificar*, *pacificar*, *panificar*, *parificar*, *petrificar*, *purificar*, *qualificar*, *rarificar*, *rectificar*, *sacarificar*, *sacrificar*, *santificar*, *saponificar*, *significar*, *simplificar*, *unificar*, *verificar*, *versificar*, *vinificar*, *vitrificar*, *vivificar*.

Així, quan el sufix *-ificar* coapareix en sèries derivatives sufixades, ja hem vist en els apartats anteriors com cada sufix tendeix a prendre un significat diferent. Quan coapareix amb verbs formats per prefixació, el significat bàsic sol ser el mateix:

- (139) endolcir – dulcificar “fer esdevenir dolç”
 aclarir – clarificar “fer esdevenir clar”

En aquests casos, però, es produeix una dissociació distributiva del significat, que pot anar en dues direccions possibles:

- a) El tema del predicat verbal: el tema dels predicats construïts amb el sufix *-ificar* tendeix a ser molt més restringit que el dels altres elements causatius de la sèrie; sovint, a més, es produeix una relació d’hiponímia entre els dos (o més elements), de manera que el verb prefixat esdevé l’hiperònim del verb construït amb el sufix *-ificar*, com passa amb els exemples anteriorment citats.
- b) L’ús dels verbs: si hi ha realment una relació de sinonímia, es produeix llavors un desfasament evident entre els usos dels dos verbs causatius. Generalment, el verb més usat és el verb prefixat, en detriment del verb construït amb *-ificar*. Aquest fet s’evidencia, per exemple, en els casos d’*enaltir* i *altificar* o d’*enfortir* i *fortificar*.

Es fa difícil pensar que paraules com *mel* o *fort* tenen associades en les seves entrades lèxiques el tret [llatí]⁹⁴, motiu pel qual poden combinar-se amb el sufix *-ificar*, i construir els verbs *melificar* o *fortificar*. No obstant això, la comparació interlingüística confirma que, en aquests casos, mots com *mel* són cultismes, ja que en castellà tenim *melificar*, mentre que el substantiu es *miel*, amb la E& diftongada. Des d’un punt estrictament sincrònic seria lícit, doncs, postular que aquests mots tenen aquest tret, però no podem obviar que totes aquestes formacions provenen directament del llatí, i han estat adaptades a les diferents llengües

⁹⁴ No considerem el tret [llatí] com un tret binari, per tal com no constitueix un tret oposable; és a dir, postular [- llatí] no implica [+ grec] o [+ català], per exemple, de manera que tractem [llatí] com un tret inherent no contrastiu.

d'arribada, siguin o no llengües romàniques (i d'aquí, la gran semblança que hi ha entre totes les formes).

No obstant això, el que sí és cert és que el tret [llatí] és exigit a la base quan es construeixen verbs nous (entenent per nous no només els verbs neològics contemporanis, sinó també els verbs que no existien en llatí, però que fa temps que s'han creat). Així, veiem com el DCVB proposa etimologies a partir de descriptors com “format modernament”, “compost per analogia”, “compost de X i el sufix *-ficar*”, etc., per als verbs neoromànics:

(140) entrada	etimologia proposada al DCVB
<i>dosificar</i>	format modernament damunt <i>dosi</i> amb el sufix llatí -f" (care , indicador d'acció, aplicació)
<i>escenificar</i>	compost de <i>escena</i> i del sufix <i>-ficar</i> per analogia dels nombrosos verbs llatins acabats en -f" (care , indicadors d'acció)
<i>estratificar</i>	compost de <i>estrat</i> i del sufix <i>-ficar</i> (<llatí f" (care))
<i>fluidificar</i>	compost de <i>fluid</i> i del sufix <i>-ficar</i> a imitació de <i>santificar</i> , <i>fructificar</i> , etc.
<i>intensificar</i>	derivat de <i>intens</i> amb el sufix verbal <i>-ficar</i> pres per analogia de verbs com <i>glorificar</i> , <i>fortificar</i> , etc.
<i>momificar</i>	derivat de <i>mòmia</i> amb el sufix <i>-ficar</i>
<i>plantificar</i>	derivat de <i>planta</i> amb el sufix <i>-ficar</i> pres per analogia de mots com <i>fructificar</i>
<i>solidificar</i>	derivat de <i>sòlid</i> amb la terminació <i>ficar</i> procedent del llatí -f" (care que expressa idea factitiva)

En canvi, l'etimologia de mots com *santificar*, *fructificar*, *fortificar*, *mel·lificar*, etc., mostren que ja eren verbs llatins compostos:

(141) entrada	etimologia proposada al DCVB
<i>santificar</i>	pres del llatí sanct" (f" (care , mat. sign.
<i>glorificar</i>	pres del llatí glorif" (care , mat. sign.
<i>fructificar</i>	pres del llatí fructif" (care , mat. sign.

- (143) El procés inertifica els metalls pesants i aconsegueix una gran porositat. [*El Temps*, 22/04/96]

Però totes les còrnies trasplantades es van opacificar. [*Diari de Barcelona*, 10/11/91]

Les polítiques assistencials, totes soles no resolen mai res, ja que tendeixen a cronificar les persones en la indigència.⁹⁶ [*Avui*, 20/01/91]

Semànticament, el resultat dels verbs construïts amb aquest sufix és sempre causatiu, parafrasejable per “fer esdevenir la base”, i sintàcticament, l’adjunció del sufix resulta sempre en verbs diàdics d’argument extern causa.⁹⁷ En alguns verbs manlevats directament del llatí, no obstant això, la interpretació causativa del sufix és difícil de veure, com a *qualificar* o *fructificar*. En qualsevol cas, creiem que el sentit factitiu que ja tenia aquest sufix en llatí és present en totes les formacions, i, per tant, és lícit postular, atenent també a les construccions neològiques, l’entrada lèxica següent que el vincula a la regla de construcció de verbs causatius:

Cat_gram:	[sufix] [V 1a conj.]
Repr_fon:	/ifik/
Estr_arg:	(x (y))
Subcat:	[+ N]
Trets:	[llatí] [*bases construïdes per sufixació]
RCM 4	

⁹⁶ Cf. nota 41, § 3.2.3. Tot i que la base de *cronificar* és d’origen grec, sembla que en aquesta formació ha tingut més influència la quantitat de síl·labes que no pas la compatibilitat de trets etimològics, per tal d’evitar el verb trisil·làbic °*cronitzar* (tot i que existeix *sincronitzar*).

⁹⁷ Trobem, però, cinc casos que no s’ajusten a aquesta norma general: *fructificar*, *mel·lificar*, *nidificar*, *prosificar* i *versificar*. Sintàcticament, els tres primers es caracteritzen per ser verbs monàdics d’argument intern, mentre que els dos darrers són verbs monàdics d’argument extern.

Quan el sufix *-ificar* forma part d'una sèrie derivativa, manté sempre el significat causatiu, tot i que els altres elements també poden tenir-lo. Quan això succeeix, la tendència general és que els verbs construïts amb el sufix *-ificar* tendeixen a ser més restrictius quant al tema que seleccionen, de manera que esdevenen hipònims d'algun dels altres verbs que formen la sèrie derivativa.

4.4. El sufix *-itar*

El sufix *-itar* és molt poc freqüent en les formacions verbals (al diccionari només apareixen 12 verbs construïts, que es corresponen a 8 bases diferents). No obstant això, és un sufix altament regular pel que fa a les seves característiques sintàctiques i semàntiques, i, de fet, continua estant disponible a la RCM i és possible, per tant, crear verbs neològics amb aquest sufix, sempre que es compleixin les condicions que imposa a les bases que selecciona.

Les bases que selecciona són els adjectius següents: d'una banda, *àgil*, *dèbil*, *fàcil*, *hàbil* i *possible*, sota la forma al·lomòrfica *possibil*, i els seus derivats, que comparteixen la característica de ser adjectius plans acabats en consonant lateral, i de l'altra: *balbuç*, *capaç* i *feliç* (i derivats), tots ells adjectius aguts acabats en sibilant. Així doncs, podem postular que només si es dona una de les dues estructures prosòdiques anteriors hi haurà la possibilitat de formar el verb amb el sufix *-itar*.

En el cas dels adjectius plans acabats en *-il*, hi ha més casos que, amb la mateixa estructura prosòdica, verbalitzen amb el sufix *-itzar*: *fertilitzar*, *(in)utilitzar*, *(im)mobilitzar*, *esterilitzar*, etc. Així mateix, els adjectius aguts acabats en *-il*, com *civil*, *hostil*, etc., i tots els adjectius construïts amb el sufix *-ble* (en la seva variant al·lomòrfica en *-bil*), com *comptable*, *responsable*, *sensible*, etc., també verbalitzen amb el sufix *-itzar*. Aquesta alternança que *-itar* presenta amb *-itzar* es veu reflectida de manera molt clara en l'existència de dues formes totalment sinònimes com *agilitar* i *agilitzar*.

Semànticament, tots els verbs en *-itar* tenen un valor causal, parafrasejable per “(fer) esdevenir base”. S’allunyen de la regla, però, *balbucitar* ‘parlar articulant els mots de manera poc distinta’, que no té un argument extern causa, sinó que seria més aviat agent o fins i tot es podria considerar com un experimentador, i *felicitar* ‘expressar a algú, de paraula o per escrit, la satisfacció que hom sent amb motiu d’algun fet feliç per a ell’. En aquest darrer cas, el significat del verb construït està lexicalitzat: la seva estructura argumental no és fruit d’una causativització, sinó que l’argument de l’adjectiu *feliç* és un experimentador que, quan es construeix el derivat amb *-itar*, esdevé pacient; a la vegada, l’argument extern del derivat és sempre un agent i no una causa, com ocorre amb la resta de casos.

L’entrada del sufix *-itar* seria la següent:

Cat_gram:	[sufix] [V 1a. conj.]
Repr_fon:	/ít/
Estr_arg:	(x (y)) / (x (y (z)))
Subcat:	AJ [‘\$ _ il ##] / [\$__ s]
Trets:	*[bases construïdes]
RCM 4	

4.5. Distribució i productivitat dels sufixos verbalitzadors del català

En aquest apartat tractem tres punts que, implícitament, ja han aparegut en l'anàlisi que hem dut a terme en els apartats anteriors. Així, ens centrem en la selecció semàntica de les bases que fan els sufixos, de la distribució semàntica que prenen els verbs ja construïts i finalment, en funció de les dades dels verbs neològics, constatem la productivitat dels sufixos verbalitzadors.

4.5.1. Selecció semàntica dels sufixos

En els apartats precedents, hem vist com els sufixos verbalitzadors, tot i que es tracta d'una característica compartida per tots els sufixos en general, exigeixen unes determinades característiques morfològiques, prosòdiques, conceptuals, etc., a les bases a què s'adjunten, però també en fan una selecció semàntica del significat. Quan la base és un adjectiu, normalment es creen verbs amb valor freqüentatiu o causatiu, i el significat del verb construït és composicional en la major part dels casos. En canvi, quan la base és un substantiu, donat que contenen trets caracteritzadors molt diversos, en verbalitzar poden prendre significats també heterogenis (instrumentals, locatius, etc.).

Davant la impossibilitat de donar compte de la diversitat de significats concrets que poden prendre els verbs de base nominal, hem optat per dibuixar unes entrades lèxiques per a cada sufix verbalitzador prou generals com perquè puguin comprendre els diversos significats sota les etiquetes de valor més general, ja que creiem que els diferents valors que s'aparten de les regles són fruit, en part, del contingut semàntic de les bases nominals, o bé de lexicalitzacions dels verbs construïts, impossibles de predir en les regles de construcció de mots.

Així, hem vist com els sufixos també imposen restriccions i seleccions semàntiques que poden anar en tres direccions possibles:

- a) El cas més freqüent és que el sufix triï entre prendre el significat literal d'una base o bé el significat metafòric. Així, a partir d'*anguila* es creen dos verbs homòfons: un *anguilejar* freqüentatiu amb el significat de “ser semblant a una anguila”, on es pren la base en el seu sentit recte, i un *anguilejar* iteratiu, on la base ja no és l'anguila sinó que es pren el significat metafòric de “moviment sinuós”. Anàlogament, en el cas d'alguns adjectius també s'explica pel significat recte o metafòric que l'afix selecciona: la diferència entre el verb *blanquejar* freqüentatiu i el verb *blanquejar* causatiu rau en el fet que al primer la base designa únicament el color; en el segon cas, en canvi, hem vist com pesa molt més el significat metafòric de *blanc* amb el significat de ‘legal’. Evidentment, aquesta tria no afecta només els casos de sufixació, sinó que també es dona en els altres processos. Així, en el cas del verb *altejar* la base es pren en el significat literal de mida, mentre que a *enaltir*, la base designa excel·lència.
- b) El sufix pot triar també entre prendre el significat general i el significat especialitzat d'una base. Així, del substantiu *bucle* ‘rull’ no es construeix cap verb, però sí a partir del seu significat especialitzat en l'àrea d'informàtica ‘seqüència d'instruccions executada repetitivament’, de manera que s'obté el verb causatiu *buclejar*. No obstant això, el substantiu *bucle* es considera un terme de perruqueria, i per tant, no entraria dins el que s'anomena “lèxic comú”. Creiem, no obstant això, que és una àrea que té un grau d'especialització molt baix i es tracta de termes d'ús molt quotidià, i per això és lícita aquesta contraposició.
- c) Finalment, el sufix pot triar entre dues bases homòfones pertanyents a dues disciplines especialitzades diferents. Així, el sufix *-itzar* selecciona el significat d'*alcohol* (ordinari) pertanyent a l'àrea d'agricultura, mentre que el sufix *-ificar* selecciona el significat d'*alcohol* (etílic) pertanyent a l'àrea de química industrial.

Independentment que en el cas de b) es pugui parlar també d'un procés de metaforització del mot *bucle* com en els casos descrits a l'apartat a), des d'un punt de vista terminològic, i dins de l'aproximació lingüísticocomunicativa de Cabré (1999: 132), es pot assumir que tots aquests casos són, de fet, una única unitat lèxica, que activen singularment el seu valor de termes per les condicions pragmàtiques d'adequació a un tipus determinat de comunicació:

Los términos son *unidades léxicas, activadas singularmente* por sus condiciones pragamáticas de adecuación a un tipo de comunicación. Se componen de forma o denominación y significado o contenido. [...] Los términos son unidades de forma y contenido en las que el contenido es simultáneo a la forma.

Així, en el moment que el sufix verbalitzador “permet” a una base d'adjuntar-s'hi, seleccionaria els trets adequats a cada tipus de situació comunicativa, determinada per l'àmbit, el tema, la perspectiva, el tipus de text, l'emissor, el destinatari i la situació.

4.5.2. Distribució semàntica dels verbs construïts

Al capítol tercer, hem vist com la tendència general que es produeix en el si de les sèries derivatives és distribuir el significat entre els diversos elements d'una sèrie, confirmant, així, la llei de distribució del significat postulada per Bréal (1982). D'aquesta manera, el possible conflicte sinonímic que hi podria haver entre dues peces lèxiques queda reduït a casos molt concrets i molt delimitats contextualment, fet que hem intentat demostrar a partir de l'anàlisi de les sèries derivatives coradicals. Així, hem vist com dins la sufixació, i especialment en els casos de les parelles coradicals construïdes amb els sufixos *-ificar* i *-itzar*, els sufixos en particular, i tots els processos verbalitzadors en general, incideixen de manera diferent en les bases, de manera que es produeix una distribució semàntica entre els diversos verbs que constitueixen una sèrie derivativa.

Hem detectat també un comportament distintiu en els verbs prefixats que formen part de les sèries derivatives quant al significat que prenen. Rifón (1996: 121-122) afirma que, en castellà,

la diferència significativa entre dos verbs prefixats coradicals rau en el prefix que construeix el verb:

Existen verbos prefijados por *a-* y *en-* creados sobre una misma base con diferente significado, este diferente significado no se puede achacar al prefijo que presentan ya que este no añade ningún tipo de significado constante a dichos verbos. En estos casos, lo que sucede es que se utiliza diferente prefijo para marcar los diferentes significados que puede poseer el verbo no prefijado inexistente; son los casos en los que más claramente los prefijos son utilizados como marcas para eliminar la ambigüedad que el verbo sufijado puede presentar.

És important destacar que en català, però, sembla que el significat que pren el verb construït per prefixació no el decideix tant el prefix com la conjugació a què pertany el verb. Així, l'existència de verbs coradicals on existeixen les dues possibilitats: *emblancar* – *emblanquir*, *embrutar* – *embrutir*, confirmen que cada forma d'una sèrie tendeix a especialitzar el seu significat. A favor d'aquesta hipòtesi podem aportar les dades de verbs documentats al CCC, on es troben verbs coradicals construïts per dos prefixos diferents que són sinònims, amb l'única diferència que un dels dos verbs és molt menys usat que l'altre: *aflaquir* (19) – *enflaquir* (30), *emmalaltir* (68) – *amalaltir* (1).

Tot i que aquestes observacions s'allunyen del nostre objecte d'anàlisi, creiem que en el fons, constitueixen un altre argument a favor de considerar que verbs com *emblancar* i *emblanquir* són verbs construïts per prefixació, ja que es demostra un cop més, com la vocal temàtica és una selecció lèxica imprevisible i que en el cas d'aquests verbs que apareixen en una sèrie derivativa, divergeixen en significat per tal de justificar-ne l'existència de dues formes, a priori semànticament idèntiques, i evitar, així, la redundància lèxica.

4.5.3. Productivitat

Les característiques dels sufixos verbalitzadors del català que hem presentat en els apartats anteriors condueixen a les següents observacions sobre la seva productivitat, atenent als paràmetres apuntats per Corbin (1987: 177-178):

- a) *regularitat*, en relació als derivats construïts per la regla;
- b) *disponibilitat de l'afix*, és a dir, la capacitat i possibilitat que té l'afix de construir nous derivats, d'omplir buits lèxics;
- c) *rendibilitat*, és a dir, la possibilitat d'aplicar-se a un gran nombre de bases i/o de produir un nombre elevat de derivacions documentades.

Ara bé, no sempre és clar què s'entén per productivitat i a quines unitats afecta (afixos, regles, tipus, etc.), i de fet, aquest concepte és vist de maneres diferents segons els autors.⁹⁸ Així, com adverteixen Piera i Varela (1999: 4378), entre molts d'altres, no s'ha de confondre la productivitat amb la freqüència, entesa com el nombre d'unitats construïdes amb un afix, presents al diccionari:

Lo que determina en morfología el índice de productividad es la disponibilidad de un determinado esquema morfológico —de una regla de formación de palabras— para entrar en funcionamiento y producir nuevas palabras. Esta posibilidad está condicionada internamente por dos factores esenciales: que la regla o el esquema morfológico en cuestión esté sometido a pocas restricciones y que sea semánticamente transparente y regular.

Almela (1999: 47-49) apunta set factors que afavoreixen la productivitat d'un afix:

- a) *freqüència*: com més gran sigui el nombre de bases susceptibles de ser escollides per un afix, més gran serà el nombre d'unitats construïdes amb aquest afix; no obstant això, la freqüència no equival a la productivitat, sinó que n'és un indicatiu;

⁹⁸ Per a una revisió dels diferents conceptes de productivitat, vegeu Vallès (1996) i Almela (1999).

- b) *predictibilitat*: el resultat de la combinació d'un afix i una base serà molt més predictable si també ho són el significat i la forma fonològica;
- c) *transparència semàntica* de la relació que s'estableix entre la base i el mot construït;⁹⁹
- d) *versatilitat* quant a la diversitat de bases que un afix pot seleccionar;
- e) *escassetat de restriccions* sobre les bases que un afix pot seleccionar;
- f) *capacitat d'oposició*, en el sentit que un mot construït realitza una aportació al coneixement lingüístic de la comunitat de parlants;
- g) *condicions sociolingüístiques i psicolingüístiques*, que poden afavorir en un moment determinat la productivitat d'un afix, per designar tendències, necessitats o objectes socials, etc.¹⁰⁰

Al nostre parer, aquests factors complementen i puntualitzen els paràmetres apuntats per Corbin, ja que en el fons n'expliciten les característiques internes, fet que queda sintetitzat en la taula següent:

(144) Elements de mesura de la productivitat d'un afix

freqüència	
regularitat	predictibilitat
	transparència semàntica
rendibilitat	versatilitat
	escassetat de restriccions
disponibilitat	capacitat d'oposició
	condicions psico- i sociolingüístiques

⁹⁹ Clark (1993: 139), des del punt de vista de l'adquisició del llenguatge, matissa que: "But not all transparent forms are productive. Productivity is the factor that leads children to choose from among two or more transparent forms, which to use on a particular occasion. Unless there is some reason to do otherwise, children, like adults, should pick the more productive of the options available. But first, all the pertinent options must be transparent."

¹⁰⁰ Un exemple d'afix motivat socialment s'explica a Camus i Miranda (1996).

Atenent a totes aquestes consideracions, podem concloure que actualment hi ha dues úniques RCM actives on intervenen els sufixos verbalitzadors: la de verbs freqüentatius amb el sufix *-ejar* 3 i la de verbs causatius amb el sufix *-itzar*.¹⁰¹ Efectivament, les dades de l'any 1995 de l'Observatori de Neologia (1998) confirmen aquesta informació: d'un total de 4.002 neologismes formals documentats en català, 301 són verbs, repartits de la manera següent:

(145) Neologismes formals verbals de l'any 1995

		nre. total	%
prefixació		113	37,54
sufixació	<i>-itzar</i>	58	19,27
	<i>-ejar</i>	9	2,99
	<i>-ificar</i>	2	0,66
	<i>-itar</i>	1	0,33
conversió		34	11,30
altres ¹⁰²		84	27,91
total		301	100

A la taula s'observa com en la construcció de verbs sufixats, els únics sufixos actius són *-itzar* i *-ejar* (que es correspon sempre a l'*-ejar* 3 freqüentatiu), mentre que *-ificar* i *-itar* són molt poc representats. Si mirem les dades dels verbs neològics formals més atentament del període comprès entre 1997 i 1999,¹⁰³ veiem com amb aquests dos darrers sufixos no es construeix cap verb nou.¹⁰⁴

¹⁰¹ Això no vol dir, òbviament, que no es puguin construir verbs causatius amb algun dels altres sufixos verbalitzadors, però les dades confirmen que es tracta de casos aïllats.

¹⁰² Dins d'aquest grup s'inclouen els següents processos: sintagmació (*fer cara de pòquer*, *nedar contra-corrent*), truncació (*mullar-se*, com a escurçament de la frase feta *mullar-se el cul*), composició (*favagirar*), composició culta (*minusvalorar*, *autocensurar-se*).

¹⁰³ Les dades corresponents a l'any 1999 es corresponen al període comprès entre gener i octubre.

¹⁰⁴ Hem comptabilitzat només els verbs nous sense tenir en compte si apareixen més d'una vegada.

(146) Neologismes formals verbals 1997-99

		nre. total	%	
prefixació (228)	no recategoritzadora	198	50,38	
	recategoritzadora (30)	<i>a-</i>	13	3,31
		<i>des-</i>	2	0,51
		<i>en-</i>	14	3,56
		<i>re-</i>	1	0,25
sufixació (113)	<i>-itzar</i>	100	25,45	
	<i>-ejar</i>	13	3,31	
	<i>-ificar</i>	—	—	
	<i>-itar</i>	—	—	
conversió		52	13,23	
total		393	100	

En aquesta taula es reflecteix de manera clara com el sufix verbalitzador més productiu és *-itzar*, seguit del sufix *-ejar* 3 freqüentatiu; amb la resta de sufixos verbalitzadors no es construeix cap neologisme. Cal destacar també que pel que fa als verbs construïts per prefixació, només el 7,63% es construeixen amb prefixos recategoritzadors; la resta de verbs neològics prefixats són aquells que aporten matisos semàntics (locatius, temporals, opositiu, etc.) a un verb ja existent.¹⁰⁵

Atenent a aquestes dades i aplicant els paràmetres anteriorment esmentats, podem concloure, doncs, que el sufix *-itzar* és el més productiu, i no només en termes quantitativs, sinó també perquè els verbs que s'hi han format són regulars sempre, tant des del punt de vista sintàctic com des del punt de vista semàntic, alhora que esdevé també un sufix disponible, en la mesura que cobreix blancs del lèxic documentat, però també ocupa l'espai d'altres verbs, i rendible, en el sentit que pot ser seleccionat per bases molt diverses (simples i construïdes, patrimonials i cultes, etc.). Per aquests motius, doncs, a partir d'una base d'origen grec, per exemple, difícilment es construirà amb el sufix *-ejar* causatiu.

¹⁰⁵ Encara podem afegir a aquestes dades amb l'anàlisi dels neologismes apareguts al diari *Avui* en el període comprès entre l'1 i el 21 d'abril de 1991, realitzada per Rüdinger (1995), que comptabilitza 25 neologismes verbals construïts amb *-itzar*, 4 amb *-ejar* i cap amb *-ificar*.

Així doncs, en funció dels paràmetres esmentats, i a partir de la freqüència absoluta de neologismes documentats per l'Observatori de Neologia, podem establir la següent escala de productivitat:

(147) Productivitat dels sufixos verbalitzadors del català

molt alta	<i>-itzar</i>
alta	<i>-ejar 3</i>
baixa	<i>-ificar</i>
molt baixa	<i>-ejar 1, -ejar 2, -ejar 4, -itar</i>

4.6. Consideracions finals

Al primer capítol plantejàvem tres qüestions, que intentarem ara respondre, després d'haver exposat els resultats de cada sufix:

1. Per què no és possible trobar una sèrie derivativa completa?
2. És realment només un factor morfològic o sintàctic el que bloqueja l'aparició de formes coradicals? O bé hi incideixen factors de caràcter distribucional, temàtic, pragmàtic, etc.?
3. És possible trobar sèries derivatives, en què tots els elements que la constitueixen siguin sinònims?

En relació a la primera pregunta, sembla que la resposta rau en el fet que no és possible trobar un verb construït sobre una base lèxica amb tres recursos diferents: prefixació, conversió i sufixació, i que dins la sufixació, participin els quatre sufixos possibles de què disposa el català.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Si més no, no n'hem detectat cap. La sèrie més completa és la construïda sobre el substantiu *carbó*, del qual tenim un verb format per conversió (*carbonar*) i dos verbs formats per sufixació (*carbonejar* i *carbonitzar*), als quals encara es podria afegir un substantiu deverbal

Sembla, doncs, que, com ja dèiem a Bernal (1997) hi ha només quatre significats possibles a partir del procés verbalitzador: meteorològic, iteratiu, freqüentatiu i causatiu, que hem confirmat amb l'anàlisi de les sèries derivatives coradicals.¹⁰⁷ En el moment en què un procés ocupa un dels significats, no n'hi pot haver cap altre que comparteixi les mateixes funcions, fenomen que podríem anomenar *bloqueig semanticoprocessal*, que va més enllà del bloqueig sinonímic de què es parla, ja que no només ens movem en l'eix horitzontal dels afixos, sinó que també intervé un eix vertical de processos de construcció de mots, cosa que lliga amb l'opinió de DiSciullo i Williams (1987: 14), quan afirmen que “it [blocking] is not restricted to words and in fact it operates across the word/phrase boundary.” Amb aquest concepte de bloqueig semanticoprocessal queden recollits també casos de verbs com *fondre* i *fusionar*, que en principi, serien verbs redundants, però que s'expliquen perquè a *fusionar* s'ha perdut la motivació de la base abstracta, i perquè han especialitzat el significat.¹⁰⁸

Il·lustrem aquesta qüestió en la taula següent, exemplificada en la construcció de verbs causatius, que és on intervenen tots els processos verbalitzadors:

(148) Taula del bloqueig semanticoprocessal dels verbs causatius

sufixació	-ificar	✓	∅	∅	∅	∅
	-itzar	∅	✓	∅	∅	∅
	-ejar	∅	∅	✓	∅	∅
prefixació		∅	∅	∅	✓	∅
conversió		∅	∅	∅	∅	✓

que no apareix als diccionaris com *carbonificació* (on la base és, inequívocament, *carbonificar*, també absent dels reculls lexicogràfics).

¹⁰⁷ Tanmateix, no podem considerar que el significat meteorològic sigui una classe verbal, sinó que el motiu rau en la base que el sufix selecciona. Altrament, el significat d'aquests verbs seria freqüentatiu, tot i que els hem separat per motius sintàctics.

¹⁰⁸ Per a una explicació des del punt de vista diacrònic d'aquest tipus de verbs “redundants”, vegeu García de Diego (1970).

A la taula queda recollit com, una vegada un verb causatiu s'ha construït per mitjà d'un procés determinat, s'impedeix que es construeixi un altre verb mitjançant un altre procés. Això no vol dir, però, que en alguns casos, no existeixin dos verbs causatius construïts per processos o sufixos diferents, tot i que quan succeeix, els verbs especialitzen els significats, de manera que entre els diversos elements s'estableixen altres relacions que no són sinonímiques, sinó hiponímiques o hiperonímiques.

Amb aquesta qüestió resollem també parcialment la segona pregunta que formulàvem sobre quins són els factors que bloquegen l'aparició de certes formes coradicals. Evidentment, si tenim un verb causatiu construït sobre una base *x* amb el sufix *-itzar* amb valor causatiu, això impedeix la construcció d'un altre verb causatiu sobre la mateixa base *x*, amb, posem per cas, un prefix.¹⁰⁹ Anàlogament, la capacitat causativa del sufix *-ejar* 4 no apareix mai quan alterna amb un verb coradical construït per prefixació (que és el que pren el significat causatiu), sinó que *-ejar* té un significat freqüentatiu.

De tota manera, aquest no és l'únic factor que cal tenir en compte. N'hi ha d'altres que, tot i que de manera menys sistemàtica, també influeixen en la tria d'una determinada forma. Així, hem pogut constatar tres tipus de factors que incideixen en la construcció de verbs:

- a) factors pragmàtics (com el cas que hem comentat del sufix *-ejar* amb connotacions pejoratives);
- b) factors temàtics (en les àrees d'especialitat es tendeix a formar els verbs mitjançant els sufixos *-itzar* o *-ificar*, tot i que això no vol dir que siguin exclusius dels llenguatges especialitzats);
- c) factors distribucionals (en el sentit que es reparteixen, generalment, el tipus d'arguments interns).

¹⁰⁹ L'únic cas que contradiu aquesta hipòtesi és la sèrie construïda sobre l'adjectiu *suau* (*suavitzar*, *assuavir*, *assuaujar*).

Finalment, la darrera qüestió sobre la sinonímia en les sèries derivatives. Hi ha sinònims, en efecte, però sinònims en contextos molt determinats, com hem demostrat en el capítol anterior. La sinonímia absoluta és un element estrany a les llengües naturals, per tal com factors relatius a l'ús o a les connotacions relativitzen aquesta possible identitat. La possible sinonímia absoluta que es produeix en les sèries derivatives es minimitza en consultar les dades de freqüència d'ús. Al capítol anterior, hem vist com hi havia alguns verbs, que segons el diccionari eren sinònims, que en els corpus de verificació tenien poques ocurrencies, o eren utilitzats per un sol autor. En la nostra opinió, el fet que l'ús sigui limitat o residual, és un factor que també cal tenir en compte, ja que implica que, tot i que en principi, un verb podria ser susceptible de ser un sinònim absolut d'un altre construït sobre la mateixa base, els parlants tendeixen a afavorir l'ús d'una de les dues formes. Els motius de la preferència d'una forma sobre una altra, tot i que no són clars, es podrien relacionar amb aspectes de transparència en la construcció d'un determinat mot: així, per exemple, el verb *tiranejar* és un verb que ha caigut en desús, perquè *tiranitzar* és molt més transparent i regular tant semànticament com sintàcticament. Aquest aspecte de la transparència també afecta els casos de verbs de creació relativament recent com *blocar* i *bloquejar*, *formatar* i *formatejar*, etc., on el procés de sufixació fa més evident la verbalització. En les llengües romàniques, a diferència de l'anglès, es construeix més per derivació explícita amb afixos, que no pas per conversió (Alonso-Cortés 1992: 11, Clark 1993: 199), fet que podria explicar que els parlants utilitzessin més unes formes que unes altres.¹¹⁰

¹¹⁰ S'allunya del nostre objectiu entrar en les qüestions prescriptives que envolten aquestes formacions. No neguem que el fet que el castellà posseeixi els mateixos verbs pot haver influït en la difusió de l'ús dels verbs construïts amb el sufix *-ejar* (tot i que també existeix un verb *blocar* en castellà, recollit al VOX), però més enllà de possibles calcs, tornem a insistir que el sufix *-ejar* és un sufix català, que els parlants senten com a propi, i utilitzen adequadament. A favor d'aquesta hipòtesi, es pot adduir el concepte d'etimologia múltiple de la lingüística romana, explicada a Brumme (1990), on expressa que "... un gran nombre de neologismes catalans podria ser format tant a base de l'ús dels mitjans potencials de la llengua, és a dir, sense la influència d'una base estrangera, com a base d'un model estranger que no pot ser identificat amb seguretat."

El factor de l'ús és també determinant a l'hora de veure que els parlants, de fet, rebutgen la sinonímia, fet que s'evidencia en casos com *tiranejar* i *tiranitzar*, on el pas del temps ha decidit prioritzar l'ús d'un, tot i que en algun moment de l'eix diacrònic possiblement van coexistir com a sinònims. De la mateixa manera, en el cas de les sèries coradicals amb un element neològic, caldrà esperar un temps per veure quina forma es fixa, o quin significat pren cadascuna de les formes.

4.7. Recapitulació

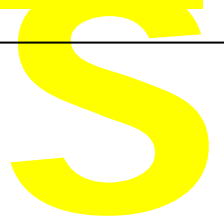
En aquest capítol hem descrit amb detall cadascun dels sufixos verbalitzadors del català. Amb aquesta descripció no podem dir que existeixi sinonímia entre els diferents sufixos verbalitzadors del català, ja que quan coincideixen en el significat, si coocorren, cadascun d'ells pren una direcció diferent. Si això és cert, no és problemàtic que existeixin sèries coradicals, ja que cadascuna de les formes que en constitueixen una, estan creades, en principi, per predicar coses diferents, des del punt de vista semàntic (però també des del punt de vista sintàctic).

Hem tancat el capítol recollint les preguntes de caire teòric que plantejàvem al capítol inicial, i hem vist com l'anomenat bloqueig sinonímic no és suficient per explicar els casos de sèries derivatives coradicals, per la qual cosa hem ampliat aquest concepte en favor d'un bloqueig semanticoprocessal que va més enllà de l'eix sufixal.

Amb aquesta descripció dels sufixos tanquem aquesta primera part, i passem a la proposta lexicogràfica que ha de poder donar compte de les diferències i similituds que hem trobat en els diversos elements que constitueixen les sèries derivatives.

Capítol 5

Per a un diccionari d'afixos

Capítol 5. Per a un diccionari d'afixos

Amb aquest capítol iniciem la segona part del treball, dedicada a la representació lexicogràfica dels afixos al diccionari. L'objectiu d'aquest capítol és, doncs, proposar i organitzar la informació que ha de contenir una entrada afixal en un diccionari, situant-nos en l'escenari del prototip de diccionari. Amb aquesta finalitat, hem estructurat aquest capítol en dos grans apartats: en el primer, duem a terme la revisió i valoració del tractament lexicogràfic que han rebut els afixos en diverses llengües en obres tant tradicionals (en diccionaris generals o diccionaris d'aprenentatge) com teòriques.

Al segon apartat, revisem algunes propostes teòriques de la representació lexicogràfica que haurien de rebre els afixos, formulades principalment des de la lexicografia teòrica, però també des de la morfologia lèxica, i tanquem el capítol amb una proposta de tractament, que es concreta en el *Diccionari de sufixos verbalitzadors del català*.

5.1. Els afixos als diccionaris

Com ja adverteix Müller (1989: 873) per a l'alemany, és fàcil constatar la presència d'afixos als diccionaris generals de llengua, tot i que els sufixos són llistats molt menys freqüentment que no pas els prefixos o els formants cultes. Aquest desequilibri afecta també, com veurem tot seguit, a altres llengües, com l'anglès, el francès, l'italià, etc.

En aquest primer apartat plantegem els problemes que comporten les descripcions lexicogràfiques realitzades dels diversos sufixos verbalitzadors del francès, de l'italià i de l'anglès, a través de l'anàlisi de diversos diccionaris i reculls d'afixos d'orientació didàctica. Així mateix, presentem breument les propostes que s'han fet des de la lexicografia teòrica, amb voluntat sistematitzadora i exhaustiva, i acompanyats, sovint, d'innovacions formals explícites.

5.1.1. Els afixos als diccionaris tradicionals

La presència d'afixos als diccionaris tradicionals varia considerablement segons el tractament que els diccionaris fan de la morfologia, tant flexiva com derivativa (Meijs 1990). En els criteris de tractament dels afixos en els diccionaris poden incidir diversos factors:

- mida i abast del diccionari;
- usuaris i destinataris (generals o especialitzats en descripció lingüística);
- informació lèxica (exhaustiva o parcial);
- grau de productivitat i regularitat dels patrons morfològics;
- funció lexicogràfica (didàctica, descriptiva o prescriptiva).

Aquests factors determinen, però, l'estructura, interna i externa, dels diccionaris, però no justifiquen en cap cas que uns afixos (els prefixos) rebin més atenció que uns altres (els sufixos). En la nostra opinió, si es decideix incorporar els afixos d'una llengua en un diccionari, cal incorporar-los tots, i no només una part. Això no suposa, però, que els prefixos presents

als diccionaris rebin un tractament lexicogràfic homogeni i coherent. Creiem que el motiu pel qual els afixos no reben una representació lexicogràfica consistent rau en la dificultat d'exposar amb precisió (i, preferiblement, en un espai breu) les característiques inherents a cada afix, especialment si es tracta d'un sufix. És a dir, segons Warren (1990: 123-4), un afix, en la seva manifestació més prototípica, es caracteritza pels següents trets elementals:

- a) a bound lexical closed-set morpheme,
- b) which attaches to the beginning of a free simple, complex or compound base (when prefix) or to the end of a free base (when suffix),¹¹¹
- c) in order to formally and semantically modify that base,
- d) and which in the process displays a greater or lesser degree of productivity.

Aquests trets constitueixen un problema per a la lexicografia, especialment els dos darrers: la modificació, formal i semàntica, que un afix provoca en una determinada base no és sempre fàcilment definible, pel fet que un mateix afix pot seleccionar, per exemple, bases pertanyents a categories gramaticals diferents o a categories conceptuals diferents, que, sense causar incompatibilitats de selecció o sense que calgui arribar a postular entrades afixals diferents, poden resultar en significats aparentment diversos. Així, per exemple, d'una banda, el sufix *-dor* selecciona bases verbals per construir substantius que poden ser agents (*nedador*), instruments (*encenedor*), o bé locatius (*rebedor*). D'altra banda, el sufix *-itzar* construeix verbs a partir de bases nominals diverses, com *anàlisi* o *horror*, que conceptualment són un procés i un estat, respectivament. Aquesta diversitat constitueix un problema per als diccionaris tradicionals, que tendeixen, com veurem, a generalitzar al màxim possible la informació, especialment la paràfrasi definitòria, fet que sovint resulta en desajustaments evidents entre la informació donada i l'exemplificació.

Cal tenir present, a més, que els diccionaris no destinats a lingüistes, sinó al públic en general, han d'aclarir qüestions i dubtes, més que no pas donar molta informació indiscriminada.

¹¹¹ Warren no té en compte que els sufixos també s'adjunten a mots complexos (en el sentit de mots construïts), com a *escolaritzar* o *probabilitat*.

Altrament, establir la productivitat d'un afix pot resultar un punt encara més problemàtic. Per determinar-la, cal realitzar estudis monogràfics de cada afix a partir de l'observació atenta dels mots construïts per aquell afix en una llengua determinada, però també dels neologismes, al mateix temps que cal establir uns paràmetres per mesurar-la. Aquesta tasca implica una quantitat de temps força llarg, que s'allunya dels interessos comercials de les editorials.

Així, hem vist a l'apartat § 1.2 com en la història de la lexicografia catalana i castellana els sufixos verbalitzadors no són uns elements que hagin rebut un tractament homogeni, sinó que quan són repertoriats en les diferents obres, apareixen les asistematicitats: hem vist com la informació que es dona de cadascun d'ells és molt desigual, fins i tot dins del mateix diccionari, i a més, sovint, el significat es formula sota la forma de glosses que no són adequades per als exemples que després se citen.

Aquestes incoherències internes no han de sorprendre tant, si es pensa que, de fet, el "privilegi" de formar part de la macroestructura com una entrada independent, ha estat reservat tradicionalment als lexemes autònoms i als temes grecollatins, és a dir, a aquells segments, prefixats o sufixats, que en un moment anterior funcionaven autònomament, però que en les llengües romàniques han perdut aquesta autonomia. Recentment, però, potser per influència de la tradició lexicogràfica anglosaxona, que tendeix a incorporar, sense restriccions, paraules i morfemes en la macroestructura dels diccionaris, amb motius eminentment didàctics, els diccionaris han començat a prendre els afixos en consideració.¹¹²

¹¹² Al capdavant, tal com assenyala Rey-Debove (1971), la funció primera i indestruïble de qualsevol diccionari és la funció didàctica. Tanmateix, la inclusió dels afixos constitueix un pas endavant, en el sentit que, si es proporciona la informació adient, es donen els elements per decodificar adequadament paraules construïdes, que poden no aparèixer al diccionari, desconegudes per l'usuari.

Les asistematicitats i inconsistències, però, no són exclusives de les tradicions lexicogràfiques catalana i espanyola, sinó que la descripció d'aquestes peces lèxiques és un problema que afecta totes les llengües.¹¹³ A continuació, presentem algunes mostres de les entrades dels sufixos verbalitzadors de dues llengües romàniques en diccionaris de llengua general: el francès (*Le Grand Robert electronique*) i l'italià (*Vocabolario della lingua italiana di Nicola Zingarelli*, en l'edició de 1996), amb el benentès que els sufixos verbalitzadors, pel seu origen grecolatí comú, presenten equivalències comparables en les diverses llengües romàniques, però també, parcialment, en anglès i en alemany¹¹⁴, tal com s'evidencia en la taula següent:¹¹⁵

(149) Taula d'equivalències dels sufixos verbalitzadors

<i>català</i>	<i>castellà</i>	<i>francès</i>	<i>italià</i>	<i>anglès</i>	<i>alemany</i>
-ejar	-ear	—	-eggiare	—	—
-ificar	-ificar	-(i)fier	-(i)ficare	-(i)fy	—
-itar	-itar	-iter	-itare	—	—
-itzar	-izar	-iser	-izzare	-ize	-isieren

Centrant-nos ja en els diccionaris, seguint Stein (1985: 37), els afixos, en principi, “may be expected to be given a relatively extensive coverage in desk dictionaries because of their great decoding value.” Tanmateix, la realitat s'allunya d'aquest ideal, com tot seguit veurem.

Així, la versió electrònica de *Le Grand Robert* del francès inclou entrades pròpies per als sufixos verbalitzadors *-ifier* i *-iser* de la manera següent:

¹¹³ Aquests problemes d'inadequació de descripció lexicogràfica no només afecten els afixos, sinó també altres unitats, incloses les discursives, com demostra Bach (en curs) a propòsit dels connectors reformulatius del català.

¹¹⁴ Per a més detall de les equivalències dels sufixos verbalitzadors en alemany, vegeu Emsel (1987).

¹¹⁵ La inclusió entre parèntesis d'algunes vocals dels sufixos prové de la lematització que els diferents diccionaris estableixen. Aquests lemes són discutits a l'apartat 5.1.1.1.

(150) **-ifier**. Suffixe, du lat. *-ificare*. **-fier**

-fier. Suffixe (du suff. lat. *-ficare*, de *facere* «faire») qui, ajouté à un adjectif ou à un nom, forme des verbes qui ont le sens de «faire, rendre».

REM. 1. Les mots terminés par un *e* muet ou une consonne prennent un *i* entre le radical et le suffixe. Ex.: *personne*, *personnifier* (mais *cocu*, *cocufier*).

2. Les dérivés savants des verbes en *-fier* (ex.: *mystifier*) prennent les terminaisons *-ficateur* (n. d'agents; ex.: *mystificateur*) et *-fication* (n. d'actions; ex.: *mystification*), sur le modèle des mots français de même terminaison issus de dérivés latins en *-ficator* et *-ficatio* formés sur les supins des verbes en *-ficare* ou *-ficari*. Ex.: *gratification* (de *gratificatio*, de *gratificari*).

3. *-fication* et *-ficateur* sont eux-mêmes productifs, indépendamment de *-fier*.

Com veiem a l'entrada del sufix *-ifier*, s'indica la categoria gramatical del resultat, l'ètim del qual prové, les bases que s'hi adjunten i el significat que pren el derivat. També s'indiquen, en punts separats (indicats com *remarques* [REM]), les modificacions de caràcter (orto)gràfic, i les derivacions successives possibles a partir del verb construït. Finalment, també es proporciona una petita indicació sobre la productivitat, tot i que no s'explicita en relació a què són productius.

Per la seva banda, el sufix *-iser* rep un tractament sensiblement diferent:

(151) **-iser**. Suffixe savant (du bas lat. *-izare*, correspondant au grec *-idzein*) entrant dans la formation de verbes dérivés de substantifs ou de noms de peuples, avec la valeur transitive et généralement factitive (ex.: *brutaliser*, *égaliser*, etc.).

Cet élément est productif dans le discours, ajouté à une base substantive, et avec la valeur de: «donner le caractère de...».

Sur un nom de personne. «Antigone: subtilement “brechtisée...”» (*L'Express*, 1er janv. 1973, p. 4).

REM. Outre la valeur transitive et factitive, des verbes en *-iser* formés sur des noms de peuples ou de langue possèdent la valeur intransitive de: «se conformer aux

habitudes de, étudier la langue, la civilisation de...». — *Helléniser* (II.). Cette valeur correspond à celle du suffixe *-isant*.

Si bé s'indica la categoria gramatical, les bases que s'hi adjunten (tot i la incoherència de la definició amb els exemples: a la definició es diu que és un sufix que entra “dans la formation de verbes dérivés de substantifs ou de noms de peuples”, mentre que només s'exemplifica amb verbs de base adjectiva com són *brutaliser* i *égaliser*), l'etimologia i el significat, es considera que *-iser* és un sufix culte, tractament que no rebia *-ifier*,¹¹⁶ i s'indica que és productiu adjuntat a bases substantives. Aquesta informació sobre la productivitat és, doncs, molt incompleta, ja que precisament es construeixen més verbs sufixats amb *-iser* a partir de bases adjectives, com ja apunta Guilbert (1975).

Els sufixos verbalitzadors de l'italià també tenen un lloc al diccionari. Així, el Zingarelli els recull de la manera següent:

(152) **-eggiare** [dal suff. verb. del lat. parl. *-idia re*, che riproduce il gr. *-ízein*, suff. den. di origine indeur.] **suff.** • Forma verbi tratti da nomi, da aggettivi, da avverbi e indicanti manifestazione del termine stesso da cui derivano, o azione intensiva, continuata: *amareggiare, corteggiare, favoleggiare, indietriggiare, noleggiare, occhieggiare*. | V. anche *-izzare*.

-ficare [lat. *-fica#re*, equivalente, in verbi comp. denominali, a *fa(cere* ‘fare’) secondo elemento • In verbi per la maggior parte di origine latina, vale ‘fare’, ‘rendere’, ‘fabbricare’: *beneficare, dolcificare, panificare, pianificare, proliferare*.

-itare [lat. *-ita#re*, orig. con valore freq.] **suff.** derivativo • Forma verbi, taluni con valore iterativo, tratti da aggettivi o da verbi: *abilitare, facilitare, nobilitare, seguire*.

-izzare [variante latinizzata del suff. applicato a v. in origine di provenienza gr. (*-ízein* con valore di ‘agire in un certo modo’), popolarmente reso con *-eggiare*] **suff.** • Forma verbi analoghi per formazione, e in taluni casi anche per significato, a quelli in *-eggiare*, indicanti attuazione, riduzione o imitazione: *agonizzare, gargarizzare, nazionalizzare, socializzare, italianizzare*.

¹¹⁶ Cal fer notar que Cottez (1989) no inclou *-iser* al *Dictionnaire des structures du vocabulaire savant. Éléments et modèles de formation*, mentre que sí que hi té entrada *-fier*.

Les entrades del Zingarelli no s'ajusten a la descripció lingüística dels sufixos verbalitzadors de l'italià. En primer lloc, trobem un tractament divers quant al tipus d'element (que no s'explica a la introducció), i així, s'atorguen tres etiquetes diferents: sufix (per a *-eggiare* i *-izzare*), sufix derivatiu (per a *-itare*) i segon element (per a *-ficare*). En segon lloc, no s'expliquen convenientment les bases que cadascun d'ells selecciona: per exemple, del sufix *-eggiare* es diu que s'adjunta a noms, adjectius i adverbis, però no s'indica que l'adjunció a adverbis és, com en català i en castellà, molt estranya i gens productiva actualment. D'altra banda, es remet a *-izzare* (però no inversament), que si bé estan relacionats etimològicament, sincrònicament no presenten punts de contacte. En tercer lloc, el significat que es dona de cadascun dels sufixos no és adequat (exceptuant el cas de *-ficare*):

- a) *-eggiare* no presenta una definició pròpiament dita, sinó que es diu que els verbs formats amb aquest sufix indiquen una manifestació de la base de la qual deriven, o bé una acció intensiva i continuada;
- b) a *-itare*¹¹⁷ se li atorga un valor iteratiu;
- c) no s'indica la capacitat causativa del sufix *-izzare*, sinó que es diu que es construeixen verbs que indiquen actuació, reducció o imitació.

Per a l'anglès, disposem dels estudis d'Alsina i DeCesaris (1998) i DeCesaris (1998). En aquest darrer treball, DeCesaris fa una revisió de la representació dels afixos anglesos en els diccionaris següents:¹¹⁸ *Webster's Third International Dictionary* (1961), considerat com el diccionari sincrònic més complet de la llengua anglesa, *The Random House International Dictionary of the English Language* (2a. edició, 1987) i *The American Heritage Dictionary of the English Language* (3a. edició, 1992), i en destaca les inconsistències del tractament que reben els afixos als diccionaris. Aquí ens centrarem, però, en dues obres

¹¹⁷ Val a dir que Dardano (1978) no considera *-itare* com un sufix verbalitzador propi de l'italià, sinó que tracta casos com *facile* → *facilitare* o *nobile* → *nobilitare* com a casos de base modificada.

¹¹⁸ De fet, DeCesaris no només analitza les entrades dels prefixos i sufixos anglesos, sinó també les dels formants neoclàssics, les de preposicions o adverbis que poden funcionar com sufixos o prefixos (*out-*, *-less*), i els formants que s'usen per formar neologismes, però que encara no els corresponen morfemes, com *-aholic*.

d'orientació eminentment didàctica, destinades especialment a usuaris aprenents d'anglès, que estan dedicades explícitament als afixos anglesos: Sinclair (1991) i Urdang, Humez i Zettler (1982).

Sinclair (1991) és un dels resultats del projecte Cobuild¹¹⁹ dedicat a la formació de paraules. Sinclair (1991: vi), a la introducció, exposa quins són els propòsits i els beneficis d'aquesta obra:

This book is intended to help you increase your vocabulary by describing the patterns involved in building words. [...] Once you have learnt the main uses and meanings of a number of prefixes and suffixes, you will be able to recognize and understand a lot more words, even if you have never seen them before. By looking at how the word is used, and adding the meaning of the prefix or suffix to the meaning of the original word, you can work out the meaning of the whole word. Where the use of the prefix or suffix is productive, you will also be able to make up words which you have never seen before.

En aquesta intenció subjau clarament la noció de competència lingüística: un parlant competent serà capaç de diferenciar les diferents “parts” de què consta una paraula complexa i en podrà fer una abstracció que li permetrà deduir-ne el seu significat. El problema, que no es pot resoldre fàcilment, rau en les paraules complexes que no tenen, per algun motiu un significat composicional (evolució històrica, significats metafòrics, etc.). En qualsevol cas, és un exemple evident de la utilitat de conèixer el funcionament dels afixos d'una llengua.

Si mirem les entrades dels sufixos *-ify* i *-ize*, ens adonem, però, que no hi ha tota la informació necessària per a un aprenent d'anglès: per exemple, tot i que s'insisteix a la introducció de la necessitat d'indicar la productivitat dels afixos, aquesta informació no apareix en el cas dels sufixos verbalitzadors, cosa que seria especialment útil en el cas del sufix *-ize*, molt productiu en anglès, en detriment del sufix patrimonial *-en*, però també del sufix *-ify*, del qual, d'altra banda, tampoc no se n'indica el caràcter culte, que restringeix la selecció de les bases, i per tant, la seva productivitat:

¹¹⁹ Vegeu Sinclair (1988).

- (00) **-ify** occurs in verbs that describe the process by which a state, quality, or condition is brought about. For example, if one thing ‘dignifies’ another, it makes it seem more impressive; if you ‘beautify’ something, you make it look more beautiful.

El sufix *-ize*, en canvi, presenta la informació disposada en dues accepcions diferenciades en funció del significat:

- (153) **-ize**

1 Actions

-ize combines with nouns to form verbs. Verbs formed in this way refer to actions that involve or are related to the original noun. For example, if you ‘apologize’ to someone, you give them an apology and tell them you are sorry for something you have done or said; if you ‘sympathize’ with someone, you have sympathy for them and share their feelings, often when they have had some misfortune.

2 Bringing about a state or condition

-ize also combines with nouns and adjectives that refer to a state or condition in order to form verbs. Verbs formed in this way describe the process by which the state or condition mentioned is brought about. For example, if someone ‘terrorizes’ you, they make you feel terror by threatening you in some way; if you ‘tenderize’ meat, you make it more tender by preparing it in a particular way.

En aquest cas, seria especialment interessant i útil indicar la productivitat, ja que, de fet, és la segona accepció la que actualment entra en joc en les noves derivacions verbals, mentre que en la primera es recullen verbs que no tenen el significat causatiu prototípic d’aquest sufix, sinó que s’hi recullen verbs construïts de significat no composicional (i per aquest motiu, la definició és molt vaga). A més, si la intenció d’aquesta obra és, com s’indica a la introducció, ajudar a l’aprenent a deduir el significat d’una paraula a partir del reconeixement de la base i de l’addició de l’afix, la informació que es proporciona a la primera accepció no és suficient, sinó que pot portar a errors d’interpretació per part de l’usuari.

D’altra banda, l’obra d’Urdang, Humez i Zettler (1982) vol ser un llibre recopilatori de sufixos i altres elements que apareixen en posició final de paraula. Aquesta obra té la voluntat de

cobrir exhaustivament tots els aspectes pertinents per als sufixos: origen, ús, significat, funcions, al·lomorfs, etc. Sobre els sufixos *-ize* i *-ify* donen la següent informació:

(154) **-fy** A verb-forming word-final element, derived through French *-fi(er)* from Latin *-fic(are)*, a combining form of the verb *fac(ere)* 'to do, make', used in two related senses:

1. 'To form into or make into something' specified by the joining root: *casefy*, *liquefy*, *mummify*.
2. 'To make similar to, to give the attributes of something' indicated by the first root: *yankeefy*, *calcify*, *Frenchify*. Also **-ify**. The first form follows initial roots ending in a vowel; the second, historically the same as the first with the addition in latin times of the infix *-i-*, is used when initial roots end in a consonant or, sometimes, *-y* (*person* / *personify*; *mummy* / *mummify*). Thus, the adjective *rare* becomes *rarefy*. But the influence of the other form has also permitted the creation of *rarify* and *casify*, making the *-fy* form becomes rare.

-ize A highly productive and still active verb-forming word-final element, derived through Middle English *-is(en)*, Old French *-is(er)*, and Late Latin *-iz(a#re)* from Greek *-iz(ein)*, added chiefly to adjectives and some nouns to form several kinds of combination:

1. 'To act upon, treat, make or affect': *americanize*, *theorize*.
2. 'To engage in an activity' specified by the combining root: *botanize*.
3. 'To give support or, usu., to spread a doctrine' specified by the combining root: *democratize*, *Sudaize*.

-lyze A verb-forming word-final element, derived from Greek *ly(sis)* 'a loosening, breaking down' (from the verb *ly(ein)* 'to loosen') and **-(i)ze**, used chiefly in scientific terminology to mean 'to produce *lysis*, decomposition, or destruction' as specified by the combining root: *catalyze*, *hydrolyze*, *analyze*.

Tot i que la intenció és ser exhaustiu quant a la informació que es proporciona de cada sufix, el resultat és, tanmateix, sistemàtic. Així, per exemple, es dóna molta rellevància a l'evolució històrica, però no s'expliquen les conseqüències que té en l'anglès actual, i s'hi indiquen, sobretot, els canvis ortogràfics. D'altra banda, no s'especifiquen les bases que pren cada

sufix, i si es fa, és massa general, com succeeix amb el sufix *-ize*, del qual es diu que s'afegeix a "adjectives and *some nouns*".

Malgrat que els diccionaris que incorporen els afixos assumeixen la importància i utilitat que té una descripció lexicogràfica adequada d'aquestes peces, l'observació del tractament que reben els sufixos verbalitzadors ens porta a concloure que és altament desigual i asistemàtica, fins i tot en l'interior d'un mateix diccionari, tal com queda reflectit a la taula següent (on no tenim ara en compte l'adequació de la informació proporcionada):

(155) Taula comparativa

		informació sobre el sufix			informació sobre les bases	
		<i>cat. gram.</i>	<i>significat</i>	<i>productivitat</i>	<i>cat. gram.</i>	<i>modificacions ortogràfiques</i>
Grand Robert	<i>-ifier</i>	suffixe	✓	✓	✓	✓
	<i>-iser</i>	suffixe savant	✓	✓	✓	✓
Zingarelli	<i>-eggiare</i>	suffisso	✓		✓	
	<i>-ficare</i>	secondo elemento	✓			
	<i>-itare</i>	suffisso derivativo	✓		✓	
	<i>-izzare</i>	suffisso	✓			
Sinclair	<i>-ify</i>		✓			
	<i>-ize</i>		✓		✓	
Urdang et al.	<i>-fy</i>	combining form	✓			
	<i>-ize</i>	word-final element	✓	✓	✓	✓

Tot i la voluntat, doncs, més o menys explícita de representar adequadament els sufixos verbalitzadors als diccionaris, no hi trobem la coherència desitjable. Se n'indiquen sovint l'etimologia i els canvis (orto)gràfics o accentuals que suposa en el mot construït. En canvi, la definició és poc consistent i sovint contradictòria amb l'exemplificació que se'n proporciona, i tampoc no s'indica adequadament la productivitat de cada sufix. Aquestes asistematicitats fan

que cap de les representacions presentades pels diccionaris en cap de les llengües analitzades puguin ser considerades totalment satisfactòries.

5.1.1.1. Problemes d'identificació i lematització dels afixos

Un dels problemes més importants en morfologia i al qual s'ha dedicat força atenció és determinar quina és la forma d'un afix. Com diu Scalise (1998: 59):

Determinare la forma di un affisso è cruciale perché solo allora sapremo che forma ha la base e solo allora quindi si potrà considerare il tipo di rapporto grammaticale che c'è tra base ed affisso.

Els problemes que se susciten poden anar en dues direccions: d'una banda, hi ha problemes de variació formal (al·lomorfa) que compliquen l'establiment formal de l'afix, com pot ocórrer amb el sufix *-or* a *guanyador*, *redactor*, *divisor*, *confessor*. De l'altra, la delimitació dels afixos també pot veure's complicada per motius d'índole semàntica, com s'evidencia amb els substantius derivats construïts amb el sufix *-ada* en català.¹²⁰

Com també afirma Scalise més endavant, aquest problema particular de la morfologia incideix de manera directa en la representació lexicogràfica dels afixos, on aquestes vacil·lacions d'identificació del morfema s'evidencien a l'hora d'establir-ne el lema, però també a l'hora d'atorgar-los una categoria, i fins i tot, proporcionar-ne el significat de manera sintètica i precisa.

Com hem vist en l'apartat precedent, els diccionaris oscil·len a l'hora de lematitzar els sufixos equivalents d'*-ificar* i d'*-itzar*, i sovint, apareixen lematitzats sense la *-i-* inicial. En el cas del sufix *-ificar*, aquesta forma s'explica, possiblement, per la voluntat de mantenir al màxim possible la forma original de l'element llatí *-ficare*. Aquesta opció essencialment etimològica explica també la vacil·lació manifesta a l'hora d'atorgar-li una categoria: va de *sufix* a *segon element*, passant també per *element final verbalitzador*. Hem explicat abastament l'origen del sufix *-ificar* en català (Bernal 1997: § 3.3.2), i creiem que és aplicable, si més no a la resta de llengües romàniques.¹²¹ Així, en la revisió que hem dut a terme dels diversos

¹²⁰ Vegeu-ne una anàlisi a Cabré, DeCesaris et al. (en premsa).

¹²¹ De fet, ja Brunot (1965: 212) adverteix per al francès que '*fier* est devenu véritable suffixe: *amplifier, bêtifier, bonifier, codifier, momifier, barbifier*.'

diccionaris, trobem dos tipus de motius que determinen el lema: posicions que es basen en l'etimologia (*-ficare*, *-fier*, *-fy*), o bé posicions que també atenen a la forma (*-lyze*).

En italià, per exemple, sostenir que la forma del sufix és *-ficare* significa que davant de formes com *panificare* o *dolcificare*, la *-i-* pot identificar-se amb el morfema de plural, i aquest fet és problemàtic, ja que s'assumeix, per norma general, que la flexió és perifèrica dins l'estructura de la paraula complexa (Varela 1990: 70-71). També es pot adduir que els parlants desconeixen l'etimologia i en canvi, reconeixen *-ificare* i no *-ficare* com a sufix. Així doncs, sembla molt més adequat que el lema inclogui aquesta *-i-* que, sincrònicament no és lícit d'atribuir a la base, i, en tot cas, explicar-ne l'evolució a l'apartat corresponent d'etimologia.¹²²

En anglès, mantenir la forma *-fy* obliga a Urdang et al. (1982) a haver d'explicar una altra forma on apareix "the infix *-i-*". En aquesta mateixa obra, la grafia anglesa del sufix *-ize* en verbs com *analyze* o *catalyze* porta a afegir una altra entrada per a la forma *-lyze*, independent d'*-ize* tot i la relació etimològica evident que tenen entre si. Cap parlant d'anglès pot reconèixer *cata-* o *ana-* com una base. Altrament, es tracta de verbs complexos que no tenen un significat composicional, però això no justifica, al nostre entendre, afegir-lo com a entrada.

Així doncs, creiem que, des d'un punt de vista sincrònic, la identitat i la lematització posterior d'aquests sufixos ha d'incloure aquesta *-i-*; altrament, es creen conflictes morfològics i interpretatius.

5.1.2. Els afixos als diccionaris teòrics

¹²² Cal deixar constància, però, que altres diccionaris, com el recent *Grande dizionario italiano dell'uso*, dirigit per De Mauro (1999), resolen satisfactòriament aquest problema, i lematitzen el sufix amb la *-i-* incorporada: *-ificare*.

La denominació de diccionari teòric no és encara una denominació establerta. Lorente (1996b) explica com al costat d'aquests diccionaris no comercials, apareixen indistintament els adjectius *teòric*, *formal*, *descriptiu* o *prototip*. Si bé descriuen realitats diferents, no s'exclouen mútuament, sinó que estan relacionats. Així, per *diccionari teòric* s'entén normalment aquell diccionari que segueix els plantejaments de la lexicografia teòrica, s'inscriu en un model lingüístic teòric particular, i resta al marge de les necessitats immediates de la lexicografia pràctica. Els *diccionaris formals* presenten les dades per mitjà de codis, que poden arribar a ser molt complexos, però alhora, són molt sistemàtics, i sovint, aquesta codificació ve donada també per l'adopció d'un model teòric determinat. Els diccionaris que tenen l'objectiu de reflectir el lèxic real d'una llengua reben el nom de *diccionaris descriptius*, allunyats de la norma. Finalment, els *diccionaris prototip* són diccionaris parcials, que serveixen de models per validar l'eficàcia d'un producte qualsevol, abans de la seva elaboració completa. El seu objectiu primordial és descriure amb rigor un aspecte concret del lèxic d'una llengua i oferir pautes per a la renovació d'algun element de l'estructura dels diccionaris, i es caracteritzen per estar adreçats a usuaris especialitzats en lingüística.

Així doncs, els diccionaris teòrics es conceben com a diccionaris descriptius, en el sentit que pretenen presentar totes les possibilitats semàntiques, morfològiques i gramaticals d'una unitat lèxica en diversitat de contextos, i intenten exposar també la multiplicitat de relacions que un mot estableix amb altres formes del lèxic. Per bé que, en general, són diccionaris selectius quant a la macroestructura i als lemes que seleccionen, o quant a la microestructura, donant informació molt concreta, són tanmateix exhaustius quant a l'aspecte del lèxic que tracten, ja que és presentat de manera completa, sense reduccions ni prioritacions. El projecte, sens dubte més ambiciós quant a la cobertura de la informació i més complet quant a la descripció, és l'obra de Mel'cuk (1984-1992): el *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain* (DEC)¹²³.

¹²³ El DEC està concebut com una part integrant de la descripció teòrica del francès, seguint la teoria lingüística de "Sens-Texte" (TST), que proporciona l'eina de conceptualització i aporta el formalisme que estableix i redueix les variacions interpretatives. La TST té com a objectiu principal dur a terme una descripció formal i exhaustiva de la sinonímia de frases. Amb aquesta finalitat, el model està organitzat en sis components principals que produeixen cada frase de manera específica: semàntic, sintaxi profunda, sintaxi superficial, morfologia profunda, morfologia superficial i fonologia. El DEC constitueix, sens dubte, la descripció més completa i

exhaustiva que s'ha dut a terme fins ara, però presenta l'inconvenient de presentar una formalització molt complexa que el fa inaccessible als usuaris no familiaritzats amb la TST.

La majoria de diccionaris teòrics s'ha centrat primerament en la descripció dels verbs, fet que no ha de sorprendre si es té en compte que es tracta de les peces predicatives que són el nucli del funcionament sintàctic i semàntic de l'oració. La preocupació per la representació d'aquestes peces ha portat diferents estudiosos a oferir diccionaris prototip que en descriuen diversos aspectes sintacticosemàntics, com són el *Dictionnaire sémantique et syntaxique des verbes français* (DSSVF) de Lewicka i Bogacki (1983), l'*English Speech Act Verbs* (ESAV) de Wierzbicka (1987) o el *Prototipus de diccionari argumental de verbs catalans* (PDAVC) de Lorente (1994).¹²⁴

En la línia d'aquests darrers diccionaris, han aparegut al mercat diccionaris centrats només en la complementació dels verbs, que són el producte d'estudis aprofundits i detallats dels patrons sintàctics en què poden aparèixer aquestes peces lèxiques, i alguns d'ells, també inclouen un tractament de les relacions semàntiques que es formen entre els diversos verbs. Aquests diccionaris estan destinats a usuaris amb coneixements avançats d'una llengua i complementen els diccionaris generals. Evidentment, la codificació que presenten és molt més senzilla i amable que no pas els diccionaris anteriorment esmentats. En aquest sentit, destaca *The BBI Dictionary of English Word Combinations* (BBI) de Benson, Benson i Ilson (1997), per a aprenents d'anglès, que té l'objectiu d'ajudar a trobar les col·locacions d'un verb, en el sentit de la tendència que tenen dues o més unitats d'aparèixer juntes en el discurs (Mackin 1978)¹²⁵, de manera fàcil i ràpida. El BBI té un interès afegit pel fet que també contempla la sinonímia contextual, representant-la mitjançant comes (xxvi-xxxvii):

¹²⁴ Vegeu-ne les característiques principals de cadascun d'ells a Lorente (1996b). Cal fer esment també de l'estudi dels verbs de l'anglès realitzat per Faber i Mairal (1999), des del model lexematicofuncional de Martín Mingorance. L'objectiu final no és, però, construir un diccionari, sinó un banc de coneixement organitzat per dominis lèxics.

¹²⁵ Krishnamurthy (1997) atribueix a Firth (1957) l'encunyació del terme *col·locació*: "You shall know a word by the company it keeps."

When collocations are listed in a string, a comma separates synonyms or near synonyms. Members of the collocational string are listed in alphabetical order. The entry for **advice** gives *to give, offer ~*. This string represents the synonymous collocations *to give advice* and *to offer advice*.

A semicolon separates non-synonymous collocations that are presented in a string. The entry for **answerable** has *~ for; to*. This string represents the non-synonymous collocations *answerable for* and *answerable to*.

Recentment, per al català també ha aparegut un diccionari comercial dedicat exclusivament a la complementació verbal: el *Diccionari d'ús dels verbs catalans* de Ginebra i Montserrat (1999), que si bé pretén també cobrir el buit present als diccionaris de llengua generals, és un diccionari selectiu quant a la nomenclatura, i per tant no inclou tots els verbs. Així, s'exclouen, per exemple, “bona part dels verbs intransitius absoluts”, malgrat que com a predicats també presentin restriccions seleccionals quant al subjecte o altres tipus tipus de complements que no siguin, òbviament, el complement directe tradicional. De manera tangencial, aquesta obra també tracta la sinonímia, si bé sembla que el motiu principal per recórrer-hi ha estat l'espai (pàgina 19):

Cal tenir també en compte que el fet que un verb sigui definit per mitjà d'un sinònim no implica que el verb definit i el definidor admetin com a règim els mateixos complements. En aquests casos de definició per sinònim generalment no s'indica la subentrada del sinònim a la qual correspondria enviar.

Tanmateix, en molts casos no es tracta de verbs sinònims, tal com els considerem en aquest treball, sinó que es pot tractar de tres casos diferents:

- a) variants gràfiques: *trabocar = trabucar, xerrar = xarrar*;
- b) variants dialectals: *vetlar = vetllar, agarrar = agafar*;
- c) variants morfològiques: *embrutar = embrutir, tiranejar = tiranitzar*.

Aquest darrer punt és, al nostre entendre, el més problemàtic, que podria millorar-se amb l'aportació dels resultats d'aquest treball, en el qual demostrarem que les diferències morfològiques no són gratuïtes, sinó que responen a diferències semàntiques i/o sintàctiques.

L'única proposta de prototip de diccionari que respon a un estudi lingüístic aprofundit i que pretén incorporar els afixos al diccionari és el de Martín (1996), que proposa un diccionari derivatiu de l'espanyol (DDE), exemplificat en l'anàlisi dels verbs derivats en castellà amb el prefix *re-* que compleixen el principi de composicionalitat del significat. Martín no se situa en un model teòric concret, sinó que el treball s'inscriu en el marc de la morfologia lèxica en la seva versió dèbil, i assumeix, per tant, l'existència d'un component morfològic dins el component lèxic de la gramàtica on es produeixen els processos de formació de paraules (derivació i composició), autònom dels altres components.

La proposta lexicogràfica de Martín s'adreça a usuaris no especialistes, per la qual cosa intenta que el metallenguatge utilitzat sigui clar i fàcilment comprensible amb la finalitat que l'usuari pugui utilitzar tota la informació morfològica que es recull al diccionari. D'aquesta manera, a partir de l'anàlisi realitzada, proposa la següent representació lexicogràfica del prefix *re-*:

(156) Entrada lexicogràfica de *re-*

re- Prefijo con dos valores:

1. Indica la repetición de:

1.1. un estado anterior: *realojar, reconquistar, reimplantar, reincorporar*;

1.2. una acción, en este último caso con:

1.2.1. modificación de objeto o estado: *reconvertir, reenviar, rehabilitar, reprivatizar*;

1.2.2. creación de un nuevo objeto o estado: *reconstruir, reencuadernar, reformular, renacer*.

2. Indica la intensidad de la acción con:

2.1. perfeccionamiento de la acción: *recalentar, recortar, rehumedecer, repeinar*;

2.2. reiteración insistente de la acción: *rebrincar, regruñir, remover, repasar*.

✧ En los valores de 1, *re-* puede unirse a verbos transitivos e inacusativos cuyo significado contiene un punto final (es decir, con aspecto perfectivo o télico) y cuyo objeto está afectado por la acción. En los valores de 2, *re-* se une a verbos que no incluyen un punto final en su significado (es decir, verbos imperfectivos o atélicos), a adjetivos y a adverbios: *resucio, rebueno, rebien, remal*.

L'entrada per al prefix *re-* és, doncs, exhaustiva quant a la descripció de la modificació semàntica que fa en les bases que selecciona, però no queden recollides satisfactòriament les restriccions morfofonològiques, argumentals o aspectuals, que aquest prefix imposa a les bases.

A partir de l'entrada del prefix *re-*, les entrades verbals s'organitzen de la següent manera:

(157) Estructura de les entrades del DDE

lema categoría **número-acepción** *acotaciones-de-uso* [*ejemplo abstracto*]

Definición: *ejemplo-s concreto-s*. (■ ■ catálogo de palabras afines o remisión a un catálogo de palabras afines) (▶ lista de derivados).

número-acepción *acotaciones-de-uso* [*ejemplo abstracto*] Definición: *ejemplo-s concreto-s*. (■ ■ catálogo de palabras afines o remisión a un catálogo de palabras afines) (▶ lista de derivados).

⊛ Comentario gramatical: flexión irregular, construcción sintáctica, valor de algún pronombre, etc.

Entre claudàtors apareix el que Martín anomena *exemple abstracte*, que no és més que la formulació de l'estructura argumental del verb que es defineix. Els arguments apareixen sempre sota l'ordre següent: en primer lloc, l'argument extern que precedeix el verb, seguit de l'argument intern, i en cas que n'hi hagi, altres arguments regits, sense tenir en compte els adjunts, per la impossibilitat de llistar-los tots.¹²⁶ Així aconseguim que, donada l'entrada base de la derivació, en el verb construït per prefixació es consignin només l'estructura morfològica: així, una entrada com *reavivar*, es presenta de la següent manera:

(158) **reavivar** v <re 1.2.1 + avivar>: *El incremento de reclusos en Valdemoro reaviva las quejas*. (▶ reavivación).

¹²⁶ Martín (1996: 330-333) representa els arguments per les següents categories semàntiques: *persona* (que es poden constituir com a agents d'una acció, experimentadors o temes), *màquina* (mecanismes que poden realitzar una acció per ells mateixos, i que poden ser agents de l'acció), *instrument* (mecanismes utilitzats per un agent per realitzar una acció), *animal*, *objete* (categoria reservada per a les entitats comptables), *substància* (categoria que designa les entitats no comptables sense forma física), *cosa* (per a noms no materials; se subdivideix en *sentiment*, *acció* i *propietat* —per als noms deadjectivals—), *estat*, *qualitat*, *lloc* i *temps*.

Això obliga a haver de recórrer tant a l'entrada del prefix *re-* per saber de quina accepció es tracta, com també a l'entrada d'*avivar* per saber quines són les característiques sintacticosemàntiques del derivat:

- (159) **avivar** v [*pers, cosa — cosa / incoat-se / pas*] Hacer más viva, activa o intensa {una cosa}: *Sus palabras avivan mi deseo, pasión, dolor, inteligencia. La cocinera aviva el fuego, la llama. La discordia se aviva.* (■ activar 1) (▶ avivado -a, avivador -a, avivamiento, reavivar).

En la nostra opinió, tot i que la proposta de Martín aconsegueix presentar la informació sintàctica de manera sistemàtica, no deixa de ser, en el fons, una proposta tradicional, adreçada a un públic no especialista (tot i que s'usa terminologia específica de la lingüística, com *verb inacusatiu*, o *tèlic*, que els usuaris poden desconèixer), i que no explota totes les possibilitats que li proporciona l'anàlisi realitzada.

5.2. Proposta de representació lexicogràfica per als afixos

A partir de tot el que hem presentat fins ara, i en funció de l'anàlisi que hem dut a terme de les sèries derivatives coradicals, presentem una proposta de representació lexicogràfica per als afixos, exemplificada en els sufixos verbalitzadors del català. Aquesta proposta parteix de la base que ha de ser una proposta integradora, en el sentit que, d'una banda, reculli els estudis morfosintàctics aplicables a la lexicografia, i de l'altra, que faci patents les relacions semàntiques que s'estableixen entre els diversos verbs construïts, que són més complexes que no pas com apareixen actualment recollides als diccionaris tradicionals.

5.2.1. Aproximacions teòriques

En general, la problemàtica que suposa la representació lexicogràfica dels afixos no ha rebut un interès especial per part dels autors. D'una banda, des de la lexicografia, s'ha dit repetidament que els diccionaris que inclouen afixos no resolen satisfactòriament la seva representació, però no s'ha presentat cap solució concreta per millorar-la (Müller 1989). D'altra banda, des de la morfologia lèxica, en canvi, alguns autors han reflexionat sobre aquesta qüestió, i des d'una perspectiva essencialment teòrica han proposat quina mena d'informació haurien de contenir les entrades d'aquestes peces.

En aquest sentit, destaca la proposta de Corbin (1997), ja que el seu model lèxic està orientat a una descripció lexicogràfica explicativa i exhaustiva dels mots construïts, que s'ha de concretar en dues obres, en què la voluntat d'interrelacionar teoria lingüística i lexicografia s'evidencia: el *Dictionnaire dérivationnel du français* i el *Dictionnaire des formants de construction de mots en français*. Així, a partir de l'observació analítica prèvia de diferents diccionaris, i tenint en compte les característiques dels afixos, Corbin apunta vuit aspectes que hauria de contenir l'entrada lexicogràfica d'un afix:

- *Variants al·lomòrfiques*. Haurien d'aparèixer de manera sistemàtica i exhaustiva, així com també les condicions contextuais (fonològiques, morfològiques, etc.) d'aparició de cada variant.
- *Flexió*. Com les variants al·lomòrfiques, cal tractar les variants flexives (la formació de femení, per exemple), de manera sistemàtica i exhaustiva, i cal donar compte de les restriccions que regeixen la seva distribució.
- *Pronunciació* (transcripció fonètica).
- *Categoria dels afixos*. Corbin assenyala que als diccionaris francesos es manifesten clarament els dubtes que tenen els lexicògrafs a l'hora d'atribuir una categoria a un afix: «élément» (*Robert méthodique*), «particule» (*Le petit Robert*, 1986), «suffixe»,

que al *Dictionnaire général pour la maîtrise de la langue française, la culture classique et contemporaine*, tant es refereix als sufixos pròpiament dits com als formants cultes sufixats, mentre que els formants cultes prefixats són etiquetats de «préfixes», «mots grecs» o «mots latins». Cal fer-ne un tractament homogeni i coherent.

- *Història*. Sota aquest epígraf, Corbin es refereix als canvis eventuals de les propietats dels afixos amb el pas del temps (en la lexicografia francesa, l'únic diccionari que hi dedica espai és el *Trésor de la langue française*), però també a l'etimologia. Corbin defensa que aquestes informacions són molt útils (per als usuaris especialistes) en tres casos:
 - per distingir d'entre els mots formats aparentment amb una sola forma afixal, els que efectivament són construïts dels que no ho són;¹²⁷
 - per confirmar la distinció entre afixos homòfons;
 - per explicar el comportament homogeni de dues formes afixals diferents.

- *Significat*. La informació que donen els diccionaris sobre el significat dels afixos és molt deficient: normalment, la glossa no és adequada per a tots els exemples que se citen (o és massa general, o és massa particular); si es defineix amb una unitat lèxica, també hi ha problemes: per exemple, el GDLC defineix el prefix *co-* com “ensems amb”, però no és adequat per a mots com *coacció* o *concentrar*. Corbin proposa que les informacions sobre el significat apareguin de forma jerarquizada:
 - la instrucció semàntica de l'afix;
 - l'especificitat d'aquesta instrucció en relació amb altres afixos propers;
 - la manera en què la instrucció de l'afix es modula en funció dels diferents tipus semàntics de les bases a les quals s'adjunta l'afix.

¹²⁷ Aquesta afirmació està basada en la distinció entre mots contruïts vs. mots complexos no construïts.

- *Categoria lèxica de les bases i dels mots construïts.* Per comprendre el funcionament d'un afix és essencial:
 - indicar-ne les categories (la categoria de la base pot no ser “visible” dins la forma d'un mot);
 - en cas que existeixin diferents relacions categorials entre bases i mots construïts pel mateix afix, cal explicitar el lligam entre cada relació i el significat instruccional de l'afix (per exemple, el prefix *a-* adjuntat a noms, adjectius i verbs).

- *Restriccions de les bases.* La informació sobre les restriccions que les bases han de satisfer perquè un afix s'hi pugui adjuntar és la més absent als diccionaris, ja que sovint aquestes imposicions de l'afix s'han interpretat tradicionalment en termes d'arbitrarietat i irregularitat. A més de les restriccions categorials i semàntiques, cal tenir en compte:
 - restriccions fonològiques (per exemple, el sufix *-al* del francès provoca la posteriorització d'una vocal anterior: *fleur* > *floral*, *professeur* > *professoral*);
 - restriccions estructurals i seqüencials (per exemple, el sufix *-ment* no es pot aplicar als verbs construïts prèviament amb el sufix *-itzar*);
 - restriccions etimològiques (per exemple, el sufix *-ificar* només s'adjunta a bases d'origen llatí).

Així mateix, Prc@ic@ (1999) elabora una proposta basant-se en el que anomena “proprietats distintives dels afixos”, i conclou que una entrada afixal ideal hauria de contenir la informació següent:

- ortografia de l'afix, indicant els canvis gràfics que causa a la base;
- pronunciació, que com a mínim hauria d'indicar la indicació de tonicitat o neutralitat de l'afix;
- tipus de bases i tipus de resultats que s'obtenen amb l'afix;
- distincions de significat;

- definicions, en el sentit de formulacions del(s) significat(s), que han de ser concises i equilibrades entre la generalització i l'especificitat;
- referències creuades, de manera que afixos similars en significat es remetin entre si (per exemple, el prefix *dis-* hauria de contenir una crida als prefixos també negatius *un-*, *in-*, *a-* i *non-*);
- etiquetes d'ús;
- productivitat;
- exemples;
- terminologia, que per a Prc@ic@ significa distingir amb claredat prefixos, sufixos i "combining forms".

Com es pot observar, les dues propostes parteixen de pressupòsits diferents. Així, Corbin proposa una representació ideal dels afixos per a un diccionari teòric, mentre que Prc@ic@ s'orienta clarament cap a una millora pràctica dels diccionaris tradicionals, però presenten també punts de contacte: les dues propostes coincideixen en cinc aspectes, que es podrien considerar com la informació mínima que una representació lexicogràfica d'un afix hauria de tenir: la pronunciació, la categoria de l'afix i la categoria de les bases que selecciona, el significat general de l'afix, i la indicació d'altres afixos propers en significat.

També Müller (1989: 879), des del punt de vista de la lexicografia, es fa ressò de la problemàtica que suposa la representació lexicogràfica dels afixos, i apunta els aspectes que s'haurien de contemplar en les entrades afixals:

Wortbildungsartikel sollten nicht nur semantisch ausreichend erklärt und bei verschiedenen Gebrauchsweisen entsprechend differenziert werden, sie sollten auch erkennen lassen, mit welchen Basiswörtern (in bezug auf die Wortart, in inhaltlicher und/oder grammatischer Hinsicht und in bezug auf fremdsprachige oder indigene Basis) sie kombiniert werden können, welche eventuellen Veränderungen bei der Bildung eines Wortes zusätzlich entstehen können [...] und welche Restriktionen bestehen.

L'aportació de Müller rau en l'èmfasi que dóna a la importància d'assenyalar les característiques de les bases seleccionades per cada afix, no només al nivell de la categoria de

la base, com ja assenyalaven Corbin i Proc@ic@, sinó també al tipus de paraula i a les possibles diferències que es poden donar en el comportament entre les bases patrimonials i manllevades.

5.2.2. Una proposta integradora: el Diccionari de sufixos verbalitzadors del català

El *Diccionari de sufixos verbalitzadors del català* (DSVC) neix amb la voluntat de cobrir el buit lexicogràfic que hem evidenciat per als sufixos verbalitzadors. Malgrat el títol exclusiu de sufixos, hem incorporat també, com comentarem més endavant, el que ha constituït el nostre objecte d'estudi: els verbs coradicals de les sèries derivatives i les RCM que els construeixen. Com a prototip de diccionari creiem que complementa el panorama d'aquest tipus de diccionaris en ser una proposta que té en compte els sufixos, els processos de formació de paraules i les relacions semàntiques. Com diu Lorente (1996b: 352):

Si prenem en consideració la funció descriptiva dels prototips de diccionari, podem preveure que la màxima expressió d'un prototip general hauria de contenir tota mena d'unitats lèxiques. Per això, al marge dels lemes i de les unitats lèxiques d'extensió igual o superior al mot, els prototips haurien de poder incloure com a unitats lèxiques les unitats més petites que intervenen en el procés de creació lèxica: lexemes, arrels, formes lèxiques de base, afixos, formants cultes, etc.

El DSVC s'adreça a especialistes en lingüística i/o lexicografia, i s'inscriu en el model lingüístic de Corbin, del qual n'assumim les línies generals apuntades a § 5.2.1 per a la representació lexicogràfica. Això no obstant, com veurem tot seguit, la nostra proposta presenta algunes diferències, que vénen donades, en part, per la raó que tant la proposta de Corbin com les de Proc@ic@ (1999), Müller (1989) o Rettig (1987), etc., es queden en el pla de la reflexió teòrica, mentre que el DSVC es materialitza en un producte concret, i aquest fet obliga, per tant, a prendre decisions quant a la viabilitat real, que poden obligar a modificar algunes idees inicials.

Partim de la base que el model de Corbin, com a model generatiu lexicalista, dóna molta importància a les RCM, fet que, com ja hem comentat a § 2.5, constitueix un problema, ja que comporta, inel·ludiblement, una sobregeneració de mots construïts. Tanmateix, prenent la formalització de les RCM, exemplificada a (160) amb la regla de construcció de verbs

Cadascun dels mòduls representats a l'esquema conté la informació mínima i necessària, presentada de manera sistemàtica. Així, el mòdul d'operadors morfològics conté la informació provinent de la formalització de cada entrada lèxica, així com també hem inclòs la llista de verbs construïts analitzats en aquest treball amb cada operador. D'aquesta manera, apareix tota la informació associada a cada sufix, com a reflex directe de la informació de l'entrada lèxica del component lèxic, de manera que queden coberts tots els aspectes que caracteritzen cada sufix verbalitzador del català, en els termes següents:

- informació etimològica;
- representació fonològica subjacent;
- informació morfològica, on s'indiquen les possibilitats combinatòries i restriccions seleccionals de cada sufix quant a les bases;
- caracterització sintàctica, a través de la representació de l'estructura argumental que reben els verbs derivats;
- informació semàntica, indicant el significat bàsic del sufix en relació amb la RCM a què està associat, de manera que s'aconsegueix també establir la relació amb els afixos propers;
- productivitat del sufix;
- llista de verbs construïts amb entrada al DSVC.

No hem inclòs un apartat dedicat a les variants al·lomòrfiques per tal com els sufixos verbalitzadors del català no en presenten, sense que això vulgui significar que no sigui una informació que no s'hagi de tenir en compte, però que en el nostre cas no és pertinent. De la mateixa manera, no incloem un apartat especial per a l'ortografia com apunten Corbin i Prc@ic@ per tal com en català, i particularment en els verbs que constitueixen el DSVC, l'ortografia és en si el lema mateix. Els canvis gràfics ulteriors que es donen en flexionar els diferents temps verbals són, en tots els casos, regulars.

Per la seva banda, el mòdul de significat és la representació més propera a la formalització de la RCM, ja que conté la llista d'operadors morfològics i la paràfrasi de l'operació de construcció del significat, així com també els verbs que la RCM construeix i la seva estructura argumental.

Finalment, el mòdul de verbs construïts té una estructura més complexa, ja que a més de la informació relacionada amb els mòduls anteriors, presenta també les definicions i els exemples, però també les relacions semàntiques que s'estableixen en les sèries derivatives coradicals. Aquest darrer apartat pretén donar compte de les diferències i similituds que es donen en els diversos verbs que constitueixen una sèrie derivativa. Als capítols 3 i 4 hem vist com els diccionaris actuals són lluny de resoldre satisfactòriament les relacions de sinonímia, hiponímia i hiperonímia que existeixen en el lèxic d'una llengua. Com diu Bosque (1982: 119):

Finalmente, el diccionario no especifica en otros muchos casos esas informaciones contextuales, y proporciona falsas definiciones sinonímicas o bien definiciones hiperonímicas poco restringidas. [...] En todos los casos, la unidad léxica que se define está mucho más restringida que las que se proponen como sinónimas.

Així, trobem al mercat un gran nombre de diccionaris de sinònims (o de sinònims i antònims),¹²⁹ que assumeixen, almenys teòricament, que sempre és possible trobar un substitut per a qualsevol unitat lèxica. No obstant això, aquest tipus de producte exigeix als usuaris un coneixement de la pròpia llengua elevat i gran riquesa de vocabulari.¹³⁰ Com adverteixen Stave i Dostal (1959: 103), només en aquestes condicions poden ser una ajuda real per a la producció de textos:

¹²⁹ Per al català, Cabré i Lorente (1991) registren 8 diccionaris de sinònims d'un total de 252 diccionaris apareguts en el període comprès entre 1940 i 1988. L'aparició de tots ells es concentra entre els anys 1968 i 1987.

¹³⁰ Seco (1987: 45) considera que aquest problema és més general: "... diccionarios y gramáticas [,] juegan con una ventaja inicial y decisiva, la «competencia» del lector, que llena intuitivamente los vacíos del mensaje que le ofrecen."

Die Benutzung eines Synonymenbuches setzt Stilgefühl und einen reichen eigenen Wortschatz voraus. Nur dann kann es beim Schreiben wirkliche Hilfe leisten.

Aquesta exigència d'aquest tipus de diccionaris ve determinada per l'estructura que tenen aquests productes: es limiten a llistar mots de significat més o menys similar a la paraula definida, incloent, sovint, paraules que no són ni tan sols sinònims contextuais, sinó paraules relacionades semànticament, sense cap indicació de les condicions contextuais en què efectivament poden ser intercanviables.¹³¹ Els últims diccionaris de sinònims, elaborats amb el suport de la tecnologia informàtica, tampoc no milloren aquest aspecte.¹³²

Com assenyala Zgusta (1971: 261), és fàcil constatar en un diccionari que

Synonyms are, however, frequently indicated not as an addition to the definition, but alone in the definition.

Efectivament, com ja hem apuntat al capítol anterior, cal separar taxativament els sinònims lexicogràfics dels sinònims lèxics reals, i per tant, creiem que cal defugir les definicions sintètiques. D'aquests últims, hem vist com n'hi ha molt pocs, i en canvi, en els diccionaris proliferen en excés els sinònims lexicogràfics. Si un diccionari ha de reflectir la competència lèxica de la comunitat de parlants, la presència dels sinònims lexicogràfics ha de ser mínima i precisa, i ha de presentar de manera clara i inequívoca les condicions en què dues paraules són sinònimes.

L'única manera de representar eficaçment tota aquesta informació que acabem d'esmentar i de poder relacionar de manera efectiva els diversos elements és, doncs, recórrer a un suport divers del paper, que dificulta l'accés a la informació. Per aquest motiu, hem construït el

¹³¹ Com bé apunta Gutiérrez Cuadrado (1999: 89), “una abundante información de sinónimos, sin más explicaciones, puede producir más perjuicio que provecho para el usuario extranjero.” Tot i que se situa en la perspectiva de la lexicografia d'aprenentatge, és un problema perfectament extrapolable a la lexicografia general monolingüe.

¹³² Ens referim al projecte GEISA de Santana et al. (1997) que, si bé incorpora un sistema d'anàlisi de les entrades, tant a nivell de flexió, com a nivell de derivació (quant a les paraules

DSVC en forma d'hipertext, per tal com permet organitzar i consultar la informació de manera molt més àgil, aspecte que tractem amb més detall a l'apartat § 6.1.1.

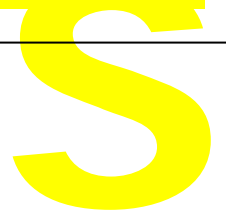
5.3. Recapitulació

En aquest capítol hem revisat el tractament que han rebut els afixos als diccionaris, i hem posat de manifest els problemes que suposa la informació que se'n dóna, que afecta tots els àmbits: el lema, la categoria gramatical, la definició i l'exemplificació. Així mateix, hem presentat la nostra proposta de tractament, que pretén superar aquestes inconsistències, al mateix temps que vol incorporar més informació i presentar-la per mitjà d'un sistema més eficaç, l'hipertext. Aquesta proposta es concreta en el DSVC, del qual presentem les característiques internes al capítol següent.

prefixades i als adverbis en *-ment*), no s'ofereix la informació necessària per a un diccionari de sinònims: les condicions d'intercanviabilitat.

Capítol 6

El *Diccionari de sufixos
verbalitzadors del català*

Capítol 6. *El Diccionari de sufixos verbalitzadors del català*

En aquest capítol exposem les característiques internes del *Diccionari de sufixos verbalitzadors del català* (DSVC) que s'adjunta en CD-Rom a la contracoberta interior del volum. Cal tenir en compte que es tracta d'un capítol de caràcter instrumental, orientat a explicar la informació continguda al DSVC, el procés de generació i les seves possibilitats de consulta.

Així, el capítol està organitzat en dos grans apartats: el primer està dedicat a l'elaboració del DSVC, entès com a producte lexicogràfic, del qual presentem les premisses que hi subjauen, així com també els procediments informàtics utilitzats per a la seva construcció. El segon apartat constitueix pròpiament el manual de consulta de l'usuari, per tal com hi expliquem els tipus de consulta possibles, i el contingut dels camps que constitueixen cada consulta.

El CD-Rom del DSVC és multiplataforma; per utilitzar-lo cal tenir un navegador d'Internet (Internet Explorer versió 4.0 o superior, o bé Netscape versió 4.0 o superior), i la resolució de la pantalla recomanada és de 800 × 600. Per iniciar la consulta del DSVC s'ha d'obrir des del navegador l'arxiu entrada.htm, que dóna accés al diccionari i a l'ajuda.¹³³

¹³³ En cas que no es disposi del plug-in per a Flash 4, es pot accedir directament al diccionari obrint l'arxiu dsvc.htm.

6.1. Elaboració del DSVC

6.1.1. Premisses del DSVC

Abans de presentar les particularitats del DSVC, exposem breument quins són els punts de partida que hem adoptat per a la seva elaboració. En primer lloc, és un diccionari de base morfològica d'orientació descriptiva. Aquesta premissa implica que no hem tingut en compte restriccions de tipus prescriptiu, i així, per exemple, hem recollit règims verbals introduïts per preposicions no “normatives”, que apareixen sistemàticament en els corpus consultats. En aquest sentit, hem pres tres decisions bàsiques:

- mantenir tots els verbs analitzats al treball, encara que no n'haguem documentat cap ocurrència, fet que s'indica al camp reservat a les notes explicatives;
- no incloure aquells verbs (o accepcions) que, tot i haver estat documentats, no es poden explicar com a productes de RCM, ni de metaforitzacions o lexicalitzacions posteriors, sinó que s'expliquen com a calcs d'altres llengües, com és el cas de *magrejar*, amb el significat de ‘tocar lascivament algú’;
- no incloure aquelles accepcions presents als diccionaris editats però no documentades als corpus textuais, com per exemple *falsejar la vista (o la cara) (a algú)*.

En segon lloc, com a diccionari prototip, és un diccionari selectiu i parcial quant a les entrades, ja que inclou 113 verbs, els sufixos verbalitzadors i les regles de construcció de mots. Al mateix temps, però, és exhaustiu quant a la informació que es proporciona de cada tipus d'entrada. En un segon pla, cal tenir en compte que la varietat dialectal descrita és la del català central, i en aquest sentit, alguna de les informacions que es proporcionen (com per exemple, la flexió verbal) és d'aquesta varietat. No obstant això, com explicarem més endavant, a l'hora de seleccionar exemples, no n'hem desestimat cap per motius de procedència diversa del català central.

Com ja ha estat assenyalat per Cabré et al. (1996), les limitacions de les consultes en els diccionaris tradicionals lineals han estat provades, així com també la duresa que suposa per als usuaris accedir a la informació. Per superar aquest problema i, donat que la nostra intenció no és només representar adequadament els sufixos, sinó també posar de relleu les relacions semàntiques que es donen entre alguns verbs que poden estar molt allunyats entre si en l'ordre alfabètic, hem optat per la construcció del DSVC com a hipertext, ja que permet una lectura no seqüencial àgil i eficient de les diverses entrades, és a dir, com un hiperdiccionari, segons la definició d'Abramson (1995: 10):

hyperdictionary: A relational and deductive database containing the words of a language or languages, together with an open-ended set of access and display methods so as to present at least their orthography, pronunciation, signification, part of speech, and use, their history, synonyms, homonyms, antonyms, derivation, relationships to one another, and any other aspect of the words that may be necessary for reference, teaching or study purposes. Additional information about language or languages, including grammar, morphology, semantics, pragmatics, machine tractable representations, etc., as well as relevant information concerning geography, names, literature, society, culture, history and so on, is not excluded from the database.

Els avantatges de l'hipertext són indiscutibles: és un sistema àgil i ràpid que permet interconnectar els diversos elements que constitueixen el DSVC. Com apunten Cabré i Rojo (1996: 417):

The Hypertext organizes and transmits knowledge in a CIRCULAR WAY, in the form of interactive network: there is no beginning and no end.

Mitjançant l'hipertext, doncs, sigui quin sigui el punt de partida de la consulta, es pot accedir a *tota* la informació que hem inclòs al DSVC. Per implementar l'hipertext hem escollit el llenguatge HTML (Hyper Text Markup Language) per tal com ha esdevingut la llengua franca de l'hipertext al WWW, i ofereix, a més, àmplies possibilitats de presentació gràfica. L'HTML permet incloure directament dins les pàgines procediments de JavaScript, llenguatge compacte orientat a objectes, les comandes del qual poden reconèixer i respondre a events d'usuari, com ara clics de ratolí, entrada de dades a formularis i navegació entre pàgines.

Finalment, la tria del suport per al DSVC és la del CD-Rom, per tal com permet emmagatzemar grans quantitats d'informació en un espai reduït, i en ser un sistema només de lectura, garanteix en tot moment la integritat de les dades. A més, ha esdevingut un suport generalitzat de tot tipus de diccionaris i aplicacions informàtiques.

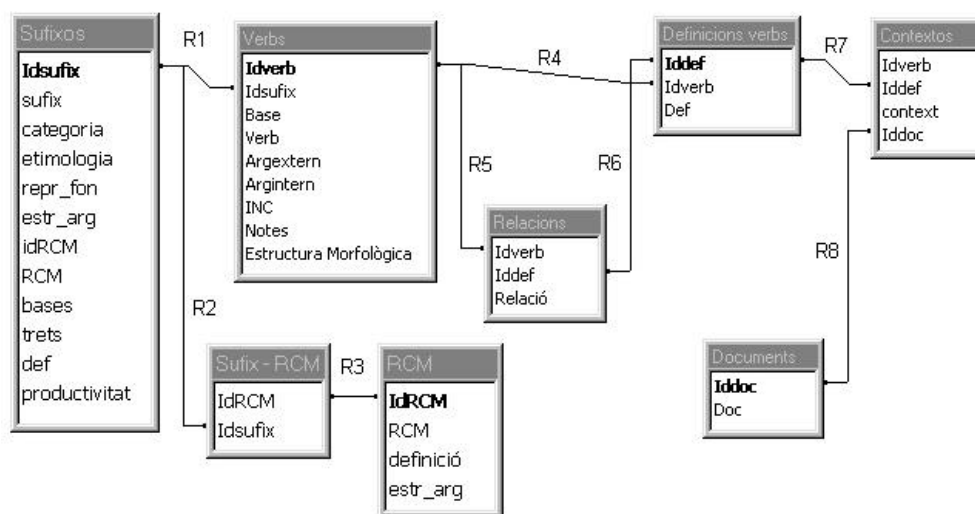
6.1.2. Construcció del DSVC

El DSVC ha estat construït com una base de dades amb Access97, l'origen de la qual ha estat la taula sinòptica de l'apartat § 3.6, on s'especifiquen les principals característiques sintacticosemàntiques de cada verb analitzat, de la qual en recollim una mostra a (162):

(162) Característiques sintacticosemàntiques dels verbs construïts sobre *boig* i *dolç*

base	verb	arguments		caus / inc	significat	relacions	notes
		extern	intern				
boig	bogejar		tema		freqüentatiu		
	embogir	causa	exper.	- se	causatiu		
dolç	dolcejar		tema		freqüentatiu		
	endolcir	causa	tema	+ se	causatiu	> dulcificar	tema = [± abstracte]
	dulcificar	causa	tema	+ se	causatiu	< endolcir	tema = [+ abstracte]

En la base de dades, la informació de la taula sinòptica ha quedat distribuïda en vuit taules diferents, tal com queda representat a (163):

(163) Esquema de la base de dades¹³⁴

Així, d'una banda, les taules *Verbs*, *Relacions* i *RCM* són el resultat directe de la conversió de la taula sinòptica, tot i que s'han fet algunes ampliacions (com per exemple, l'estructura morfològica a *Verbs*, o la definició a *RCM* —que prové de la columna “significat”—). De l'altra, les taules *Contextos* i *Documents* s'han creat a partir de l'adaptació de la informació disponible extreta directament dels corpus textuais de treball. Finalment, les taules *Sufixos* i *Definicions verbs* i tot el seu contingut han estat creades ad hoc.

La taula *Sufixos* conté els deu operadors morfològics que hem estudiat (vuit sufixos diferenciats, i la prefixació i la conversió, considerades com a operadors morfològics generals). La relació R1 amb la taula *Verbs* s'ha pogut fer automàticament a partir de la terminació verbal en el cas dels verbs sufixats (que en el cas dels diversos sufixos *-ejar*, s'ha recorregut també a la columna RCM de la taula sinòptica per determinar l'afix a què s'havia d'associar cada verb), mentre que per als verbs construïts per prefixació o conversió s'ha fixat la relació de forma manual.¹³⁵ En canvi, la relació R2 amb la taula

¹³⁴ Els camps clau apareixen al gràfic indicats en negreta. Els camps clau contenen un o més camps que identifiquen de forma única tots els registres de cada taula.

¹³⁵ Les taules *Sufixos*, *Verbs* i *RCM* es corresponen als tres tipus de consulta possibles que es poden realitzar en el DSV. El contingut de cadascun dels camps d'aquestes tres taules és especificat detalladament a l'apartat § 6.2.

Suffix-RCM, que lliga les operacions i els operadors morfològics a les RCM on intervenen s'ha realitzat manualment.

La taula *Relacions* estableix les relacions semàntiques (sinonímia, hiponímia, hiperonímia) que hem detectat entre cadascun dels verbs, o entre les accepcions de cada verb, de les sèries derivatives. Cal tenir en compte, però, que mentre a la taula sinòptica, les relacions semàntiques s'estableixen entre verbs, en la formalització del DSVC és l'accepció la que remet als verbs relacionats, ja que en el cas que un verb tingui més d'una accepció, es poden establir relacions semàntiques diferents entre les diferents accepcions.

La taula *Relacions* permet, doncs, lligar cada definició —entesa com a accepció— amb la relació semàntica que hagi estat detectada. En un sentit estricte, la relació R5 s'hagués hagut d'establir amb el camp «Iddef» de la taula *Definicions verbs*, però està creada amb el camp «Idverb» de la taula *Verbs*, per tal com les definicions per si soles no existeixen en el DSVC si no és en l'interior d'una entrada verbal. Això ha permès generar els hipervincles dins de la definició de cada verb amb les entrades dels verbs relacionats.

Finalment, hem creat les taules *Contextos* i *Documents* a partir de les taules de codis del CCC i del CE en què apareixen les fitxes bibliogràfiques de les obres que contenen cadascun dels corpus. Cadascun dels contextos ha estat lematitzat —manualment—, per poder crear, a partir de cada lema, la relació amb la taula *Definicions verbs*. La R8 permet identificar la procedència de cada context amb la informació bibliogràfica (corpus d'origen, autor, obra i any d'edició).

6.1.2.1. D'Access a HTML

La construcció del DSVC en una base de dades ha permès poder generar posteriorment les pàgines HTML del diccionari. Mitjançant un algorisme han estat generades automàticament les fitxes dels verbs, de les RCM i dels operadors morfològics. Per generar les fitxes dels verbs s'ha recorregut seqüencialment amb un bucle la taula *Verbs*. Cada cicle del bucle genera un arxiu (el nom del qual és *vidvsidsidr.htm*, on *idv* és el camp «Idverb» de la taula *Verbs*, *ids* correspon al camp «Idsufix» de la taula *Sufixos*, i *idr* és l'«IdRCM» de la taula *RCM*; aquest patró ens permet identificar cada verb amb l'afix i la regla corresponents) que conté la fitxa del verb. Les fitxes dels verbs tenen la següent estructura:

(164) Estructura de les entrades verbals

lema ●	
Estructura morfològica:	[[base] _x sufix] _{v,conjugació}
Estructura argumental:	argument extern: agent / causa / instrument argument intern: experimentador / meta / origen / lloc / tema
Incoatiu:	[± <i>se</i>]
RCM:	1. meteorològic / 2. iteratiu / 3. freqüentatiu / 4. causatiu / 5. despectiu / 6. canvi d'estat
Verbs coradicals:	RCM _n verb_1 RCM _n verb_2
definició parcialment formalitzada relacions semàntiques amb altres verbs	
idcontext 1	▶
idcontext 2	▶
...	
idcontext n	▶

Per a cada verb, s'ha executat una consulta per identificador de verb («Iddverb») a la taula de *Definicions*. Per a cada definició, d'una banda, es fa una consulta per identificador de definició («Iddef») a la taula de *Contextos*, i de l'altra, una consulta a la taula de *Relacions* per buscar si un verb o una accepció d'un verb té relacions semàntiques establertes amb algun altre verb. Es passa a la següent definició i si no n'hi

ha, al següent verb. Posteriorment, es genera el camp «Verbs coradicals» buscant a la taula *Verbs* tots els verbs que comparteixen la mateixa base i s'exclou el verb que estem tractant. Tot aquest procés queda recollit en l'algorisme següent:

(165) Algorisme de creació de les entrades lexicogràfiques dels verbs

```

procediment crear_fitxes_verbs
  per a cada verb
    escriure informació del verb
    trobar verbs coradicals
  per a cada definicioverb
    escriure definició
    trobar relacions semàntiques
  per a cada context escriure
    informació context
    següent context
  fi per a
    següent definició
  fi per a
    següent verb
  fi per a
fi procediment

```

Per generar les fitxes dels sufixos i de RCM, de la mateixa manera que per generar les fitxes verbals, es recorren les taules *Sufixos* i *RCM*. Per generar la llista de verbs associats s'ha construït una consulta per l'«Idsufix» corresponent a la taula de *Verbs*.

Als arxius HTML, les informacions que apareixen a les fitxes (ja sigui de verbs, de sufixos o de RCM) estan organitzades en forma de taules, de manera que, en funció de les diferents informacions que cada fitxa conté, apareixen més o menys files. Això permet que aquelles informacions que no apareixen en totes les fitxes s'adeqüin al format de la fitxa (com ocorre, per exemple, amb el camp «Incoatiu» en les fitxes verbals).

Les llistes de verbs es poden generar ordenades alfabèticament, per RCM i per operador morfològic, recorrent la taula de verbs ordenada segons calgui.

— *Marc de consulta*

La navegació del DSVC està concebuda de manera que qualsevol actualització mantingui la coherència de les dades que es presenten. Això vol dir que el verb que es mostra a la zona de la fitxa de verb sempre apareix a la llista de verbs que es presenta al marc de consulta. Si es canvia el verb, s'actualitza, si és necessari, el marc de consulta amb la informació de l'OM o la RCM corresponent. De la mateixa manera, si es canvia el marc de consulta es canviarà la fitxa de verb al primer verb de la llista sempre i quan el verb que s'està mostrant no hi estigui inclòs.

6.2. Consulta del DSVC

L'objectiu principal del DSVC és mostrar el comportament sintacticosemàntic dels sufixos verbalitzadors del català i dels verbs que els contenen. Amb la informació que proporcionem de cada sufix, creiem que també oferim elements per poder actualitzar la informació que actualment donen els diccionaris tradicionals dels afixos en general i dels sufixos en particular. Com diuen Atkins i Levin (1995: 103), qualsevol aportació en la descripció del lèxic d'una llengua és aprofitable per a la constitució i renovació de diccionaris:

Although we do not propose that a dictionary should explicitly record whether a verb is externally or internally caused, this distinction is clearly relevant to a lexicographical description of each verb, and should, we suggest, be taken into account in any pre-lexicographical analysis which lexicographers might use to facilitate their work of corpus analysis.

Les estratègies de representació de la informació lexicogràfica han estat àmpliament estudiades per la lexicografia d'aprenentatge, desenvolupada essencialment en l'àmbit anglòfon. Des d'aquesta perspectiva, es distingeixen dues maneres d'introduir la informació (sintàctica) dins l'article lexicogràfic: de manera directa o indirecta. La introducció directa es materialitza sovint en notes d'ús, notes explicatives entre

parèntesis o bé per mitjà de codis.¹³⁶ La introducció de la informació de manera indirecta suposa que l'usuari ha d'inferir, a partir de la definició i/o dels exemples, el comportament sintàctic de l'entrada en qüestió. Al DSVC hem optat per introduir tota la informació que conté cada entrada de manera directa i explícita, per tal com creiem, com Atkins et al. (1986: 27) que "... nothing can be left implicit." Això significa que hem inclòs un camp específic per a cadascuna de les informacions (fonològica, morfològica, sintàctica, etc.). D'aquesta manera, els exemples tenen una funció complementària i accessòria a l'entrada i no constitueixen un objectiu en si mateixos, sinó que apareixen il·lustrant i confirmant tant el significat del verb definit com també el seu ús sintàctic.

Quan s'accedeix al diccionari, doncs, apareix per defecte la informació referent al primer verb construït amb el sufix *-ejar* 1 (*clarejar*), però es pot modificar al menú del marge superior i seleccionar la modalitat de consulta per RCM o per llista de verbs, que, al seu torn, poden ordenar-se per operador morfològic o bé per RCM.

6.2.1. Consulta per OM

Els apartats que contenen les entrades sufixals són el reflex de la informació de l'entrada lèxica que hem postulat per a cada sufix al capítol 4. Així, hi ha un apartat per a la representació fonològica, per a la categoria gramatical, per a l'estructura argumental del predicat resultant, per a la informació generalitzable de les bases que selecciona cada sufix i la RCM a què estan associats.

¹³⁶ De fet, el sistema de codificació ha estat el més tractat i usat en els diccionaris, tant tradicionals com teòrics, per tal com constitueix una representació precisa i sintètica i que requereix poc espai físic. Aquest sistema ha estat l'escollit, per exemple, per codificar la informació sintàctica verbal al BBI i al PDAVC. Tanmateix, aquest sistema pot esdevenir molt complex i altament inaccessible per a l'usuari, fins i tot per a un usuari especialitzat, com es dona en el DEC. Per a més detall sobre el sistema de codificació, vegeu Lemmens i Wekker (1986).

Així mateix, hem incorporat tres camps que completen la informació de cada sufix:

- a) *etimologia*, on s'explicita l'origen i l'evolució del sufix;
- b) *productivitat*, segons la descripció que hem realitzat a l'apartat § 4.5.3;
- c) *llista de verbs construïts* amb cada sufix que tenen entrada al DSVC.

Tot i que creiem que la informació que proporcionem de les entrades dels sufixos és molt completa, cal tenir en compte que no inclou un apartat sobre les variants al·lomòrfiques (perquè no és pertinent en el nostre cas). Tanmateix, per la concepció del diccionari resultaria fàcil afegir-ne el camp corresponent, o qualsevol altra informació que es consideri pertinent per a una descripció més acurada d'un afix.

La informació dels altres operadors morfològics (prefixació i conversió) és molt més parcial que no pas la que acabem de presentar per a cada sufix. Aquest desequilibri és, tanmateix, conscient i, en part, inevitable: aquests processos de formació de mots requereixen d'un estudi aprofundit i detallat per tal de poder-los introduir al diccionari amb la mateixa precisió i el mateix rigor que els sufixos ara estudiats. No obstant això, per tal de mantenir la coherència interna del DSVC hem decidit incloure'ls com a altres operadors morfològics sota els epígrafs generals de *prefixació* i *conversió*, juntament amb els verbs construïts per mitjà d'aquests dos processos, i poder fer patents, així, les relacions semàntiques que s'estableixen entre els diversos elements d'una sèrie derivativa determinada.

Així doncs, la informació que contenen les operacions morfològiques de la prefixació i la conversió és la següent:

- a) categoria gramatical de les bases;
- b) categoria gramatical dels derivats;
- c) estructura argumental dels verbs construïts;
- d) llista de verbs construïts per mitjà de cada operació, amb la indicació de la RCM que l'ha construït.

Hem d'assenyalar, tanmateix, que per establir la caracterització general d'aquests dos processos hem recorregut a la descripció realitzada per Gràcia et al. (2000). Així, pel que fa als verbs formats amb els prefixos *a-* i *en-* que hem analitzat, hem assumit els següents punts:

- Els prefixos *a-* i *en-* s'adjunten a noms i adjectius morfològicament simples, no construïts.
- El prefix *a-* produeix verbs de la primera o la tercera conjugacions.
- Amb el prefix *en-* s'obtenen verbs de la primera o la tercera conjugacions, tot i que s'observa que la tercera conjugació és específica del valor semàntic de canvi de qualitat o estat.

Quant a la conversió, hem partit de les següents premisses:

- Es poden construir verbs per conversió a partir de noms i adjectius; només en el cas de les bases adjectives, però, és possible obtenir un verb de la tercera conjugació.
- La conversió exigeix que les bases de la derivació, amb l'excepció de molts pocs casos (com per exemple, [[[*curt*]_A[[*circuit*]_N]_N]_V), siguin morfològicament simples.

6.2.2. Consulta per RCM

La consulta per RCM constitueix el punt de connexió entre els diversos mòduls que integren el DSVC, com ja hem explicat a § 5.2.2, ja que vertebrava tots els elements possibles i facilita, per tant, l'accés a les altres modalitats de consulta.

Aquesta modalitat de consulta consta dels cinc camps següents:¹³⁷

¹³⁷ Tant els operadors morfològics com els verbs construïts apareixen amb l'enllaç activat per tal de poder canviar de modalitat de consulta.

- operadors morfològics que intervenen en cada regla;
- estructura argumental dels verbs construïts per la RCM;
- significat genèric;
- definició;
- llista de verbs construïts per una RCM i amb entrada al DSVC.

Com es pot observar, tots els camps són compartits amb els camps de les altres opcions de consulta, per tal com la RCM és el denominador comú de tots els elements que intervenen en la construcció d'una paraula: l'afix, la base i les seves restriccions, i el comportament sintàctic i el significat.

Tots els verbs amb entrada al DSVC s'agrupen al voltant de les sis regles detectades a partir de l'anàlisi dels diferents verbs: RC de verbs meteorològics, RC de verbs iteratius, RC de verbs freqüentatius, RC de verbs causatius, RC de verbs amb connotació despectiva i RC de verbs de canvi d'estat. Com es pot observar, apareixen totes les RCM que hem trobat, encara que no hi intervingui cap sufix verbalitzador (com s'esdevé en el cas de la RC de verbs de canvi d'estat) amb la voluntat de poder recuperar qualsevol verb construït per mitjà del seu significat, però també mantenir, així, les relacions morfològiques i semàntiques existents entre els verbs.

6.2.3. Consulta per verbs construïts

Els verbs apareixen en la seva forma lematitzada, i és possible consultar-los per ordre alfabètic, ordenats per OM o per RCM. En cas que s'agrupin per ordre alfabètic apareix subindexat al costat esquerra la RCM que els ha construït, mentre que si s'ordenen per RCM o OM, apareixen agrupats per les RCM o els OM corresponents.

6.3. La fitxa verbal

Les fitxes verbals presenten una estructura més complexa, per tal com contenen tota la informació sintacticosemàntica imprescindible i necessària per a cada verb. En paraules d'Atkins et al. (1986: 5):

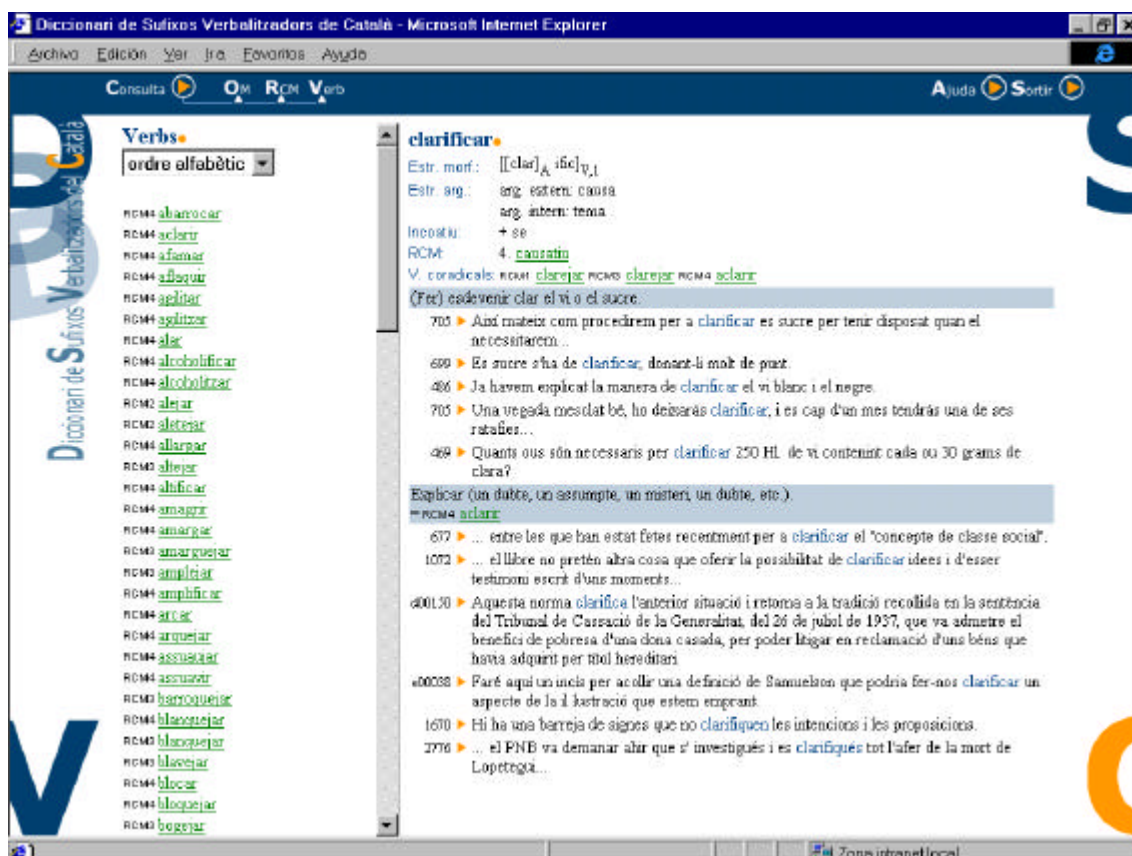
The lexical entry of a verb must provide dictionary users with all that they need to know in order to employ a verb appropriately. The task of the lexicographer is to determine what a lexical entry should include to achieve this goal and how best to present this information to users. The complex interdependencies between the meaning of a verb are perhaps one of the most difficult things for the lexicographer to convey.

Així, contenen els camps següents que tot seguit comentarem en detall:

- estructura morfològica;
- estructura argumental;
- RCM;
- verbs coradicals;
- notes;
- definició;
- relacions semàntiques;
- exemples.

Aquestes informacions s'organitzen de la manera següent a la fitxa, exemplificada amb el cas de *clarificar*:

(167) *clarificar*

A la pantalla es pot veure com tant la llista dels verbs del marc de consulta, com la RCM i els verbs coradicals de la fitxa de verb de *clarificar* presenten els enllaços corresponents activats, per tal de facilitar-ne l'accés.

— *Estructura morfològica*

En aquest apartat, apareix també la categoria gramatical del mot definit. Com ha estat assenyalat repetides vegades (vegeu Bayà i Bernal 1996), la codificació que apareix als diccionaris tradicionals per a la classificació dels verbs —és a dir, *tr.* (transitiu), *intr.* (intransitiu), *pron.* (pronominal), *impers.* (impersonal)— és insuficient per donar compte de les propietats reals dels verbs. Per aquest motiu, doncs, només s'indica a l'estructura morfològica la categoria gramatical major i la conjugació a què pertany el mot definit, i remetem a l'apartat d'estructura argumental per a les propietats sintacticosemàntiques de cada verb:

- (168) [[alcohol]_N ific]_{V,1}
[[clar]_A ej 3]_{V,1}

El mateix sistema de representació s'aplica als verbs construïts per prefixació¹³⁸ i conversió:

- (169) a. [[trafic]_N]_{V,1}
[a [llarg]_A]_{V,1}

b. [en [blanc]_A]_{V,3p}

A (169b), “3p” indica que el verb resultant pertany a la tercera conjugació i rep un increment palatal en les persones primera, segona i tercera del singular i tercera del plural dels presents d'indicatiu i de subjuntiu, i en la segona i tercera persones del singular i en la tercera persona del plural de l'imperatiu.

Com es pot observar, hem optat per una representació gràfica i no fonològica dels morfemes, per tal com s'allunya del nostre interès donar compte dels canvis que es produeixen entre la representació fonològica i la forma final, com per exemple succeeix amb l'alternança [w] ~ [B] que es dóna a *blau* – *emblavir*.¹³⁹ En canvi, hem marcat sempre els canvis morfològics. Així, en els casos dels radicals que sofreixen una truncació obligatòria en ser seleccionats per un sufix determinat, hem indicat entre parèntesis al radical de base el segment que desapareix en contacte amb el sufix:

- (170) [[polít(ic)]_A itz]_{V,1}

¹³⁸ Hem de deixar constància aquí que per al verb *assuaujar* hem postulat l'estructura morfològica següent: [a[suau]_A]_{V,1}, davant la impossibilitat de representar adequadament el segment fonològic /Z/ que apareix en el verb. Segons el DCVB, *assuaujar* és el resultat català de la forma **assuaviare* (que també ha donat el verb *assuavir*).

¹³⁹ S'han proposat diverses solucions per donar compte de d'aquesta alternança. Vegeu, per exemple, Lleó (1970), que recorre a l'al·lomorfia en el radical, o Mascaró (1983), que assumeix una forma bàsica acabada en /b/ a la qual s'aplica una regla fonològica de semivocalització.

Finalment, hem de deixar constància que per al cas del verb *dulcificar* l'estructura morfològica que hem postulat és la següent:

(171) [[dulc]_A ific]_{V,1}

El radical que apareix representat a (171) és *dulc* per tal com l'adjectiu *dolç*, en ser seleccionat pel sufix *-ificar*, pren aquesta forma al·lomòrfica culta.

— *Estructura argumental*

La inclusió de l'estructura argumental dels verbs derivats al diccionari és essencial per a la comprensió del comportament sintàctic del verb, és a dir, la selecció que fa cada predicat dels complements obligatoris que exigeix. En paraules d'Atkins et al. (1986: 3):

Learning a verb also includes learning about these participants and the various ways that they can be syntactically realized as noun phrases or phrases of other syntactic categories (the complement-taking properties of the verb) and understanding what distinguishes each of the alternative expressions.

En el DSVC els arguments apareixen classificats segons si són arguments interns o externs, juntament amb el paper temàtic corresponent que reben en cada predicat verbal, a partir de la jerarquia dels papers temàtics proposada per Lorente (1994: 181) expressada a (172):

(172) (Agent (Causa / Instrument (Experimentador / Meta / Origen / Lloc (Tema))))

Així, s'indica sempre el tipus d'argument (extern i/o intern(s)), el paper temàtic que rep cada argument —subespecificat amb trets del tipus [\pm abstracte], [\pm animat], o bé indicant el nom a una classe concreta, quan és pertinent— com representem a (173):

(173) *humitejar*

arg. extern: causa
arg. intern: tema = [± abstracte]

enarcar

arg. extern: causa
arg. intern: tema = {parts del cos}

Quan algun argument intern es projecta com a sintagma preposicional, ho hem indicat de la manera següent:

(174) *comerciejar*

arg. extern: agent
arg. intern: tema (SP: amb)

Finalment, en el cas dels verbs meteorològics (*clarejar*, *enfosquir*, *fosquejar*), tot i que es caracteritzen per ser argumentalment anàdics, apareixen sovint amb un argument intern:

(175) ... quan el matí clareja... [139]

En aquests casos, per tal de recollir aquesta peculiaritat hem optat per indicar-ho de la manera següent:

(176) *clarejar*

arg. intern: (tema)

Associat a l'estructura argumental, apareix, en el cas dels verbs causatius, un camp anomenat *INC*, com abreviació d'incoatiu. Amb aquest camp pretenem cobrir la possibilitat que tenen les estructures diàdiques dels verbs causatius de presentar una variant alternativa de tipus incoatiu, que es pot realitzar amb l'aparició del pronom *se*. Als diccionaris catalans i castellans, no apareixen de manera explícita les variants

incoatives de manera sistemàtica (apareixen freqüentment en l'exemplificació, o bé a través d'una accepció secundària introduïda pel codi de "verb pronominal").¹⁴⁰

— *RCM*

En aquest camp apareix indicada la regla que ha construït aquell verb, amb l'enllaç activat.

— *Verbs coradicals*

El camp de verbs coradicals incorpora els verbs construïts per recursos i/o processos diferents que componen una sèrie derivativa determinada amb l'enllaç activat, juntament amb la indicació de la RCM que els ha construït (com a subíndex).

— *Definició*

Les definicions que hem postulat per a cada verb responen, sempre que ha estat possible, a la formalització de la paràfrasi de l'operació de construcció del significat formulada a la RCM respectiva. D'aquesta manera, com preveu el model, tots els mots construïts per una RCM reben la mateixa representació semàntica. Així, per exemple, per als verbs freqüentatius hem optat per la paràfrasi «ser més o menys X», on X és la base del verb construït. De la mateixa manera, per als verbs causatius, hem optat per la paràfrasi «(fer) esdevenir X»; amb la inclusió del verb *fer*, com a auxiliar sintàctic de transitivitat (Alsina, Sol, Soler 1995: 313) entre parèntesis, assenyalem així l'alternança incoativa que presenten la majoria de verbs causatius.

Tanmateix, en alguns casos hem optat per modificar la paràfrasi definidora per tal d'evitar postular definicions massa forçades, per la qual cosa l'hem adaptada quan ha

¹⁴⁰ En canvi, com es mostra a Gràcia et al. (2000: 613-615), els diccionaris de la llengua basca aporten aquesta informació per mitjà de l'explicitació dels verbs auxiliars, però també a través de la definició.

estat convenient. Així mateix, hem recorregut a la consulta de l'*Hiperdiccionari* i del DCVB per confirmar la validesa de les definicions que hem proposat.

Tots els verbs analitzats presenten una definició, tot i que no n'hàgim trobat ocurrencies als corpus de verificació, acompanyat al camp de nota del comentari «verb no documentat als corpus de verificació». En aquests casos, hem optat per hipotetitzar quin és el seu significat a partir de l'estructura morfològica interna del verb construït.

Així com a la representació de l'estructura argumental apareixen les restriccions seleccionals de cada verb, no ha calgut recórrer a la incorporació d'elements extrínsecs en la definició, com sí que ha de fer la lexicografia tradicional, que ha d'adequar sovint mitjançant aquests elements les restriccions seleccionals (arguments) de la paraula definida, com s'observa en els exemples següents, extrets de l'*Hiperdiccionari*:

(177) brandar	Fer tocar (una campana).
miolar	Cridar, fer miols, el gat.

La major part dels verbs presenten una sola accepció; quan el verb definit en presenta més d'una, però, hem seguit els criteris següents per establir-ne l'ordre:

- a) Hem dividit en diferents accepcions significats diferents que no s'allunyen del significat general que denota la primera accepció, i que s'expliquen com a ampliacions, reduccions o especialitzacions del significat (metàfores o sentits figurats).
- b) El criteri adoptat per ordenar les accepcions és el criteri lògic, complementat pel criteri d'ús o de freqüència (Lara 1995): en primer lloc, apareix sempre la definició que es correspon al significat predictable construït per la regla, i després en les segones accepcions, les variacions o modificacions que poden ser explicades per aplicacions de regles semàntiques d'analogia, metàfora, etc.

- c) No hem recollit les subentrades que es corresponen a sintagmes fixats o locucions o frases fetes (com, per exemple, *falsejar la vista (o la cara) (a algú)*) recollides a l'*Hiperdiccionari* que no hem documentat. Així mateix, per l'orientació descriptiva del diccionari, no hem recollit aquelles accepcions que apareixen amb marques d'ús cronològic com *obsolet*, *antic*, etc., que no han estat documentades.

Finalment, volem insistir en el fet que, donat que el suport escollit per al DSVC supera abastament els problemes d'espai imposats pel paper, hem preferit evitar les remissions internes on s'estableixen les relacions semàntiques amb altres verbs, ja que aquestes relacions tenen un apartat específic en cada entrada verbal.

— *Relacions semàntiques*

Associat al camp de definició, apareixen les relacions semàntiques que s'estableixen entre els diversos elements d'una sèrie derivativa, alhora que superem les definicions que hem analitzat al capítol 3. Com diu Zgusta (1971: 95 i 98):

In his practical work, the lexicographer will see an endless variety of types of near-synonymy.¹⁴¹ When comparing the near-synonyms, the most important thing is to analyze their respective lexical meanings into the single senses, to find the criterial semantic features, to establish the connotation (which may differ from one sense to another) and the respective ranges of application (which may also differ from one sense to another). Only by a comparison of all the observable components of the lexical meaning in the respective near-synonyms can we perceive how far and in what respect they are identical (similar) or not. [...] In any case, the study of the near-synonyms and the analysis of their differences is one of the most outstanding duties of the lexicographer.

¹⁴¹ Zgusta reserva el terme *sinònim* per a aquelles paraules que tenen formes diferents però significat idèntic, i el diferencia de *quasisinònim*, terme que utilitza per referir-se a aquelles paraules que presenten “great similarity of meaning” (Zgusta 1971: 89).

Així doncs, al costat de cadascun dels verbs coradicals, apareixen, quan és pertinent, els símbols següents que codifiquen la relació semàntica que existeix entre els elements d'una sèrie derivativa en cada accepció pertinent:

- (178) = el verb definit és sinònim del verb que apareix a la dreta de la igualtat
< el verb definit és hipònim del verb que apareix a la dreta de l'angle
> el verb definit és hiperònim del verb que apareix a la dreta de l'angle

— *Exemples*

El paper de l'exemplificació en qualsevol diccionari és molt clar i important, ja que constitueixen la mostra explícita del comportament sintàctic i del significat de la paraula definida, com assenyalen, entre d'altres, Lemmens i Wekker (1986), Moon (1987) i Summers (1988) des de la perspectiva de la lexicografia d'aprenentatge. Tots els autors coincideixen a ressaltar-ne la importància, per tal com no només il·lustren l'entrada, sinó que també n'esdevenen exemples del comportament sintàctic. Així ho apunta Gutiérrez Cuadrado (1999: 81), que afegeix tres opcions més —f), g) i h)— a les funcions assenyalades ja per Drysdale (1987) sobre el paper que poden cobrir els exemples als diccionaris:

- a) suplir informació en una definició;
- b) mostrar el funcionament d'un lema en un context;
- c) distingir accepcions;
- d) mostrar col·locacions típiques;
- e) indicar registres i nivells estilístics apropiats;
- f) mostrar qüestions gramaticals;
- g) incloure orientacions ideològiques;
- h) incloure informacions enciclopèdiques.

Fox (1987: 149) assenyalava, a més, la importància dels exemples extrets de corpus textuals, que recullen els usos reals que en fan els parlants:

What they [examples] will be, in almost all cases, is natural and authentic, because we are convinced that, by reading as much authentic material as possible, learners will be helped along the path of greater naturalness in their own language use.

En el cas del DSVC, els exemples tenen un objectiu clar: il·lustrar els verbs que acompanyen i mostrar-ne el seu funcionament sintacticosemàntic. Amb aquesta finalitat, hem escollit un mínim de tres (sempre que ha estat possible) i un màxim de deu exemples per a cada verb, o per a cada acceptió. La tria dels exemples ha estat determinada per la compleció i l'autonomia discursiva que presentava cada exemple: així, hem escollit abans un exemple d'oració completa abans que fragments, per tal de mantenir la claredat al màxim possible, i evitar qualsevol interpretació ambigua.

A més d'intentar mantenir aquest equilibri quantitatiu per a cada verb, cal tenir en compte que no hem distingit de manera especial les formes verbals per causa de la morfologia flexiva o des del punt de vista de l'exemple. Hem incorporat al diccionari, doncs, formes simples i complexes, perífrasis verbals, perfectives i imperfectives, al costat de formes no perifràstiques. No obstant això, en tots els casos, la forma del temps verbal apareix marcada en blau.

L'origen de l'exemple apareix indicat amb el número codificat que identifica la seva procedència, juntament amb un triangle taronja, sobre el qual, si s'hi situa el cursor, apareix la font documental d'on s'ha extret, amb la informació següent: CCC o CE, per indicar a quin corpus textual pertany, seguit del nom de l'autor, de l'obra i, entre parèntesis, de l'any d'edició. Hem intentat recollir exemples de manera equilibrada procedents de tots dos corpus, d'autors i tipus d'obres diversos.

En els casos en què no s'ha documentat cap exemple, hem preferit deixar el verb definit sense exemplificació abans que forçar contextos que, de fet, la llengua no ha produït (o, si més no, no n'hi ha constància en els corpus analitzats). Com ja hem dit, aquests verbs només presenten la definició que es desprèn de la seva estructura morfològica.

— *Notes*

El camp notes està reservat a comentaris no codificats/codificables que requereixen explicacions. Essencialment, es recullen dos tipus d'informació:

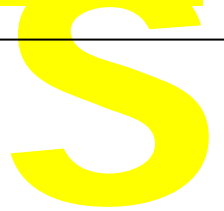
- a) sobre l'ús i/o l'absència d'ocurrències d'un verb als corpus.
- b) sobre els adjunts verbals introduïts per SP que apareixen freqüentment als corpus.

Amb aquest esquema de representació, creiem que la caracterització sintacticosemàntica dels verbs es recull de manera eficient, així com també es possibilita l'accés, mitjançant enllaços, als verbs relacionats morfològicament i/o semànticament.

6.4. Recapitulació

En aquest capítol hem descrit el procés metodològic informàtic que hem seguit en l'elaboració del DSVC. Així mateix, hem presentat els criteris i les decisions que hem adoptat en la materialització del diccionari, explicant el contingut de cadascun dels camps que componen els tres modes de consulta previstos en el DSVC: per operació morfològica, per significat i per verb construït.

Conclusions

Capítol 7. Conclusions

En aquest capítol final recollim a mode de síntesi les conclusions que es desprenen del treball que hem realitzat. Hem optat per presentar-les agrupades al voltant de quatre epígrafs diferents, que recullen també, en certa manera, les diferents fases del treball. Així, les conclusions apareixen organitzades al voltant dels quatre punts següents:

- la metodologia;
- els sufixos;
- la sinonímia;
- el diccionari.

7.1. La metodologia

La selecció de l'objecte d'anàlisi —les sèries derivatives coradicals— ha permès estudiar els mecanismes interns de la formació de verbs per mitjà de la sufixació en català, ja que en compartir la mateixa base, presenten evidentment punts de contacte, però és, com hem vist, el tipus de verbalització i/o el tipus de sufix, el que en determina les diferències. Amb aquest objectiu, ha estat decisiu poder consultar els corpus textuals ja que l'anàlisi de les dades ha facilitat:

- establir les generalitats de cada sufix verbalitzador del català i les relacions que mantenen entre si;
- determinar amb precisió el significat de cada verb, així com també canvis o extensions del significat en relació a les definicions documentades al diccionari;
- detectar la distribució del significat o de l'ús que es donen entre els verbs que componen una sèrie derivativa, i per tant, determinar-ne les relacions semàntiques que s'hi donen;
- detectar règims preposicionals diversos no documentats a les obres lexicogràfiques.

Així, malgrat que tant els objectius com les característiques internes de cada corpus són diferents, s'ha confirmat la seva complementarietat, en el sentit que les dades d'un i altre corpus de verificació han aportat sempre dades anàlogues i mai contradictòries entre si.

Creiem que aquest mètode d'anàlisi podria ser també vàlid per analitzar les relacions semàntiques que s'estableixen en grups de paraules relacionades semànticament, però no morfològicament, com per exemple en verbs com *acabar*, *terminar*, *concloure*, *finalitzar* i *rematar*. D'aquesta manera, creiem que seria possible fer-ne una descripció lingüística i/o lexicogràfica molt més adequada i objectiva, allunyada d'intuïcions més o menys encertades.

7.2. Els sufixos verbalitzadors del català

El català disposa de set sufixos verbalitzadors diferents: *-ificar*, *-itar*, *-itzar* i quatre sufixos *-ejar* homòfons però de significat i característiques sintàctiques distints. Les dades analitzades han permès també diferenciar un cinquè sufix *-ejar*, que no és un sufix verbalitzador, ja que s'adjunta a paraules de categoria verbal, concretament a verbs construïts per conversió a partir de substantius. Aquest sufix, doncs, no canvia ni la categoria gramatical de la base a què s'adjunta ni tampoc en modifica l'estructura argumental, sinó que afegeix, com ja hem assenyalat, un matís pejoratiu al verb de base de la derivació.

Cadascun dels sufixos verbalitzadors del català presenta unes característiques sintacticosemàntiques diferents, especialment pel que fa a les bases que cada sufix selecciona. Així, el sufix *-ejar* 1 construeix verbs meteorològics a partir de bases nominals que designen fenòmens meteorològics, o bé a partir de bases adjectives com *clar* i *fosc*. Els verbs resultants són verbs anàdics o monàdics d'argument intern. En canvi, el sufix *-ejar* 2 selecciona bases nominals que designen instruments, parts del cos o contenidors, i construeix verbs iteratius, que tendeixen a presentar estructures argumentals diàdiques. El sufix *-ejar* 3, per la seva banda, selecciona bases nominals i adjectives que designen entitats animades susceptibles d'imitació, per construir verbs freqüentatius d'estructura argumental monàdica.

Així doncs, cada sufix té unes característiques que el diferencien dels altres, en funció dels trets de les bases que seleccionen, però també en funció de les propietats del resultat que s'obté de la combinació d'una base i un sufix. En aquest sentit, destaca l'àmplia gamma de possibilitats que té la llengua a l'hora de construir un verb causatiu: no només hi intervenen quatre sufixos (*-ificar*, *-itar*, *-itzar*, *-ejar* 4), sinó també la prefixació i la conversió. Aquest fet no sorprendria si no fos perquè trobem sèries derivatives causatives construïdes per processos diversos a partir d'una sola base. Val a dir que aquests casos constitueixen un nombre reduït, però tanmateix són potser els més interessants perquè qüestionen aspectes teòrics de la morfologia i la semàntica lèxiques, ja que en la major part dels casos, cada verb que constitueix una sèrie derivativa, és construït per una RCM diferent, per la qual cosa no s'esdevé cap conflicte ni semàntic

ni sintàctic entre els diversos verbs, sempre que es respectin les exigències que cada sufix imposa. Aquesta tendència generalitzada desapareix, aparentment, en la construcció de verbs causatius en català, on es dona una gran diversitat d'opcions.

Trobem, doncs, sèries parcialment o totalment causatives, on s'observa una clara tendència a repartir el significat entre els diversos elements que componen una sèrie, confirmant així la llei de distribució del significat postulada per Bréal (1982). L'anàlisi ha demostrat que el possible conflicte sinonímic queda reduït a casos molt concrets i delimitats contextualment. D'aquesta manera, dues formes aparentment idèntiques, pel fet d'estar construïdes per la mateixa RCM, acaben divergint en significat per tal de justificar-ne l'existència, alhora que així també s'evita la redundància lèxica. Òbviament, el significat global, predictable de la RCM, és compartit pels diversos verbs, però gairebé sempre cadascun dels verbs té un abast diferent quant als seus arguments, de manera que un dels verbs que constitueix la sèrie esdevé l'hiperònim dels altres. En aquest sentit, hem observat que en les sèries derivatives on hi ha un verb construït per mitjà del sufix *-ificar*, aquest verb és el que presenta més restriccions de selecció argumental, fet que probablement es pot relacionar amb el caràcter culte del sufix, que també imposa restriccions a la construcció de verbs; en canvi, el verb construït per prefixació és el que presenta, generalment, un abast més ampli.

Aquestes observacions fetes a propòsit dels verbs causatius coradicals condueixen necessàriament a reformular la noció de bloqueig sinonímic, per tal com esdevé un bloqueig transversal als processos, i no només horitzontal en l'eix dels afixos, de què cada procés disposa:

(179) Taula del bloqueig semanticoprocessal dels verbs causatius

sufixació	<i>-ificar</i>	✓	∅	∅	∅	∅
	<i>-itzar</i>	∅	✓	∅	∅	∅
	<i>-ejar</i> 4	∅	∅	✓	∅	∅
prefixació		∅	∅	∅	✓	∅
conversió		∅	∅	∅	∅	✓

Així, un cop un verb causatiu s'ha construït per mitjà d'un procés determinat, es bloqueja la possibilitat que a partir de la mateixa base es construeixi un altre. Per aquest motiu, quan existeixen dos verbs causatius coradicals, trobem diferències en el significat, de manera que podem trobar relacions semàntiques com la hiponímia o la hiperonímia, però més difícilment, la sinonímia. Com ja hem dit, en els verbs causatius coradicals el significat bàsic és el mateix, per tal com tots els mots construïts per una mateixa regla reben la mateixa interpretació semàntica predictable heretada de la regla, però posteriorment es produeix una dissociació distributiva del significat, ja sigui en la repartició del tipus d'arguments, ja sigui en l'ús.

El bloqueig semanticoprocessal també explica, en certa manera, els buits derivacionals que es donen a l'interior de les sèries derivatives: les sèries derivatives es veuen limitades per les exigències que cada sufix imposa a les bases a l'hora de construir paraules, però també pel fet que, un cop un procés o un sufix ha ocupat un dels significats possibles, es bloqueja automàticament la possibilitat de duplicar una altra forma diferent però amb el mateix significat.

Sense tenir en compte ara la prefixació i la conversió, hem demostrat que l'existència de cada forma, fins i tot en el si de sèries derivatives exclusivament causatives, no és aleatòria ni gratuïta, sinó que respon a factors diversos:

- de tipus sil·làbic: la gran versatilitat del sufix *-itzar* a l'hora de seleccionar les bases a què s'adjunta es veu restringida en aquest punt, ja que en rebutja les monosil·làbiques;
- de tipus morfològic: el sufix *-itar* presenta fortes restriccions de tipus morfològic (només s'adjunta a bases adjectives no construïdes), però també el sufix *-ificar* (no admet bases construïdes);
- de tipus etimològic: el sufix *-ificar* només és compatible amb bases que també tenen el tret [llatí]; els sufixos *-itzar* i *-ejar* 4 poden seleccionar bases patrimonials i manllevades.

Tanmateix, en alguns casos, hem detectat especialitzacions semàntiques, sempre posteriors a la construcció del verb i que en poden alterar el significat predictable construït per la regla (com a *electritzar*). O bé es produeixen usos estilístics (com a “les cremes suavitzants *assuaugen* el cabell”), o d’autor (el verb *altificar* és usat només per J. M. López-Picó), que poden conduir a interpretar malament les dades, i assumir com a generals usos que són restringits. En els dos exemples que acabem de donar, no tenir en compte aquests factors extralingüístics, resultaria en una consideració de sinonímia que no es correspondria amb els usos reals. No obstant això, però, podem afirmar que la tendència general observada és que entre els diferents elements que componen una sèrie derivativa es mantenen sempre diferències discretes.

Finalment, hem proposat també un càlcul sobre la productivitat dels sufixos verbalitzadors, basada en els quatre paràmetres següents:

- freqüència (nombre d’unitats lèxiques construïdes per mitjà d’un procés determinat);
- regularitat (semàntica i sintàctica dels derivats construïts per un procés determinat);
- rendibilitat (capacitat d’un afix de seleccionar el màxim de bases diverses);
- disponibilitat (capacitat d’un afix d’omplir buits lèxics).

L’aplicació d’aquests quatre paràmetres condueix a la conclusió que el sufix verbalitzador més productiu és el sufix *-itzar*, i els sufixos menys productius són *-ejar 1*, *-ejar 2*, *-ejar 4* i *-itar*. Volem deixar constància, tanmateix, que aquesta mesura de productivitat vol ser aproximativa i en cap cas concloent, i que pot ser, evidentment, refinada. Això no obstant, creiem que la tendència assenyalada és gairebé indiscutible pels extrems; els problemes vénen en la franja intermèdia: mesurar si *-ejar 3* és més productiu que *-ificar* o a la inversa, no és, però, tan important com el fet de proposar uns elements de mesura que són aplicables a altres sufixos.

7.3. La sinonímia

Al llarg del treball hem demostrat com la sinonímia absoluta no existeix, almenys de manera taxativa. Trobem, en efecte, paraules que signifiquen el mateix, però sempre en contextos molt determinats. Per aquest motiu, doncs, és bàsic mantenir la distinció entre sinònims lèxics i sinònims lexicogràfics, perquè aquests darrers, que són nombrosos als diccionaris, ben poques vegades es corresponen a sinònims lèxics reals. Això succeeix perquè hem triat una opció molt estricta i restringida i hem decidit que per poder qualificar dos verbs com a sinònims, a més de compartir el significat, és imprescindible l'acompliment de les tres condicions següents:

- a) tenir el mateix nombre i tipus d'arguments;
- b) compartir la mateixa subcategorització;
- c) ser idèntics en els nivells denotatiu i emotiu.

Per l'aplicació d'aquests tres criteris, verbs com *amplificar* i *eixamplar* no poden ser considerats sinònims absoluts perquè, tot i compartir la mateixa estructura argumental —(causa (tema))— i ser idèntics en els nivells denotatiu i emotiu, divergeixen en la selecció del tipus semanticoconceptual de tema: el primer selecciona magnituds físiques o entitats abstractes, mentre que el segon selecciona entitats concretes. Així mateix, dos verbs com *traficar* i *trafiquejar* tampoc no poden ser considerats sinònims absoluts, perquè el segon presenta connotacions pejoratives enfront la neutralitat del primer, tot i que comparteixen els dos primers paràmetres.

L'aplicació d'aquests criteris a l'estudi de les sèries derivatives coradicals, doncs, ha servit per posar en evidència inconsistències d'algunes definicions lexicogràfiques, i especialment, creiem que ha servit per posar de manifest que les definicions sintètiques suposen un risc, ja que no només proporcionen informació parcial, sinó que en alguns casos poden conduir a substitucions lèxiques discutibles.

Aquesta dificultat per poder considerar dos verbs sinònims en totes les situacions possibles es relaciona també amb la consideració de la tendència natural del lèxic a l'economia, o dit d'una altra manera: la llengua no tolera el luxe innecessari, de manera

que, a la llarga, la llengua suprimeix els sinònims per diferenciació o per eliminació. Així, davant de dos verbs susceptibles de ser sinònims, es produeix una d'aquestes dues opcions:

- a) diferenciació o distribució dels usos, entesos com a seleccions de tipus d'argument(s) diferent(s), de manera que, o bé no es poden considerar sinònims, ni tan sols contextuals, o bé s'estableix una relació semàntica diversa de la sinonímia —hiperonímia o hiponímia—;
- b) eliminació o prioritització d'una de les formes: en la sèrie construïda sobre *hospital*, s'ha eliminat, per opacitat semàntica, *hospitalejar*; en la sèrie construïda sobre *àgil*, es prioritza l'ús d'*agilitzar*, per l'alta productivitat d'aquest sufix.

Tot el que hem exposat fins ara ens porta a afirmar que la nostra hipòtesi s'ha vist validada per l'anàlisi: cada verb construït d'una sèrie derivativa coradical presenta característiques semàntiques diferents (i de vegades, també característiques sintàctiques diverses), de manera que ben poques vegades es produeix un conflicte sinonímic entre els diversos elements. La sinonímia es produeix, majoritàriament, a nivell contextual, quan es donen les condicions necessàries, i en els casos en què efectivament trobem sinonímia absoluta, el factor ús mostra com un dels dos és, amb diferència, més usat que l'altre —com succeeix, per exemple, amb *suavitzar* o *assuaujar* enfront d'*assuavir*. El criteri de l'ús esdevé, doncs, molt informatiu, però també difícil d'avaluar. En el nostre treball, però, considerem que els resultats que exposem són, si més no, representatius de la llengua catalana escrita contemporània. En aquesta línia, creiem que caldria ampliar en treballs futurs el tipus de textos i/o registres, per tal de confirmar o matisar els resultats obtinguts en aquest treball.

7.4. El diccionari

El DSVC constitueix una proposta lexicogràfica de representació que creiem que els afixos haurien de tenir als diccionaris. La nostra proposta no vol ser res més que un prototip, parcial i selectiu quant a la nomenclatura, però exhaustiu quant a la informació que es proporciona de cada entrada. El gran avantatge que creiem que presenta és el fet d'estar concebut modularment, cosa que facilita el control i l'accés de les remissions i les relacions que s'estableixen entre els elements d'una sèrie, així com també permet ser ampliat fàcilment. Evidentment, aquesta proposta pot ser optimitzada: amb una anàlisi detallada de totes les bases que permetés establir una classificació tancada i coherent, s'aconseguiria també una xarxa de relacions hipertextuals molt més completa. D'altra banda, la validesa i l'originalitat d'aquesta proposta rau també en l'atenció i el tractament que hem dedicat a representar les relacions semàntiques que s'estableixen entre els diversos elements d'una sèrie derivativa. D'aquesta manera, hem aconseguit descriure el lèxic, no com a peces aïllades, sinó emmarcades en el conjunt de la llengua.

Creiem, doncs, que com a model de representació, el DSVC és útil. El sistema establert que preveu reservar un apartat específic a cada tipus d'informació afavoreix la sistematicitat, ja que així la informació apareix disposada sempre de manera idèntica.

Per verificar-ne la validesa i millorar-ne alguns aspectes de la seva formalització, caldria anar-hi incorporant descripcions completes d'altres afixos, per arribar a crear un hipotètic *Diccionari d'afixos del català*, que, a llarg termini, permetria millorar les estratègies de detecció automàtica de neologismes per tal com, integrant-lo en una eina com és el Sextan¹⁴² (sistema d'extracció automàtica de neologia creada a l'IULA per a l'Observatori de Neologia), possibilitaria no només detectar les paraules noves per defecte (és a dir, per no ser presents als corpus lexicogràfics d'exclusió), sinó que el sistema seria capaç d'analitzar-ne l'estructura interna, per tal de poder atribuir-li automàticament les propietats morfosintàctiques.

¹⁴² Per a més detall, vegeu Vivaldi (2000).

Com a prototip, doncs, el DSVC compleix el doble objectiu establert a priori per a qualsevol diccionari prototip:

- a) objectiu lingüístic, per tal com descriu rigorosament els sufixos verbalitzadors del català i també les relacions semàntiques dels verbs que els contenen i els altres verbs coradicals;
- b) objectiu lexicogràfic, per tal com incorpora els sufixos a la nomenclatura i proposa noves fórmules d'expressió de les relacions semàntiques detectades.

Creiem que el DSVC ofereix elements de renovació que poden ser aprofitables per la lexicografia tradicional en general, almenys en dos aspectes:

- a) incorpora informació per als sufixos verbalitzadors de manera organitzada, exhaustiva i sistemàtica, que, si més no, pel que fa a la lexicografia catalana, no s'havia tingut prou present;
- b) millora el tractament i la representació de les relacions semàntiques, per tal com els resultats que s'ofereixen provenen de l'anàlisi detallada de contextos reals.

Així, com a diccionari circumscribit en un model lèxic, oferim cinc entrades homònimes diferenciades d'*-ejar*. En un diccionari tradicional, però, s'hauria de valorar l'adequació de mantenir-les separades o d'agrupar-les sota un únic lema amb cinc accepcions. Al DSVC tenen entrada alguns verbs que no tenen cap ocurrència als corpus textuals, per tal com han estat seleccionats pel fet que formaven part d'una sèrie derivativa coradical. Creiem, però, que l'estudi que hem fet també ha de servir perquè la lexicografia tradicional pràctica es plantegi la necessitat real de mantenir aquests verbs que no s'usen.

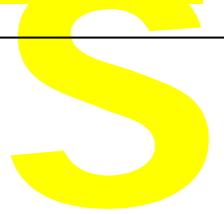
Finalment, la proposta que hem presentat pot també beneficiar la lexicografia d'aprenentatge, per tal com la incorporació dels sufixos als diccionaris, pot aportar tres funcions útils:

- decodificadora: els aprenents han de ser capaços d'interpretar i entendre les construccions reals i les possibles;
- codificadora: els aprenents avançats han de ser capaços de triar l'afix adequat per construir una nova paraula;
- metalingüística: els afixos poden ajudar els aprenents a aprofundir en l'organització del lexicó mental.

Els avantatges que aporta la inclusió dels afixos al diccionari són, doncs, clars. Creiem que la nostra proposta constitueix una aproximació al tractament lexicogràfic de les peces morfològiques, enteses com a elements portadors de càrrega sintàctica i semàntica, que modifiquen sempre en algun aspecte les bases a què s'adjunten. La concepció volgudament integradora de posar en relació morfologia, semàntica i lexicografia i l'estructura modular del DSVC poden constituir el punt de partida d'innovació lexicogràfica per a un tractament més adequat i coherent del conjunt de mots construïts d'una llengua.

Bibliografia

Bibliografía

- Abramson, Harvey (1995): "What is a Hyperdictionary?". *TermNet News*, 49, 7-13.
- Ahumada, Ignacio (1989): *Aspectos de lexicografía teórica. Aplicaciones al Diccionario de la Real Academia Española*. Granada: Universidad de Granada.
- Aitchison, Jean (1987): *Words in the Mind. An Introduction to the Mental Lexicon*. Oxford: Blackwell.
- Alcoba, Santiago (1993): "Los parasintéticos: constituyente y estructura léxica". A Varela, Soledad (ed.): *La formación de palabras*. Madrid: Taurus, 360-379.
- Allen, Margaret (1978): *Morphological Investigations*. Connecticut: University of Connecticut. Tesis doctoral.
- Almela, Ramón (1999): *Procedimientos de formación de palabras en español*. Barcelona: Ariel.
- Alonso-Cortés, Ángel. (1992): "Una nota sobre conversión categorial". *DICENDA. Cuadernos de Filología Hispánica*, 10, 11-20.
- Alsina, Victòria (en premsa): "Semàntica lèxica i lexicografia. Definicions d'adjectius antònims en el *Diccionari General de la Llengua Catalana*".
- Alsina, Victòria; Sol, Lluís; Soler, Joan (1995): "Una tipologia de la definició lexicogràfica aplicada al *DGLC*". *Caplletra*, 17, 311-324.
- Alsina, Victòria; DeCesaris, Janet (1998): "Morphological structure and lexicographic definitions: The case of *-ful* and *-like*". A Thierry Fontenelle; Philippe Hiligsmann; Archibald Michiels; André Moulin; Siegfried Theissen (ed.): *Actes EURALEX'98 Proceedings*. Liège: Université de Liège, 545-554.
- Alvar, Manuel (1993): *La formación de palabras en español*. Madrid: Arco Libros.

- Alvar, Manuel; Pottier, Bernard (1983): *Morfología histórica del español*. Madrid: Gredos.
- Andrews, Edna (1996): *The Semantics of Suffixation*. München – Newcastle: Lincom Europa.
- Aranda, Antonio (1990): *La expresión de la causatividad en español actual*. Zaragoza: Libros Pórtico.
- Aronoff, Mark (1976): *Word Formation in Generative Grammar*. Cambridge: The MIT Press.
- Atkins, Beryl T.; Kegl, Judy; Levin, Beth (1986): “Explicit and Implicit Information in Dictionaries”. *Lexicon Project Working Papers*, 12.
- Atkins, B. T. S.; Kegl, C.; Lewis, B. (1988): “Anatomy of a Verb Entry. From Linguistic Theory to Lexicographic Practice”. *International Journal of Lexicography*, 1/2, 84-126.
- Atkins, B. T. S.; Levin, Beth (1995): “Building on a corpus: A linguistic and lexicographical look at some near-synonyms”. *International Journal of Lexicography*, 8/2, 85-114.
- Baayen, R. Harald; Renouf, Antoinette (1996): “Chronicling the Times: Productive Lexical innovations in an English newspaper”. *Language*, 72 (1), 69-96.
- Bach, Carme (en curs): *Els connectors reformulatius catalans. Anàlisi i proposta d'aplicació lexicogràfica*. Tesi doctoral.
- Bach, Carme; Saurí, Roser; Vivaldi, Jordi; Cabré, M. Teresa (1997): *El Corpus de l'IULA: descripció*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, Papers de l'IULA, Sèrie Informes, 17.
- Badia, Antoni M. (1962): *Gramàtica catalana*. 2 volums. Madrid: Gredos.
- Badia, Antoni M. (1988): “Un cas de confusió de sufixos: *-itzar / -itar* en català”. A J. L. Benezech et al. (ed.): *Hommage à Bernard Poitier*, I. París: Klincksieck, 81-84.
- Badia, Toni; Pujol, Manel; Tuells, Antoni; Vivaldi, Jordi; de Yzaguirre, Lluís; Cabré, M. Teresa (1998): “IULA’s LSP Multilingual Corpus: compilation and processing”. Comunicació presentada a ELRA Conference. Granada, 29-31 de maig de 1998.
- Bargalló, Maria (1996): “La información gramatical en la definición de los verbos: el tratamiento del acusativo interno en los diccionarios de la Real Academia Española”. A A. Alonso et al. (ed.): *Actas del III Congreso Internacional de Historia de la Lengua Española. Salamanca, 22-27 de noviembre de 1993*. Madrid: Arco Libros, 1185-1192.

Bayà, M. Rosa (1997): *La prefixació en català: aproximació teoricodecriptiva*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra. Treball de recerca.

Bayà, M. Rosa; Bernal, Elisenda (1996): “Propuesta de representación lexicográfica de los verbos ergativos”. *Interlingüística*, 4, 7-11.

[BBI] Benson, Morton; Benson, Evelyn; Ilson, Robert (1997): *The BBI Dictionary of English Word Combinations*. Amsterdam: John Benjamins. Edició revisada.

Beniers, Elisabeth (1993): “Acerca de la relación entre aspecto y derivación”. A *Ponencias ALFAL*. Veracruz, 284-288.

Bernal, Elisenda (1997): *Els sufixos verbalitzadors del català. Descripció sintacticosemàntica*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra. Treball de recerca.

Bosque, Ignacio (1976): “Estudios sobre la interpretación causativa de los verbos adjetivales”. A V. Sánchez Zavala (ed.): *Estudios de gramática generativa*. Barcelona: Labor, 101-117.

Bosque, Ignacio (1982): “Sobre la teoría de la definición lexicográfica”. *Verba*, 9, 105-123.

Bosque, Ignacio; Demonte, Violeta (dir.) (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.

Bréal, Michel (1982): *Essai de sémantique*. Brionne: Gérard Monfort, editor.

Brumme, Jenny (1990): “La modernització i l'ampliació del lèxic polític-social català”. *Llengua & Literatura*, 3, 193-264.

Brunot, Ferdinand (1965): *La pensée et la langue: méthode, principes et plan d'une théorie nouvelle du langage, appliquée au français*. París: Masson.

Cabré, M. Teresa (1988): “La prefixació en català”. A John J. Stackzek (ed.): *On Spanish, Portuguese and Catalan linguistics*. Washington: Georgetown University Press, 47-63.

Cabré, M. Teresa (1992): *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions*. Barcelona: Empúries.

Cabré, M. Teresa (1994): *A l'entorn de la paraula*. 2 volums. València: Publicacions de la Universitat de València.

Cabré, M. Teresa (1999): *La terminología: representación y comunicación*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada – Universitat Pompeu Fabra.

Cabré, M. Teresa (en premsa): “Morfologia: La derivació”. A Joan Solà (coord.): *Gramàtica del català contemporani*.

Cabré, M. Teresa; Lorente, Mercè (1991): *Els diccionaris catalans de 1940 a 1988*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

Cabré, M. Teresa; Rigau, Gemma (1985): *Lexicologia i semàntica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.

- Cabré, M. Teresa; Rojo, Arcadio (1996): "Specialized knowledge representation: towards a new hypertextual / multimedia proposal". A Christian Galinski; Klaus-Dirk Schmitz (ed.): *TKE'96, Terminology and Knowledge Engineering*. Frankfurt: INDEKS-Verlag, 414-423.
- Cabré, M. Teresa; De Yzaguirre, Lluís; Lorente, Mercè; Morel, Jordi; Rojo, Arcadio (1996): "A hypermedia project on terminology: the design of a telematic hypertextual dictionary". A Christian Galinski; Klaus-Dirk Schmitz (ed.): *TKE'96, Terminology and Knowledge Engineering*. Frankfurt: INDEKS-Verlag, 424-430.
- Cabré, M. Teresa; Bayà, M. Rosa; Bernal, Elisenda; Freixa, Judit; Solé, Elisabet; Vallès, Teresa (en premsa): "Evaluación de la vitalidad de una lengua a través de la neología: A propósito de la neología espontánea y de la neología planificada".
- Cabré, M. Teresa; DeCesaris, Janet; Bayà, M. Rosa; Bernal, Elisenda; Solé, Xavier (en premsa): "La sufixació nominal amb *-ada* en català".
- Camus, B.; Aranda, A. (1996): "En favor de una morfología paradigmática: las formaciones en *-ata*". *Revista Española de Lingüística*, 26/2, 271-300.
- Cantero, Mónica (1996): *Formación de palabras en español: morfopragmática*. Barcelona: Universitat de Barcelona. Tesi doctoral.
- Casas, Miguel (1999): *Las relaciones léxicas*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Castillo Pena, Carmen (1992): "La definición sinonímica y los círculos viciosos". *Boletín de la Real Academia Española*, LXXII / CCLVII, 463-566.
- Castillo Pena, Carmen (1993): "La definición sinonímica y los círculos viciosos (continuación)". *Boletín de la Real Academia Española*, LXXIII / CCLVIII, 133-214.
- Català, Natàlia (1996): "Tipología verbal y diccionarios". A Esther Forgas (coord.): *Léxico y diccionarios*. Tarragona: Departament de Filologies Romàniques - Universitat Rovira i Virgili, 55-69.
- Chierchia, Gennaro; McConnell-Ginet, Sally (1990): *Meaning and Grammar. An Introduction to Semantics*. Cambridge: The MIT Press.
- Clark, Eve V. (1993): *The lexicon in acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Collinson, W. E. (1939): "Comparative synonymics: some principles and illustrations". *Transactions of the Philological Society*, 54-77.
- Corbin, Danielle (1983): "Le monde étrange des dictionnaires (4): La créativité lexicale, le lexicographe et le linguiste". *Lexique*, 2, 43-68.

Corbin, Danielle (1985): "Les bases non autonomes en français, ou comment intégrer l'exception dans un modèle lexical". *Langue française*, 66, 54-76.

Corbin, Danielle (1987): *Morphologie dérivationnelle et structuration du lexique*. 2 vols. Amsterdam: Max Niemeyer Verlag.

Corbin, Danielle (1990): "Associativité et stratification dans la représentation des mots construits". A W. V. Dressler (ed.): *Contemporary morphology*. Berlín: Mouton de Gruyter, 43-59.

Corbin, Danielle (1991): "Introduction. La formation des mots: structures et interprétations". *Lexique*, 10, 7-30.

Corbin, Danielle (1993): "Morphologie et lexicographie: la représentation du sens dans le *Dictionnaire dérivationnel du français*". A Aafke Hulk; Francine Melka; Jan Schroten (ed.): *Du lexique à la morphologie: du côté de chez Zwaan. Textes réunis en l'honneur du soixantième anniversaire de Wiecher Zwanenburg*, 62-87.

Corbin, Danielle (1997): "Décrire un affixe dans un dictionnaire". A Georges Kleiber, Martin Riegel (ed.): *Les formes du sens. Études de linguistique française, médiévale et générale offertes à Robert Martin à l'occasion de ses 60 ans*. Paris: Duculot, 79-94.

Corbin, Danielle (2000): "Pour une théorie sémantique de la catégorisation affixale". *Faits de langue*, 14, 65-77.

Corpas, Gloria (1997): *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.

Correia, Margarita (1992): *La formation des adjectifs en anti- en portugais*. Lisboa: Universidade de Lisboa. Tesi de llicenciatura.

Correia, Margarita (1999): *A denominação das qualidades – contributos para a compreensão da estrutura do léxico português*. Lisboa: Universidade de Lisboa. Tesi doctoral.

Cottez, Henri (1989): *Dictionnaire des structures du vocabulaire savant. Éléments et modèles de formation*. Paris: Dictionnaires Le Robert.

Cruse, D. A. (1986): *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cuenca, M. Josep; Hilferty, Joseph (1999): *Introducción a la lingüística cognitiva*. Barcelona: Ariel.

Dardano, Maurizio (1978): *La formazione delle parole nell'italiano di oggi*. Roma: Bulzoni.

Darmesteter, Arsène (1877): *De la création actuelle de mots nouveaux dans la langue française et des lois qui la régissent*. Paris: Vieweg.

[DCVB] Alcover, Antoni M.; Moll, Francesc de B. (1930-1961): *Diccionari català – valencià – balear*. Palma de Mallorca: Moll.

DeCesaris, Janet (1988): *Regular Verb Inflection in Catalan*. Indiana: Indiana University. Tesi doctoral.

DeCesaris, Janet (1998): “La representación de los afijos en algunos diccionarios de lengua inglesa”. A Ignacio Vázquez i Ignacio Guillén (ed.): *Perspectivas pragmáticas en lingüística aplicada*. Zaragoza: Anubar Ediciones, 373-379.

De Kock, Josse (1986): “Del objeto de la lingüística y de su observación”. *Revista española de lingüística*, 16/2, 277-291.

De Mauro, Tullio (dir.) (1999): *Grande dizionario italiano dell'uso*. Torino: UTET. 6 volums.

Dell, François (1979): “La morphologie dérivationnelle du français et l'organisation de la composante lexicale en grammaire générative”. *Revue romane*, 14/2, 185-216.

Devoto, Giacomo (1936): “Sinonimia”. A *Enciclopedia Italiana di Scienze, Lettere ed Arti*. Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana, XXXI, 857.

[DGLC] *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Edhasa, 1988 (24a. edició).

[DIEC] *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona – Palma de Mallorca – València: Edicions 3 i 4 – Edicions 62 – Editorial Moll – Enciclopèdia Catalana – Institut d'Estudis Catalans – Publicacions de l'Abadia de Montserrat. 1995.

DiSciullo, Anna Maria; Williams, Edwin (1987): *On the Definition of Word*. Cambridge: The MIT Press.

[DLC3] *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1993. Tercera edició revisada i ampliada.

Domènech, Meritxell (1998): *Unitats de coneixement i textos especialitzats: primera proposta d'anàlisi*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra.

Dressler, Wolfgang U.; Merlini Barbaresi, Lavinia (1994): *Morphopragmatics. Diminutives and Intensifiers in Italian, German and Other Languages*. Berlín - Nova York: Mouton de Gruyter.

Drysdale, P. D. (1987): “The role of examples in a learner's dictionary”. A A. P. Cowie (ed.): *The Dictionary and the Language Learner: Papers from the Euralez Seminar at the University of Leeds, 1-3 april 1985*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 213-223.

[DSVVF] Lewicka, H; Bogacki, K. (dir.): *Dictionnaire sémantique et syntactique des verbes français*. Montréal: Les Presses Universitaires de Montréal, 1983.

[DUE] *Diccionario de uso del español*. Madrid: Gredos, 1990.

[DSLE] *Diccionario Salamanca de la lengua española*. Madrid: Santillana - Universidad de Salamanca, 1996.

Emsel, Martina (1987): “Zur Darstellung von Entsprechungsbeziehungen bei lexikalischen Morphenkomplexen - Spanisch/Deutsch”. *Linguistische Arbeitsberichte*, 61, 44-54.

[ESAV] Wierzbicka, Anna: *English Speech Act Verbs. A semantic dictionary*. Sidney: Academic Press, 1987.

[Esbozo] Comisión de Gramática de la Real Academia Española (1991): *Esbozo de una nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa-Calpe.

Fabb, Nigel (1988): “English suffixation is constrained only by selectional restrictions”. *Natural Language and Linguistic Theory*, 6/4, 527-539.

Faber, Pamela; Mairal, Ricardo (1999): *Constructing a Lexicon of English Verbs*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Fabra, Pompeu (1956): *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

Fabra, Pompeu (1984): *Converses filològiques*. 2 volums. Edició crítica a cura de Joaquim Rafel. Barcelona: Edhasa.

Farrell, Patrick (1998): “Comments on the Paper by Lieber”. A Steven G. Lapointe; Diane K. Brentari; Patrick M. Farrell (ed.): *Morphology and Its Relation to Phonology and Syntax*. Stanford: CSLI, 34-53.

Fellbaum, Christiane (1990): “English Verbs as a Semantic Net”. *International Journal of Lexicography*, 3/4, 278-301. També a George A. Miller; Richard Beckwith; Christiane Fellbaum; Derek Gross; Katherine Miller (1993).

Ferrater, Gabriel (1981): *Sobre el llenguatge*. Barcelona: Quaderns Crema.

Firth, J. R. (1957): “A Synopsis of Linguistic Theory 1930-55”. *Studies in Linguistic Analysis*. Reimprès a F. Palmer (ed.) (1968): *Selected Papers of J. R. Firth*. Londres: Longman.

Fox, Gwyneth (1987): “The Case for Examples”. A John Sinclair (ed.): *Looking up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*. Londres: Collins, 137-149.

García de Diego, Vicente (1970): “Los nombres de acción”. *Boletín de la Real Academia Española*, CLXXXIX, 19-29.

[GDLC] *Gran diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998.

Geckeler, Horst (1998): “Synonymie, antonymie et champ lexical”. A Giovanni Rufino (ed.): *Atti del XXI Congresso Internazionale di Linguistica e Filologia Romanza (Università di Palermo, 18-24 di settembre 1995)*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, vol. 3, 261-267.

Ginebra, Jordi; Montserrat, Anna (1999): *Diccionari d'ús dels verbs catalans*. Barcelona: Edicions 62.

Gràcia, Lluïsa; Cabré, M. Teresa; Varela, Soledad; Azkarate, Miren et al. (2000): *Configuración morfológica y estructura argumental: léxico y diccionario. Resultados del proyecto de investigación DGICYT, PB93-0546-C04*. Zarautz: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco.

Gross, Gaston (1994): “Classes d'objets et description des verbes”. *Langages*, 115, 15-30.

Grossmann, Maria (1986): “La formazione delle parole in catalano. Presentazione di una ricerca in corso con alcune osservazioni sui tipi di verbalizzazione denominale mediante suffissazione”. A Dietr Kremer (ed.): *Actes du XVIIIe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 503-511.

Grossmann, Maria (1994): *Opposizioni direzionali e prefissazione. Analisi morfologica e semantica dei verbi egressivi prefissati con des- e es- in catalano*. Padova: Quaderni Patavini di Linguistica, Monografie, 14.

Guilbert, Louis (1975): *La créativité lexicale*. París: Larousse.

Gutiérrez Cuadrado, Juan (1999): “Notas a propósito de la ejemplificación y la sinonimia en los diccionarios para extranjeros”. A M. Neus Vila; M. Ángeles Calero; Rosa M. Mateu; Montse Casanovas; José Luis Orduña (ed.): *Así son los diccionarios*. Lleida: Universitat de Lleida, 77-95.

Haensch, Günther; Wolf, Lothar; Ettinger, Stefan; Werner, Reinhold (1982): *La lexicografía. De la lingüística teórica a la práctica lexicográfica*. Madrid: Gredos.

Herbst, Thomas (1989): “Grammar in Dictionaries”. A Makhan L. Tickoo (ed.): *Learner's dictionaries: State of art*. Singapur: Seameo Regional Language Centre, 94-111.

Hiperdiccionari. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1994.

Hoffmann, Lothar (1998): “Característiques dels llenguatges d'especialitat. Les principals tendències en la recerca sobre els llenguatges d'especialitat”. A Jenny Brumme (ed.): *Lothar*

Hoffmann. *Llenguatges d'especialitat. Selecció de textos*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, 21-69.

Jordan, Iagu (1968): "Observaciones sobre la formación de palabras en español". A *Actas del III Congreso Internacional de Hispanistas. III - Románicas*. Mèxic, 443-453.

ISO (1990): *ISO 1087 Terminology - Vocabulary*.

Jackendoff, Ray (1983): *Semantics and Cognition*. Cambridge: The MIT Press.

Jackendoff, Ray (1990): *Semantic Structures*. Cambridge: The MIT Press.

Kiparsky, Paul (1983): "Word-Formation and the Lexicon". A F. Ingemann (ed.): *Proceedings of the 1982 Mid-America Linguistics Conference*. Kansas.

Krishnamurthy, Ramesh (1997): "Keeping Good Company: Collocation, Corpus and Dictionaries". A M. Teresa Cabré (dir.): *Cicle de conferències 95-96. Lèxic, corpus i diccionaris*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, 31-56.

Lang, Mervyn F. (1990): *Spanish Word Formation. Productive Derivational Morphology in the Modern Lexis*. Londres-Nova York: Routledge.

Langacker, Ronald (1987): *Foundations of Cognitive Grammar, vol. I: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.

Langacker, Ronald (1990): *Concept, Image and Symbol. The cognitive Basis of Grammar*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Langacker, Ronald (1991): *Foundations of Cognitive Grammar, vol. II: Descriptive Application*. Stanford: Stanford University Press.

Lara, Luis Fernando (1995): *Una hipótesis cognoscitivista sobre el orden de acepciones*. Ponència presentada a les II Jornadas de Lexicografía. Buenos Aires: Universidad de Buenos Aires, 24-26 d'octubre de 1995.

Lara, Luis Fernando (1997): *Teoría del diccionario monolingüe*. Mèxic: El Colegio de México.

Lázaro Mora, Fernando (1999): "La derivación apreciativa". A Ignacio Bosque; Violeta Demonte (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 4645-4682.

Leech, Geoffrey (1985): *Semántica*. Madrid: Alianza Universidad.

Leech, Geoffrey; Fligelstone, Steven (1992): "Computers and corpus analysis". A Butler (ed.): *Computers and written texts*. Oxford: Blackwell, 115-140.

Lehrer, Adrienne (1996): "Why Neologisms are Important to Study". *Lexicology*, 2/1, 63-73.

Lemmens, Marcel; Wekker, Herman (1986): *Grammar in English Learner's Dictionaries*. Tübingen: Max Niemeyer.

Levin, Beth (1993): *English Verb Classes and Alternations*. Chicago - Londres: The University of Chicago Press.

Levin, Beth; Song, Grace; Atkins, B. T. S. (1997): "Making Sense of Corpus Data: A Case Study of Verbs of Sound". *International Journal of Corpus Linguistics*, 2(1), 23-64.

Lewandowska-Tomaszczyk, Barbara (1990): "Meaning, synonymy, and dictionary". A Jerzy Tomaszczyk; Barbara Lewandowska-Tomaszczyk (ed.): *Meaning and Lexicography*. Amsterdam: John Benjamins, 181-208.

[Le Robert électronique]. París: Dictionnaires Le Robert, 1991.

L'Homme, Marie-Claude (1998): "Le statut du verbe en langue de spécialité et sa description lexicographique". *Cahiers de lexicologie*, 73/2, 61-84.

Lieber, Rochelle (1998): "The Suffix *-ize* in English: Implications for Morphology". A Steven G. Lapointe; Diane K. Brentari; Patrick M. Farrell (ed.): *Morphology and Its Relation to Phonology and Syntax*. Stanford: CSLI, 12-33.

Lleó, Concepció (1970): *Problems of Catalan Phonology*. Seattle: University of Washington.

Lorente, Mercè (1994): *Aspectes de lexicografia: representació i interpretació gramaticals*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.

Lorente, Mercè (1996a): "Una proposta de classificació dels verbs catalans". A *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 77-101.

Lorente, Mercè (1996b): "La lexicografia teòrica: els prototips de diccionaris". A *Miscel·lània Germà Colón*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 339-363.

Lorente, Mercè; Cabré, M. Teresa (1999): "L'estructura argumental dels predicats derivats". *Estudi General*, 17 (*Estudis de morfologia*), 67-78.

Lyons, John (1971): *Introducción en la lingüística teórica*. Barcelona: Teide.

Lyons, John (1977): *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lyons, John (1989): *Semántica*. Barcelona: Teide.

- Lyons, John (1991): *Lenguaje, significado y contexto*. Barcelona: Paidós.
- Lyons, John (1997): *Semántica lingüística. Una introducción*. Barcelona: Paidós.
- Mackin, Ronald (1978): "On Collocations: Words shall be known by the company they keep". A Peter Strevens (ed.): *In Honour of A. S. Hornby*. Oxford: Oxford University Press, 149-165.
- Malkiel, Yakov (1941): "atristar-entristecer. Adjectival verbs in Spanish, Portuguese, and Catalan". *Studies in Philology*, XXXVIII, 3, 429-461.
- Malkiel, Yakov (1958): "Los interfijos hispánicos. Problemas de lingüística histórica y estructural". A *Miscelánea Homenaje a André Martinet*, II. La Laguna: Universidad de La Laguna, 107-199.
- Marchand, Hans (1960): *The categories and types of present-day English word-formation. A synchronic-diachronic approach*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Marle, Jaap van (1985): *On the Paradigmatic Dimension of Morphological Creativity*. Dordrecht: Foris.
- Marle, Jaap van (1986): "The Domain Hypothesis: The Study of Rival Morphological Processes". *Linguistics*, 24, 601-627.
- Marquet, Lluís (1982): "Pilotar i pilotejar". *Serra d'Or*, 278, 57.
- Marquet, Lluís (1984): "La terminologia tècnica i científica". A *Actes de les Primeres Jornades d'estudi de la llengua normativa*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 51-56.
- Marquet, Lluís (1993a): *El llenguatge científic i tècnic*. Barcelona: Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya.
- Marquet, Lluís (1993b): "Sondar i sondejar". *Serra d'Or*, 407, 30.
- Martin, Robert (1977): "Essai d'une typologie des définitions verbales dans le dictionnaire de langue". *Travaux de linguistique et de littérature*, 22, 361-378.
- Martín, Josefa (1996): *Gramática y diccionario: el prefijo re-*. Madrid: Universidad Autónoma de Madrid. Tesis doctoral.
- Martín, Josefa (1998): *La Morfología Léxico-Conceptual: las palabras derivadas con RE-*. Madrid: Ediciones de la Universidad Autónoma de Madrid.
- Mascaró, Joan (1983): *La fonologia i el cicle fonològic*. Bellaterra: Departament de Filologia Hispànica - Universitat Autònoma de Barcelona.

- Mascaró, Joan (1986): *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Meijs, Willem (1990): "Morphology and Word-Formation in a Machine-Readable Dictionary". *Folia Lingüística*, XXIV/1-2, 45-71.
- Mel'c&uk, Igor (dir.) (1984-1992): *Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques*. 3 vols. Montréal: Les Presses de l'Université de Montréal.
- Miller, George A.; Fellbaum, Christiane (1992): "Semantic networks of English". A Beth Levin, Steven Pinker (ed.): *Lexical & Conceptual Semantics*. Oxford: Blackwell, 197-229.
- Miller, George A.; Beckwith, Richard; Fellbaum, Christiane; Gross, Derek; Miller, Katherine (1993): *Introduction to WordNet: An On-line Lexical Database*. <ftp://ftp.ims.uni-stuttgart.de/pub/WordNet/doc/5papers>.
- Mok, Q. I. (1983): "Dictionnaire et dérivation". *Lexique*, 2, 69-77.
- Moll, Francesc de B. (1991): *Gramàtica històrica catalana*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- Moon, Rosamund (1987): "The Analysis of Meaning". A John Sinclair (ed.): *Looking up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*. Londres: Collins ELT, 86-103.
- Moreira, Waldenice (1996): *A prefixação no vocabulário técnico-científico: um estudo semântico*. UNESP, Araraquara. Treball de recerca.
- Müller, Wolfgang (1989): "Die Beschreibung von Affixen und Affixoiden im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch". A Franz Josef Hausmann, Oskar Reichmann, Herbert Ernst Wiegand, Ladislav Zgusta (ed.): *Wörterbücher. Dictionaries. Dictionnaires. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie. An International Encyclopedia of Lexicography. Encyclopédie de lexicographie*. Berlín – Nova York: Walter de Gruyter, 869-882.
- Nord, Christiane (1984): *Lebendiges Spanisch. Eine Einführung in Entwicklungstendenzen des heutigen spanischen Wortschatzes*. Rheinfelden: Schäuble Verlag.
- Observatori de Neologia (1998): *Descripció quantitativa dels neologismes documentats durant l'any 1995 a la premsa en català*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, sèrie Informes, 23.
- Palmer, F. R. (1978): *La semántica. Una nueva introducción*. México: Siglo XXI Editores.
- Partridge, Eric (1949): *English. A Course for Human Beings*. London: Winchester.

Paul, Hermann (1896): 'Über die Aufgaben der Wortbildungslehre'. A Leonhard Lipka; Hartmut Günther (ed.) (1981): *Wortbildung*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 17-35.

[PDAVC] Lorente, Mercè: *Prototipus de diccionari argumental de verbs catalans*. Segon volum de Lorente (1994).

Pearson, Jennifer (1998): *Terms in context*. Amsterdam: John Benjamins.

Pena, Jesús (1980): *La derivación en español. Verbos derivados y sustantivos verbales*. Santiago de Compostela: Anuario Galego de Filloxia de la Universidade de Santiago de Compostela.

Pena, Jesús (1993): "La formación de verbos en español: la sufijación verbal". A Soledad Varela (ed.): *La formación de palabras*. Madrid: Taurus, 217-281.

Pena, Jesús (1996): "Formación de palabras, gramática y diccionario". *Revista de Lexicografía*, I, 163-180.

Pena, Jesús (1999): “Partes de la morfología. Las unidades del análisis morfológico”. A Ignacio Bosque; Violeta Demonte (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 4305-4366.

Piera, Carlos; Varela, Soledad (1999): “Relaciones entre morfología y sintaxis”. A Ignacio Bosque; Violeta Demonte (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 4367-4422.

Pinker, Steven (1989): *Learnability and Cognition*. Cambridge: The MIT Press.

Plag, Ingo (1996): “Selectional restrictions in English suffixation revisited: a reply to Fabb (1988)”. *Linguistics*, 34/4, 769-798.

Plag, Ingo (1998): “The polysemy of *-ize* derivatives: On the role of semantics in word formation”. A Geert Booij; Jaap van Marle (ed.): *Yearbook of Morphology 1997*. Dordrecht: Foris, 219-242.

Plank, Frans (1981): *Morphologische (Ir-)Regularitäten. Aspekte der Wortstrukturtheorie*. Tübingen: Narr.

Porto Dapena, José-Álvaro (1988): “Notas lexicográficas: la información sintáctica en los diccionarios comunes”. *Lingüística Española Actual*, X, 133-151.

Portolés, José (1999): “La interfijación”. A Ignacio Bosque; Violeta Demonte (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 5041-5073.

Prc@ic@, Tvrtko (1999): “The treatment of affixes in the ‘big four’ EFL dictionaries”. *International Journal of Lexicography*, 12/4, 263-279.

Quine, Willard van Ormand (1980): *From a logical point of view*. Cambridge: Harvard University Press.

Rafel, Joaquim (1988): “Sobre la normalització dels diccionaris catalans: el tractament de les sèries sinonímiques”. A *Miscel·lània Antoni M. Badia i Margarit*. Barcelona: Publicacions de l’Abadia de Montserrat, 8, 57-112.

Rafel, Joaquim (dir.) (1996): *Diccionari de freqüències. 1. Llengua no literària*. Barcelona: Institut d’Estudis Catalans.

Rafel, Joaquim (en premsa): “El *Corpus Textual Informatitzat de la Llengua Catalana*”. A M. Teresa Cabré (ed.): *I-III Jornades de corpus lingüístics*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada – Universitat Pompeu Fabra.

Rainer, Franz (1988): “Towards a theory of blocking: the case of Italian and German quality nouns”. A Gerd Booij; Jaap van Marle (ed.): *Yearbook of Morphology 1988*. Dordrecht: Foris, 155-185.

- Rainer, Franz (1993): *Spanische Wortbildungslehre*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Rainer, Franz (1997): “Vers une contrainte sur les stades dérivationnels virtuels”. *Sillexicales*, 1, 231-240.
- Ramsey, Marathon M.; Spaulding, Robert (1960): *A textbook of modern Spanish*. Nova York: Henry Holt and Company.
- Reinheimer, Sandra (1968): “Les suffixes *-iser* et *-ifier* en français. A Antonio Quilis (ed.): *Actas del XI Congreso Internacional de Lingüística y Filología Románicas*. Madrid: CSIC, 1361-1368.
- Reinheimer-Rîpeanu, Sandra (1974): *Les dérivés parasynthétiques dans les langues romanes*. The Hague: Mouton.
- Rettig, Wolfgang (1987): “Wortbildung im Wörterbuch: die Wortbildungslehre zwischen Entlehnungslehre und Lexikologie”. A Dietrich, Wolf; Gauger, Hans-Martin; Geckeler, Horst (ed.): *Grammatik und Wortbildung romanischer Sprachen: Beiträge zum deutschen Romanistentag in Siegen, 30.9-3.10.1985*. Tübingen: G. Narr, 203-209.
- Rey-Debove, Josette (1971): *Etude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. Paris - La Haia: Mouton de Gruyter.
- Rifón, Antonio (1994): *La derivación verbal en español*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela. Tesi doctoral.
- Rifón, Antonio (1996): “Los verbos parasintéticos denominales *a...-a(r)* y *en...-a(r)*: una hipótesis semántica”. A M. do Carmo Henriques i Antonio Rifón (ed.): *Estudios de morfología*. Vigo: Departamento de Filología Española, Universidad de Vigo, 111-126.
- Rifón, Antonio (1997a): *Pautas semánticas para la formación de verbos en español mediante sufijación*. Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, Lalia, Series Maior, 6.
- Rifón, Antonio (1997b): “Sinonimia y polisemia de los sufijos *-dor* y *-nte*”. *Revista de lexicografía*, III, 95-109.
- Rio-Torto, Graça Maria (1994): “Formação de verbos em português: parassíntese, circunfixação e/ou derivação?”. A *Actas do IX Encontro Nacional da Associação Portuguesa de Lingüística*. Lisboa: Publicações da APL, 351-362.
- Rio-Torto, Graça Maria (1998): “Padrões de formação de verbos em português”. *Revista Portuguesa de Filologia*, XXII, 293-327.
- Ruaix, Josep (1986): *El català/3*. Moià: Ed. J. Ruaix.

Rüdinger, Kurt (1995): *Formacions de paraules actuals a l'àmbit del llenguatge de premsa català*. Nürnberg. Tesi doctoral.

Rull, Xavier (1998): *La conversió: aspectes teòrics i descripció*. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili. Tesi de llicenciatura.

Rull, Xavier (1999): “-Eig: entre la genuïnitat i el calc”. *Els Marges*, 63.

Sager, Juan Carlos; Kageura, Kyo (1995): “Concept Classes and Conceptual Structures. Their Role and Necessity in Terminology”. *Terminology and LSP Linguistics. Studies in Specialized Vocabularies and Texts. Actes de Langue française et linguistique (ALFA)*, 7/8, 191-216.

Salvador, Gregorio (1985): “Sí hay sinónimos”. A *Semántica y lexicología del español*. Madrid: Paraninfo, 51-66.

Santana, O.; Pérez, J.; Carreras, F.; Santos, S.; Rodríguez, G.; Hernández, Z. (1997): “GEISA. Un diccionario de sinónimos en formato electrónico”. *Revista de Lexicografía*, III, 111-134.

Scalise, Sergio (1987): *Morfología generativa*. Madrid: Alianza Universidad Textos.

Scalise, Sergio (1988): “The notion of *head* in morphology”. *Yearbook of Morphology*, 1, 229-245.

Scalise, Sergio (1998): “Rappresentazione degli affissi”. A M. Teresa Cabré (dir.): *Cicle de conferències 96-97. Lèxic, corpus i diccionaris*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, 55-81.

Scalise, Sergio; Ceresa, Marco; Drigo, Marina; Gottardo, Maria; Zannier, Irene (1983): “Sulla nozione di *Blocking* in morfologia derivazionale”. *Lingua e stile*, XVIII/2, 243-269.

Seco, Manuel (1987): *Estudios de lexicografía española*. Madrid: Paraninfo.

Seco, Manuel (1989): *Gramática esencial del español*. Madrid: Espasa-Calpe.

Serrano-Dolader, David (1995): *Las formaciones parasintéticas en español*. Madrid: Arco Libros.

Serrano-Dolader, David (1999): “La derivación verbal y la parasíntesis”. A Ignacio Bosque; Violeta Demonte (dir.): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe, 4683-4755.

Sinclair, John (ed.) (1988): *Looking up. An account of the COBUILD Project in lexical computing*. Londres: Collins ELT.

- Sinclair, John (ed.) (1991): *Word Formation*. Londres: HarperCollins Publishers.
- Spencer, Andrew (1991): *Morphological Theory. An introduction to word structure in generative grammar*. Oxford: Blackwell.
- Stave, Joachim; Dostal, Karl (1959): “Das richtige Wort. Synonymisches Wörterbuch”. *Muttersprache*, 69, 103.
- Stein, Gabriele (1985): “Word-Formation in Modern English Dictionaries”. A Robert Ilson (ed.): *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*. Oxford: Pergamon Press, 35-44.
- Stump, Gregory T. (1993): “How peculiar is evaluative morphology?”. *Journal of Linguistics*, 29, 1-36.
- Summers, Della (1988): “The role of dictionaries in language learning”. A Ronald Carter; Michael McCarthy (ed.): *Vocabulary and Language Teaching*. Londres: Longman, 111-125.
- Termcat (1988-1994): *Full de difusió de neologismes*, 1-23. Barcelona: Termcat.
- Thornton, Anna M.; Iacobini, Claudio; Burani, Cristina (1994): *BDVDB – Una base di dati sul vocabolario di base della lingua italiana*. Roma: Bulzoni editore.
- Turón, Lúdia (1999): *La construcció del significat en els mots complexos: semàntica dels derivats amb formes prefixades preposicionals*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada – Universitat Pompeu Fabra. Treball de recerca.
- Ullmann, Stephen (1957): *The Principles of Semantics*. Oxford: Blackwell.
- Ullmann, Stephen (1991): *Semántica. Introducción a la ciencia del significado*. Madrid: Taurus.
- Urdang, Laurence; Humez, Alexander; Zettler, Howard G. (1982): *Suffixes and Other Word-Final Elements of English. A Compilation of More Than 1,500 Common and Technical Free Forms, Bound Forms, and Roots That Frequently Occur at the Ends of Words, Accompanied by a Detailed Description of Each, Showing Its Origin, Meanings, History, Functions, Uses and Applications, Variant Forms, and Related Forms, Together with Illustrative Examples, the Whole Uniquely Arranged in Supplemental by a Detailed Index, in Normal Alphabetical Order, Containing Entries for All of the Foregoing*. Detroit: Gale Research Company.
- Urrutia Cárdenas, Hernán (1978): *Lengua y discurso en la creación léxica*. Madrid: Planeta - Universidad de Deusto.

Val Álvaro, José Francisco (1992): “Representación léxico-semántica y verbos deadjetivales en español”. A Carlos Martín Vide (ed.): *Lenguajes naturales y lenguajes formales*, VIII. Barcelona: PPU, 617-625.

Val Álvaro, José Francisco (1994): “Formación léxica verbal y restricciones sobre la estructura oracional (verbos denominales)”. A Francisco Hernández Paricio (ed.): *Perspectivas sobre la oración*. Saragossa: Universidad de Zaragoza, 229-255.

Vallès, Teresa (1996): *Qüestions i propostes sobre la productivitat en la formació de mots*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra. Treball de recerca.

Vanoverberghe, Franciska (1994): *Estudio de la neología en español. Descripción en base a un corpus de la prensa económica actual*. 2 volums. Louvain-la-Neuve: Université Catholique de Louvain.

Varela, Soledad (1990): *Fundamentos de morfología*. Madrid: Síntesis.

Varela, Soledad (ed.) (1993): *La formación de palabras*. Madrid: Taurus.

Vivaldi, Jordi (2000): “Sextan: prototip d’un sistema d’extracció de neologismes”. A M. Teresa Cabré; Judit Freixa; Elisabet Solé (ed.): *La neologia en el tombant de segle*. Barcelona: Institut Universitari de Lingüística Aplicada - Universitat Pompeu Fabra, 165-173.

Volek, Bronislava (1990): “Emotive Semantics and Semiotics”. *Grazer Linguistische Studien*, 33-34, 327-347.

[VOX] *Diccionario general ilustrado de la lengua española*. Barcelona: Biblograf, 1989.

Warren, B. (1990): “The Importance of Combining Forms”. A Wolfgang U. Dressler (ed.): *Contemporary morphology*. Berlín: Mouton de Gruyter, 111-132.

Willems, D. (1979): “Syntaxe, morphosyntaxe et sémantique. Les verbes dérivés”. *Cahiers de lexicologie*, 35, 3-23.

Wiegand, Herbert Ernst (1976): “Synonymie und ihre Bedeutung in der einsprachigen Lexikographie”. *Probleme der Lexikologie und Lexikographie. Jahrbuch des Instituts für Deutsche Sprache*. Düsseldorf: Schwann, 118-180.

Wiegand, Herbert Ernst (1983): “Synonyme in den großen alphabetischen Wörterbüchern der deutschen Gegenwartssprache”. A John Ole Askedal, Chrisjen Christensen, Adne Findreng, Oddleif Leirbukt (ed.): *Festschrift honoring Laurits Salveit on the occasion of his 70th birthday on Dec. 31st, 1983*. Oslo – Bergen: Tromsø, 215-231.

Wiegand, Herbert Ernst (1999): “Are Most of the Cumulative Dictionaries of Synonyms really Useless Bestsellers?”. A Herbert Ernst Wiegand: *Semantics and Lexicography. Selected Studies (1976-1996)*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 283-296.

Wolski, Werner (1989): “Die Synonymie im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch”. A Franz Josef Hausmann, Oskar Reichmann, Herbert Ernst Wiegand, Ladislav Zgusta (ed.): *Wörterbücher. Dictionaries. Dictionnaires. Ein internationales Handbuch zur Lexikographie. An International Encyclopedia of Lexicography. Encyclopédie de lexicografie*. Berlin – Nova York: Walter de Gruyter, 614-628.

[Zingarelli] *Lo Zingarelli 1996. Vocabolario della lingua italiana di Nicola Zingarelli*. Bologna: Zanichelli.

Zgusta, Ladislav (1971): *Manual of Lexicography*. La Haia – Paris: Mouton.

Zubizarreta, M. Luisa (1986): “Le statut morpho-syntaxique des verbes causatifs dans les langues romanes”. A M. Ronat; D. Couquaux (ed.): *La grammaire modulaire*. Paris: Minuit, 279-311.

Zwanenburg, Wiecher (1981): “Le principe du blocage dans la morphologie derivationelle”. A S. Daalder; M. Gerritsen (ed.): *Linguistics in Netherlands 1981*. Amsterdam: North-Holland, 65-72.

Zwanenburg, Wiecher (1983): *Productivité morphologique et emprunt*. Amsterdam: John Benjamins.

Annex 1. Freqüència absoluta dels verbs analitzats

(n): verb provinent de la base de dades de l'Observatori de Neologia

cursiva: verb provinent de la base de dades del CCC, no documentat als diccionaris

(met.): ús metalingüístic

bases	verbs	CCC	CE	total
àgil	agilitar	1	47	48
	agilitzar	12	24	36
ala	alejar	10	0	10
	aletejar	98	0	98
	alar	3	0	3
	eixalar	44	0	44
alcohol	alcoholificar	0	0	0
	alcoholitzar	2	5	7
alt	altejar	3 (1 met.)	0	4
	altificar	11	0	11
	enaltir	344	8	352
amarg	amarguejar	9 (1 met.)	0	10
	amargar	224	12	236
ample	amplejar	1 (met.)	0	1
	amplificar	103	13	116
	eixamplar	1323	57	1380
	enxamplar	13	0	13
arc	arquejar	52	1	53
	arcar	2	0	2
	enarcar	21	0	21
barroc	barroquejar	1	0	1
	abarrocar	1	1	2
	abarroquejar	1	0	1
	<i>barroquitzant</i>	5	0	5
bla	blanejar	1	0	1
	ablanir	166	2	168
blanc	blanquejar	265	27	292
	emblanquinar	115	3	118
	emblanquir	47	0	47
	emblancar	5	0	5
blau	blavejar	66	1	67
	emblavir	8 (1 met.)	0	9
bloc	bloquejar	142	131	273
	blocar	21	8	29
boig	bogejar	23	0	23
	embogir	52	6	58
boxa	boxejar	8 (1 met.)	4	13
	boxar	16 (1 met.)	0	17
bronze	bronzejar	8 (1 met.)	2	10
	bronzar	2	0	2

bases	verbs	CCC	CE	total
brut	brutejar	5 (1 met.)	0	6
	embrutar	494	32	526
	embrutir	120	8	128
carbó	carbonejar	13	0	13
	carbonitzar	23	12	35
	carbonar	10 (1 met.)	1	11
castellà	castellanejar	1	0	1
	castellanitzar	54	3	57
	<i>acastellanat</i>	9	0	9
català	catalanejar	0	0	0
	catalanitzar	46	11	57
clar	clarejar	350	0	350
	clarificar	180	69	249
	aclarir	2846	592	3438
comerç	comerciejar	16	0	16
	comerciar	103	31	134
concret	concretitzar (n)	13	0	13
	concretar	1270	463	1733
corpori	corporificar	1	0	1
	corporitzar (n)	5	0	5
déu	deïficar	28	0	28
	<i>endeuat</i>	1	0	1
	divinitzar	90	1	91
doctor	doctorejar	1	0	1
	doctorar	30	14	44
dolç	dolcejar	2	0	2
	dulcificar	33	3	36
	endolcir	421	14	435
elèctric	electrificar	8	15	23
	electritzar	39	1	40
espanyol	espanyolejar (n)	0	0	0
	espanyolitzar	8	4	12
estiu	estiuèjar	130	6	136
	estiuar	6 (3 met.)	0	6
èter	eterificar	0	0	0
	eteritzar	2	0	2
fals	falsejar	189	15	214
	falsificar	120	26	146
	falsar	1	1	2
fam	famejar	20 (2 met.)	1	21
	afamar	12	1	13
flac	flaquejar	171	8	179
	aflaquir	30	2	32
	<i>enflaquir</i>	19 (1 met.)	0	19
	<i>flacar</i>	4	0	4
fluid	fluidificar	2	1	3
	fluiditzar	0	0	0
força	forcejar	138	2	140
	forçar	888	286	1174
fort	fortificar	272	4	276
	enfortir	610	133	743
	<i>afortir</i>	4	0	4

bases	verbs	CCC	CE	total
fosc	fosquejar	126	1	127
	enfosquir	538	10	548
	enfosqueir	11	0	11
	fosquir	1	0	1
fòsfor	fosforejar	9	0	9
	fosforitzar	0	0	0
	fosforar	17	0	17
	<i>fosforir</i>	1	0	1
hospital	hospitalejar	0	0	0
	hospitalitzar	29	20	49
humit	humitejar	237	8	245
	humidificar	2	2	4
	humidir	1	0	1
llarg	llarguejar	4 (1 met.)	0	4
	allargar	3554	208	3762
	<i>llargar</i>	7	0	7
magre	magrejar	12	0	12
	amagrir	53	0	53
malalt	malaltejar	33	0	33
	emmalaltir	341	6	347
	<i>amalaltir</i>	1	0	1
marbre	marbrejar	0	0	0
	marbrar	1	0	1
memòria	memoritzar	28	13	41
	desmemoriejar	1	0	1
	desmemoriar	5	0	5
mite	mitificar	25	0	25
	mititzar	2	0	2
pla	planejar	292	48	340
	planificar	114	128	242
política	politiquejar	2	0	2
	polititzar	22	9	31
	politiquitzar (n)	0	0	0
sant	santejar	1	0	1
	santificar	365	4	369
suau	<i>suavejar</i>	2	0	2
	suavitzar	226	44	270
	assuaujar	37	2	39
	assuavir	7	0	7
tirà	tiranejar	0	0	0
	tiranitzar	43	3	46
tràfic	trafiquejar	64	1	65
	traficar	76	12	88
vers	versejar	10	0	10
	versificar	48	1	49

Annex 2. Nombre de contextos analitzats

(n): verb provinent de la base de dades de l'Observatori de Neologia

cursiva: verb provinent de la base de dades del DCC, no documentat als diccionaris

bases	verbs	CCC	CE	total
àgil	agilitar	1	47	48
	agilitzar	12	24	36
ala	alejar	10	0	10
	aletejar	98	0	98
	alar	3	0	3
	eixalar	44	0	44
alcohol	alcoholificar	0	0	0
	alcoholitzar	2	5	7
alt	altejar	2	0	2
	altificar	11	0	11
	enaltir	69	8	75
amarg	amarguejar	9	0	9
	amargar	112	12	124
ample	amplejar	1	0	1
	amplificar	52	13	65
	eixamplar	133	57	190
	enxamplar	13	0	13
arc	arquejar	52	1	53
	arcar	2	0	2
	enarcar	21	0	21
aspre	asprejar	2	0	2
	enasprar	22	0	22
	enasprir	12	0	12
barroc	barroquejar	1	0	1
	abarrocar	1	1	2
	abarroquejar	1	0	1
	<i>barroquitxant</i>	5	0	5
bla	blanejar	1	0	1
	ablanir	83	2	85
blanc	blanquejar	53	27	90
	emblanquinar	58	3	61
	emblanquir	47	0	47
	emblancar	5	0	5
blau	blavejar	66	1	67
	emblavir	8	0	8
bloc	bloquejar	71	65	136
	blocar	21	8	29
boig	bogejar	23	0	23
	embogir	52	6	58
boxa	boxejar	8	4	12
	boxar	16	0	16

bases	verbs	CCC	CE	total
bronze	bronzejar	8	2	10
	bronzar	2	0	2
brut	brutejar	5	0	5
	embrutar	99	32	131
	embrutir	60	8	68
carbó	carbonejar	13	0	13
	carbonitzar	23	12	35
	carbonar	10	1	11
castellà	castellanejar	1	0	1
	castellanitzar	54	3	57
	<i>acastellanat</i>	9	0	9
català	catalanejar	0	0	0
	catalanitzar	46	11	57
clar	clarejar	70	0	70
	clarificar	90	69	159
	aclarir	142	118	260
comerç	comerciejar	16	0	16
	comerciar	52	31	83
concret	concretitzar (n)	13	0	13
	concretar	127	92	219
corpori	corporificar	1	0	1
	corporitzar (n)	5	0	5
déu	deïficar	28	0	28
	<i>endeuat</i>	1	0	1
	divinitzar	90	1	91
doctor	doctorejar	1	0	1
	doctorar	30	14	44
dolç	dolcejar	2	0	2
	dulcificar	33	3	36
	endolcir	84	14	98
elèctric	electrificar	8	15	23
	electritzar	39	1	40
estiu	estiuajar	65	6	71
	estiuar	6	0	6
èter	eterificar	0	0	0
	eteritzar	2	0	2
fals	falsejar	95	15	110
	falsificar	60	26	86
	falsar	1	1	2
fam	famejar	20	1	21
	afamar	12	1	13
flac	flaquejar	86	8	94
	aflaquir	30	2	32
	<i>enflaquir</i>	19	0	19
	<i>flacar</i>	4	0	4
fluid	fluidificar	2	1	3
	fluiditzar	0	0	0
força	forcejar	69	2	71
	forçar	89	57	146
fort	fortificar	54	4	58
	enfortir	61	67	128
	<i>afortir</i>	4	0	4
fosc	fosquejar	63	1	64
	enfosquir	108	10	118
	enfosqueir	11	0	11
	fosquir	1	0	1

bases	verbs	CCC	CE	total
fòsfor	fosforejar	9	0	9
	fosforitzar	0	0	0
	fosforar	17	0	17
	<i>fosforir</i>	1	0	1
hospital	hospitalejar	0	0	0
	hospitalitzar	29	20	49
humit	humitejar	119	8	127
	humidificar	2	2	4
	humidir	1	0	1
llarg	llarguejar	4	0	4
	allargar	107	104	211
	<i>llargar</i>	7	0	7
magre	magrejar	12	0	12
	amagrir	53	0	53
malalt	malaltejar	33	0	33
	emmalaltir	68	6	74
	<i>amalaltir</i>	1	0	1
marbre	marbrejar	0	0	0
	marbrar	1	0	1
memòria	memoritzar	28	13	41
	desmemoriejar	1	0	1
	desmemoriar	5	0	5
mite	mitificar	25	0	25
	mititzar	2	0	2
pla	planejar	58	48	106
	planificar	57	64	121
política	politiquejar	2	0	2
	polititzar	22	9	31
	politiquitzar (n)	0	0	0
sant	santejar	1	0	1
	santificar	73	4	77
	<i>santiguar</i>	1	0	1
suau	<i>suavejar</i>	2	0	2
	suavitzar	113	44	157
	assuaujar	37	2	39
	assuavir	7	0	7
tirà	tiranejar	0	0	0
	tiranitzar	43	3	46
tràfic	trafiquejar	64	1	65
	traficar	76	12	88
vers	versejar	10	0	10
	versificar	48	1	49

Annex 3. Codis dels documents citats

Documents CCC

1	Salvador Espriu. Les roques i el mar, el blau (1981)
2	Sebastià Juan Arbó. Tino Costa (1947)
3	Joan Fuster. Diccionari per a ociosos (1964)
4	Marià Manent. El vel de Maia (1975)
5	Manuel de Pedrolo. Totes les bèsties de càrrega (1967)
11	Carne Riera. Jo pos per testimoni les gavines (1977)
16	Josep M. de Sagarra. La ruta blava (1964)
17	Jaume Vicens i Vives. Notícia de Catalunya (1954)
29	Gabriel Ferrater. Teoria dels cossos (1966)
33	Josep Carner. El giravolt de maig (1928)
39	Josep M. de Sagarra. Vida privada (1932)
48	Joan Fuster. El descrèdit de la realitat (1955)
49	Miquel Llor. Laura a la ciutat dels sants (1931)
55	Joan Puig i Ferrer. Camins de França (1934)
56	Carles Salvador. Les festes de Benassal (1952)
62	Xavier Benguerel. El testament (1955)
66	Antoni Oriol i Anguera. Conceptes 1939 (1938)
68	Jaume Berenguer Amenós. Alexis Zorbàs (1965)
70	Josep-Sebastià Pons. Llibre de les set sivelles (1956)
71	Santiago Albertí i Gubern. L'origen de les espècies (1982)
72	Sebastià Serrano. Signes, llengua i cultura (1980)
78	Josep Melià i Pericàs. Els mallorquins (1967)
79	Joan Fuster. Nosaltres, els valencians (1962)
81	Lluís Nicolau d'Olwer. El pont de la mar blava (1928)
82	Francesc Pujols. Concepte general de la ciència catalana (1918)
84	Joan Estelrich. Fènix o l'esperit de Renaixença (1934)
86	Lluís Nicolau d'Olwer. Caliu (1958)
90	Josep M. López-Picó. Entre la crítica i l'ideal (1923)
92	Jaume Bofill i Mates. L'altra concòrdia (1930)
94	Miquel Estradé. Ençà i enllà de la pregària (1974)
95	Josep Pous i Pagès. De la pau i del combat (1948)
96	Ernest Martínez Ferrando. Les llunyanies suggestives (1918)
101	Josep Carner. Els caràcters o els costums d'aquest segle (1931)
102	Caterina Albert Paradís. La Mare-Balena (1920)
103	Agustí Calvet. Hores viatgeres (1926)
113	Prudenci Bertrana. El meu amic Pellini (1923)
114	Josep M. de Sagarra. Paulina Buxareu (1919)
116	Josep M. de Sagarra. Els ocells amics (1922)
118	Josep M. Junoy. Marginàlia diversa (1928)
120	Jaume Massó i Torrents. Croquis pirenenes (1921)
123	Osvald Cardona. Com és la poesia (1953)

129	Marià Manent. El llibre de la jungla, I (1920)
132	Josep Sureda Blanes. En el centenari d'Orfila (1963)
134	Joaquim Ruyra. La parada (1919)
136	Josep Carner. Alcía en Terra de Meravelles (1927)
139	Josep Carner. Les bonhomies (1925)
142	Francesc Trabal. Quo vadis, Sànchez? (1931)
146	Prudenci Bertrana. L'ós benemèrit i altres bèsties (1932)
149	Salvador Espriu. Laia (1932)
157	Josep M. López-Picó. Moralitats i pretextos 1912-1917 (1917)
158	Joaquim Ruyra. L'idil·li d'en Temme (1920)
160	Joan Alcover. Cultura de llenguatge (1916)
162	Xavier Fàbregas. El fons ritual de la vida quotidiana (1982)
164	Prudenci Bertrana. L'hereu (1931)
166	Sebastià Gasch. Expansió de l'art català al món (1953)
168	Josep Maria Folch i Torres. Les aventures d'en Boi Delit o el braçalet de Marciana (1927)
169	Jaume Raventós i Domènech. Memòries d'un cabaler (1932)
170	Josep Pla. Coses vistes (1925)
176	Josep Pla. Cartes de lluny (1928)
178	Joan Santamaria. Visions de Catalunya, IV (Mallorca) (1935)
180	Joan Puig i Ferrer. Els tres al·lucinats (1926)
181	Carles Riba. L'ingenu amor (1924)
184	Pere Corominas. Les dites i facècies de l'estrenu filàntrop en Tomàs de Bajalta, II. Pigmalió (1928)
185	Joan Alavedra. Res de nou a l'oest (1930)
187	Josep Carner. Contes (1918)
196	Jaume Medina i Casanovas. Elogi de la follia (1982)
205	Xavier Benguerel. Icària, Icària.. (1974)
206	Josep Pla. El quadern gris (1966)
211	Xavier Casp. Proses en carn (1952)
222	Carles Riba. Sis Joans (1928)
223	Joaquim Ruyra. Les coses benignes (1925)
229	Sebastià Juan Arbó. Terres de l'Ebre (1932)
230	Antoni Sabater i Mur. L'edat d'or (1931)
232	Francesc Trabal. Judita (1930)
235	Aurora Bertrana. El Marroc sensual i fanàtic (1936)
236	Pere Calders. Unitats de xoc (1938)
237	Josep Carner. Les grans esperances de Pip (1934)
243	Joan Alavedra. El fet del dia (1935)
247	Josep Sureda Blanes. Mallorca i la tradició tècnica (1958)
248	Marçal Olivari i Daydí. La ceràmica trescentista a Aragó, Catalunya i València (1952)
251	Pere Bohigas i Balaguer. Notes sobre la composició i estructura de "L'Atlàntida" (1958)
260	Osvald Cardona. La poesia eucarística a Catalunya després de Verdaguier (1952)
270	Manuel Sanchis Guarner. Gramàtica valenciana (1950)
271	Joan Triadú. Panorama de la poesia catalana (1953)
277	Francesc Salvà i Miquel. Ascens i descens de l'intel·lecte (1953)
293	Pompeu Fabra. Gramàtica catalana (1956)
298	Pere Foix. Apòstols i mercaders (1957)
299	Rafael Masclans i Girvés. Resums d'un curs de introducció a la filosofia (1955)
312	Antoni Oriol i Anguera. Què és la ciència del sol? (1938)
315	Jordi Rubió i Balaguer. De l'edat mitjana al Renaixement: figures literàries de Catalunya i València (1948)

320	Alexandre Cirici Pellicer. L'escultura catalana (1957)
333	Carles Cardó. Emmanuel: Estudis sobre Jesucrist (1955)
337	Josep Puig i Cadafalch. L'escultura romànica a Catalunya, I (1949)
349	Jaume Passarell. Llibre de llibreters de vell i de bibliòfils barcelonins d'abans i d'ara (1949)
354	Aureli Capmany. La sardana a Catalunya (1948)
365	Ramon Arrufat i Arrufat. La sol·lució Cambó (1946)
366	Gonçal de Reparaz i Ruiz. Catalunya a les mars (1930)
373	Joan Perpiñà i Pujol. El comerç i la cultura (1930)
376	Mercè Rodoreda. Aloma (1938)
378	Josep Pascual Tirado. De la meua garbera (1935)
379	Antoni Sabater i Mur. La dansa de les fulles (1937)
381	Ferran Soldevila. Hores angleses (1938)
385	Tomàs Roig i Llop. Ventall de contes (1939)
386	Antoni Rovira i Virgili. Els darrers dies de la Catalunya republicana (1940)
387	Prudenci Bertrana. L'impenitent (1948)
388	Agustí Esclasans. Urània o la música de les esferes (1946)
389	Josep Pla. Cadaqués (1947)
390	Francesc Trabal. Temperatura (1947)
393	Caterina Albert Paradís. Jubileu (1951)
397	Josep Pla. Bodegó amb peixos (1950)
399	Josep Pla. Els pagesos (1952)
401	Pere Calders. Cròniques de la veritat oculta (1955)
406	Alexandre Galí. Per la llengua i per l'escola (1931)
412	Hipòlit Nadal i Mallol. Articles de contraban: 1923-1927 (1928)
424	Miquel Llor. Tots els contes (1925-1950) (1952)
430	Baltasar Pijoan i Soteras. L'assistència dels malalts (1919)
433	Lluís Ferran de Pol. La ciutat i el tròpic (1956)
434	Mercè Rodoreda. Vint-i-dos contes (1958)
435	Joan Sales. Incerta glòria (1956)
438	Joaquim Civera i Sormaní. Lleó XIII i la qüestió social (1927)
439	Joaquim Pla Cargol. Art popular i de la llar a Catalunya (1926)
446	Rafael Gay de Montellà. La vida financiera en les societats mercantils (1928)
447	Eduard Recasens i Mercadé. Petites notes sobre la banca en el present i en l'avenir (1918)
451	Ricard Aragó i Turón. El llibre de les dones (1917)
455	Pere Foix. Catalunya, símbol de llibertat (1942)
469	Emili Vallès. Aritmètica mercantil (1918)
474	Claudi Bassols. L'alegría de l'ànima, el millor medi de higiene individual: com aconseguir-la (1917)
477	M. Navarro i Ferré. Aspecte històric-científic i social del vegetarisme (1915)
485	Francesc Curet i Payrot. Visions barcelonines: 1760-1860. VIII, Muralles enllà (1956)
486	Jaume Raventós i Domènech. La vinya. El vi (1916)
497	Francesc Curet i Payrot. Visions barcelonines: 1760-1860. VI, Botigues, obradors i cases de menjar i beure (1954)
502	Joan Salom i Calafell. L'ametller (1923)
524	Josep Tarruella i Albareda. Angor abdominis (1920)
530	Emerencià Roig i Raventós. La pesca a Catalunya (1927)
534	August Pi i Sunyer. Les distròfies per retard (1928)
535	Salvador Maluquer i Nicolau. Voleu construir un aparell de radiotelefonía? (1925)
571	Ramon Fagella. Salut. Higiene i educació física (1935)
572	Pere Benavent de Barberà. Com he de construir (1934)
582	Antoni Peyrí. La lluita antivenèria a Catalunya l'any 1934 (1935)
589	Delfí Abella i Gibert. Què cal saber d'higiene mental (1963)

608	Ramon Genís Bayés. El ram de la pell a Vich (1959)
620	Tomàs Carreras i Artau. Introducció a la història del pensament filosòfic a Catalunya (1930)
621	Josep Farran i Mayoral. La filosofia grega (1930)
623	Josep M. de Sagarra. Memòries (1954)
669	Josep M. López-Picó. Escriptors estrangers contemporanis (1918)
671	J. Llorens i Terol. Antibiòtics en pediatria (1972)
672	Pere Abelló. Diagnòstic dels vertígens (1970)
677	August Gil i Matamala. Ciències humanes i filosofia (1966)
679	David Griñó i Garriga. Remeis casolans (1976)
680	Miquel Nieto i Boqué. L'home i l'espai (1975)
685	Josep-Manuel González Cabré. La contaminació (1978)
699	Lluís Ripoll i Arbós. Llibre de plats dolços mallorquins (1973)
700	Ricard Figuerola i Sants. Vida i miracles de la petita empresa (1970)
704	Eudald Graells i Puig. La indústria dels claus a Ripoll (1972)
705	Lluís Ripoll i Arbós. Llibre de vins, licors i per necessari (1974)
707	Víctor Català. Solitud (1905)
742	Antoni Ribera i Jordà. L'espeleologia subaquàtica (1958)
744	Joan Puntí i Collell. Manera de parlar en públic (1935)
746	Delfí Dalmau i Gener. Glossari doctrinal (1936)
747	Rafael Tasis. Una visió de conjunt de la novel·la catalana (1935)
760	Josep Comerma Vilanova. Explicació del catecisme de la doctrina cristiana per a adults. Segona part: moral (1933)
761	Llorenç Riber i Campins. Any cristià, I (1929)
770	Mancomunitat de Catalunya. Il·luminació per incandescència (1918)
802	Emili Sabater i Casals. Jesús i el racionalisme (1935)
823	Maria Planes. Llabor de contemplació (1959)
829	Vicenç Nolla i Gili. Guiatge cap al cel (1959)
830	Just Maria Llorens. Teologia i espiritualitat de l'encarnació (1968)
833	Just Maria Llorens. Ecclesiam suam: els camins de l'església, avui (1964)
845	Ferran Manresa. Assaig de teologia crítica (1971)
850	Joan Bestard i Comas. Món d'avui i fe cristiana (1979)
851	Jesús Renau i Manén. La recuperació de les paraules (1981)
855	Pere Casaldàliga i Pla. Pere Llibertat (1978)
870	Carles Garcia Pleyan. Psicologia d'avui (1970)
873	Maria Carme Muñoz. Psicologia del pre-adolescent (2ª etapa d'EGB) (1980)
883	Joaquim Molas i Batllori. La literatura de postguerra (1966)
885	Francesc Vallverdú. L'escriptor català i el problema de la llengua (1968)
886	Josep Sureda Blanes. Pau Piferrer a Mallorca (1966)
917	Jordi Moners i Sinyol. El príncep (1982)
918	Eulàlia Duran. Estat, nació, consciència nacional (1982)
950	Vicenç Bros i Catón. La fauna del Vallès Occidental (1981)
954	Just Maria Llorens. Sexe i persona (1971)
963	Assumpta Plana. La natura a les quatre estacions (1981)
975	David Griñó i Garriga. Oficis que es perden (1981)
977	Josep Casanovas i Carnicer. Urgències oftalmològiques (1981)
980	Xavier Fàbregas. Tradicions, mites i creences dels catalans (1979)
981	Teresa Maria Parés i Batllori. Tintem amb les nostres herbes (1982)
997	Andreu Vilasís i Fernández-Capalleja. L'art d'esmaltar (1982)
1004	Oriol de Bolós. Vegetació i climes del món (1976)
1007	Nicolau Maria Rubió i Tudurí. Diàlegs sobre l'arquitectura (1927)
1038	Generalitat de Catalunya. Manual d'exàmens de salut escolar (1980)

1055	Alexandre Cirici. La pintura catalana, II (1959)
1060	Joan Sabat. Manual de fotografia (1929)
1067	Jaume Brufat Prats. Introducció al dret, I (1977)
1069	Jordi Monés. Cibernètica i societat (1965)
1072	Llorenç Capellà i Fornés. Les ideologies polítiques a Mallorca (1975)
1082	Pere Pagès i Elias. USA centre de la revolució mundial (1974)
1092	Francesc Maspons i Anglasesell. L'home, la nació i l'estat (1963)
1095	Joaquim Ventalló. L'educació com a fonament del respecte als drets humans (1968)
1141	Joaquim Franch i Batlle. El mestre en el grup-classe (1974)
1148	Octavi Fullat. Reflexions sobre l'educació (1965)
1156	Joan Amades. Xilografies gironines, I (1947)
1158	Mercè Rodoreda. Mirall trencat (1974)
1160	Llorenç Villalonga. Bearn (1961)
1161	Isidre Vallès i Rovira. El paper pintat: el globus i l'espectacle aerostàtic (1983)
1164	Eduard Berenguer. Els transports (1974)
1172	Isabel-Clara Simó. La dona i la política (1978)
1217	Gabriel Janer Manila. Els alicorns (1972)
1224	Marià Casas i Hierro. Esgrafiats (1983)
1227	Eduard Feliu i Mabres. El noi que roba: lladre o malalt? (1985)
1255	Maria Xirau Vayreda. Anàlisi química (1985)
1261	Marià Manent. Montseny (1948)
1284	Blai Bonet. Haceldama (1959)
1310	Àlvar Valls. Bellesa, coneixements pràctics (1985)
1311	Lluís Guarner. La Renaixença valenciana i Teodor Llorente (1985)
1324	Jaume Vidal Alcover. Les quatre llunes (1969)
1325	Baltasar Porcel. Difunts sota els ametllers en flor (1970)
1328	Llorenç Villalonga. La Lulú o la princesa que somreia a totes les conjuntures (1970)
1329	Maria-Antònia Oliver. Cròniques de la molt anomenada ciutat de Montcarrà (1972)
1332	Publicacions Periòdiques. Associació d'Homes d'Empresa. Butlletí d'informació de règim
1333	Publicacions Periòdiques. Butlletí Informatiu. Planificació i programes de salut, \$\$1, Andorra, 1987.
1340	Catalina Martí Mut. Iniciació a l'apicultura (1986)
1394	Publicacions Periòdiques. El Temps. Setmanari independent d'informació general, \$\$94, València, 1986. (1986)
1407	Joan Palau Vera. Els continents colonials (1918)
1415	Manuel Cruells i Pifarré. De les milícies a l'exèrcit popular a Catalunya (1974)
1417	Pau Vila i Dinarès. Resum de geografia de Catalunya, VII (1934)
1430	Pere Claver Palau i Ferrer. Les plantes medicinals baleàriques (1954)
1441	Lluís Racionero. El discurs (1987)
1445	Josep Maria Obiols. El Pirineu (1967)
1482	Gonçal de Reparaz i Ruiz. La Plana de Vic (1928)
1484	Lluís Sarret i Pons. Nobiliari targarí (1931)
1486	Pau Vila i Dinarès. Resum de geografia de Catalunya, III (1930)
1487	Pau Vila i Dinarès. Resum de geografia de Catalunya, IV (1930)
1488	Miquel dels Sants Oliver. Catalunya en temps de la revolució francesa (1917)
1494	Joan Vilà Valentí. El món rural a Catalunya (1973)
1499	Joan Costa i Déu. La veritat del 6 d'octubre (1936)
1514	Josep Lladonosa. Relacions entre Mallorca i Lleida a l'època medieval (1976)
1528	Josep de Calasanç Serra-Ràfols. Les muralles ibèriques i romanes de Girona (1932)
1599	Joan Mercader i Riba. Els capitans generals (1957)
1602	Rafael Gay de Montellà. Llibre del Rosselló (1959)
1605	Felip Cortiella. Les sirenes dels joves intel·ligents (1907)

1613	Pompeu Gener. L'intel·lecte grec antic (1905)
1652	Publicacions Periòdiques. El Gall. Periòdic pollencí, \$19, Pollença, 1980. (1980)
1670	Publicacions Periòdiques. Serra d'Or, \$240, Monestir de Montserrat, 1979. (1979)
1673	Publicacions Periòdiques. Combat. Òrgan de la Joventut Comunista Ibèrica (POUM), \$81, Lleida, 1936. (1936)
1674	Publicacions Periòdiques. El Poble Català. Portantveu de Comunitat Catalana de Mèxic, \$5, Mèxic, D. F., 1942. (1942)
1714	Publicacions Periòdiques. Costa de Ponent. Periòdic nacionalista, \$26, Vilanova i la Geltrú, 1923. (1923)
1731	Publicacions Periòdiques. Diari de Tarragona, \$133, Tarragona, 1935. (1935)
1737	Publicacions Periòdiques. Diari de Reus. D'avisos i notícies, \$216, Reus, 1933. (1933)
1745	Ignasi Casanovas. L'art en el temple (1913)
1748	Francesc Martínez i Martínez. Còses de la meua tèrra (La Marina): primera tanda (1912)
1785	Jaume Collell. En Marian Aguiló (1899)
1791	Josep Falp Plana. Concepte modern del vegetarisme (1908)
1808	Publicacions Periòdiques. La Dona Catalana. Primera revista catalana de modes i de la llar, \$453, Barcelona, 1934. (1934)
1820	Cèsar August Torras i Ferreri. Discurs (1903)
1853	Lluís Viladot. Esticologia catalana (1908)
1875	Josep Torras i Bages. Miniatura psicològica de sant Lluís Gonçaga (1895)
1876	Publicacions Periòdiques. Serra d'Or, \$8, Monestir de Montserrat, 1966. (1966)
1878	Publicacions Periòdiques. Diari de Barcelona, \$211, Barcelona, 1987. (1987)
1882	Francesc Malet i Vallhonrat. Malalties de Verdaguer (1959)
1916	Publicacions Periòdiques. Diari de Vic, \$1.067, Vic, 1933. (1933)
1931	Joan Alcover. Art i literatura (1904)
1956	Publicacions Periòdiques. Les Quatre Barres. Portaveu de l'Agrupació Nacionalista, \$155, Vilafranca del Penedès, 1921. (1921)
2023	Publicacions Periòdiques. Presència, \$530, Girona, 1979. (1979)
2071	Partit Socialista Unificat de Catalunya. Carta oberta: El Comitè Central del P. S. U. de Catalunya a tots els catalans (1946)
2092	Gaietà Vidal i de Valenciano. Cartas familiars sobre un assumpto trascendental (1874)
2114	Publicacions Periòdiques. La Publicitat, \$15.555, Barcelona, 1923. (1923)
2116	Publicacions Periòdiques. La Publicitat, \$17.098, Barcelona, 1929. (1929)
2133	Publicacions Periòdiques. Imatges. Setmanari gràfic d'actualitats, \$25, Barcelona, 1930.
2165	Antonina Rodrigo. Trueta (1985)
2166	Pere Anguera i Nolla. Siluetes vuitcentistes. 20 impulsors del Reus del segle XIX (1982)
2245	Jaume Collell. [Carta a Francesc Matheu (23/VI/1930)] (1930)
2277	Tomàs Bret. Facilitat de ser sant ó método breu y sensill per santificarse cada persona segons la sua classe... (1859)
2325	Publicacions Periòdiques. Pla y Montanya. Revista de conreu y de pagesia, \$2, Palma de Mallorca, 1898.
2458	Maria-Antònia Salvà. Mireia (1917)
2580	Guillem Colom i Ferrà. L'amor de les tres taronges (1925)
2582	Carles Fages de Climent. Les bruixes de Llers (1924)
2589	Lluís M. Xirinacs. Subjecte (1975)
2591	Feliu Formosa. Cinc dificultats per a escriure la veritat (1972)
2596	Isidre Molas i Batllori. La ciutat llunyana (1981)
2615	Manuel de Pedrolo. Baixeu a recules i amb les mans alçades (1979)
2624	Carles Grandó. Fa sol i plou (1932)
2632	Enric Valor. Sense la terra promesa, I (1980)
2635	Josep Lleonart. Odes i ciutats de visió (1930)
2639	Blai Bonet. Cant espiritual (1953)

2644	Carles Riba. Odissea III (1919)
2646	Camil Geis. Rosa mística (1942)
2659	Joan Santamaria. Narracions extraordinaries, I (1915)
2664	Joan Oliver. Terra de naufragis (1956)
2703	Clementina Arderiu. És a dir (1959)
2717	Joan Oliver. El criat de dos amos (1963)
2748	Publicacions Periòdiques. Oriflama, \$\$100, Barcelona, 1970. (1970)
2766	Maria Aurèlia Capmany. Vent de garbí i una mica de por (1965)
2776	Publicacions Periòdiques. Avui, \$\$3.710, Barcelona, 1988. (1988)
2845	Salvador Espriu. Antígona 1 (1955)
2856	Joan Oliver. Les tres germanes (1972)
2861	Manuel Valldeperes i Jaquetot. Ombres entre tenebres (1941)
2866	Jean-Paul Sartre. Les mans brutes (1969)
2869	Adrià Gual. La comedia extraordinaria de l'home que va perdre el temps (1914)
2871	Josep M. Benet i Jornet. Estricta vigilància (1973)
2882	Llorenç Villalonga. Aquil·les o l'impossible (1964)
2889	Martí Domínguez i Barberà. Els horts (1972)
2939	Josep Maria Millàs-Raurell. Anna Christie (1930)
2947	Prudenci Bertrana. El fantasma de Montcorb (1933)
2948	Ramon Vinyes i Cluet. Peeter's bar (1931)
2949	Ramon Vinyes i Cluet. La creu del sud (1933)
2964	Agustí Bartra. L'estel sobre el mur (1942)
2969	Jaume Melendres. El collaret d'algues vermelles (1979)
2971	Aristòfanes. Plutus (1977)
2972	Joan Brossa. Fregolisme o monòlegs de transformació (1965-1966) (1983)
2993	Marià Manent. El llibre de la jungla, II (1923)
3000	Narcís Oller. Pilar Prim (1906)
3002	Caterina Albert Paradís. Dramas rurals (1902)
3004	Prudenci Bertrana. Josafat (1906)
3020	Caterina Albert Paradís. Cayres vius (1907)
3029	Juli Vallmitjana. Sota Montjuic (1908)
3048	Narcís Oller. La febre d'or, III (1892)
3054	General Ginestà Punset. La pubilleta del Molins (1896)
3057	Joaquim Rubió i Ors. Poesias (1841)
3080	Montserrat Roig. El temps de les cireres (1977)
3153	Ambrosi Carrión. Epitalami (1912)
3158	Ferran Torrent. Un negre amb un saxo (1987)
3177	Joan Oliver. Circumstàncies (1968)
3184	Jaume Bofill i Mates. La montanya d'amethystes (1908)
3188	Gaietà Vidal i de Valenciano. La familia del Mas dels Salzers (1880)
3211	Salvador Oliva. El somriure del tigre (1986)
3218	Sergi Belbel. Dins la seva memòria (1988)
3219	Maria Àngels Anglada. Kiparíssia (1980)
3228	Pau Faner i Coll. Lady Valentine (1984)
3244	Jaume Fuster. Les claus de vidre (1984)
3252	Valentí Puig. Somni Delta (1987)
3254	Miquel Àngel Riera. Panorama amb dona (1983)
3257	Carme Riera. Una primavera per a Domenico Guarini (1981)
3284	Antoni de Bofarull. Costums que's perden y recorts que fugen (1880)
3288	Bernat Morales Sanmartín. Idilis llevants (1910)
3289	Jesús Moncada. Camí de sirga (1988)

3361	Josep M. de Sagarra. La Divina Comèdia. I, Infern (1947)
3377	Jacint Verdaguer. Excursions y viatjes (1887)
3389	Josep Vicenç Foix. Desa aquests llibres al calaix de baix (1964)
3395	Gumersind Alabart i Sanz. Proverbis de Salomó (1930)
3396	Josep Maria Galdàcano i Melià. Evangeli de sant Lluc (1933)
3404	Carles Riba. Càntic dels càntics (1918)

Documents del CE

Medi ambient

a00001	M. Ludevid i Anglada. El canvi global en el medi ambient. Introducció a les seves causes humanes (1995)
a00005	El llibre blanc de l'energia a Catalunya (vol. I) (1996)
a00006	El llibre blanc de l'energia a Catalunya (vol. II) (1996)
a00008	El vent. Energia eòlica a Catalunya (1983)
a00010	La humanitat i la biosfera (1996)
a00019	Ll. Ferrés, R. Folch, M. Monge. NATURA en gestió. El tractament dels recursos naturals a Catalunya (1991)
a00020	Programa de residus de construcció a Catalunya (1996)
a00021	J. F. Albert i Beltran. La calor de la terra. Energia geotèrmica a Catalunya (1988)
a00024	El pla d'espais d'interès natural a Catalunya (1992)
a00027	Paper permanent, paper reciclat i paper ecològic (1994)
a00028	Generalitat de Catalunya. Programa de sanejament d'aigües residuals industrials de Catalunya (1996)
a00029	Xavier Garcia. El combat ecologista a Catalunya (1980)
a00031	El medi ambient i les empreses en el Mercat Únic Europeu (1992)
a00032	Gestió de l'aigua a la indústria. Estalvi i depuració (1990)
a00033	Estalvi d'energia en instal·lacions esportives (1983)
a00034	El sector petroli al món, a Espanya i a Catalunya (1984)
a00035	Gestió i conservació de les zones humides mediterrànies: l'estratègia de Grado (1994)
a00037	Junta de Sanejament. Pla de sanejament de Catalunya (1996)
a00038	Santiago Vilanova. Empresaris verds per a un planeta blau (1994)
a00043	Tràfic il·legal d'animals i plantes (1993)
a00047	M. Ludevid i Anglada. El canvi global en el medi ambient (1995)
a00048	Reducció de residus (1991)
a00049	J. Serrasolses, X. Vallvé, E. Llorach. Tecnologies avançades en estalvi i eficiència energètica. Energia solar. Energia solar fotovoltaica. Conceptes i aplicacions (1993)
a00050	Josep M. Espinàs. L'ecologisme és un egoisme (1993)
a00051	Aprofitament de residus en la construcció (1995)
a00052	Programa de tractament dels fangs de les depuradores d'aigües residuals urbanes (1996)
a00053	Nacions Unides. Declaració de Rio (1993)
a00054	Nacions Unides. Declaració de principis relatius de boscos (1993)
a00055	Nacions Unides. Conveni sobre el canvi climàtic (1993)
a00056	Nacions Unides. Conveni sobre la diversitat biològica (1993)
a00057	Nosaltres i l'entorn. Què cal saber sobre el medi ambient (1994)
a00062	J. M. Querol i Noguera. Manual de mesurament i avaluació del soroll (1994)
a00063	J. M. González i Barroso. Guia d'aplicació del decret 201/1994, regulador dels enderroc i altres residus de la construcció (1995)
a00064	Unió Mundial per a la Natura. Cuidem la Terra. Una estratègia per viure de manera sostenible (1992)
a00065	El disseny ecològic (1996)
a00066	La mare energia (1994)
a00067	Gaia, les xarxes de la vida (1994)
a00068	I. Doñate i Sanglas. La normativa ambiental comunitària. Condiició i proposta de futur (1993)
a00069	R. Folch i Guillén. Natura ús o abús? Llibre blanc de la gestió de la natura als Països Catalans (1976)
a00070	Producte ecològic: un canvi en la producció i el consum a favor del planeta (1993)
a00071	Agricultura i gestió del territori. L'agricultura a l'entreforc (1997)

a00072	C. Dumont Goldsmith, K. Medvedev Lutzenberger. Una sola terra (1990)
a00073	El cotxe, mesura de totes les coses (1996)
a00074	Una nova cultura mediambiental del turisme (1992)
a00075	C. Olivera et al. Els terratrèmols de l'any 1373 al Pirineu: efectes a Espanya i França (1994)
a00086	N. Prat, M. A. Puig, G. González. Predicció i control de la qualitat de les aigües dels rius Besòs i Llobregat, II. El poblament faunístic i la seva relació amb la qualitat de les aigües (1983)
a00087	N. Prat, M. A. Puig, G. González, M. J. Tort. Predicció i control de la qualitat de les aigües dels rius Besòs i Llobregat, I. Els factors físics i químics del medi (1982)
a00088	P. Bessemoulin, J. Bricard, J. Fontan, F. J. Mantero. Quaderns d'ecologia aplicada. Contaminació atmosfèrica i meteorologia (1983)
a00090	Nacions Unides. Guia de l'Agenda 21. L'Aliança Global per al Medi Ambient i el Desenvolupament (1992)
a00091	J. To i Figueras. Aspectes biocinètics dels contaminants organoclorats (1984)
a00092	L'omnipresència dels organoclorats (1992)
a00093	X. Bigatà i Ribé. Llei 12/1981, del 24 de desembre, per la qual s'estableixen normes addicionals de protecció dels espais d'especial interès natural afectats per activitats extractives (1981)
a00103	J. del Hoyo Calduch, J. Orta i Sagalàs. Espais naturals dels Països Catalans (1993)

Dret

d00002	Legislació eclesiàstica de l'Estat i de Catalunya (1986)
d00004	Antoni Font i Ribas. Llei canviària i del xec (1988)
d00005	Baró i Ballbé. La publicitat il·lícita i la defensa dels consumidors (1993)
d00007	Joaquim Tornos i Mas. Dret administratiu (1986)
d00008	Tractats constitutius de les Comunitats Europees (1986)
d00010	Comentaris sobre l'estatut d'autonomia de Catalunya (vol. III) (1988)
d00011	Ll. Puig i Ferriol, E. Roca i Trias. Institucions del Dret Civil de Catalunya. Dret de Successions (vol. II) (1992)
d00015	J. M. Mas i Solench. Llei i reglament del Registre Civil (1990)
d00016	E. Albertí et al. Manual de dret públic de Catalunya (1992)
d00017	Ll. Puig i Ferriol, E. Roca i Trias. Institucions del dret civil de Catalunya (vol. I) (1992)
d00018	J. Rifé, J. F. Valls. Llei d'enjudiciament criminal i normes complementàries (1986)
d00020	J. Egea, J. Ferrer Riba. Legislació civil catalana (1994)
d00022	Joaquim Tornos i Mas. Lleis polítiques de Catalunya (1984)
d00023	F. Pérez i Amorós et al. Normativa laboral (vol. II) (1987)
d00024	Rodrigo Uría. Dret mercantil (1995)
d00025	Estatut d'Autonomia de Catalunya (1992)
d00033	Llei 3/1982, de 23 de març, del Parlament, del President i del Consell executiu de la Generalitat (1982)
d00035	Conveni col·lectiu de treball de custòdia de vehicles, aparcaments i serveis (1996)
d00037	Tercer conveni de tallers per a disminuïts psíquics (1996)
d00039	Conveni de col·laboració de treball del sector del comerç del metall (1996)
d00041	A. Rovira i Mola. Manual de dret pressupostari (1990)
d00042	J. M. Trayter Jiménez. El dret disciplinari de la funció pública (1992)
d00050	Organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (1989)
d00052	Llei 17/1985 de la Funció pública de l'administració de la Generalitat (1985)
d00054	Estatut de l'empresa pública catalana (1985)
d00067	Llei 2/1985 de Creació de l'Institut Català de Finances (1985)
d00070	Diversos autors. Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1988)
d00071	Diversos autors. Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1988)
d00072	Llei 8/1987 municipal i de règim local de Catalunya (1987)
d00083	Compilació de Dret Civil a Catalunya (1984)
d00084	Llei 40/1991. Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya (1992)

d00086	Llei 12/1994, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a 1995 (1994)
d00087	Llei 39/1991, de la tutela i institucions tutelars (1992)
d00090	Llei 9/1981. Protecció de la legalitat urbanística a Catalunya (1981)
d00092	Servei de Demarcacions Territorials. Informe sobre l'expedient de segregació de part del terme municipal de Santa Eugènia de Berga, per a la seva agregació al de Calldetenes (1994)
d00093	Nota sobre l'avantprojecte de llei reguladora dels residus (1992)
d00094	Acta de la subcomissió de règim jurídic i administratiu de la comissió de govern local de Catalunya (20/X/1992) (1992)
d00095	Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (1988)
d00096	Ll. Puig i Ferriol, E. Roca i Trias. Institucions del Dret Civil de Catalunya. Dret de Successions (1992)
d00097	M. Vinyoles i Castells. La selecció de contractistes en el context del Mercat Únic Europeu (1993)
d00098	Josep M. Mas i Solench. Jutjats de pau. Manual Pràctic (1993)
d00099	Xavier Castrillo. Les festes catalanes i el calendari laboral a Catalunya (1994)
d00101	Javier Oliván del Cacho. Aspectes jurídic-administratius dels incendis forestals. Especial referència a la Comunitat Autònoma de Catalunya (1995)
d00103	Antoni Castells, Núria Bosch. Les finances de la Generalitat de Catalunya (1987-1994) (1995)
d00105	Oriol Camps, Carles Duarte et al. La redacció de les lleis (1995)
d00106	J. Ramallo Massanet. Contingut, instruments i límits de la corresponsabilitat fiscal (1995)
d00109	Llei 3/1984 Mesures d'adequació de l'ordenament urbanístic de Catalunya (1984)
d00118	Llei 3/1993. Estatut del consumidor (DOGC 12-3-93, núm. 1719) (1993)
d00122	Concessió administrativa a l'empresa REPSOL Butano de gas propà (DOGC 2149, 3-1-1996) (1996)
d00123	Declaració d'utilitat pública i necessitat d'ocupació urgent de bens (DOGC 2149 3-1-1996) (1996)
d00124	Ordre de determinació de les condicions d'autorització i disposició de mèrits durant la pròrroga pressupostària (DOGC 2150, 3-1-1996) (1996)
d00125	Conveni col·lectiu de treball d'empresa del personal laboral de l'Ajuntament de Sant Carles de la Ràpita (DOGC 2150, 3-1-1996) (1996)
d00126	Conveni col·lectiu de treball de les empreses de captació, elaboració (...) d'aigües. (DOGC 2150, 3-1-1996) (1996)
d00127	Conveni col·lectiu de Lummerz Española S.A. (DOGC 2150, 3-1-1996) (1996)
d00128	Conveni col·lectiu d'"El Mundo Deportivo" (DGOC 2150, 3-1-1996) (1996)
d00129	Ajuntament de Banyoles. Edicte de notificació d'un expedient sancionador (DOGC 2150, 3-1-1996)
d00130	Decret 335/1995, adscripció de l'Escola Universitària de Gestió i Administració Pública de la UPF (DOGC 2151, 3-1-1996) (1996)
d00131	Decret 337/1995 sobre la acreditació i el funcionament de les institucions col·laboradores d'integració familiar (DOGC 2153, 3-1-1996) (1996)
d00134	Llei 9/1993, del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807, 11-10-1993) (1993)
d00136	Llei 10/1994 de la policia de la Generalitat "Mossos d'Esquadra" (DOGC 1923, 20-7-1994) (1994)
d00138	Decret 347/1995 d'assumpció sobre la mediació en l'assegurança privada (DOGC 2156, 3-1-96) (1996)
d00139	Dictamen núm. 185/95 de la Comissió Jurídica Assessora. Aplicabilitat de la llei 13/1995, de contactes de les administracions públiques (DOGC 2161, 3-1-1996) (1996)
d00141	Directrius sobre la forma i l'estructura dels avantprojectes de llei (1991)
d00142	Concurs públic per a adjudicar el subministrament dels productes i serveis necessaris per a la renovació dels equips informàtics de la UAB (1996)
d00143	Contracte pel subministrament de productes i serveis informàtics a la UAB (1996)
d00148	D. Siuraneta i Pérez. Acefàlia social i responsabilitat dels accionistes: reflexió arran de la resolució de la DGRN de 24 de març de 1994 (1995)
d00149	C. Duarte, J. R. Solé i Durany. Els drets humans. Textos bàsics (1988)
d00150	Ll. Puig i Ferriol, E. Roca i Trias. Institucions del dret civil de Catalunya. Dret de persona. Dret de família (vol. III) (1994)
d00164	P. Martín. Formularis del procés penal II (1993)

d00165	Ll. Saura i Llivà. Formularis del procés laboral (1991)
d00167	P. Martín. Formularis del procés penal I (1992)
d00168	E. Boix et al. Formularis de dret matrimonial I (1991)
d00169	Formularis de promulgació (1995)
d00170	P. Àvila Navarro. Formulari notarial (pràctica notarial catalana) (1987)

Economia

e00009	Caixa de Catalunya: evolució econòmica, fons d'inversió i llibreta total (1996)
e00021	Sistema financer: Banc Agrícola i Comercial d'Andorra (1996)
e00035	Josep M. Bricall. Introducció a l'economia (1978)
e00037	Ll. Barbé. Curs d'introducció a l'economia (vol. I) (1991)
e00038	Curs d'introducció a l'economia (vol. II) (1992)
e00039	J. Bilbao. Problemàtica de les caixes d'estalvi en el marc de la reforma del sistema financer (1996)
e00040	Les companyies "Trading". Manual pràctic sobre les societats de comerç internacional (1996)
e00041	J. Duatis. L'accés a l'habitatge mitjançant crèdit hipotecari (1994)
e00042	J. Belda. Revelacions d'un caçatalents (1992)
e00044	A. Serra Ramoneda. L'empresa: fonaments econòmics (1989)
e00045	R. Marimon, X. Calsamiglia. Invitació a la teoria econòmica (1991)
e00046	O. Amat. La borsa: funcionament i tècniques per a invertir (1990)
e00047	J. Puig Junoy. La provisió de serveis sanitaris: creixement, ocupació i tecnologia en el sector hospitalari espanyol, 1974-1985 (1996)
e00048	Jeremy Harrison. Iniciatives de preparació professional per a joves (1988)
e00049	J. Llimona et al. Catalunya a la Comunitat Europea (1988)
e00052	John Maynard Keynes. La teoria general de l'ocupació, l'interès i el diner (1987)
e00055	Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna (I) (1981)
e00056	Joseph A. Schumpeter. Capitalisme, socialisme i democràcia (1989)
e00057	Els trets generals de l'economia catalana dels anys noranta (1993)
e00059	X. Calsamiglia, J. M. Esteban, M. A. Planas, C. Ponsati. El finançament de les comunitats autònomes: avaluació del sistema actual i criteris per a la seva reforma (1991)
e00061	José Arias Velasco. Manual de l'impost sobre successions i donacions (1992)
e00062	Pla estratègic Tarragona 1999. Els fonaments per a un nou segle (1994)
e00063	R. G. Lipsey, C. Harbury C. Principis d'economia (1992)
e00064	Associació i Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya. Jornades de política industrial i energètica (1982)
e00065	Anàlisi econòmica de la sanitat (1994)
e00067	Ll. Bou, F. Suárez. Economia per a usuaris (1990)
e00068	M. Ferrer Garriga. AKOOP, sistema eficaç per a l'autogestió de cooperatives (1982)
e00069	Pierre Vilar. Catalunya dins l'Espanya moderna (1991)
e00073	Pierre Vilar. La Catalunya dins l'Espanya moderna (vol.II). Recerques sobre els fonaments econòmics de les estructures nacionals (1988)
e00077	P. Lafargue. El dret a la peresa (1990)
e00078	Quadern 4. Gestió dels serveis municipals (1987)
e00084	D. Ricardo. Els principis d'economia política i tributació (1984)
e00086	Llibre blanc de l'exportació catalana (1984)
e00087	La ciutat i la indústria (1994)
e00088	Ll. Permanyer. Establiments i negocis que han fet història (1990)
e00090	L'economia espanyola: informe mensual (1997)
e00093	C. Ròdenas. La Banca Valenciana: una aproximació històrica (1982)
e00094	Documents de treball per a la Carta Municipal. Gestió dels serveis municipals (1987)
e00099	Satoshi Kamata. Toyota i Nissan. L'altra cara de la productivitat japonesa (1993)

General

g00001	Diari Avui del dia 10/06/1993
g00003	Diari Avui del dia 12/06/1993
g00005	Diari Avui del dia 14/06/1993
g00020	Diari Avui del dia 24/11/1996
g00021	Diari Avui del dia 13/01/1997
g00022	Diari Avui del dia 2/01/1997
g00023	Diari Avui del dia 3/01/1997
g00024	Diari Avui del dia 4/01/1997
g00025	Diari Avui del dia 5/01/1997
g00026	Diari Avui del dia 06/01/1997
g00027	Diari Avui del dia 07/01/1997
g00028	Diari Avui del dia 08/01/1997
g00029	Diari Avui del dia 09/01/1997
g00030	Diari Avui del dia 10/01/1997
g00031	Diari Avui del dia 11/01/1997
g00032	Diari Avui del dia 12/01/1997
g00034	Diari Avui del dia 14/01/1997
g00035	Diari Avui del dia 15/01/1997
g00036	Diari Avui del dia 16/01/1997
g00037	Diari Avui del dia 17/01/1997
g00038	Diari Avui del dia 18/01/1997
g00039	Diari Avui del dia 19/01/1997
g00042	Diari Avui del dia 22/01/1997
g00043	Diari Avui del dia 23/01/1997
g00044	Diari Avui del dia 24/01/1997
g00045	Diari Avui del dia 25/01/1997
g00047	Diari Avui del dia 27/01/1997
g00048	Diari Avui del dia 28/01/1997
g00049	Diari Avui del dia 29/01/1997
g00050	Diari Avui del dia 30/01/1997
g00052	Diari Avui del dia 01/02/1997
g00054	Diari Avui del dia 03/02/1997
g00057	Diari Avui del dia 06/02/1997
g00058	Diari Avui del dia 07/02/1997
g00060	Diari Avui del dia 09/02/1997
g00061	Diari Avui del dia 10/02/1997
g00062	Diari Avui del dia 11/02/1997
g00064	Diari Avui del dia 13/02/1997
g00067	Diari Avui del dia 16/02/1997
g00068	Diari Avui del dia 17/02/1997
g00069	Diari Avui del dia 18/02/1997
g00070	Diari Avui del dia 19/02/1997
g00071	Diari Avui del dia 20/02/1997
g00073	Diari Avui del dia 22/02/1997
g00074	Diari Avui del dia 23/02/1997
g00075	Diari Avui del dia 24/02/1997
g00076	Diari Avui del dia 25/02/1997
g00077	Diari Avui del dia 26/02/1997
g00078	Diari Avui del dia 27/02/1997

g00079	Diari Avui del dia 28/02/1997
g00080	Diari Avui del dia 01/03/1997
g00081	Diari Avui del dia 02/03/1997
g00082	Diari Avui del dia 01/04/1993
g00083	Diari Avui del dia 02/04/1993
g00084	Diari Avui del dia 03/04/1993
g00086	Diari Avui del dia 05/04/1993
g00087	Diari Avui del dia 06/04/1993
g00088	Diari Avui del dia 07/04/1993
g00089	Diari Avui del dia 08/04/1993
g00090	Diari Avui del dia 10/04/1993
g00091	Diari Avui del dia 11/04/1993
g00092	Diari Avui del dia 12/04/1993
g00093	Diari Avui del dia 13/04/1993
g00094	Diari Avui del dia 14/04/1993
g00095	Diari Avui del dia 15/04/1993
g00096	Diari Avui del dia 16/04/1993
g00097	Diari Avui del dia 17/04/1993
g00098	Diari Avui del dia 18/04/1993
g00099	Diari Avui del dia 19/04/1993
g00100	Diari Avui del dia 23/04/1993
g00101	Diari Avui del dia 24/04/1993
g00102	Diari Avui del dia 25/04/1993
g00103	Diari Avui del dia 26/04/1993
g00104	Diari Avui del dia 27/04/1993
g00105	Diari Avui del dia 28/04/1993
g00106	Diari Avui del dia 29/04/1993
g00107	Diari Avui del dia 30/04/1993
g00108	Diari Avui del dia 01/05/1993
g00109	Diari Avui del dia 02/05/1993
g00110	Diari Avui del dia 03/05/1993
g00118	Diari Avui del dia 11/05/1993
g00119	Diari Avui del dia 12/05/1993
g00120	Diari Avui del dia 13/05/1993
g00121	Diari Avui del dia 14/05/1993
g00122	Diari Avui del dia 15/05/1993
g00123	Diari Avui del dia 16/05/1993
g00124	Diari Avui del dia 17/05/1993
g00125	Diari Avui del dia 18/05/1993
g00126	Diari Avui del dia 19/05/1993
g00127	Diari Avui del dia 20/05/1993
g00128	Diari Avui del dia 21/05/1993
g00129	Diari Avui del dia 22/05/1993
g00130	Diari Avui del dia 23/05/1993
g00131	Diari Avui del dia 24/05/1993
g00132	Diari Avui del dia 25/05/1993
g00133	Diari Avui del dia 26/05/1993
g00134	Diari Avui del dia 27/05/1993
g00135	Diari Avui del dia 28/05/1993
g00136	Diari Avui del dia 29/05/1993
g00137	Diari Avui del dia 30/05/1993

g00138	Diari Avui del dia 31/05/1993
g00139	Diari Avui del dia 01/06/1993
g00141	Diari Avui del dia 03/06/1993

Informàtica

i00001	J. L. Baquero, G. Carreras, M. Vergés. ADHOC (1996)
i00002	F. Busquets. CLIC (1996)
i00003	F. Busquets. Músic. Editor polifònic per a ordinadors PC (1996)
i00006	Ll. Codina, E. Abadal. Gestió documental amb microordinadors: característiques, estructura i tecnologia dels sistemes de gestió documental (1996)
i00007	Lluís Codina. Nous sistemes operatius per a microordinadors: les seves possibles implicacions per a la gestió documental (1996)
i00010	Lluís Codina. La recuperació d'informació i els sistemes probabilístics (1996)
i00013	Lluís Codina. Model conceptual general d'un sistema de documentació fotogràfica (1996)
i00054	V. Palasí. Models semàntics de dades: un estudi comparatiu (1995)
i00067	X. Franch Gutiérrez. Estructures de dades. Especificació, disseny i implementació (1995)
i00068	J. Lladós, F. X. Roca. Problemes d'enginyeria del software I (1995)
i00069	L. Pérez, J. Sáez. Comparació de paquets GIS (II) (1995)
i00070	Enric Sesa Nogueras. Introducció a la programació en LISP (1995)
i00071	Horacio Rodríguez. Formalismes lògics per al tractament del llenguatge natural (1995)
i00072	Miquel Subirachs Torné. Informació i informatització a les empreses (1992)
i00073	Lluís Casals Ibáñez. Equips perifèrics i terminals (1994)
i00084	C. Sierra García. Tècniques de programació en intel·ligència artificial (1994)
i00086	Lluís Codina. El llibre digital. Una exploració sobre la informació electrònica i el futur de l'edició (1996)
i00087	J. Massons, X. Ruiz, F. Díaz. Simulació de processos físics per ordinador (1989)
i00088	Codificació de superfícies esculpides mitjançant octrees. Integració d'aquesta representació en els sistemes de modelatge de sòlids (1987)
i00089	N. Castell Ariño. Comprensió automàtica de notícies econòmiques (1989)
i00096	Q. Borges, J. Serra, J. M. Arqués. Teoria d'autòmats (1996)
i00099	J. Rifà. Seguretat computacional (1995)
i00100	J. Vitriá. Visió per computador (1995)
i00101	A. Ros Domingo, J. Viñallonga Plaza. Gestió dels sistemes d'informació a l'empresa (1995)
i00102	M. Subirachs i Torné. Informació i informatització a les empreses (1992)
i00103	V. Palasí. Especificació formal de la programació orientada a objectes: un survey (1995)
i00104	C. Moreno et al. El sistema Axis i el seu ús a l'entorn Excalibur (1994)
i00105	J. Torres, E. Ayguadé, J. Labarta, J. M. Llabería, M. Valero. Partició de l'espai d'interaccions per sentències usant GTS (1992)
i00106	J. Castro, F. Cucker, X. Messeguer Peypoch et al. Cours de programació (1992)
i00108	J. Peralta Giménez Allen, H. Rodríguez Hontoria. Enginyeria del software. Programació orientada a objectes (1994)

Medicina

m00001	J. Cuello et al. Educació per la salut (1996)
m00008	Josep del Hoyo Calduch. Les pedres al ronyó (1985)
m00009	Josep del Hoyo Calduch. L'asma (1985)
m00010	Josep del Hoyo Calduch. Prevenció d'accidents infantils (1985)
m00011	Josep del Hoyo Calduch. La salut del nen I (1985)
m00012	Josep del Hoyo Calduch. El càncer (1985)
m00016	Josep del Hoyo Calduch. La depressió (1985)
m00017	J. Vilaseca, M. Iglesias. Recomanacions sobre l'ús d'antimicrobians en l'atenció primària (1991)
m00018	P. Cervera, M. Fortuny. Energia i equilibri nutritiu. Alimentació i salut (1990)
m00019	Francesc Freixa i Sanfeliu. Abordatge i tractament de la malaltia alcohòlica (1988)
m00021	Ll. Oller i Daurella, Ll. Oller i Ferrer-Vidal. L'epilèpsia (1979)
m00022	Generalitat de Catalunya. Informe. La tuberculosi a Catalunya (1983)
m00023	Manual d'utilització de la classificació internacional de malalties. Modificació clínica (1994)
m00024	Lluís Canosa Magret. Mitjans de diagnòstic en la medicina primària (1984)
m00025	Felip Cid. Diccionari històric d'instruments i tècniques mèdiques. Cirurgia (1990)
m00026	Medicina interna (1997)
m00031	Antoni Bayés. Fonaments d'electrocardiografia (1980)
m00032	Hipòcrates. Tractats mèdics I, II i III (1983)
m00033	Institut Català de la Salut. Guia del personal d'infermeria (1992)
m00034	C. Bernard. Introducció a l'estudi de la medicina experimental (1983)
m00042	Josep del Hoyo Calduch. Diabetis (1985)
m00043	Josep del Hoyo Calduch. La cel·lulitis (1985)
m00044	Josep del Hoyo Calduch. L'al·lèrgia (1985)
m00045	Josep del Hoyo Calduch. Bronquitis (1985)
m00046	Josep del Hoyo Calduch. Malalties de transmissió sexual (1985)
m00047	Josep del Hoyo Calduch. Càries dental (1985)
m00048	Josep del Hoyo Calduch. Prevenció de la subnormalitat (1985)
m00049	Josep del Hoyo Calduch. Malaltia coronària (1985)
m00050	Josep del Hoyo Calduch. La pròstata (1985)
m00051	A. Codina, N. Acarín, Ll. Montserrat. Les miopaties (1982)
m00052	R. Amatller, I. Puigdueta, J. Quer, A. Roset. Alimentació i nutrició (1994)
m00053	R. Teixidor, P. Sardañés, L. Noguer et.al. Educació sanitària intercultural bàsica (1995)
m00054	Manual de prevenció de les disminucions psicomotrius (1983)
m00055	Els vòmits en els lactants (1980)
m00056	J. Casanovas Carnicer. Urgències oftalmològiques (1981)
m00057	Guia per a la prevenció i el control de la malaltia meningocòccica (1994)
m00058	Josep del Hoyo Calduch. Problemes dels ulls i la vista (1985)
m00059	Josep del Hoyo Calduch. Els tumors de mama (1985)
m00061	Thèrèse Bertherat. El cos té les seves raons (1990)
m00062	Guia per a la prevenció i el control del tètanus (1994)
m00063	Josep del Hoyo Calduch. Litiasi biliar (1985)
m00065	Manual de vacunacions (1987)
m00066	G. J. Llauradó. Introducció a l'enginyeria biomèdica (1976)
m00068	A. Bayés Rusiñol, E. Tolosa Sarró. Tics i malalties de Gilles de la Tourette. Què en cal saber (1992)
m00069	G. Lloveras. Diabetis (1992)
m00071	S. Altimir Losada. Malaltia d'Alzheimer. Què ens cal saber (1990)
m00072	No et rovellis. Mou-te. Exercici físic i salut (1991)

m00073	J. Henkes Noguera, E. Busquets, J. M. Sagra. Terapèutica dermatològica a l'assistència primària (1984)
m00075	J. Callabed (coord.). XXXII Curs de divulgació de la Societat Catalana de Pediatria (1993)
m00076	Protocol d'actuació en radiocirurgia/irradiació esterotàctica (1995)
m00077	M. Llorach, J. Lloveras, J. Masramon. Diàlisi renal (1978)
m00078	Síndrome de Down (1988)
m00079	Jornades sobre els comitès ètics d'investigació clínica a Catalunya (1993)
m00081	J. Boix. Espina bífida. Què ens cal saber (1990)
m00082	Estudi sanitari de la comarca del Vallès (1984)
m00083	La declaració de Victoria sobre salut cardíoc-vascular (1995)
m00084	Manual de sexologia per a professionals de la salut (1995)
m00085	N. Acarín. Anticossos antigangliòsids en l'esclerosi múltiple (1993)
m00086	E. Roig. Evaluació de la reserva coronària i la funció ventricular durant l'esforç. Desenvolupament d'una nova tècnica mitjançant la tomografia computeritzada ultraràpida (1988)
m00087	Donació i transfusió de sang (1983)
m00088	El retard del llenguatge (1985)
m00089	Adolescència i planificació familiar (1987)
m00090	La reforma educativa a les facultats de medicina (1984)
m00091	El consentiment informat en els hospitals de l'ICS (1995)
m00093	Anatomia i fisiologia de la sexualitat (1988)
m00094	Manual d'emergències i primeres cures (1992)
m00096	Josep del Hoyo Caldach. Toxicomanies (1985)
m00100	Pla integral de la gent gran (1993)
m00101	Manual del pacient transplantat renal (1987)
m00102	Àngels Bayés. Malaltia de Gilles de la Tourette (1987)
m00112	La responsabilitat deontològica de l'acte mèdic (1983)
m00116	Generalitat de Catalunya. Pla de salut de Catalunya (1993)